די גוטע בשורה לויט מתתיהו

Mattityahu

א דאס בוך פונם שטאמבוים פון יהושע/ישוע המשיחן ,
HaMoshiachn Yeshua/Yehoshua fun shtamboim funem buch dos
the Moshiach Yehoshua of pedigree of the book the

דעם זון פון דוד , דעם זון פון אברהם . ב אברהם האט געבוירן
geboiren hot Avraham Avraham fun zun dem Dovid fun zun dem
fathered has Abraham Abraham of son the David of son the

יצחקן , און יצחק האט געבוירן יעקבן , און יעקב האט געבוירן
geboiren hot Yaakov un Yaakovn geboiren hot Yitschak un Yitschakn
fathered has Jacob and Jacob fathered has Isaac and Isaac

יהודהן און זיינע ברידער . ג און יהודה האט געבוירן פרצן און
un Peretsn geboiren hot Yehude un brider zaine un Yehuden
and Perez fathered has Yehudah and brothers his and Yehudah

זרחן פון תמר . און פרץ האט געבוירן חצרון , און חצרון האט
hot Chetsron un Chetsron geboiren hot Perets un Tamir fun Zerachn
has Hetsron and Hetsron fathered has Perez and Tamar from Zerach

געבוירן רם . ד און רם האט געבוירן עמינדבן , און עמינדב האט
hot Amminadab un Amminadabn geboiren hot Ram un Ram geboiren
has Amminadav and Amminadav fathered has Ram and Ram fathered

געבוירן נחשון , און נחשון האט געבוירן שלמון , ה און שלמון
Salmon un Salmon geboiren hot Nachshon un Nachshon geboiren
Salmon and Salmon fathered has Nachshon and Nachshon fathered

האט געבוירן בועזן פון רחב , און בועז האט געבוירן עובדן פון רות ,
Rut fun Ovedn geboiren hot Boaz un Rachav fun Boazn geboiren hot
Ruth from Obed fathered has Boaz and Rachab from Boaz fathered has

און עובד האט געבוירן ישי , ו און ישי האט געבוירן דוד המלך .
hameilech Dovid geboiren hot Yishai un Yishai geboiren hot Ovedn un
the king David fathered has Jesse and Jesse fathered has Obed and

און דוד האט געבוירן שלמהן פון אוריהס ווייב, ז און שלמה
Shloime un vaib Uriyahs fun Shloimen geboiren hot Dovid un
Solomon and wife Uriyah's from Solomon fathered has David and

האט געבוירן רחבעם , און רחבעם האט געבוירן אביה , און אביה
Aviyah un Aviyah geboiren hot Rechavam un Rechavam geboiren hot
Aviyah and Aviyah fathered has Rechavam and Rechavam fathered has

האט געבוירן אסא, ח און אסא האט געבוירן יהושפטן , און יהושפט
Yehoshafat un Yehoshafatn geboiren hot Asa un Asa geboiren hot
Yehoshafat and Yehoshafat fathered has Asa and Asa fathered has

האט געבוירן יורם , און יורם האט געבוירן עזיהו , ט און עזיהו
Uziyahu un Uziyahu geboiren hot Yoram un Yoram geboiren hot
Uzziah and Uzziah fathered has Yoram and Yoram fathered has

האט געבוירן יותם , און יותם האט געבוירן אחזן , און אחז האט
hot Achaz un Achazn geboiren hot Yotam un Yotam geboiren hot
has Achaz and Achaz fathered has Yotam and Yotam fathered has

געבוירן יחזקיהון , י און יחזקיהו האט געבוירן מנשהן , און
un Menasheh geboiren hot Y'chizkiyahu un Y'chizkiyahun geboiren
and Menasheh fathered has Y'chizkiyahu and Y'chizkiyahu fathered

מנשה האט געבוירן אמון , און אמון האט געבוירן יאשיהו ,
Yoshiyahu geboiren hot Amon un Amon geboiren hot Menasheh
Yoshiyahu fathered has Amon and Amon fathered has Menasheh

1 This is the sefer toldot
of Rebbe, Melech
HaMoshiach Yehoshua
Ben Dovid, Ben Avraham.
2 Avraham, then Yitzchak,
Ya'akov, Yehudah and his
brothers; 3 then, through
Yehudah, Peretz and Zerach
by Tamar; then Chetzron,
Ram; 4 then Amminadav,
Nachshon, Salmon; 5 then
Boaz by Rachav; then Oved by
Ruth, then Yishai; 6 then
Yishai fathered Dovid
HaMelech; then Sh'lomo
by the wife of Uriyah;
7 then Rechavam, Aviyah,
Asa, 8 then Yehoshafat,
Yoram, Uziyahu; 9 then
Yotam, Achaz, Chizkiyahu,
10 then Menasheh, Amon,
Yoshiyahu, 11 then
Ykhanyahu and his achim
from the days of the Golus in
Babylon.

יא און יאשיהו האט געבוירן יכניהו און זיינע ברידער, צו דער
un Yoshiyahu hot geboiren Yechanyahu un zaine brider tsu der
and Yoshiyahu has fathered Yechanyahu and his brothers to the

צייט פונם גלות בבל .
tsait funem goles Bavel
time of the deportation Babylon

יב און נאך דער פארטרייבונג קיין בבל האט יכניהו
un noch der fartraibung kein Bavel hot Yechanyahu
and after the being taken away to Babylon has Yechanyahu

געבוירן שאלתיאלן, און שאלתיאל האט געבוירן זרובבלען , יג און
geboiren Shealtieln un Shealtiel hot geboiren Zerubaveln un
fathered Shealtiel and Shealtiel has fathered Zerubavel and

זרובבל האט געבוירן אביהודן, און אביהוד האט געבוירן אליקים,
Zerubavel hot geboiren Avihudn un Avihud hot geboiren Elikim
Zerubavel has fathered Avihud and Avihud has fathered Elikim

און אליקים האט געבוירן עזורן, יד און עזור האט געבוירן צדוקן ,
un Elikim hot geboiren Azurn un Azur hot geboiren Tsadokn
and Elikim has fathered Azur and Azur has fathered Tsadok

און צדוק האט געבוירן יכין , און יכין האט געבוירן אליהודן,
un Tsadok hot geboiren Yachin un Yachin hot geboiren Elihudn
and Tsadok has fathered Yachin and Yachin has fathered Elihud

טו און אליהוד האט געבוירן אלעזרן, און אלעזר האט געבוירן מתן ,
un Elihud hot geboiren El'azarn un El'azar hot geboiren Mattan
and Elihud has fathered El'azar and El'azar has fathered Mattan

און מתן האט געבוירן יעקבן , טז און יעקב האט געבוירן יוספן ,
un Mattan hot geboiren Yaakovn un Yaakov hot geboiren Yosefn
and Mattan has fathered Jacob and Jacob has fathered Joseph

דעם מאן פון מרים , פון וועלכער עס איז געבוירן געווארן
dem man fun Miryam fun velcher es iz geboiren gevoren
the husband of Mary of which there is born become

יהושע/ישוע , וואס ווערט גערופן משיח .
Yeshua/Yehoshua vos vert gerufen Moshiach
Yehoshua who is called Moshiach

12 After Ykhanyahu, then Shealtiel, then Zerubavel, 13 then Avichud, then Elyakim, then Azur; 14 then Tzadok, then Yakhin, then Elichud; 15 then El'azar, then Mattan, then Ya'akov. 16 Ya'akov fathered Yosef, the baal *(husband)* of Miryam, from whom was born Yehoshua, who is called Rebbe, Melech HaMoshiach.

יז און אזוי זענען אלע דורות פון אברהם ביז דוד
un azoi zenen ale doires fun Avraham biz Dovid
and in this way are all generations from Abraham until David

פערצן דורות ; און פון דוד ביז צום גלות בבל
fertsen doires un fun Dovid biz tsum goles Bavel
fourteen generations and from David until to the deportation Babylon

פערצן דורות ; און פונם גלות בבל ביז צו דעם
fertsen doires un funem goles Bavel biz tsu dem
fourteen generations and from the deportation Babylon until to the

משיח פערצן דורות .
Moshiach fertsen doires
Moshiach fourteen generations

17 So then, there were arba'a asar *(fourteen)* dorot *(generations)* from Avraham to Dovid, and there were arba'a asar dorot from Dovid to the Golus in Babylon, and there were arba'a asar dorot from the Golus in Babylon to Rebbe, Melech HaMoshiach.

יח און די געבורט פון יהושע/ישוע המשיחן איז פארגעקומען
un di geburt fun Yeshua/Yehoshua HaMoshiachn iz forgekumen
and the birth of Yehoshua the Moshiach is happened

אויף אזא אופן: ווען זיין מוטער מרים איז געווען פארקנסט צו
oif aza oifen ven zain muter Miryam iz geven farknast tsu
on such way when his mother Mary is was engaged to

יוספן , איידער זיי זענען זיך צוזאמענגעקומען , איז זי געפונען
Yosefn eider zei zenen zich tsuzamengekumen iz zi gefunen
Joseph before they were themselves come together is she found

18 The huledet *(birth)* of Rebbe, Melech HaMoshiach was as follows. When Moshiach's Em, Miryam, had been given in erusin to Yosef, but before they came together, she was found with child through

געווארן מעוברת פונם רוח הקודש . יט יוסף , איר
ir Yosef Hakoidesh ruach funem muberes gevoren
her Joseph the Holy Spirit from the pregnant having become

מאן , איז אבער געווען א צדיק , און האט איר נישט
nisht ir hot un tsadik a geven ober iz man
not her has and righteous person a been however has husband

געוואלט אנטון קיין חרפה, האט ער בדעה געהאט, שטילערהייט מיט
mit shtilerheit gehat bedeye er hot charpe kein onton gevolt
with quietly had plan he has shame any to put on wanted

איר זיך פאנאנדערצוגיין. כ און טראכטנדיק אזוי וועגן
vegen azoi trachtendik un fanandertsugein zich ir
about in this way thinking and to separate themselves her

דעם , זע , א מלאך פון דעם האר (ה') האט זיך באוויזן
bavizen zich hot Hashem Har dem fun malech a ze dem
shown himself has Hashem L-rd the of angel an look the matter

צו אים אין א חלום , אזוי צו זאגן : יוסף בן דוד , פארכט
forcht Dovid ben Yosef zogen tsu azoi cholem a in im tsu
fear David son of Joseph say to in this way dream a in him to

דיך נישט צו נעמען מרים , דיין ווייב; מחמת דאס, וואס איז אין איר
ir in iz vos dos machmas vaib dain Miryam nemen tsu nisht dich
her in is which this because wife your Mary take to not you

געשאפן געווארן, איז פונם רוח הקודש . כא און זי וועט געבוירן
geboiren vet zi un Hakoidesh ruach funem iz gevoren geshafen
bear will she and the Holy Spirit from the is become conceived

א זון , און דו זאלסט רופן זיין נאמען יהושע/ישוע ; מחמת
machmas Yeshua/Yehoshua nomen zain rufen zolst du un zun a
because Yehoshua name his call you shall you and son a

ער וועט ראטעווען זיין פאלק פון זייערע זינד. כב און דאס אלץ איז
iz alts dos un zind zeiere fun folk zain rateven vet er
is all this and sins their from people his save will he

געשען , כדי עס זאל דערפילט ווערן, וואס עס איז געזאגט געווארן
gevoren gezogt iz es vos veren derfilt zol es kedei geshen
become said is it which to be fulfilled may it so that happening

פון דעם האר (ה') דורך דעם נביא , אזוי צו זאגן :
zogen tsu azoi novi dem durch Hashem Har dem fun
say to in this way prophet the through Hashem L-rd the from

כג זע די עלמה וועט פארגיין אין טראגן ,
trogen in fargein vet alma di ze
to carry in progress will virgin the look

און געבוירן א זון ,
zun a geboiren un
son a bear and

און מען וועט רופן זיין נאמען עמנואל , (ישעיהו ז, יד.)
id z Yeshayah Immanu-El nomen zain rufen vet men un
14 7 Yeshayah Emmanuel name his call will one and

וואס דער טייטש דערפון איז: ה' מיט אונדז. כד און ווען יוסף
Yosef ven un undz mit Hashem iz derfun taitsh der vos
Joseph when and us with Hashem is of it meaning the which

איז אויפגעשטאנען פון שלאף, האט ער געטאן, ווי דער מלאך פון דעם
dem fun malech der vi geton er hot shlof fun oifgeshtanen iz
the of angel the as done he has sleep from woken up is

האר (ג-ט) האט אים באפוילן , און ער האט גענומען צו זיך זיין
zain zich tsu genumen hot er un bafoilen im hot G-t Har
his himself to taken has he and commanded him has G-d L-rd

the Ruach Hakodesh.
19 Her shidduch, Yosef,
being a tzaddik and not
wanting to humiliate
her publicly, planned
to deal with the get
(divorce) in a private
arrangement. 20 Now
just when Yosef had
thought through to
this tachlis *(purpose)*
hinei! A malach Hashem
appeared to him in a
chalom, and said, Yosef
ben Dovid, do not shrink
from taking Miryam
in nisuim *(marriage)*
as your kallah *(bride)*,
because what has been
conceived in her is
through the Ruach
Hakodesh. 21 And she
shall bear BEN *(Son)*
and you will call SHMO
(his name) YEHOSHUA
because he will bring his
people yeshu'ah *(rescue,
salvation, deliverance)*
from their peyshaim
(rebellions). 22 Now all
this occurred so that
which was spoken by
Hashem through the
Navi might be fulfilled,
23 HINEI, HAALMAH
HARAH V'YOLEDET BEN
VKARAT SHMO IMMANU-
EL *(Behold, the Virgin
will be with child and
will bear Son and will
call his name Immanu-
El)* — which translated
means G-d is with us.
24 Then Yosef, rising
up from sleep, did as
the malach Hashem
commanded him and
he took his kallah.

וויב; כה און האט זיך מיט איר נישט באהאפטן , ביז זי
zi biz bahoften nisht ir mit zich hot un vaib
she until had marital relations not her with himself has and wife

האט געבוירן א זון , און ער האט גערופן זיין נאמען יהושע/ישוע .
Yeshua/Yehoshua nomen zain gerufen hot er un zun a geboiren hot
Yehoshua name his called has he and son a borne had

ב און ווען יהושע/ישוע איז געבוירן געווארן אין בית-לחם
Beit-Lechem in gevoren geboiren iz Yeshua/Yehoshua ven un
Bethlehem in become born is Yehoshua when and

יהודה , אין די טעג פון קעניג הורדוס, זע , שטערנזעער פונם
funem shterenzeer ze Hordos kenig fun teg di in Yehude
from the star seers look Herod king of days the in Yehudah

מזרח זענען אנגעקומען קיין ירושלים , ב און האבן געזאגט: וואו
vu gezogt hoben un Yerushalayim kein ongekumen zenen mizrech
where said have and Jerusalem to came are east

איז ער, וואס איז געבוירן געווארן, דער מלך פון די יידן? מחמת
machmas Yidn di fun Melech der gevoren geboiren iz vos er iz
for Jews the of king the become born was who he is

מיר האבן געזען זיין שטערן אויפן מזרח , און זענען געקומען, זיך
zich gekumen zenen un mizrech oifen shteren zain gezen hoben mir
ourselves come have and east in the star his seen have we

צו בוקן צו אים. ג און ווי דער קעניג הורדוס האט דאס געהערט,
gehert dos hot Hordos kenig der vi un im tsu buken tsu
heard this has Herod king the as and him to worship to

האט ער זיך דערשראקן און גאנץ ירושלים מיט אים. ד און
un im mit Yerushalayim gants un dershroken zich er hot
and him with Jerusalem all and terrified himself he has

איינזאמלענדיק אלע הויפט כהנים און סופרים פונם פאלק, האט
hot folk funem sofrim un koyanim hoipt ale ainzamlendik
has people of the scribes and priests chief all the calling together

ער זיי געפרעגט, וואו דער משיח דארף געבוירן ווערן . ה און
un veren geboiren darf Moshiach der vu gefregt zei er
and become born must be Moshiach the where asked them he

זיי האבן צו אים געזאגט: אין בית-לחם יהודה ; מחמת אזוי איז
iz azoi machmas Yehude Beit-Lechem in gezogt im tsu hoben zei
it is so because Yehudah Bethlehem in said him to have they

געשריבן געווארן דורך דעם נביא .
novi dem durch gevoren geshriben
prophet the through become written

ו און דו בית-לחם , לאנד יהודה ,
Yehude land Beit-Lechem du un
Yehudah land Bethlehem you and

ביסט בשום אופן נישט דאס קלענסטע
klenste dos nisht oifen beshum bist
least the not way never are

צווישן די פרינצן פון יהודה ;
Yehude fun printsn di tsvishen
Yehudah of rulers the among

מחמת פון דיר וועט ארויסקומען א מושל,
moshel a aroiskumen vet dir fun machmas
ruler a come out will you from because

וואס וועט פיטערן מיין פאלק ישראל! (מיכה ה, ב.)
b h Michoh Yisroel folk main fiteren vet vos
2 5 Micah Israel people my shepherd will who

25 And Yosef did not
know her until she
bore BEN and Yosef
called him by name of
Yehoshua.

2 Now after Yehoshua
was born in Beit-
Lechem Yehudah, in
the days of Herod king
— hinei! — chachamim
from eretz Mizrach
(the land of the East)
arrived in Yerushalayim,
2 saying, Where is he
that is born Melech
HaYehudim? For we
have seen his KOCHAV
(star) in the Mizrach
and come to fall
down before him.
3 Because Herod the
king heard this, he
was terribly shaken,
and all Yerushalayim
with him. 4 And
assembling all the
Rashei Hakohanim
and Sofrim of the
people, he inquired
of them the place
where Rebbe, Melech
HaMoshiach was to
be born. 5 They told
him, In Beit-Lechem
Yehudah; because
so it stands written
by the Navi: 6 And
YOU, BEIT-LECHEM,
(Bethlehem, Mic 5:1[2])
in eretz Yehudah are
by no means least
among the shtetlach
(towns) or ruling of
Yehudah; because out
of you will come a
Moshel *(Ruler)* who
will be the Ro'eh Ami

ז דערנאך האט הורדוס שטילערהייט גערופן די שטערנזעער, און
un shterenzeer di gerufen shtilerheit Hordos hot dernoch
and star seers the called quietly Herod has first

גרינטלעך אויסגעפארשט ביי זיי די צייט, ווען דער שטערן האט
hot shteren der ven tsait di zei bai oisgeforsht grintlech
has star the when time the them with researched thoroughly

זיך באוויזן. ח און ער האט זיי געשיקט קיין בית-לחם , און געזאגט:
gezogt un Beit-Lechem kein geshikt zei hot er un bavizen zich
said and Bethlehem to sent them has he and shown itself

גייט און פארשט נאך גענוי וועגן דעם קינד; און ווען איר וועט עס
es vet ir ven un kind dem vegen genoi noch forsht un geit
it will you when and child the for effort after search and go

געפינען, דערציילט מיר , כדי איך זאל אויך קומען און מיך בוקן
buken mich un kumen oich zol ich kedei mir dertseilt gefinen
worship me and come also may I so that to me report find

צו אים. ט און זיי , האבנדיק געהערט דעם קעניג, האבן זיך
zich hoben kenig dem gehert hobendik zei un im tsu
themselves have king the heard having they and him to

געווענדט אויף זייער וועג; און זע , דער שטערן, וועלכן זיי האבן
hoben zei velchen shteren der ze un veg zeier oif gevendt
have they which star the look and way their on set out

געזען אויפן מזרח , איז געגאנגען פאר זיי , ביז ער איז געקומען
gekumen iz er biz zei far gegangen iz mizrech oifen gezen
come is it until them before go is east on the seen

און זיך געשטעלט איבער דעם ארט , וואו דאס קינד איז געווען.
geven iz kind dos vu ort dem iber geshtelt zich un
was is child the where place of the over stood itself and

י און זעענדיק דעם שטערן, האבן זיי זיך געפריידט מיט א זייער
zeier a mit gefreidt zich zei hoben shteren dem zeendik un
their a with rejoiced themselves they have star the seeing and

גרויסער שמחה. יא און זענען אריינגעגאנגען אין הויז און האבן געזען
gezen hoben un hoiz in araingegangen zenen un simcha groiser
seen have and house in entered are and joy greater

דאס קינד מיט מרים , זיין מוטער; און זענען אנידערגעפאלן און
un anidergefalen zenen un muter zain Miryam mit kind dos
and knelt down are and mother his Mary with child the

האבן זיך געבוקט צו אים; און האבן אויפגעעפנט זייערע
zeiere oifgeefent hoben un im tsu gebukt zich hoben
their opened have and him to paid homage themselves have

אוצרות און אים געברענגט מתנות , גאלד און ווייראוך
vairoich un gold matonus gebrengt im un oitseres
frankincense and gold gifts brought him and treasure chests

און מירע . יב און ווערנדיק געווארנט אין א חלום , זיך נישט
nisht zich cholem a in gevorent verendik un mire un
not themselves dream a in warned becoming and myrrh and

אומצוקערן צו הורדוסן, זענען זיי אוועק אויף אן אנדערן וועג אין
in veg andern an oif avek zei zenen Hordosn tsu umtsukeren
to way other an by went away they are Herod to to return

זייער אייגן לאנד אריין. יג און נאך זייער אוועקגיין , זע , א מלאך פון
fun malech a ze avekgein zeier noch un arain land eigen zeier
of angel an look going away their after and into land own their

דעם האר (ג-ט) באווייזט זיך צו יוספן אין א חלום , אזוי צו
tsu azoi cholem a in Yosefn tsu zich bavaizt G-t Har dem
to in this way dream a in Joseph to himself showed G-d L-rd the

Yisroel. 7 Then Herod
secretly summoned
the chachamim and
ascertained from them
the exact date of the
manifestation of the
KOCHAV. 8 Then he
sent them to Beit-
Lechem, saying, Go
and make a thorough
search for the yeled
(child); as soon as
you have found him,
report to me, so
that I, as you, may
come and fall down
before him. 9 After
they heard the king,
they departed, and
hinei! The KOCHAV
they had seen in
the Mizrach *(East)*
was going ahead of
them until it came
and stood above the
place where the yeled
was. 10 When they
saw the KOCHAV,
they rejoiced with
exceedingly great
nachas *(joy)*. 11 And,
entering the bais
(house), they beheld
the yeled with Miryam,
his Em, and prostrated
themselves before
him. Then, opening
their treasure chests,
they offered gifts of
gold, frankincense,
and myrrh. 12 And
having been warned in
a chalom *(dream)* not
to return to Herod,
they took refuge in
their own country by
another way. 13 And
when they had gone

זאגן: שטיי אויף און נעם דאס קינד און זיין מוטער, און אנטלויף
antloif un muter zain un kind dos nem un oif shtei zogen
flee and mother his and child the take and up stand say

קיין מצרים , און זיי דארטן, ביז איך וועל דיר זאגן; מחמת
machmas zogen dir vel ich biz dorten zai un Mitsrayim kein
because tell you will I until there remain and Egypt to

הורדוס וועט זוכן דאס קינד, כדי עס אומצוברענגען. יד און ער איז
iz er un umtsubrengen es kedei kind dos zuchen vet Hordos
is he and destroy him so that child this seek will Herod

אויפגעשטאנען און האט גענומען דאס קינד און זיין מוטער ביינאכט,
bainacht muter zain un kind dos genumen hot un oifgeshtanen
by night mother his and child the taken has and woken up

און איז אוועק קיין מצרים . טו און איז דארט געווען ביז הורדוס
Hordos biz geven dort iz un Mitsrayim kein avek iz un
Herod until was there is and Egypt to went away is and

איז געשטארבן, כדי עס זאל דערפילט ווערן, וואס עס איז געזאגט
gezogt iz es vos veren derfilt zol es kedei geshtorben iz
said is it which to be fulfilled may it so that died is

געווארן פון דעם האר דורך דעם נביא , אזוי צו זאגן:
zogen tsu azoi novi dem durch Har dem fun gevoren
say to in this way prophet the through L-rd the from become

פון מצרים האב איך גערופן מיין זון . (הושע יא, א.)
a yo Hoshea zun main gerufen ich hob Mitsrayim fun
1 11 Hoshea son my called I have Egypt out of

טז דעמאלט האט הורדוס געזען, אז ער איז געווארן אפגעשפאט פון די
di fun opgeshpot gevoren iz er az gezen Hordos hot demolt
the from mocked become is he that seen Herod has then

שטערנזעער, איז ער געווארן שרעקלעך צארנדיק, און האט געשיקט, און
un geshikt hot un tsorendik shreklech gevoren er iz shterenzeer
and sent has and angry terrible become he is star seers

געלאזט טייטן אלע יינגלעך , וואס זענען געווען אין בית-לחם און אין
in un Beit-Lechem in geven zenen vos yinglech ale teiten gelozt
in and Bethlehem in was are who youngsters all to kill let

אלע אירע געגנטן, פון צוויי יאר און יונגער , לויט דער צייט,
tsait der loit yunger un yor tsvei fun gegentn ire ale
time the according to younger and years two of district its all

וואס ער האט גענוי אויסגעפונען פון די שטערנזעער. יז דעמאלט
demolt shterenzeer di fun oisgefunen genoi hot er vos
then star seers the from found out exactly has he which

איז דערפילט געווארן, וואס עס איז געזאגט געווארן דורך ירמיהו
Yirmeyah durch gevoren gezogt iz es vos gevoren derfilt iz
Yirmeyah through become said is it which become fulfilled is

הנביא , אזוי צו זאגן:
zogen tsu azoi hanovi
say to in this way the prophet

יח א קול איז געהערט געווארן אין רמה ,
Ramah in gevoren gehert iz kol a
Ramah in become heard is voice a

א געוויין און ביטער באקלאגן,
baklogen biter un gevein a
lamenting bitter and groaning a

רחל באוויינט אירע קינדער;
kinder ire baveint Rachel
children her weeping Rachel

— hinei! — a malach Hashem appeared to Yosef in a chalom *(dream)*, saying, Arise, and take the yeled and his Em, and flee to Eretz Mitzrayim *(Egypt)*, and stay there until I tell you, for Herod is about to seek the yeled to destroy him.
14 So, having got up, Yosef took the yeled, and his Em by night and departed for Eretz Mitzrayim.
15 And Yosef was there until the mot Herod. This was to fulfill what had been spoken by Hashem through the Navi, UMIMITZRAYIM KARATI LIVNI *(Out of Egypt have I called my Son)*.
16 When Herod saw that he had been outwitted by the chachamim, he was greatly enraged, and he ordered the slaughter of all the yeladim in Beit-Lechem and its vicinity who were two years old or under, in accordance with the time that he had learned from the chachamim.
17 Then came the fulfillment of what was spoken through Yirmeyah HaNavi:
18 KOL BRAMAH NISHMAH *(A voice was heard in Ramah)*, a voice of bitter weeping and mourning. Rachel is crying for her

און וויל נישט געטרייסט ווערן ,
veren getreist nisht vil un
become comforted not will and

ווייל זיי זענען מער נישט פאראן. (ירמיהו לא, טו.)
tu la Yirmeyah faran nisht mer zenen zei vail
15 31 Yirmeyah there not more are they because

[יט] ווען אבער הורדוס איז שוין געווען טויט, זע , א מלאך פון
fun malech a ze toit geven shoin iz Hordos ober ven
of angel an look dead been already was Herod but when

דעם האר (ג-ט) באוויזט זיך אין א חלום צו יוסףן אין מצרים ,
Mitsrayim in Yosefn tsu cholem a in zich bavaizt G-t Har dem
Egypt in Joseph to dream a in himself showed G-d L-rd the

[כ] און זאגט: שטיי אויף און נעם דאס קינד און זיין מוטער, און גיי
gei un muter zain un kind dos nem un oif shtei zogt un
go and mother his and child the take and up get said and

קיין ארץ ישראל; מחמת עס זענען שוין געשטארבן די , וואס
vos di geshtorben shoin zenen es machmas Yisroel arets kein
who the died already are there because Israel land of to

האבן געזוכט דאס לעבן פון דעם קינד. [כא] און ער איז אויפגעשטאנען
oifgeshtanen iz er un kind dem fun leben dos gezucht hoben
woken up is he and child the of life the sought have

און האט גענומען דאס קינד און זיין מוטער, און איז געקומען קיין
kein gekumen iz un muter zain un kind dos genumen hot un
to come is and mother his and child the taken has and

ארץ ישראל. [כב] נאר הערנדיק , אז ארכעלאוס קעניגט איבער יהודה
Yehude iber kenigt Archelaus az herendik nor Yisroel arets
Yehudah over ruling Archelaus that on hearing but Israel land of

אויפן ארט פון זיין פאטער הורדוס, האט ער זיך געפארכטן דארט
dort geforchten zich er hot Hordos foter zain fun ort oifen
there afraid himself he has Herod father his of place on the

אהינצוגיין ; און נאך דעם ווי ער איז געווארנט געווארן אין א חלום ,
cholem a in gevoren gevorent iz er vi dem noch un ahintsugein
dream a in become warned was he as these after and to go

איז ער אוועק אין די מקומות פון גליל , [כג] און איז געקומען און
un gekumen iz un Galil fun mekoimes di in avek er iz
and come is and Galilee of district the in went away he is

האט געוואוינט אין א שטאט, וואס מען רופט זי נצרת , כדי עס זאל
zol es kedei Natseret zi ruft men vos shtot a in gevoint hot
may it so that Natsaret it calls they which city a in lived has

דערפילט ווערן, וואס עס איז געזאגט געווארן דורך די נביאים , אז
az neviim di durch gevoren gezogt iz es vos veren derfilt
that prophets the through become said is it which to be fulfilled

ער וועט גערופן ווערן נצר . (ישעיהו יא, א.)
a yo Yeshayah Nesar veren gerufen vet er
1 11 Yeshayah Netzer to be called will he

ג אין יענע טעג קומט יוחנן פון דער (ירדן) מקווה , און
un mikveh Yarden der fun Yochanan kumt teg yene in
and mikveh Yarden the of John comes days those in

רופט אויס אין דער מדבר פון יהודה , אזוי צו זאגן :
zogen tsu azoi Yehude fun midbar der in ois ruft
say to in this way Yehudah of wilderness the in out calls

[ב] טוט תשובה ; מחמת דאס מלכות השמים האט זיך
zich hot hashomaim Malchus dos machmas tshuve tut
itself has the heavens kingdom of the because repentance do

yeladim; she refuses to be comforted, because they are no more.

[19] When Herod died, hinei, in Eretz Mitzrayim a malach Hashem appeared to Yosef in a chalom *(dream)*, [20] saying, Arise, and take the yeled and his Em and go to Eretz Yisroel, for those seeking the life of the yeled are dead. [21] And Yosef arose and took the yeled and his Em, and entered Eretz Yisroel. [22] And when Yosef heard that Archelaus had succeeded his father Herod as king of Yehudah, Yosef was afraid to go there. And, having been warned in a chalom, he departed into the districts of the Galil. [23] And Yosef made his home in the shtetl *(Jewish village)* called Natzeret, so that which was spoken by the Neviim might be fulfilled: He will be called a Natzri.

3 Now in those days Yochanan of the tevilah of teshuva appears, darshenen *(preaching)* as a mevaser *(herald)* in the midbar *(wilderness)* of Yehudah,
[2] saying, Make teshuva, for the Malchut HaShomayim

דערנענטערט. ג מחמת דאס איז ער, פון וועמען עס איז גערעדט געווארן
gevoren geredt iz es vemen fun er iz dos machmas dernentert
become spoken is it whom of he is this because come near

דורך ישעיה הנביא , אזוי צו זאגן :
zogen tsu azoi hanovi Yeshayah durch
say to in this way the prophet Isaiah through

א קול פון איינעם, וואס רופט אויס אין דער מדבר :
midbar der in ois ruft vos einem fun kol a
wilderness the in out calls who one of voice a

מאכט גרייט דעם וועג פון דעם האר (ג-ט),
G-t Har dem fun veg dem greit macht
G-d L-rd the of way the ready make

מאכט גלייך זיינע שטעגן! (ישעיהו מ, ג.)
g m Yeshayah shtegn zaine glaich macht
3 40 Yeshayah paths his straight make

ד און יוחנן אליין האט געהאט א מלבוש פון קעמל האר, און
un hor kemel fun malbesh a gehat hot alein Yochanan un
and hair camel of clothing a had has himself John and

א לעדערנער גארטל ארום זיינע לענדן; און זיין שפייז איז געווען
geven iz shpaiz zain un lendn zaine arum gartel lederner a
was is food his and waist his around belt leather a

היישעריקן און ווילדער האניק. ה דעמאלט איז צו אים ארויסגעגאנגען
aroisgegangen im tsu iz demolt honik vilder un heisherikn
went out him to is then honey wild and locusts

ירושלים , און גאנץ יהודה , און די גאנצע אומגעגנט פון ירדן ;
Yarden fun umgegent gantse di un Yehude gants un Yerushalayim
Yarden along region whole the and Yehudah all and Jerusalem

ו און האבן זיך געלאזט טובל זיין אין דער מקווה פון אים אין
in im fun mikveh der in zain toivel gelozt zich hoben un
in him of mikveh the in be immerse allowed themselves have and

דעם טייך ירדן , מתוודה זייענדיק זיך אויף זייערע זינד. ז ווען
ven zind zeiere oif zich zaiendik misvade Yarden taich dem
when sins their about themselves making confess Yarden river the

אבער ער האט געזען א סך פון די פרושים און פון די צדוקים
Tsedukim di fun un Perushim di fun sach a gezen hot er ober
Sadducees the of and Pharisees the of many a see did he however

קומען צו דער מקווה , האט ער צו זיי געזאגט: איר שלאנגענקינדער ,
shlangenkinder ir gezogt zei tsu er hot mikveh der tsu kumen
children of snakes you said them to he has mikveh the to come

ווער האט אייך געגעבן צו פארשטיין , אז איר זאלט אנטלויפן פון דעם
dem fun antloifen zolt ir az farshtein tsu gegeben aich hot ver
the from flee may you that understand to give you did who

קומענדיקן גרימצארן? ח ברענגט דעריבער פרוכט, וואס איז ראוי ביי
bai roe iz vos frucht deriber brengt grimtsoren kumendikn
for worthy is which fruit therefore bear fury coming

תשובה ! ט און זאל אייך נישט קומען אויף די געדאנקען צו זאגן :
zogen tsu gedanken di oif kumen nisht aich zol un tshuve
say to thoughts the upon come not you may and repentance

מיר האבן אברהם ווי אונדזער פאטער (זכות-אבות); מחמת
machmas zchus-avot foter undzer vi Avraham hoben mir
because merit of the fathers father our as Abraham have we

איך זאג אייך, אז ה' איז בכוח פון די דאזיקע שטיינער
shteiner dozike di fun bekoiech iz Hashem az aich zog ich
stones these the from able is Hashem that you tell I

has come near. 3 For this is
the one spoken of through
Yeshayah the Navi, saying,
KOL KOREY BAMIDBAR *(A
voice of one shouting in the
wilderness)*: Prepare the
Derech Hashem *(the way of
the L-rd)*. Make his paths
straight! 4 Now Yochanan
himself had camel-hair
clothing and a leather
belt around his waist, and
his food was arbe *(locusts)*
and devash *(wild honey)*.
5 Then all Yerushalayim
and all Yehudah and the
whole region of the Yarden
were going out to him.
6 Making vidduy *(confession
of sin)* of their averos *(sins)*,
they were submitted to
a tevilah *(immersion)* by
him, using the Yarden
River as a mikveh mayim
(gathering of water). 7 But
when he saw many of the
Perushim and Tzedukim
coming to where he was
using the Yarden as a mikveh
mayim, Yochanan said to
them, You banim *(sons)* of
nachashim *(snakes)*! Who
warned you to flee from
the charon af habah *(the
coming burning wrath)* [of
Hashem]? 8 Produce pri tov
l'teshuva *(fruit worthy of
repentance)*! 9 Do not presume
to say to yourselves, We
have the yichus *(proud
lineage)*, we have the zechut
Avot *(merit of the Fathers)*
of Avraham Avinu *(our
father Abraham)*. For I say
to you that Hashem is able
to raise up from these
avanim *(stones)* banim
(sons) of Avraham. 10 And

אויפצושטעלן קינדער צו אברהמען. י און די האק ליגט שוין ביים
baim shoin ligt hak di un Avrahamen tsu kinder oiftsushtelen
by the already lies axe the and Abraham for children to raise up

שורש פון די ביימער; דעריבער יעדער בוים, וואס ברענגט נישט
nisht brengt vos boim yeder deriber beimer di fun shoiresh
not bears which tree every therefore trees the of root

קיין גוטע פירות, ווערט אפגעהאקט , און געווארפן אין פייער אריין.
arain faier in gevorfen un opgehakt vert peires gute kein
into fire in thrown and chopped down is fruit good any

יא איך טובל אייך אין א מקווה מיט וואסער צו תשובה ; אבער
ober tshuve tsu vaser mit mikveh a in aich toivel ich
but repentance for water with mikveh a in you immerse I

דער , וואס קומט נאך מיר, איז שטארקער פון מיר, וואס איך בין
bin ich vos mir fun shtarker iz mir noch kumt vos der
am I who I than stronger is me after comes who this one

נישט ווערט צו טראגן זיינע שיך ; ער וועט אייך טובל זיין אין א
a in zain toivel aich vet er shich zaine trogen tsu vert nisht
a in do immerse you will he shoes his wear to worthy not

מקווה מיט דעם רוח הקודש און מיט פייער. יב זיין ווינטשופל איז
iz vintshoifel zain faier mit un Hakoidesh ruach dem mit mikveh
is wind shovel his fire with and the Holy Spirit the with mikveh

אין זיין האנט, און ער וועט גוט אויסרייניקן זיין דרעשעריי ; און ער
er un dresherai zain oisreiniken gut vet er un hant zain in
he and threshing floor his clean out good will he and hand his in

וועט איינזאמלען זיין ווייץ אין שייער אריין, אבער די פלעווע וועט ער
er vet pleve di ober arain shaier in veits zain ainzamlen vet
he will chaff the but into barn in wheat his gather will

פארברענען אין פייער, וואס לעשט זיך נישט אויס.
ois nisht zich lesht vos faier in farbrenen
out not itself quench which fire in burn

יג דעמאלט קומט יהושע/ישוע פון גליל צום ירדן צו
tsu Yarden tsum Galil fun Yeshua/Yehoshua kumt demolt
to Yarden to the Galilee from Yehoshua comes then

יוחנן , כדי מקווה געטובלט צו ווערן אין א מקווה פון אים.
im fun mikveh a in veren tsu getoivelt mikveh kedei Yochanan
Him of mikveh a in be to immersed mikveh so that John

יד ער אבער האט עס אים פארווערט, זאגנדיק: איך האב נייטיק פון
fun neitik hob ich zogendik farvert im es hot ober er
from need have I saying prevented him it has but he

דיר געטובלט צו ווערן אין א מקווה , און דו קומסט צו מיר? טו נאר
nor mir tsu kumst du un mikveh a in veren tsu getoivelt dir
but me to come you and mikveh a in be to immersed you

יהושע/ישוע האט ענטפערנדיק צו אים געזאגט: לאז עס איצט
itst es loz gezogt im tsu entferendik hot Yeshua/Yehoshua
now it let said him to answered has Yehoshua

צו ; מחמת אזוי געשיקט זיך פאר אונדז מקיים
mekaiem undz far zich geshikt azoi machmas tsu
establish us for themselves proper in this way because to be

צו זיין יעדע גערעכטיקייט. דעמאלט האט ער אים געלאזט . טז ווי
vi gelozt im er hot demolt gerechtikeit yede zain tsu
as permitted him he has then righteousness every do to

יהושע/ישוע איז געטובלט געווארן אין א מקווה , איז ער באלד
bald er iz mikveh a in gevoren getoivelt iz Yeshua/Yehoshua
about to he is mikveh a in become immersed has Yehoshua

already the ax is laid at the shoresh haetzim *(the root of the trees)*; therefore, every etz not producing pri tov *(good fruit)* is cut down and thrown into the eish *(fire)*.
11 I give you a tevilah *(immersion)* in a mikveh mayim for teshuva, but Hu Habah *(He who Comes)* after me has more chozek *(strength)* than me. I am not worthy to remove his sandals. He will give you a tevilah *(immersion)* with the Ruach Hakodesh and eish *(fire)*.
12 The winnowing fork is in his hand, and he will clear out his threshing floor, and he will gather his wheat into the storehouse; but the chaff he will burn with unquenchable eish *(fire)*.

13 Then Yehoshua comes from the Galil to the Yarden to Yochanan, to submit to Yochanan's tevilah.
14 But Yochanan would have deterred him, saying, I have need to submit to your tevilah, and yet you come to me?
15 But answering him, Yehoshua said, Permit it now, for thus it is proper to fulfill all Tzidkat Hashem.
16 And having received the tevilah in the Yarden's mikveh mayim, Rebbe, Melech HaMoshiach immediately came up. And, hinei! The Shomayim were opened to him, and he saw the Ruach Hakodesh

ארויסגעשטיגן פון וואסער; און זע , די הימלען האבן זיך
zich hoben himlen di ze un vaser fun aroisgeshtigen
themselves have heavens the look and water from climb out

אויפגעעפנט, און ער האט געזען ה׳ס גייסט אראפנידערן ווי א טויב,
toib a vi aropnideren Gaist Hashems gezen hot er un oifgeefent
dove a like descend Spirit Hashem's seen has he and opened

און קומען אויף אים; [יז] און זע , א קול פון הימל האט געזאגט: דאס
dos gezogt hot himel fun kol a ze un im oif kumen un
this said has heaven from voice a look and him on come and

איז מיין געליבטער זון , אין וועמען איך האב א וואוילגעפעלן!
voilgefelen a hob ich vemen in zun gelibter main iz
well pleased a have I whom in Son beloved my is

ד דעמאלט איז יהושע/ישוע געפירט געווארן פון דעם גייסט
Gaist dem fun gevoren gefirt Yeshua/Yehoshua iz demolt
Spirit the from become led Yehoshua is then

אין דער מדבר אריין, כדי דער שׂטן זאל אים אויספרואוון.
oispruven im zol Satan der kedei arain midbar der in
tempt him may Satan the so that into wilderness the in

[ב] און פאסטנדיק פערציק טעג און פערציק נעכט , איז ער דערנאך
dernoch er iz necht fertsik un teg fertsik fastendik un
afterwards he is nights forty and days forty fasting and

הונגעריק געווארן. [ג] און דער אויספרואווער איז צוגעקומען און האט צו
tsu hot un tsugekumen iz oispruver der un gevoren hungerik
to has and come is tempter the and become hungry

אים געזאגט: אויב דו ביסט דער זון פון דער אויבערשטער, זאג, אז
az zog Oibershter der fun zun der bist du oib gezogt im
that tell Most High the of Son the are you if said him

די דאזיקע שטיינער זאלן ווערן ברויט! [ד] ער אבער האט ענטפערנדיק
entferendik hot ober er broit veren zolen shteiner dozike di
answered has but he bread become shall stones these the

געזאגט: עס שטייט געשריבן:
geshriben shteit es gezogt
written stands it said

נישט פון ברויט אליין זאל דער מענטש לעבן,
leben mentsh der zol alein broit fun nisht
live man the will alone bread from not

נאר פון יעדן ווארט,
vort yedn fun nor
word every from but

וואס קומט ארויס פון ה׳ס מויל . (דברים ח, ג.)
g ch Devarim moil Hashems fun arois kumt vos
3 8 Deuteronomy mouth Hashem's of out comes which

[ה] דעמאלט נעמט אים דער שׂטן אין דער הייליקער שטאט אריין; און
un arain shtot heiliker der in Satan der im nemt demolt
and into city holy the into Satan the him takes then

האט אים געשטעלט אויפן שפיץ פון בית המקדש , [ו] און זאגט
zogt un Hamikdash beis fun shpits oifen geshtelt im hot
said and the holy house of pinnacle on the stood him has

צו אים: אויב דו ביסט דער זון פון דער אויבערשטער, ווארף דיך
dich varf Oibershter der fun zun der bist du oib im tsu
yourself throw Most High the of Son the are you if him to

אראפ; מחמת עס שטייט געשריבן:
geshriben shteit es machmas arop
written stands it because down

of Hashem descending
like a yonah *(dove)* and
coming upon him. [17] And,
hinei, a bat kol *(a voice
from heaven)* came out of
Shomayim, saying, ZEH
BNI AHUVI ASHER BO
CHAFATZTI *(This is my Son, the
beloved, with whom I am well
pleased)*.

4 Then Rebbe, Melech
HaMoshiach was
led up into the midbar
by the Ruach Hakodesh
of Hashem to undergo
nisyonos *(temptations)* by
HaSatan. [2] And, having
undergone a tzom *(fast)*
for arba'im yom varbaim
lailah *(forty days and forty
nights)*, afterward Rebbe,
Melech HaMoshiach was
famished. [3] And the tempter
came to him and said to
him, If you are the Ben
HaElohim, then speak the
command that these avanim
(stones) become lechem
(bread). [4] But Rebbe, Melech
HaMoshiach answered,
Katuv *(It is written)*, LO
AL HALECHEM LVADOH
YCHEYEH HAADAM, KI AL
KOL MOTZAH FI HASHEM
*(Man does not live on bread
alone but on every word that
comes from the mouth of
Hashem)*. [5] Then HaSatan takes
Rebbe, Melech HaMoshiach
to the Ir Hakodesh *(the
Holy City)* and sets him atop
the pinnacle of the Beis
Hamikdash, [6] and says to
Rebbe, Melech HaMoshiach,
If you are the Ben HaElohim,
then throw yourself down,
for katuv *(it is written)*,

זיינע מלאכים וועט ער באפעלן וועגן דיר,
dir vegen bafelen er vet malochim zaine
you concerning command he will angels his

און אויף די הענט וועלן זיי דיך טראגן,
trogen dich zei velen hent di oif un
carry you they will hands the on and

טאמער וועסטו דיר אנשטויסן דיין פוס אין א שטיין.
shtein a in fus dain onshtoisen dir vestu tomer
stone a on foot your dash you will lest

(תהלים צא, יא.)
yo tsa Tehilim
11 91 Psalms

ז האט יהושע/ישוע צו אים געזאגט: עס שטייט אויך געשריבן: דו
du geshriben oich shteit es gezogt im tsu Yeshua/Yehoshua hot
you written also stands it said him to Yehoshua has

זאלסט נישט אויספרואוון דעם האר, דיין ג-ט. ח נאכאמאל נעמט אים
im nemt nochamol G-t dain Har dem oispruven nisht zolst
him takes again G-d your L-rd the tempt not you shall

דער שׂטן מיט אויף א זייער הויכן בארג , און ווייזט אים אלע
ale im vaizt un barg hoichn zeier a oif mit Satan der
all him shows and mountain high very a up with Satan the

קעניגרייכן פון דער וועלט, און זייער הערלעכקייט; ט און זאגט צו אים:
im tsu zogt un herlechkeit zeier un velt der fun kenigraichn
him to says and splendor their and world the of kingdoms

אלע די דאזיקע וועל איך דיר געבן , אויב דו וועסט אנידערפאלן און
un aniderfalen vest du oib geben dir ich vel dozike di ale
and fall down you will you if give you I will these the all

זיך בוקן צו מיר. י דעמאלט זאגט יהושע/ישוע צו אים:
im tsu Yeshua/Yehoshua zogt demolt mir tsu buken zich
him to Yehoshua says then me to worship yourself

אוועק , דו שׂטן ! מחמת עס שטייט געשריבן : צום האר, דיין ג-ט,
G-t dain Har tsum geshriben shteit es machmas Satan du avek
G-d your L-rd to the written stands it for Satan you go away

זאלסטו זיך בוקן און נאר אים אליין זאלסטו דינען! יא דעמאלט
demolt dinen zolstu alein im nor un buken zich zolstu
then serve shall you alone him only and worship yourself shall you

פארלאזט אים דער שׂטן ; און זע , מלאכים זענען געקומען און האבן
hoben un gekumen zenen malochim ze un Satan der im farlozt
have and come did angels look and Satan the him left

אים באדינט.
badint im
served him

יב און ווען ער האט געהערט, אז יוחנן איז איינגעזעצט געווארן,
gevoren aingezetst iz Yochanan az gehert hot er ven un
become arrested is John that heard has he when and

איז ער אוועק קיין גליל ; יג און האט פארלאזט נצרת , און איז
iz un Natseret farlozt hot un Galil kein avek er iz
is and Natsaret left has and Galilee to went away he is

געקומען און האט געוואוינט אין כפר-נחום , וואס ליגט ביים ים ,
yam baim ligt vos K'far-Nachum in gevoint hot un gekumen
sea by the lies which K'far-Nachum in lived has and come

אין די געביטן פון זבולון און נפתלי; יד כדי עס זאל דערפילט
derfilt zol es kedei Naftali un Zevulun fun gebitn di in
fulfilled may it so that Naftali and Zebulun of territory the in

MALACHAV YTZAV-VEH LACH *(His angels he will command concerning you)* and upon their hands they will lift you up lest you strike your foot against a stone *(Ps 91:11,12)*. 7 Rebbe, Melech HaMoshiach said to HaSatan, Again, it is written, LO TENASSU ES HASHEM ELOHEICHEM *(Do not test Hashem your G-d)*. 8 Again, HaSatan takes Rebbe, Melech HaMoshiach to a very high mountain and shows him all the mamlechot *(kingdoms)* of the Olam Hazeh and the kavod *(glory)* of them. 9 And HaSatan said to Rebbe, Melech HaMoshiach, All these things I will give to you, if you will fall down VTISHTACHAVEH *(and you will bow down to)* me. 10 Then Rebbe, Melech HaMoshiach says to him, Depart, HaSatan! For katuv *(it is written)*, ES HASHEM ELOHEICHA TIRA VOTO TAAVOD *(The L-rd your G-d you shall fear and Him you shall worship)*. 11 Then HaSatan leaves him, and, hinei, malachim came and attended to Rebbe, Melech HaMoshiach.

12 Now, having heard that Yochanan was arrested, Rebbe, Melech HaMoshiach departed into the Galil. 13 And having left behind Natzeret, Rebbe, Melech HaMoshiach headquartered in

ווערן, וואס עס איז געזאגט געווארן דורך ישעיהו הנביא ,
hanovi Yeshayah durch gevoren gezogt iz es vos veren
the prophet Yeshayah through become said is it which to be

אזוי צו זאגן :
zogen tsu azoi
say to in this way

טו לאנד פון זבולון און לאנד פון נפתלי,
Naftali fun land un Zevulun fun land
Naftali of land and Zebulun of land

ביים וועג פונם ים , פון יענער זייט ירדן ,
Yarden zait yener fun yam funem veg baim
Yarden side of the other of sea from the way by the

גליל פון די פעלקער,
felker di fun Galil
peoples the of Galilee

טז דאס פאלק , וואס איז געזעסן אין דער פינסטער,
finster der in gezesen iz vos folk dos
darkness the in sat was who people the

האט געזען א גרויס ליכט,
licht grois a gezen hot
light great a seen have

און צו די , וואס זענען געזעסן אין א לאנד און אין
in un land a in gezesen zenen vos di tsu un
in and land a in sat are who those to and

שאטן פון טויט ,
toit fun shoten
death of shadow

פאר זיי האט א ליכט אויפגעשיינט. (ישעיהו ט, א-ב.)
a-b t Yeshayah oifgeshaint licht a hot zei far
1-2 9 Yeshayah dawned light a has them for

יז פון דעמאלט אָן האט יהושע/ישוע אנגעהויבן אויסצורופן,
oistsurufen ongehoiben Yeshua/Yehoshua hot on demolt fun
to proclaim begun Yehoshua has onwards then from

און צו זאגן : טוט תשובה ; מחמת דאס מלכות השמים
hashomaim Malchus dos machmas tshuve tut zogen tsu un
the heavens kingdom of the because repentance do say to and

האט זיך דערנענטערט!
dernentert zich hot
come near itself has

יח און ווי ער איז ארומגעגאנגען ביים ים פון גליל , האט ער
er hot Galil fun yam baim arumgegangen iz er vi un
he has Galilee of sea beside the walking about is he as and

געזען צוויי ברידער, שמעון , וואס מען רופט אים פעטרוס, און אנדריי
Andrey un Petros im ruft men vos Shim'on brider tsvei gezen
Andrew and Peter him call they whom Simon brothers two seen

זיין ברודער, ווארפן א נעץ אין ים אריין; מחמת זיי זענען געווען
geven zenen zei machmas arain yam in nets a varfen bruder zain
was are they because into sea in net a casting brother his

פישערלייט. יט און ער זאגט צו זיי : קומט, פאלגט מיר נאך , און
un noch mir folgt kumt zei tsu zogt er un fisherlait
and after me follow come them to said he and fishermen

איך וועל אייך מאכן פאר פישערס פון מענטשן! כ און זיי האבן
hoben zei un mentshn fun fishers far machen aich vel ich
have they and people of fishers for make you will I

K'far-Nachum by
the sea, in the
environs of Zevulun
and Naphtali.
14 This
was to fulfill what
was spoken through
Yeshayah HaNavi,
15 ARTZAH Zevulun
VARTZAH Naphtali
*(To the land of Zevulun
and to the land of
Naphtali)*, the way
to the sea beyond
the Yarden, Galil
HaGoyim,
16 the
people sitting in
CHOSHECH RAU OHR
GADOL *(darkness
saw a great light)*,
YOSHVEI V'ERETZ
TZALMAVET *(the
ones living in the
land of the shadow
of death)*, a light
has dawned among
them.

17 From then Rebbe, Melech
HaMoshiach began to
proclaim, saying, LAlter
LiTeshuvah *(Immediate
Repentance)*, for the Malchut
HaShomayim has come near.

18 And walking beside Sea
of Galilee *(Lake Kinneret)*,
Rebbe, Melech HaMoshiach
saw two achim, Shim'on,
the one being called Kefa
(Petros), and his brother
Andrew, casting a net into the
sea, for they were daiyagim
(fishermen).
19 And Rebbe,
Melech HaMoshiach says,
Come, follow me, and I
will make you daiyagei
adam *(fishers of men)*.
20 And

גלייך פארלאזן די נעצן, און האבן אים נאכגעפאלגט. כא און
un nochgefolgt im hoben un netsn di farlozen glaich
and followed him have and nets the left immediately

ווען ער איז פון דארטן ווייטערגעגאנגען, האט ער געזען אנדערע צוויי
tsvei andere gezen er hot vaitergegangen dorten fun iz er ven
two other seen he has went further there from is he when

ברידער, יעקב בן זבדי , און יוחנן זיין ברודער, אין דעם שיפל
shifel dem in bruder zain Yochanan un Zavdai ben Yaakov brider
boat the in brother his John and Zavdai son of Jacob brothers

מיט זייער פאטער זבדי , פאררריכטנדיק זייערע נעצן; און ער האט זיי
zei hot er un netsn zeiere farrichtendik Zavdai foter zeier mit
them has he and nets their mending Zavdai father their with

גערופן. כב און זיי האבן גלייך פארלאזן דאס שיפל און דעם
dem un shifel dos farlozen glaich hoben zei un gerufen
the and boat the left immediately have they and called

פאטער זייערן, און האבן אים נאכגעפאלגט.
nochgefolgt im hoben un zeiern foter
followed him have and their father

כג און ער איז ארומגעגאנגען אין גאנץ גליל , לערנענדיק אין
in lernendik Galil gants in arumgegangen iz er un
in teaching Galilee all in walk around is he and

זייערע שולן , און אויסרופנדיק די גוטע בשורה פונם
funem besoire gute di oisrufendik un shuln zeiere
of the News Good the proclaiming and synagogues their

מלכות , און היילנדיק אלע קראנקייטן און שלאפקייטן צווישן
tsvishen shlafkeitn un krankeitn ale heilendik un Malchus
among disease and diseases every curing and kingdom

דעם פאלק. כד און זיין שם האט זיך פארשפרייט אין
in farshpreit zich hot shem zain un folk dem
in spread itself has name his and people the

גאנץ סיריען; און מען האט געברענגט צו אים אלע קראנקע,
kranke ale im tsu gebrengt hot men un Sirya gants
sick all him to brought have they and Syria all

וואס זענען געווען געפלאגט מיט פארשיידענע מחלות און
un machles farsheidene mit geplogt geven zenen vos
and diseases various with plagued was are who

יסורים , באזעסענע מיט בייזע גייסטער, און חולי-נופל , און
un choleh-nofel un gaister beize mit bazesene yesurim
and epileptics and spirits evil with demoniacs sufferings

פאראליטיקער; און ער האט זיי געהיילט; כה און עס האבן
hoben es un geheilt zei hot er un paralitiker
did there and cured them has he and paralytics

אים נאכגעפאלגט גרויסע המונים מענטשן פון גליל און
un Galil fun mentshn hamonim groise nochgefolgt im
and Galilee from people crowds of great follow him

דעקאפאליס און ירושלים און יהודה און פון עבר
Ever fun un Yehude un Yerushalayim un Dekapolis
Beyond from and Yehudah and Jerusalem and Decapolis

הירדן .
HaYarden
Yarden

immediately, leaving their
nets, they followed Rebbe,
Melech HaMoshiach. 21 And
having gone on from there,
he saw two other achim,
Ya'akov Ben Zavdai and
Yochanan his brother, in
the sirah *(boat)* with Zavdai
their father, repairing their
nets, and he summoned
them. 22 Immediately,
leaving the sirah *(boat)*
and their father, they
followed Rebbe, Melech
HaMoshiach.

23 And Rebbe, Melech
HaMoshiach went about in
all the Galil, exercising the
ministry of moreh *(teacher)*
in their shuls and of darshan
(preacher) of the Besuroh
Tovoh *(Good Tiding of a
Joyous Event)*, the Besuras
HaGeulah *(the Good News of
Redemption)* of the Malchut
Hashem, and Rebbe, Melech
HaMoshiach went about
bringing refuah *(healing)*
to every disease and every
illness of the people. 24 And
the report went out about
Rebbe, Melech HaMoshiach
throughout all Syria; and they
brought to him all the cholim
(sick) with various illnesses
and machalot, demoniacs,
epileptics, and paralytics; and
Rebbe, Melech HaMoshiach
brought them refuah. 25 And
from the Galil, the Decapolis,
Yerushalayim, Yehudah, and
Ever-HaYarden, from all
these places great multitudes
followed him.

ה

און זעענדיק די המונים מענטשן, איז ער ארויפגעגאנגען אויף
oif aroifgegangen er iz mentshn hamonim di zeendik un
on went up he is people crowds of the seeing and

5

When Rebbe,
Melech

דעם בארג ; און ווען ער האט זיך אנידערגעזעצט זענען זיינע
zaine zenen anidergezetst zich hot er ven un barg dem
his are sat down self had he when and mountain the

תלמידים געקומען צו אים. ב און ער האט אויפגעעפנט זיין מויל און
un moil zain oifgeefent hot er un im tsu gekumen talmidim
and mouth his opened has he and him to came disciples

זיי געלערנט, זאגנדיק:
zogendik gelernt zei
saying he taught them

ג וואויל איז די ארעמע אין גייסט;
gaist in oreme di iz voil
spirit in poor the are blessed

ווייל זייערס איז דאס מלכות השמים .
hashomaim Malchus dos iz zeiers vail
the heavens kingdom of the is theirs because

ד וואויל איז די טרויערנדיקע;
troierndike di iz voil
mourners the are blessed

ווייל זיי וועלן געטרייסט ווערן.
veren getreist velen zei vail
to be comforted will they because

ה וואויל איז די , וואס האלטן זיך קליין;
klein zich halten vos di iz voil
small themselves regard who those are blessed

ווייל זיי וועלן ירשענען די ערד .
erd di yarshanen velen zei vail
earth the inherit will they because

ו וואויל איז די , וואס הונגערן און דורשטן נאך
noch durshten un hungeren vos di iz voil
after thirst and hunger who those are blessed

גערעכטיקייט;
gerechtikeit
righteousness

ווייל זיי וועלן געזעטיקט ווערן.
veren gezetikt velen zei vail
to be be filled will they because

ז וואויל איז די בעלי רחמים ;
rachomim ba'alei di iz voil
mercy owners the are blessed

ווייל זיי וועלן דערלאנגען בארמהארציקייט.
baremhartsikeit derlangen velen zei vail
mercy reach will they because

ח וואויל איז די , וואס זענען ריין אין הארצן;
hartsn in rein zenen vos di iz voil
heart in pure are who those are blessed

ווייל זיי וועלן זען ה׳ .
Hashem zen velen zei vail
Hashem see will they because

ט וואויל איז די , וואס מאכן שלום ;
sholem machen vos di iz voil
peace make who those are blessed

ווייל זיי וועלן גערופן ווערן ה׳ס קינדער .
kinder Hashems veren gerufen velen zei vail
children Hashem's to be called will they because

HaMoshiach saw
the multitudes, he
ALAH HAHAR *(went
up the mountain)*
and when he sat
down, his talmidim
came to him. 2 Then
Rebbe, Melech
HaMoshiach began
to speak, and gave
them this torah
(teaching), saying,
3 Ashrey ANIYEI
HARUACH *(Blessed,
Happy are the poor
in spirit)* for theirs
is the Malchut
HaShomayim.
4 Ashrey are the
AVELIM *(the ones
mourning)*, for they
will be comforted.
5 Ashrey are the
ANAVIM *(humble)*,
for YIRESHU
ARETZ *(they will
inherit the land)*.
6 Ashrey are the
ones hungering
and thirsting for
TZIDKAT Hashem
*(Tzedek Olamim,
Everlasting Righteousness)*,
for they will be
satisfied. 7 Ashrey
are the merciful,
for they will be
shown rachamim
(mercy). 8 Ashrey
are those of LEV
TAHOR *(pure heart)*,
for they will see
Hashem. 9 Ashrey
are the peace-
makers, for they
will be called bnei
haElohim *(sons of
G-d)*. 10 Ashrey are

וואויל איז די , וואס ווערן פארפאלגט צוליב
tsulib farfolgt veren vos di iz voil
on account of persecuted to be who those are blessed

גערעכטיקייט;
gerechtikeit
righteousness

ווייל דאס מלכות השמים איז זייערס.
zeiers iz hashomaim Malchus dos vail
theirs is heaven kingdom of the because

יא וואויל איז אייך, ווען מען טוט אייך אָן בזיונות , און מען פארפאלגט
farfolgt men un bizyoines on aich tut men ven aich iz voil
persecute they and evils on you do they when you are blessed

אייך, און מען רעדט אויס פאלש אלדאס בייז אויף אייך, צוליב
tsulib aich oif beiz aldos falsh ois redt men un aich
on account of you about evil everything false out speak they and you

מיר. יב פריידט זיך , און זייט זיך זייער משמח , ווייל
vail mesameyech zeier zich zeit un zich freidt mir
because joyful very yourselves be and yourselves rejoice me

אייער שכר איז גרויס אין הימל ; מחמת אָט אזוי האט
hot azoi ot machmas himel in grois iz sachar eier
have in this way just for heaven in great is reward your

מען פארפאלגט די נביאים , וואס זענען געווען פאר אייך.
aich far geven zenen vos neviim di farfolgt men
you before was were who prophets the persecuted they

יג איר זענט דאס זאלץ פון דער ערד ; אויב אבער דאס זאלץ זאל
zol zalts dos ober oib erd der fun zalts dos zent ir
may salt this however if earth the of salt the are you

פארלירן זיין טעם, מיט וואס וועט עס געזאלצן ווערן? עס טויג מער
mer toig es veren gezaltsen es vet vos mit taam zain farliren
more fit it to be salted it will what with taste its to lose

צו גארנישט, אחוץ ארויסגעווארפן און פון לייטן געטרעטן צו ווערן.
veren tsu getretn laitn fun un aroisgevorfen achuts gornisht tsu
be to trampled people for and thrown out except nothing for

יד איר זענט דאס ליכט פון דער וועלט. א שטאט, וואס ליגט אויף א
a oif ligt vos shtot a velt der fun licht dos zent ir
a on is situated which city a world the of light the are you

בארג, קען נישט בלייבן פארבארגן. טו מען ליכטבענטשן אויך נישט אויף א
a oif nisht oich lichtbentshn men farborgen blaiben nisht ken barg
a on not also lights one hidden remain not can hill

ליכט , און שטעלט עס אונטער דעם מאסשעפל , נאר אויף דעם
dem oif nor mosshefl dem unter es shtelt un licht
the on but measuring basket the under it puts and candle

לייכטער ; און עס לויכט אלעמען אין הויז . טז אָט אזוי זאל
zol azoi ot hoiz in alemen loicht es un laichter
may in this way just house in everyone gives light it and candlestick

אייער ליכט שיינען פאר מענטשן, כדי זיי זאלן זען אייערע מעשים
maisim eiere zen zolen zei kedei mentshn far shainen licht eier
deeds your see may they so that people before to shine light your

טובים, און אפגעבן א לויב צו אייער פאטער, וואס איז אין הימל .
himel in iz vos foter eier tsu loib a opgeben un tovim
heaven in is who Father your to praise a give and good

יז איר זאלט נישט מיינען, אז איך בין געקומען צו צעשטערן די
di tseshteren tsu gekumen bin ich az meinen nisht zolt ir
the destroy to come have I that think not shall you

the ones being persecuted because of TZIDKAT Hashem *(righteousness of Hashem)*, for theirs is the Malchut HaShomayim.

11 Ashrey are you when they reproach you and persecute you and speak all kinds of lashon horah against you, speaking sheker *(falsehood, lies)* because of me.
12 Have simcha *(joy)* and lev sameach *(glad heart)*, for your sachar *(reward)* is great in Shomayim, for thus they persecuted the Neviim before you.

13 You are the melach haaretz *(salt of the earth)*, but if the salt becomes tasteless, in what way will it become salty again? It is no longer good for anything, but is thrown out and trampled by men.
14 You are the Ohr HaOlam *(the Light of the World)*. A city lying on a mountaintop cannot be nistar *(hidden)*.
15 No one, after lighting a menorah, places it under a measuring basket, but on the shulchan *(table)*, and it gives ohr *(light)* to kol anshei habais *(all in the house)*.
16 In like manner, let your light so shine before Bnei Adam, that they may see your ma'asim tovim *(good works)* and give kavod *(glory)* to your Av sh'ba'Shomayim *(Father in Heaven)*.

17 Do not think that I came to abolish the Torah

תורה אדער די נביאים ; איך בין נישט געקומען צו צעשטערן, נאר
nor tseshteren tsu gekumen nisht bin ich neviim di oder toire
but destroy to come not have I prophets the or Torah

ממלא צו זיין. יח מחמת באמת זאג איך אייך, ביז דער הימל און
un himel der biz aich ich zog beemes machmas zain tsu memale
and heaven the until you I say in truth because do to fulfill

די ערד וועלן פארגיין , וועט קיין איין יוד, אדער א קוצי של יוד פון
fun yod shel kotse a oder yod ein kein vet fargein velen erd di
of yod of kotse a or yod one any will pass away will earth the

דער תורה נישט בטל ווערן, ביז אלץ איז געשען . יט דעריבער
deriber geshen iz alts biz veren botl nisht toire der
therefore happened is all until to be null and void not Torah the

ווער עס וועט צעשטערן איינע פון די דאזיקע קלענסטע מצוות ,
mitsvos klenste dozike di fun eine tseshteren vet es ver
commands smallest these the of one destroy will it who

און וועט אָט אזוי לערנען די מענטשן, דער וועט הייסן
heisen vet der mentshn di lernen azoi ot vet un
be called will this one people the teach in this way just will and

קלענסטער אין דעם מלכות השמים ; ווער אבער עס וועט
vet es ober ver hashomaim Malchus dem in klenster
will he however whoever the heavens kingdom of the in least

זיי טאן און לערנען, דער וועט הייסן גרויס אינם מלכות
Malchus inem grois heisen vet der lernen un ton zei
kingdom of in the great be called will this one teach and do them

השמים . כ מחמת איך זאג אייך, אז אויב אייער צדקות וועט
vet tsedokes eier oib az aich zog ich machmas hashomaim
will righteousness your if that you tell I because heaven

נישט איבערשטייגן די צדקות פון די סופרים און די פרושים ,
Perushim di un sofrim di fun tsedokes di ibershtaigen nisht
Pharisees the and scribes the of righteousness the exceed not

וועט איר בשום אופן נישט אריינגיין אינם מלכות השמים .
hashomaim Malchus inem araingein nisht oifen beshum ir vet
the heavens kingdom of into the enter not way never you will

כא איר האט געהערט, אז עס איז געזאגט געווארן צו די קדמונים :
kadmoinem di tsu gevoren gezogt iz es az gehert hot ir
ancients the to become said is it that heard have you

דו זאלסט נישט טייטן; ווער אבער עס טייט, איז חייב צום
tsum chayev iz teit es ober ver teiten nisht zolst du
to the liable is kills the one however who to kill not should you

משפט . כב איך אבער זאג אייך, אז יעדער איינער, וואס איז צארנדיק
tsorendik iz vos einer yeder az aich zog ober ich mishpot
angry is who one every that you tell however I judgment

אויף זיין ברודער, וועט זיין חייב צום משפט ; און ווער עס
es ver un mishpot tsum chayev zain vet bruder zain oif
it who and judgment to the liable be will brother his about

וועט זאגן רקא צו זיין ברודער, וועט זיין חייב צום
tsum chayev zain vet bruder zain tsu raka zogen vet
to the liable be will brother his to Good for nothing say will

סנהדרין ; און ווער עס וועט זאגן , דו נאר, וועט זיין חייב צום פייער
faier tsum chayev zain vet nar du zogen vet es ver un Sanhedrin
fire to the liable be will fool you say will it who and Sanhedrin

פון גיהנום . כג דעריבער ווען דו ברענגסט דיין קרבן צו דעם
dem tsu korben dain brengst du ven deriber Gehinnom fun
the to sacrifice your bring you when therefore Gehenna of

or the Neviim. I did not
come to abolish but to
complete. [18] For, omein,
truly I say to you, until
Shomayim and haaretz
pass away, not one yod,
not one tag *(ornamental*
flourish), will pass from the
Torah until everything is
accomplished. [19] Therefore,
whoever annuls one of
the least of these mitzvot
(divine commandments
given by Hashem*to Moshe*
Rabbenu) and so teaches
Bnei Adam, shall be
called katon *(least)* in the
Malchut HaShomayim;
but whoever practices
and teaches them, this
one will be called gadol
(great) in the Malchut
HaShomayim. [20] For I say
unto you that unless the
Tzedek *(Righteousness)* of
you exceeds that of the
Sofrim and Perushim, you
will certainly not enter the
Malchut HaShomayim.

[21] You have heard that it
was said to the ancients, LO
TIRTZACH *(Do not murder)*,
and every rotzeach *(murderer)*
shall be liable before the
Bet Din *(Court)*. [22] But I say
to you, that everyone who
harbors kaas *(anger)* against
his Ach, his chaver, shall be
subject to mishpat *(judgment)*;
and whoever shall say to
his Ach, Reyka! *(Good for*
nothing!) will be subject to the
Sanhedrin; and whoever shall
say Shoteh! *(Fool)* shall be
subject to Eish Gehinnom *(Fire*
of Hell). [23] Therefore, if you
bring your korban *(sacrifice)*

מזבח , און דארטן דערמאנסטו דיך , אז דיין ברודער האט
hot bruder dain az dich dermonstu dorten un mizbeyech
has brother your that yourself you remember there and altar

עפעס קעגן דיר, כד זאלסטו דארטן איבערלאזן דיין קרבן פאר
far korben dain iberlozen dorten zolstu dir kegen epes
before sacrifice your leave there shall you you against something

דעם מזבח , און גיי קודם כל אהין, רעד זיך דורך מיט
mit durch zich red ahin kol koidem gei un mizbeyech dem
with through yourselves speak there all before go and altar the

דיין ברודער, און דאן קום און זיי מקריב דיין קרבן . כה ווער
ver korben dain makrev zai un kum dan un bruder dain
become sacrifice your offer be and come then and brother your

משווה מיט דיין קעגנער געשווינט, בשעת דו ביסט נאך מיט
mit noch bist du beshas geshvint kegner dain mit mushve
with still are you while quickly adversary your with in agreement

אים אויפן וועג; טאמער וועט דיין קעגנער דיך איבערגעבן צום
tsum ibergeben dich kegner dain vet tomer veg oifen im
to the give over you adversary your will lest road on the him

שופט, און דער שופט צום שוטר, און דו וועסט געווארפן ווערן
veren gevorfen vest du un shoter tsum shoifet der un shoifet
to be thrown you will you and police to the judge the and judge

אין תפיסה אריין. כו באמת זאג איך דיר, דו וועסט פון דארטן בשום
beshum dorten fun vest du dir ich zog beemes arain tfise in
never there from you will you you I tell truly into prison in

אופן נישט ארויסקומען, ביז דו באצאלסט נישט די לעצטע פרוטה!
prute letste di nisht batsolst du biz aroiskumen nisht oifen
penny last the not pay you until come out not way

כז איר האט געהערט, אז עס איז געזאגט געווארן: זאלסט נישט
nisht zolst gevoren gezogt iz es az gehert hot ir
not you shall become said is it that heard have you

נואפן ! כח איך אבער זאג אייך, אז יעדער איינער, וואס קוקט
kukt vos einer yeder az aich zog ober ich noyefn
looks who one every that you tell however I commit adultery

אויף א פרוי , זי צו גלוסטן, האט שוין גענואפט מיט
mit genoieft shoin hot glusten tsu zi froi a oif
with committed adultery already has desire to she woman a at

איר אין זיין הארצן. כט און אויב דיין רעכט אויג פארפירט דיך צום
tsum dich farfirt oig recht dain oib un hartsn zain in ir
to the you misleads eye right your if and heart his in her

שטרויכלען, נעם עס ארויס, און ווארף עס אוועק פון דיר; מחמת עס
es machmas dir fun avek es varf un arois es nem shtroichlen
it because you from away it throw and out it take stumbling

לוינט זיך דיר, אז איינס פון דיינע אברים זאל פארלוירן גיין ,
gein farloiren zol eivrem daine fun eins az dir zich loint
go lost may body parts your of one that you yourself profits

און נישט דיין גאנצער גוף זאל געווארפן ווערן אין גיהנום אריין. ל און
un arain Gehinnom in veren gevorfen zol guf gantser dain nisht un
and into Gehenna in to be thrown may body whole your not and

אויב דיין רעכטע האנט פארפירט דיך צום שטרויכלען, האק זי אפ, און
un op zi hak shtroichlen tsum dich farfirt hant rechte dain oib
and up it cut stumbling to the you misleads hand right your if

ווארף זי אוועק פון דיר; מחמת עס לוינט זיך דיר, אז איינס
eins az dir zich loint es machmas dir fun avek zi varf
one that you yourselves profits it because you from away it throw

to the Mizbeach *(altar)*, and
there you remember that
your Ach has something
against you, 24 leave your
korban there before the
Mizbeach, and go and first
be reconciled to your Ach;
and then come offer your
korban. 25 Come to terms
quickly with your ish riv
(opponent in a lawsuit), while
you are a fellow-traveler on
the derech eretz, lest the
ish riv might deliver you to
the shofet *(judge)*, and the
shofet might deliver you to
the shoter *(law official)*, and
the shoter might deliver you
to the beit hasohar *(prison
house)*. 26 For, omein, truly I
say to you, you may never
come out from there until you
repay the last peruta *(small
coin)*.

27 You have heard that
it was said, LO TINAF
(Do not commit adultery).
28 But I say to you that
everyone looking upon
a woman with taavah
(lust) for her has already
committed niuf *(adultery)*
with her in his heart. 29 And
if your right eye causes
you to commit chet *(sin)*,
tear it out and throw it
from you, for it is better
for you that one of your
evarim *(members)* be lost
and not your whole basar
(body, flesh) be thrown
into Gehinnom. 30 And if
your right hand causes
you to commit chet, cut
it off and throw it from
you, for it is better for you
that one of your evarim
(members) be lost and not

פון דיינע אברים זאל פארלוירן גיין , און נישט דיין גאנצער גוף זאל
zol guf gantser dain nisht un gein farloiren zol eivrem daine fun
may body whole your not and go lost may body parts your of

גיין אין גיהנום אריין. לא און עס איז געזאגט געווארן: ווער עס שיידט
sheidt es ver gevoren gezogt iz es un arain Gehinnom in gein
separates it who become said is it and into Gehenna in go

זיך פון זיין ווייב, זאל ער איר געבן א גט . לב איך אבער
ober ich get a geben ir er zol vaib zain fun zich
but I divorce certicate a give her he will wife his from self

זאג אייך, אז יעדער איינער, וואס שיידט זיך פון זיין ווייב, אחוץ
achuts vaib zain fun zich sheidt vos einer yeder az aich zog
except wife his from self separates who one every that you tell

צוליב א פאל פון זנות , מאכט ער זי מזנה צו זיין.
zain tsu mezane zi er macht zoines fun fal a tsulib
do to adultery her he makes fornication of case a on account of

און ווער עס האט חתונה מיט א גרושה , דער איז מזנה .
mezane iz der grushe a mit chasene hot es ver un
doing adultery is this one divorcee a with marry has it who and

לג ווידער האט איר געהערט, אז עס איז געזאגט געווארן צו די
di tsu gevoren gezogt iz es az gehert ir hot vider
the to become said is it that heard you have again

קדמונים : זאלסט נישט שווערן פאלש, זאלסט אבער אפצאלן
optsolen ober zolst falsh shveren nisht zolst kadmoinem
repay however you shall falsely swear not you shall ancients

דיינע שבועות צום האר (ג-ט). לד איך אבער זאג אייך, שווערט לגמרי
legamre shvert aich zog ober ich G-t Har tsum shvues daine
entirely swear you tell however I G-d L-rd to the oaths your

נישט; נישט ביים הימל , ווייל עס איז ה׳ס כסא הכבוד .
hakoved kisei Hashems iz es vail himel baim nisht nisht
glory throne of Hashem's is it because heaven by the not not

לה נישט ביי דער ערד , ווייל זי איז א פוסבענקל פאר זיינע פיס; נישט
nisht fis zaine far fusbenkel a iz zi vail erd der bai nisht
not feet His for footstool a is it because earth the by not

ביי ירושלים , ווייל דאס איז די שטאט פון דעם גרויסן מלך .
Melech groisn dem fun shtot di iz dos vail Yerushalayim bai
king great the of city the is this because Jerusalem by

לו זאלסט אויך נישט שווערן ביי דיין קאפ, ווייל דו קענסט נישט קיין
kein nisht kenst du vail kop dain bai shveren nisht oich zolst
any not can you because head your by swear not also you shall

איינציקע האר ווייס אדער שווארץ מאכן . לז נאר זאל אייער ווארט זיין;
zain vort eier zol nor machen shvarts oder vais hor eintsike
be word your let but make black or white hair single

יא , יא ; ניין , ניין ! און וואס איז מער ווי די דאזיקע איז פונם בייזן.
beizn funem iz dozike di vi mer iz vos un nein nein yo yo
evil from the is these the than more is what and no no yes yes

לח איר האט געהערט, אז עס איז געזאגט געווארן: אן אויג פאר אן
an far oig an gevoren gezogt iz es az gehert hot ir
an for eye an become said is it that heard have you

אויג, און א צאן פאר א צאן ; לט איך אבער זאג אייך: איר זאלט
zolt ir aich zog ober ich tson a far tson a un oig
shall you you tell however I tooth a for tooth a and eye

זיך נישט אנטקעגנשטעלן דעם בייזן; נאר ווען עמיצער פאטשט
patsht emitser ven nor beizn dem antkegenshtelen nisht zich
slaps someone when but evil the resist not yourselves

that your whole basar may
go into Gehinnom. 31 It
was also said, Whoever
divorces his wife, let him
give to her a “get,” a SEFER
KERITUT *(bill of divorce)*.
32 But I say to you that
everyone divorcing his
wife, except for the DVAR
(indecent thing) of zenut
(fornication), makes her
become a noefet *(adulteress)*,
and whoever marries a
gerusha *(divorcee)* commits
niuf *(adultery)*. 33 Again,
you have heard that it
was said to the ancients,
You shall not break your
nederim *(vows)*, but you
shall repay your vows to
Hashem. 34 But I say to
you, Do not swear shevuot
(oaths) at all, neither by
Shomayim, for it is the
kes malchut of Hashem
(throne of G-d), 35 nor by
haaretz, for it is the hadom
(footstool) of his feet, nor
by Yerushalayim, for it is
the kiryat melech rav *(city
of the great king)*. 36 Neither
are you to swear by your
rosh, for you are not able
to make one hair turn
white or black. 37 But let
your word be ken, ken *(yes,
yes)* or lo, lo *(no, no)*, but
anything beyond this is
lashon horah.

38 You have heard that it
was said, AYIN TAKHAT AYIN,
SHEN TAKHAT SHEN *(An
eye for an eye and a tooth for
a tooth)*. 39 But I say to you,
Do not set yourself against
the rasha *(evil person)*, but
whoever hits you on your

דיך אויף דיין רעכטער באק , נייג אים אויך די אנדערע צו. מ און
un tsu andere di oich im neig bak rechter dain oif dich
and to other the also him bend cheek right your on you

דעם , וואס וויל זיך משפטן מיט דיר און אוועקנעמען דיין
dain aveknemen un dir mit mishpeten zich vil vos dem
your take away and you with judge self wants who the one

העמד, לאז אים אויך דעם אויבער בגד . מא און ווער עס צווינגט דיך
dich tsvingt es ver un beged oiber dem oich im loz hemd
you compels it who and cloak over the also him let shirt

צו גיין א מייל, גיי מיט אים צוויי. מב גיב צו דעם , וואס בעט ביי
bai bet vos dem tsu gib tsvei im mit gei mail a gein tsu
from asks who the one to give two him with go mile a go to

דיר, און פון דעם , וואס וויל ביי דיר בארגן, דריי דיך נישט
nisht dich drai borgen dir bai vil vos dem fun un dir
not yourself turn borrow you from wants who the one from and you

אוועק. מג איר האט געהערט, אז עס איז געזאגט געווארן: דו זאלסט
zolst du gevoren gezogt iz es az gehert hot ir avek
you shall you become said is it that heard have you away

ליב האבן דיין חבר , און האסן דיין שונא; מד איך אבער זאג
zog ober ich soine dain hasen un chaver dain hoben lib
tell however I enemy your hate and neighbor your have love

אייך: האט ליב אייערע שונאים, און זייט מתפלל פאר די , וואס
vos di far mispalel zeit un sonim eiere lib hot aich
who those for pray be and enemies your love have you

פארפאלגן אייך; מה כדי איר זאלט זיין קינדער פון אייער פאטער,
foter eier fun kinder zain zolt ir kedei aich farfolgen
Father your of children be shall you so that you persecute

וואס איז אין הימל . ווייל ער לאזט זיין זון שיינען אויף בייזע און
un beize oif shainen zun zain lozt er vail himel in iz vos
and evil on to shine sun his allows He because heaven in is who

אויף גוטע, און לאזט רעגענען אויף צדיקים און אויף רשעים .
reshoiem oif un tsadikim oif regenen lozt un gute oif
unrighteous on and righteous on it to rain allows and good on

מו מחמת אויב איר ווערט ליב האבן די , וואס האבן אייך ליב, וואס
vos lib aich hoben vos di hoben lib vet ir oib machmas
what love you have who those have love will you if because

פאר א שכר האט איר? צי טאן דען די שטייער אויפמאנער נישט
nisht oifmoner shtaier di den ton tsi ir hot sachar a far
not collector tax the then do you have reward a for

דאס זעלביקע? מז און אויב איר גיט אפ שלום נאר אייערע ברידער
brider eiere nor sholem op git ir oib un zelbike dos
brothers your only peace up give you if and same the

אליין, וואס טוט איר דא מער? צי טאן דען די אומות (העולם)
hooilem umes di den ton tsi mer do ir tut vos alein
of the world nations the then do more here you do what alone

נישט אויך דאס זעלביקע? מח דעריבער זאלט איר זיין פולקום, ווי אייער
eier vi fulkum zain ir zolt deriber zelbike dos oich nisht
your as perfect be you shall therefore same the also not

הימלישער פאטער איז פולקום.
fulkum iz foter himlisher
perfect is Father heavenly

ו גיט אכטונג , אז איר זאלט נישט טאן אייער צדקה פאר
far tsedoke eier ton nisht zolt ir az achtung git
before alms charity your do not shall you that attention give

right cheek, turn to him
also the other cheek. [40] And
the one wishing to sue you
and take your tunic, give
to him also your kaftan.
[41] And whoever will force
you to go one mile, go with
him two. [42] And the one
asking you to give and the
one wishing to borrow from
you, from these do not turn
away. [43] You have heard
that it was said, V'AHAVTA
L'REACHA *(You shall love
your neighbor)*, and you shall
hate your oyev *(enemy)*.
[44] But I say to you, Love
your enemies, and offer
tefillos *(prayers)* for the ones
bringing redifah *(persecution)*
upon you. [45] Do this so that
you may become banim of
your Av sh'ba'Shomayim,
for His shemesh *(sun)* He
makes to rise on the ra'im
(evil ones) and the tovim
(good ones), and He sends
His geshem *(rain)* upon the
tzaddikim *(righteous ones)*
and the resha'im *(unrighteous
ones)*. [46] For if you have
ahavah *(love)* for the ones
who have ahavah for you,
what sachar *(reward)* do you
have? Even the mochesim
(tax collectors) do that, don't
they? [47] And if you give
Drishat Shalom *(greetings)*
only to your Achim, what
extraordinary thing are
you doing? Don't even
the Goyim do the same?
[48] Therefore, be shlemim
(complete), even as is your Av
sh'ba'Shomayim.

6 Be careful that you don't
practice your tzedakah

לייטן , כדי פון זיי געזען צו ווערן; און אויב נישט, האט איר נישט
nisht ir hot nisht oib un veren tsu gezen zei fun kedei laitn
not you have not if and be to seen them by so as others

קיין שכר ביי אייער פאטער, וואס איז אין הימל . ב דעריבער ווען דו
du ven deriber himel in iz vos foter eier bai sachar kein
you when therefore heaven in is who Father your by reward any

טוסט א גמילות חסד , לאז נישט אויסטראמפייטערן פאר דיר,
dir far oistrompeiteren nisht loz chesed gemiles a tust
you before to trumpet out not let grace generosity of a you do

ווי די צבועקעס טאן אין די שולן און אויף די גאסן , כדי
kedei gasn di oif un shuln di in ton tsvuakes di vi
so that streets the on and synagogues the in do hypocrites the as

געלויבט צו ווערן פון לייטן . באמת זאג איך אייך, זיי האבן שוין
shoin hoben zei aich ich zog beemes laitn fun veren tsu geloibt
already have they you I say truly people from be to praised

זייער שכר . ג דו אבער ווען דו טוסט א גמילות חסד זאל
zol chesed gemiles a tust du ven ober du sachar zeier
shall grace generosity of a you do you when however you reward their

דיין לינקע האנט נישט וויסן , וואס די רעכטע טוט, ד כדי
kedei tut rechte di vos visen nisht hant linke dain
in order that does right one the what know not hand left your

דיין גמילות חסדים זאל בלייבן פארבארגן; און דיין פאטער,
foter dain un farborgen blaiben zol chasadim gemiles dain
Father your and secret remain shall grace generosities of your

וואס זעט אין פארבארגעניש, וועט דיר פארגעלטן.
fargeltn dir vet farborgenish in zet vos
repay you will secrecy in sees who

ה און ווען איר טוט תפילה, זאלט איר נישט זיין ווי די צבועקעס ,
tsvuakes di vi zain nisht ir zolt tfile tut ir ven un
hypocrites the as do not you shall prayer do you when and

ווייל זיי האבן ליב תפילה צו טאן ווען זיי שטייען אין די
di in shteien zei ven ton tsu tfile lib hoben zei vail
the in stand they when do to prayer love have they because

שולן און אויף די עקן פון די גאסן , כדי זיך צו
tsu zich kedei gasn di fun ekn di oif un shuln
to themselves so that streets the of corners the on and synagogues

באווייזן פאר מענטשן. באמת זאג איך אייך, זיי האבן שוין זייער
zeier shoin hoben zei aich ich zog beemes mentshn far bavaizen
their already have they you I tell truly people before be seen

שכר . ו דו אבער, ווען דו טוסט תפילה, גיי אריין אין דיין חדרל ,
cheiderl dain in arain gei tfile tust du ven ober du sachar
inner room your in into go prayer you do you when but you reward

און פארשליס די טיר , און זיי מתפלל צו דיין פאטער, וואס איז
iz vos foter dain tsu mispalel zai un tir di farshlis un
is who Father your to prayer make and door the shut and

פארבארגן, און דיין פאטער, וואס זעט אין פארבארגעניש, וועט דיר
dir vet farborgenish in zet vos foter dain un farborgen
you will secret in sees who Father your and hidden

פארגעלטן. ז און תפילה טוענדיק, זאלט איר נישט פלאפלען ווי די אומות
umes di vi plaplen nisht ir zolt tuendik tfile un fargeltn
nations the like babble not you shall doing prayer and repay

(העולם); מחמת זיי מיינען , אז דורך א סך ווערטער
verter sach a durch az meinen zei machmas hooilem
words many a through that think they because of the world

(charity giving) before Bnei
Adam in order to varf *(show
off, flaunt)* to be seen by Bnei
Adam; for then you have no
sachar *(reward)* with your Av
sh'ba'Shomayim. 2 Therefore,
whenever you contribute
tzedakah, don't blow the
shofar before you, as the
tzevuim *(hypocrites)* do in the
shuls and in the streets, in
order that they may receive
kavod *(glory)* from Bnei Adam.
Omein, truly I say to you, they
have their sachar *(reward)*.
3 But when you contribute
tzedakah, do not let your left
hand have da'as *(knowledge)* of
what your right hand is doing,
4 so that your tzedakah may
be nistar *(hidden, in secret)*,
and your Av HaRoeh b'seter
(Father, the One seeing in secret)
sachar *(reward)* will give you.
5 And whenever you daven
(pray), do not be as the
tzevuim *(hypocrites)*; for
they love to stand and
daven in the shuls and
on the street corners
so that they may be
seen by an audience.
Omein, truly I say to you,
they have their sachar.
6 But you, whenever you
daven, enter into the
secret place, your secret
cheder, and, having
shut your door, offer
tefillos to your Av Asher
b'Seter *(Father Who is
in Secret)*, and your Av
haRoeh b'seter *(Father,
the One seeing in secret)*
sachar will give you.
7 But when you daven,
do not babble on and on
maarich *(extended, long*

זייערע, וועלן זיי דערהערט ווערן . ח דעריבער זייט נישט גלייך ווי זיי !
zei vi glaich nisht zeit deriber veren derhert zei velen zeiere
them as like not be therefore become heard they will their

מחמת ה׳ , אייער פאטער, ווייסט וואס איר באדארפט, איידער איר
ir eider badarft ir vos veist foter eier Hashem machmas
you before need you what knows Father your Hashem because

בעט אים. ט דעריבער זאלט איר אזוי תפילה טאן:
ton tfile azoi ir zolt deriber im bet
do prayer in this way you shall therefore him ask

אונדזער פאטער, וואס דו ביסט אין הימל ,
himel in bist du vos foter undzer
heaven in are you who Father our

געהייליקט זאל ווערן דיין נאמען.
nomen dain veren zol geheilikt
Name your to be shall holy

י זאל דיין מלכות קומען.
kumen Malchus dain zol
come kingdom your may

זאל דיין רצון געשען ,
geshen rotsn dain zol
to happen will your may

ווי אין הימל , אזוי אויך אויף דער ערד .
erd der oif oich azoi himel in vi
earth the on also just as heaven in as

יא אונדזער טעגלעך ברויט גיב אונדז היינט.
haint undz gib broit teglech undzer
today us give bread daily our

יב און פארגיב אונדז אונדזערע חובות,
choives undzere undz fargib un
debts our us forgive and

ווי אויך מיר האבן פארגעבן די , וואס זענען אונדז שולדיק.
shuldik undz zenen vos di fargeben hoben mir oich vi
in debt to us are who the forgiven have we also as

יג און ברענג אונדז נישט צו קיין נסיון ,
nisoyen kein tsu nisht undz breng un
temptation any to not us bring and

נאר זיי אונדז מציל פון שלעכטס
shlechts fun matsl undz zai nor
evil from save us do but

) מחמת דיין איז דאס מלכות ,
Malchus dos iz dain machmas
kingdom the is yours because

און די מאכט, און די הערלעכקייט,
herlechkeit di un macht di un
glory the and power the and

אויף אייביק ! אמן .)
Omein eibik oif
Amen eternity for

יד מחמת אויב איר פארגיט די מענטשן זייערע פעלערן, וועט אייער
eier vet felern zeiere mentshn di fargit ir oib machmas
your will errors their people the forgive you if because

הימלישער פאטער אייך אויך פארגעבן. טו ווען אבער איר פארגיט די
di fargit ir ober ven fargeben oich aich foter himlisher
the forgive you however when forgive also you Father heavenly

winded) and vacuously
and without kavvanah
(heartfelt direction, intention)
like the Goyim. For the
Goyim think that in
their verbosity their
techinnah will be heard.
8 Therefore, nisht azoi
(not so)! Be different,
for your Av has daas
(knowledge) of what
things you have need
before you ask Him.
9 Therefore, when you
offer tefillos, daven like
this, in this manner:
Avinu sh'ba'Shomayim
(Our Father in heaven),
yitkadash shmecha
(hallowed be your Name).
10 Tavo malchutechah *(Thy
Kingdom come)* Ye'aseh
rtzonechah *(Thy will be
done)* kmoh vaShomayim
ken ba'aretz *(on earth
as it is in heaven)*. 11 Es
lechem chukeinu ten
lanu hayom *(Give us today
our daily bread)*, 12 u-
slach lanu es chovoteinu
kaasher salachnu *(and
forgive us our debts as we
forgive)* gam anachnu
lachayaveinu *(also our
debtors)*. 13 V'al tvi'einu
lidey nisayon *(And lead
us not into temptation)*,
ki im chaltzeinu min
harah *(but deliver us from
evil)*. 14 For if you give
men mechila *(pardon,
forgiveness)* for their
chattaim *(sins)*, so also
your Av sh'ba'Shomayim
will give selicha *(forgiveness)*
to you. 15 But if you do
not give men mechila
(forgiveness), neither

מענטשן נישט, וועט אייער פאטער אייך אויך נישט פארגעבן אייערע
nisht mentshn vet eier foter aich och nisht fargeben eiere
not people will your Father you also not forgive your

עבירות .
aveires
transgressions

טז און ווען איר פאסט, זאלט איר נישט זיין ווי די צבועקעס , מיט
un ven ir fast zolt ir nisht zain vi di tsvuakes mit
and when you fast shall you not be as the hypocrites with

א זויער פנים ; מחמת זיי פארפינסטערן זייערע פנימער, כדי
a zoier ponem machmas zei farfinstern zeiere penemer kedei
a sour face because they make bitter their faces so that

זיך צו באווייזן פאר מענטשן, אז זיי פאסטן. באמת זאג
zich tsu bavaizen far mentshn az zei fasten beemes zog
themselves to show before people that they fast in truth tell

איך אייך, זיי האבן שוין זייער שכר . יז דו אבער , ווען דו
ich aich zei hoben shoin zeier sachar du ober ven du
I you they have already their reward you however when you

פאסט, זאלב דיר דעם קאפ מיט אייל, און וואש דיר אפ דאס פנים ;
fast zalb dir dem kop mit eil un vash dir op dos ponem
fast anoint you the head with oil and wash you up the face

יח כדי זאלסט נישט געזען ווערן פון מענטשן, אז דו פאסט, נאר
kedei zolst nisht gezen veren fun mentshn az du fast nor
so that you shall not seen become by people that you fast only

פאר דיין פאטער, וואס איז פארבארגן; און דיין פאטער, וואס זעט אין
far dain foter vos iz farborgen un dain foter vos zet in
for your Father who is concealed and your Father who sees in

פארבארגעניש, וועט דיר פארגעלטן .
farborgenish vet dir fargeltn
secrecy will you render payment

יט זאמלט אייך נישט איין קיין אוצרות אויף דער ערד , וואו מילב
zamlt aich nisht ein kein oitseres oif der erd vu milb
gathers you not one any treasures on the earth where moth

און זשאווער פארדארבן, און וואו גנבים גראבן אונטער און גנבענען
un zhaver fardarbn un vu ganovem groben unter un ganvenen
and rust corrupt and where thieves dig under and steal

אוועק. כ נאר זאמלט אייך איין אוצרות אין הימל , וואו נישט די מילב
avek nor zamlt aich ein oitseres in himel vu nisht di milb
away but gathers you one treasures in heaven where not the moth

נישט דער זשאווער פארדארבן, און וואו גנבים גראבן נישט אונטער
nisht der zhaver fardarbn un vu ganovem groben nisht unter
not the rust corrupt and where thieves dig not under

און גנבענען נישט אוועק. כא מחמת וואו דיין אוצר איז, דארט
un ganvenen nisht avek machmas vu dain oitser iz dort
and steal not away because where your treasure is there

וועט אויך דיין הארץ זיין . כב דאס ליכט פון דעם גוף איז דאס אויג. כג אויב
vet och dain harts zain dos licht fun dem guf iz dos oig oib
will also your heart be the light of the body is the eye if

דעריבער דיין אויג איז געזונט , וועט דיין גאנצער גוף זיין ליכטיק.
deriber dain oig iz gezunt vet dain gantser guf zain lichtik
therefore your eye is healthy will your entire body be light

ווען אבער דיין אויג איז בייז, וועט דיין גאנצער גוף זיין פינסטער.
ven ober dain oig iz beiz vet dain gantser guf zain finster
when however your eye is evil will your entire body be dark

will your chattaim receive selicha from your Av.

16 And whenever you undergo a tzom *(fast)*, don't be like the sullen tzevuim *(hypocrites)*, for they disfigure their faces to parade their tzom *(fast)*. Omein, truly I say to you, they have received their sachar *(reward)*. 17 But when you undergo a tzom, anoint your rosh with shemen and wash your face, 18 so that your tzom is concealed from Bnei Adam but not from your Av Asher b'Seter *(Father Who is in Secret)*. And your Av HaRoeh b'seter *(Father the One seeing in secret)* will give you sachar.

19 Do not store up for yourselves otzarot *(treasures)* on haaretz, where moth and rust destroy and where ganavim *(thieves)* break in and steal. 20 But zahmlet aich *(collect for yourselves)* otzarot *(treasures)* in Shomayim, where neither moth nor rust destroys; neither do ganavim break in and steal. 21 For where your otzar is, there also will be your lev. 22 The eye is the menorah of the basar. Therefore, if your eye is unblurred, then your whole basar will be lighted. 23 But if yours is the ayin horo, your kol basar is choshech;

דעריבער אויב דאס ליכט, וואס איז אין דיר, איז פינסטער, ווי גרויס איז
iz grois vi finster iz dir in iz vos licht dos oib deriber
is great how dark is you in is which light the if therefore

די חושך ! כד קיינער קען נישט דינען צוויי הארן ; מחמת אדער ער
er oder machmas harn tsvei dinen nisht ken keiner choishech di
he either because masters two serve not can anyone darkness the

וועט דעם איינעם פיינט האבן און ליב האבן דעם אנדערן, אדער ער וועט
vet er oder andern dem hoben lib un hoben faint einem dem vet
will he or other the have love and have hatred one the will

זיך האלטן ביי איינעם, און דעם אנדערן פאראכטן. איר קענט נישט
nisht kent ir farachten andern dem un einem bai halten zich
not can you despise other the and one by hold himself

דינען ה׳ און ממון . כה דערפאר זאג איך אייך: זארגט נישט פאר
far nisht zorgt aich ich zog derfar mamon un Hashem dinen
for not worry you I say therefore money and Hashem serve

אייער לעבן, וואס איר זאלט עסן, אדער וואס איר זאלט טרינקען; און אויך
oich un trinken zolt ir vos oder esen zolt ir vos leben eier
also and drink shall you what or eat shall you what lives your

נישט פאר אייער גוף , וואס איר זאלט אנטאן. צי איז דען נישט דאס לעבן
leben dos nisht den iz tsi onton zolt ir vos guf eier far nisht
life the not then is put on shall you what body your for not

מער ווי די שפייז, און דער גוף מער ווי די קליידונג? כו קוקט אויף
oif kukt kleidung di vi mer guf der un shpaiz di vi mer
at look clothing the than more body the and food the than more

די פייגל פון הימל, אז זיי זייען נישט, און שניידן נישט, און זאמלען
zamlen un nisht shnaiden un nisht zeien zei az himel fun feigel di
gather and not reap and not sow they that sky of birds the

אויך נישט אין שייערס אריין; און אייער הימלישער פאטער שפייזט זיי .
zei shpaizt foter himlisher eier un arain shaiers in nisht oich
them feeds Father heavenly your and inside barns in not also

צי זענט איר דען נישט פיל מער ווערט ווי זיי ? כז און ווער פון
fun ver un zei vi vert mer fil nisht den ir zent tsi
of who and they than worth more much not then you are

אייך זארגנדיק, קען צולייגן אן איל צו זיין געוואוקס? כח און פארוואס
farvos un gevuks zain tsu ell an tsuleigen ken zorgendik aich
why and stature his to cubit a add can worrying you

זארגט איר זיך וועגן א מלבוש ? לערנט זיך אראפ פון די
di fun arop zich lernt malbesh a vegen zich ir zorgt
the from off yourselves teach clothing a about yourselves you worry

ליליעס פון פעלד, ווי זיי וואקסן; זיי ארבעטן נישט און שפינען נישט;
nisht shpinen un nisht arbeten zei vaksen zei vi feld fun lilies
not spin and not work they grow they how field of lilies

כט איך זאג אייך אבער , אז שלמה מיט זיין גאנצער פראכט איז נישט
nisht iz pracht gantser zain mit Shloime az ober aich zog ich
not is glory whole his with Solomon that however you say I

געווען אזוי אנגעטאן, ווי איינע פון די דאזיקע. ל און אויב ה׳
Hashem oib un dozike di fun eine vi ongeton azoi geven
Hashem if and these the of one as dressed in this way was

קליידט אזוי אָן דאס גראז פון פעלד, וואס היינט איז עס דא ,
do es iz haint vos feld fun groz dos on azoi kleidt
here it is today which field of grass the on in this way puts clothes

און צומארגנס ווערט עס געווארפן אין אויוון אריין, וועט ער דען נישט
nisht den er vet arain oiven in gevorfen es vert tsumorgens un
not then he will into furnace in thrown it is tomorrow and

if ohr choshech, great
choshech! 24 No one is
able to serve two adonim
(masters). For either he
will have sinah *(hatred)*
for the one and ahavah
(love) for the other, or
he will be devoted to
the one and despise the
other. You cannot serve
Hashem and Mammon
(Money). 25 Therefore, I
say to you, Do not have a
LEV ROGEZ *(anxious heart)*
about your life, what you
might wear or what you
might drink, nor for your
basar, what you might
put on. Is not life more
than okhel *(food)* and
basar more than malbush
(clothing)? 26 Look to the
OPH HASHOMAYIM *(birds
of heaven)*, for they do not
sow nor reap nor gather
into storehouses, and your
Av sh'ba'Shomayim feeds
them. Are you yourselves
not worth more than they?
27 And who among you by
a LEV ROGEZ is able to
add to his life span one
cubit? 28 And why have a
LEV ROGEZ *(anxious heart)*
about malbush *(clothing)*?
Observe the lilies of the
field, how they grow. They
do not labor nor spin.
29 But I say to you that not
even Sh'lomo HaMelech
in all his kavod *(glory)*
was clothed as one of
these. 30 And if Hashem
thus clothes the grass of
the field that exists today
and tomorrow is thrown
into a furnace, how much
more will he clothe you,

פיל מער אייך (קליידן), איר קליינגלויביקע? לא דעריבער זאלט איר נישט
nisht ir zolt deriber kleingloibike ir kleiden aich mer fil
not you shall therefore small believers you clothe you more much

זארגן, אזוי צו זאגן: וואס וועלן מיר עסן, אדער וואס וועלן מיר טרינקען,
trinken mir velen vos oder esen mir velen vos zogen tsu azoi zorgen
drink we will what or eat we will what say to so worry

אדער מיט וואס וועלן מיר זיך קליידן? לב מחמת די אומות
umes di machmas kleiden zich mir velen vos mit oder
nations the because clothe ourselves we will what with or

(העולם) זוכן דאס אלץ; יא, אייער הימלישער פאטער ווייסט, אז
az veist foter himlisher eier yo alts dos zuchen hooilem
that knows Father heavenly your yes all this seek of the world

איר נויטיקט זיך אין דעם אלעם. לג זוכט אבער צום אלעמערשטן
alemershtn tsum ober zucht alem dem in zich noitikt ir
first of all to the however seek all these in yourselves need you

זיין מלכות, און זיין גערעכטיקייט; און דאס אלץ וועט אייך צוגעגעבן
tsugegeben aich vet alts dos un gerechtikeit zain un Malchus zain
given you will all the and righteousness his and kingdom his

ווערן. לד זארגט זשע נישט אויף מארגן; מחמת דער מארגנדיקער
morgendiker der machmas morgen oif nisht zhe zorgt veren
tomorrow's the because tomorrow about not then worry to be

טאג וועט זארגן פאר זיך אליין. דער טאג האט גענוג זיין אייגן בייז.
beiz eigen zain genug hot tog der alein zich far zorgen vet tog
evil own its enough has day the alone itself for worry will day

ז משפט נישט, כדי איר זאלט נישט געמשפט ווערן. ב מחמת
machmas veren gemishpet nisht zolt ir kedei nisht mishpot
because to be judged not shall you in order that not judge

מיט וואס פאר א משפט איר אורטיילט, וועט איר געמשפט ווערן,
veren gemishpet ir vet urteilt ir mishpot a far vos mit
to be judged you will sentence you judgment a for what with

און מיט וועלכער מאס איר מעסט, וועט אייך געמאסטן ווערן.
veren gemosten aich vet mest ir mos velcher mit un
to be measured you will measure you measure of which with and

ג און וואס זעסטו דאס שפענדל אין דיין ברודערס אויג, אבער דעם
dem ober oig bruders dain in shpendl dos zestu vos un
the but eye brother's your in splinter the do you see why and

קלאץ, וואס איז אין דיין אויג, באמערקסטו נישט? ד אדער ווי אזוי
azoi vi oder nisht bamerkstu oig dain in iz vos klots
in this way as or not you notice eye your in is which beam

קענסטו זאגן צו דיין ברודער: לאז מיך ארויסנעמען דאס שפענדל פון
fun shpendl dos aroisnemen mich loz bruder dain tsu zogen kenstu
from splinter the remove me let brother your to say you can

דיין אויג; און זע, דער קלאץ איז אין דיין אויג? ה דו צבועק, ווארף
varf tsvuak du oig dain in iz klots der ze un oig dain
throw hypocrite you eye your in is beam the look and eye your

צום ערשט ארויס דעם קלאץ פון דיין אויג; און דעמאלט וועסטו
vestu demolt un oig dain fun klots dem arois ersht tsum
will you then and eye your from log the out first to the

זען קלאר ארויסצונעמען דאס שפענדל פון דיין ברודערס אויג. ו גיט
git oig bruders dain fun shpendl dos aroistsunemen klor zen
give eye brother's your from splinter the to take out clearly see

נישט דאס הייליקע צו די הינט, און ווארפט נישט אייערע פערל פאר
far perl eiere nisht varft un hint di tsu heilike dos nisht
before pearls your not throw and dogs the to holy the not

you ones of little emunah?
31 Therefore, do not have a
LEV ROGEZ, saying, What
might we eat? or What
might we drink? or With
what might we clothe
ourselves? 32 For all these
things the Goyim strive. For
your Av sh'ba'Shomayim
bavorn *(anticipates)* that
you need all these things.
33 But seek first the Malchut
Hashem and the Tzidkat
Hashem, and all these
things will be added to you.
34 Therefore, do not have a
LEV ROGEZ for tomorrow,
for makhar *(tomorrow)* will
care for itself. Each day
has enough tzoros of its
own.

7 Judge not lest you
be judged. 2 For with
what gezar din *(verdict)*
you judge, you will be
judged, and with what
measure you measure,
it will be measured to
you. 3 And why do you
see the speck in the
eye of your Ach, but
you do not consider
the beam in your own
eye. 4 Or how will you
say to your Ach, Let
me take the speck out
from your eye! And,
hinei! The beam is in
your own eye! 5 Tzevua
(hypocrite), first take the
beam out of your eye,
and then you will see
clearly enough to take
out the speck from the
eye of your Ach. 6 Do
not give the kodesh to
kelevim nor throw your

די חזירים , טאמער וועלן זיי זיי צעטרעטן מיט זייערע פיס, און
un fis zeiere mit tsetreten zei zei velen tomer chazeirem di
and feet their with trample them they will in case swine the

אומקערנדיק זיך אייך צערייסן .
tseraisen aich zich umkerndik
tear apart you themselves returning

ז בעט, און עס וועט אייך געגעבן ווערן; זוכט , און איר וועט געפינען;
gefinen vet ir un zucht veren gegeben aich vet es un bet
find will you and seek to be given you will it and ask

קלאפט אָן, און עס וועט אייך אויפגעמאכט ווערן ! ח מחמת יעדער ,
yeder machmas veren oifgemacht aich vet es un on klapt
everyone because become opened you will it and on knock

וואס בעט, באקומט; און דער, וואס זוכט , געפינט; און דעם , וואס
vos dem un gefint zucht vos der un bakumt bet vos
who the one and finds seeks who the and receives asks who

קלאפט אָן, וועט אויפגעמאכט ווערן . ט אדער וועלכער מענטש צווישן
tsvishen mentsh velcher oder veren oifgemacht vet on klapt
among man which or become opened will on knocks

אייך איז עס, וואס, אויב זיין זון זאל אים בעטן ברויט, וועט ער אים
im er vet broit beten im zol zun zain oib vos es iz aich
him he will bread ask him shall son his if who it is you

געבן א שטיין? י אדער אויב ער זאל בעטן א פיש, וועט ער דען אים
im den er vet fish a beten zol er oib oder shtein a geben
him then he will fish a ask shall he if or stone a give

געבן א שלאנג? יא אויב דעריבער איר, זייענדיק שלעכט, ווייסט צו געבן
geben tsu veist shlecht zaiendik ir deriber oib shlang a geben
give to know evil being you therefore if snake a give

גוטע גאב צו אייערע קינדער , וויפל מער וועט אייער פאטער, וואס איז
iz vos foter eier vet mer vifel kinder eiere tsu gob gute
is who Father your will more how children your to gifts good

אין הימל , געבן גוטס צו די , וואס בעטן אים? יב דעריבער אלץ, וואס
vos alts deriber im beten vos di tsu guts geben himel in
which all therefore him ask who the to good give heaven in

איר ווילט, אז די מענטשן זאלן אייך טאן, טוט אויך אזוי פאר
far azoi oich tut ton aich zolen mentshn di az vilt ir
for that way also do do you should people the that want you

זיי ; מחמת דאס דאזיקע איז די תורה און די נביאים .
neviim di un toire di iz dozike dos machmas zei
prophets the and law the is very thing that because them

יג גייט אריין דורך דעם ענגן טויער; ווייל געראם איז דאס
dos iz geram vail toier engn dem durch arain geit
the is spacious because gate narrow the through in go

טויער, און אויסגעברייטערט דער וועג, וואס פירט צו פארדארבונג, און
un fardarbung tsu firt vos veg der oisgebreitert un toier
and corruption to leads which way the broad and gate

א סך זענען עס , וואס גייען אריין דורך דעם דאזיקן . יד ווי ענג
eng vi dozikn dem durch arain geien vos es zenen sach a
tight how same one that through in go who there are many a

איז אבער דאס טויער, און שמאל דער וועג, וואס פירט צום לעבן,
leben tsum firt vos veg der shmol un toier dos ober iz
life to the leads which way the narrow and gate that however is

און ווייניק זענען די , וואס געפינען אים.
im gefinen vos di zenen veinik un
it find who those are few and

pearls before chazirim, lest they will trample them with their feet and turn around and tear you into pieces.

7 Keep asking and it shall be given to you; keep searching and you shall find; keep knocking and the delet shall
be opened to you. 8 For
everyone asking receives, and the one searching finds, and to the one knocking the
delet will be opened. 9 Or
what man is there among you the ben of whom will ask for lechem *(bread)*, and he will give him a stone.
10 Or if he asks for a dag *(fish)*, will give him a nachash
(snake)? 11 Therefore, if
you, being ra'im *(evil ones)*, know to give matanot tovot *(good gifts)* to your yeladim, how much more does your Av sh'ba'Shomayim give hatov *(the good)* to the ones
asking Him. 12 Therefore,
everything that you wish Bnei Adam do for you, thus also you do for them. For this is the Torah and the Neviim.

13 Enter through the derech *(way)* of the shaar hatzarut *(gate of narrowness)*, for wide is the delet and broad is the rekhov *(street)* leading to Avaddon *(destruction, hell, Abaddon)*, and rabbim *(many)* are they
who enter through it. 14 But
tzar *(narrow)* is the delet and constricted is the Derech *(Way)* that leads to Chayyim *(life)* and few are the ones finding it.

טו היט זיך פאר די פאלשע נביאים , וואס קומען צו אייך אין
in aich tsu kumen vos neviim falshe di far zich hit
in you to come who prophets false the for self beware

קליידער פון שאף , אינעווייניק אבער זענען זיי פארצוקנדיקע וועלף .
velf fartsukendike zei zenen ober ineveinik shof fun kleider
wolves devouring they are however inside sheep of clothing

טז פון זייערע פירות זאלט איר זיי דערקענען. צי קלויבט מען דען
den men kloibt tsi derkenen zei ir zolt peires zeiere fun
then they gather recognize them you shall fruit their from

ווינטרויבן פון דערנער, אדער פייגן פון שטעכלקעס? יז אזוי
azoi shtechlkes fun faign oder derner fun vaintroibn
in this way thistles from figs or thorns from grapes

טראגט יעדער גוטער בוים גוטע פירות; דער פארפוילטער בוים אבער
ober boim farfoilter der peires gute boim guter yeder trogt
however tree bad the fruit good tree good every bears

גיט ארויס שלעכטע פירות. יח א גוטער בוים קען נישט ברענגען קיין
kein brengen nisht ken boim guter a peires shlechte arois git
any bear not can tree good a fruit bad out yields

שלעכטע פירות, און א פארפוילטער בוים נישט ברענגען קיין גוטע
gute kein brengen nisht boim farfoilter a un peires shlechte
good any bear not tree bad a and fruit bad

פירות. יט יעדער בוים, וואס גיט נישט ארויס קיין גוטע פירות, ווערט
vert peires gute kein arois nisht git vos boim yeder peires
becomes fruit good any out not gives which tree every fruit

אפגעהאקט , און געווארפן אין פייער אריין. כ דעריבער זאלט איר זיי
zei ir zolt deriber arain faier in gevorfen un opgehakt
them you shall therefore into fire in thrown and chopped down

דערקענען פון זייערע פירות. כא נישט יעדער איינער, וואס זאגט צו
tsu zogt vos einer yeder nisht peires zeiere fun derkenen
to says who one every not fruit their from recognize

מיר, האר, האר, וועט אריינגיין אין מלכות השמים , נאר דער ,
der nor hashomaim Malchus in araingein vet Har Har mir
the one but heaven kingdom of in enter will L-rd L-rd me

וואס טוט דעם רצון פון מיין פאטער, וואס איז אין הימל . כב א סך
sach a himel in iz vos foter main fun rotsn dem tut vos
many a heaven in is who Father my of will the does who

וועלן זאגן צו מיר אין יענעם טאג: האר, האר, צי האבן מיר דען נישט
nisht den mir hoben tsi Har Har tog yenem in mir tsu zogen velen
not then we have did L-rd L-rd day that in me to say will

אין דיין נאמען נבואות געזאגט, און אין דיין נאמען ארויסגעטריבן
aroisgetriben nomen dain in un gezogt nevues nomen dain in
cast out name your in and said prophecies name your in

בייזע גייסטער, און אין דיין נאמען געטאן א סך וואונדער? כג און
un vunder sach a geton nomen dain in un gaister beize
and wonders many a done name your in and spirits evil

דעמאלט וועל איך מודה זיין פאר זיי : איך האב אייך קיינמאל נישט
nisht keinmol aich hob ich zei far zain moide ich vel demolt
not never you have I them before be confess I will then

געקענט; אוועק פון מיר, איר, וואס טוט רשעות . כד דעריבער יעדער
yeder deriber rishes tut vos ir mir fun avek gekent
every therefore wickedness do who you me from go known

איינער, וואס הערט די דאזיקע ווערטער מיינע, און טוט זיי , וועט זיין
zain vet zei tut un maine verter dozike di hert vos einer
be will them does and my words these the hears who one

15 Beware of the neviei
hasheker *(false prophets)*,
who come to you in the
malbush *(clothing)* of kevasim
(sheep), but within are
ravenous ze'evim *(wolves)*.
16 By their perot *(fruits)*
you will have da'as of
them. Surely grapes are not
gathered from thorns nor
figs from thistles, are they?
17 So every etz tov *(good
tree)* produces pri tov *(good
fruit)*, but the etz nishchat
(corrupt tree) produces pri
rah. 18 An etz tov is not
able to produce pri rah nor
is an etz nishchat able to
produce pri tov. 19 Kol etz
(every tree) not producing
pri tov is cut off and is
thrown into HaEish *(the Fire)*.
20 Therefore, by their perot
(fruits) you shall have da'as
of them. 21 Not all the ones
saying to me, Adoneinu,
Adoneinu, will enter the
Malchut HaShomayim, but
the one doing the ratzon
Avi sh'ba'Shomayim *(the
will of my Father in Heaven)*.
22 Many will say to me on that
Day, Adoneinu, Adoneinu,
did we not speak as neviim
in your Name? Did we not
cast out shedim *(evil spirits,
demons)* in your Name?
Did we not accomplish
many niflaot *(miracles)* in
your Name? 23 And then
I will tell them to their
face, I never had da'as
of you. Depart from me,
you workers of mufkarut
(lawlessness). 24 Therefore,
everyone who hears these
devarim *(words)* of mine
and does them, is like a

געגליכן צו א מאן א חכם , וואס האט געבויט זיין הויז אויף דעם
dem oif hoiz zain geboit hot vos chochem a man a tsu geglichen
the on house his built has who wise a man a to compared

פעלדזן. כה און דער פלאצרעגן איז געפאלן, און די וואסער שטורמען זענען
zenen storms vaser di un gefalen iz platsregen der un feldzn
are floods water the and fallen has downpour the and rock

געקומען, און די ווינטן האבן געבלאזן, און האבן אנגעגריפן יענע
yene ongegripen hoben un geblozen hoben vintn di un gekumen
that struck against have and blown have winds the and come

הויז ; און עס איז נישט איינגעפאלן; מחמת עס איז געווען געגרינדעט
gegrindet geven iz es machmas aingefalen nisht iz es un hoiz
founded was is it because fell not is it and house

אויף דעם פעלדזן. כו און יעדער איינער, וואס הערט די דאזיקע ווערטער
verter dozike di hert vos einer yeder un feldzn dem oif
words these the hears who one every and rock the on

מיינע, און טוט זיי נישט, וועט זיין געגליכן צו א מאן א נאר, וואס
vos nar a man a tsu geglichen zain vet nisht zei tut un maine
who fool a man a to compared be will not them does and my

האט געבויט זיין הויז אויפן זאמד. כז און דער פלאצרעגן איז געפאלן,
gefalen iz platsregen der un zamd oifen hoiz zain geboit hot
fallen has pelting rain the and sand on the house his built has

און די וואסער שטורמען זענען געקומען, און די ווינטן האבן געבלאזן,
geblozen hoben vintn di un gekumen zenen storms vaser di un
blown have winds the and come are storms water the and

און האבן געשטויסן אויף יענעם הויז ; און עס איז איינגעפאלן, און דער
der un aingefalen iz es un hoiz yenem oif geshtoisen hoben un
the and collapse is it and house that upon beat have and

צואמענברוך דערפון איז געווען גרויס. כח און עס איז געשען , ווען
ven geshen iz es un grois geven iz derfun tsuamenbruch
when happened is it and great was is of it break down

יהושע/ישוע האט געענדיקט די דאזיקע ווערטער, האבן די המונים
hamonim di hoben verter dozike di geendikt hot Yeshua/Yehoshua
crowds of the have words these the finished has Yehoshua

מענטשן געשטוינט איבער זיין לערנונג . כט מחמת ער האט זיי
zei hot er machmas lernung zain iber geshtoint mentshn
them has he because teaching his over been astounded people

געלערנט ווי איינער, וואס האט מאכט , און נישט ווי זייערע סופרים.
sofrim zeiere vi nisht un macht hot vos einer vi gelernt
scribes their as not and authority had who one as taught

ח און ווען ער איז אראפגעשטיגן פון בארג , האבן אים
im hoben barg fun aropgeshtigen iz er ven un
him have mountain from come down is he when and

נאכגעפאלגט גרויסע המונים מענטשן, ב און זע , א מצורעדיקער
metsoirediker a ze un mentshn hamonim groise nochgefolgt
leper a look and people crowds of great followed

איז געקומען און איז אנידערגעפאלן פאר אים, און האט געזאגט:
gezogt hot un im far anidergefalen iz un gekumen iz
said has and him before fell down is and come is

האר, אויב דו ווילסט, קענסטו מיך ריין מאכן . ג און ער האט
hot er un machen rein mich kenstu vilst du oib Har
has he and make clean me you can want you if L-rd

אויסגעשטרעקט די האנט, און האט אים אנגערירט, אזוי צו זאגן :
zogen tsu azoi ongerirt im hot un hant di oisgeshtrekt
say to in this way touched him has and hand the stretched out

chacham *(wise man)* who
built his bais *(house)* upon
the Tzur *(Rock)*. 25 And
the geshem *(rain)* came
down, the floods arrived,
and the winds blew and
beat against that bais,
and it did not fall, for it
had been founded upon
the Tzur *(Rock)*. 26 And
everyone hearing these
words of mine and not
doing them is like the
shoteh *(fool)*, who built
his bais upon the sand.
27 And the geshem *(rain)*
came down, and the floods
arrived, and the winds
blew and beat against
that bais, and it fell, and
gadolah was the mapalah
(fall, downfall, defeat) of it.
28 And it came about when
Rebbe, Melech HaMoshiach
finished these divrei torah
(words of teaching), the
multitudes were filled with
fear and wonder at his
torah. 29 For his ministry
of moreh *(teacher)* was
as one having samchut
(authority) and not as their
Sofrim *(scribes, torah teachers,
rabbonim)*.

8 And when Rebbe, Melech
HaMoshiach came down
from the mountain, many
multitudes followed him.
2 And an ish metzorah *(a leper)*
there was who approached
him and fell down before
Rebbe, Melech HaMoshiach,
saying, Adoneinu, if you
choose, you can make me
tahor *(clean)*. 3 And, having
stretched out his hand, Rebbe,
Melech HaMoshiach touched

איך ווִיל ; זיי געריייניקט! און גלייך איז ער ריין געווארן פון זיין
zain fun gevoren rein er iz glaich un gereinikt zai vil ich
his of become clean he is immediately and cleansed be do want I

צרעת. ד און יהושע/ישוע זאגט צו אים: היט דיך, אז דו זאלסט
zolst du az dich hit im tsu zogt Yeshua/Yehoshua un tsoraas
shall you that you beware him to says Yehoshua and leprosy

עס קיינעם נישט אויסזאגן; נאר גיי, ווייז דיך צום כהן , און זיי מקריב
makrev zai un koyen tsum dich vaiz gei nor oiszogen nisht keinem es
offer be and kohen to the you show go but tell not anyone it

דאס קרבן , וואס משה האט געבאטן , פאר אן עדות צו זיי !
zei tsu eides an far geboten hot Moshe vos korben dos
they to witness an for command has Moses that sacrifice the

ה און ווי ער איז אריינגעקומען קיין כפר-נחום , איז געקומען צו אים
im tsu gekumen iz K'far-Nachum kein araingekumen iz er vi un
him to come is K'far-Nachum to come in is he as and

אן אפיציר, און האט אים געבעטן, ו און געזאגט: האר, מיין משרת
meshores main Har gezogt un gebeten im hot un ofitsir an
servant my L-rd said and begged him has and officer a

ליגט פאראליזשירט אין הויז , און האט שרעקלעכע יסורים . ז און ער
er un yesurim shrekleche hot un hoiz in paralizhirt ligt
he and sufferings terrible has and house in paralyzed lies

זאגט צו אים: איך וועל קומען און אים היילן. ח דער אפיציר אבער
ober ofitsir der heilen im un kumen vel ich im tsu zogt
however officer the heal him and come will I him to says

האט ענטפערנדיק געזאגט: האר, איך בין נישט ווערט , אז דו זאלסט
zolst du az vert nisht bin ich Har gezogt entferendik hot
shall you that worthy not am I L-rd said answering has

אריינקומען אונטער מיין דאך, נאר זאג בלויז א ווארט, און מיין משרת
meshores main un vort a bloiz zog nor dach main unter arainkumen
servant my and word a only tell but roof my under come in

וועט געהיילט ווערן. ט מחמת אויך איך בין א מענטש, וואס שטייט
shteit vos mentsh a bin ich oich machmas veren geheilt vet
stands who man a am I also because to be healed will

אונטער דער ממשלה , האבנדיק אונטער מיר זעלנער, און איך זאג צו
tsu zog ich un zelner mir unter hobendik memshole der unter
to say I and soldiers me under having authority the under

דעם: גיי! און ער גייט; און צו אן אנדערן: קום אהער! און ער קומט;
kumt er un aher kum andern an tsu un geit er un gei dem
comes he and here come other an to and goes he and go that

און צו מיין קנעכט: טו דאס! און ער טוט עס. י און ווי יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua vi un es tut er un dos tu knecht main tsu un
Yehoshua as and it does he and this do slaves my to and

האט דאס געהערט, האט ער זיך געוואונדערט, און האט געזאגט צו די ,
di tsu gezogt hot un gevundert zich er hot gehert dos hot
the to said has and amazed self he has heard this has

וואס האבן נאכגעפאלגט: באמת זאג איך אייך, ביי קיינעם אין ישראל
Yisroel in keinem bai aich ich zog beemes nochgefolgt hoben vos
Israel in no one among you I tell in truth followed have who

האב איך אזא אמונה נישט געפונען. יא און איך זאג אייך: א סך וועלן
velen sach a aich zog ich un gefunen nisht emune aza ich hob
will many a you tell I and found not faith such I have

קומען פון מזרח און פון מערב, און וועלן זיך אנידערזעצן
aniderzetsen zich velen un mairev fun un mizrech fun kumen
sit down themselves will and west from and east from come

him, saying, I am willing. Be
made tahor. And immediately
he was. 4 And Rebbe, Melech
HaMoshiach says to him,
See that you tell no one,
but go and show yourself
to the kohen and offer the
korban about which Moshe
gave mitzvah as an edut to
them.

5 Now when Rebbe, Melech
HaMoshiach entered into
K'far-Nachum, a centurion
approached him, begging him
6 and saying, Adoneinu, my
servant has been bedridden
in the house, paralyzed, in
terrible tza'ar. 7 And Rebbe,
Melech HaMoshiach says
to him, I am coming. I will
bring him refuah *(healing)*.
8 The centurion answered,
Adoneinu, I am not worthy
that you might come under
my roof, but only say the
dvar, and my servant will
receive the refuah *(healing)*.
9 For I also am a man under
marut *(authority)*, having
soldiers subordinate to
myself, and I say to this
one, Go! And he goes, and
to another, Come! And he
comes, and to my servant, Do
this! And he does it. 10 And
having heard this, Rebbe,
Melech HaMoshiach was
amazed and said to those
who followed him, Omein,
I say to you, in no one in
Yisroel have I found such
great emunah. 11 And I say
to you, that many from
the mizrach *(east)* and the
maarav *(west)* will come and
will sit bimesibba *(reclining
at tish)* with Avraham and

מיט אברהם , און מיט יצחקן , און מיט יעקבן , אין דעם מלכות
Malchus dem in Yaakovn mit un Yitschakn mit un Avraham mit
kingdom of the in Jacob with and Isaac with and Abraham with

השמים . יב די קינדער אבער פון דעם מלכות וועלן ארויסגעווארפן
aroisgevorfen velen Malchus dem fun ober kinder di hashomaim
thrown out will kingdom the of however children the heaven

ווערן אין דער פינצטערניש אינדרויסן; דארטן וועט זיין דאס קלאגן און
un klogen dos zain vet dorten indroisen fintsternish der in veren
and weeping the be will there outside darkness the in to be

דאס קריצן מיט די ציין . יג און יהושע/ישוע האט געזאגט צו
tsu gezogt hot Yeshua/Yehoshua un tsein di mit kritsen dos
to said has Yehoshua and teeth the with gnashing the

דעם אפיציר: גיי, זאל דיר געשען אזוי , ווי דו האסט געגלויבט!
gegloibt host du vi azoi geshen dir zol gei ofitsir dem
believed have you as that way happened you will go officer the

און דער משרת איז געהיילט געווארן אין יענער שעה.
sho yener in gevoren geheilt iz meshores der un
hour that in become healed was servant the and

יד און ווען יהושע/ישוע איז געקומען צו פעטרוסן אין הויז
hoiz in Petrosn tsu gekumen iz Yeshua/Yehoshua ven un
house in Peter to come has Yehoshua when and

אריין, האט ער געזען זיין שוויגער ליגן קראנק אויף א קדחת .
kadoches a oif krank lign shviger zain gezen er hot arain
fever a on sick lying mother-in-law his seen he has into

טו און ער האט אנגערירט איר האנט, און דאס פיבער האט זי פארלאזן;
farlozen zi hot fiber dos un hant ir ongerirt hot er un
left her has fever the and hand her touched has he and

און זי איז אויפגעשטאנען, און האט אים באדינט. טז און ווען עס איז
iz es ven un badint im hot un oifgeshtanen iz zi un
is it when and served him has and stand up again is she and

געווארן אוונט , האט מען געברענגט צו אים א סך באזעסענע מיט
mit bazesene sach a im tsu gebrengt men hot ovent gevoren
with demoniacs many a him to brought they have evening become

בייזע גייסטער, און ער האט ארויסגעטריבן די גייסטער מיט א ווארט,
vort a mit gaister di aroisgetriben hot er un gaister beize
word a with spirits the cast out has he and spirits evil

און אלע קראנקע געהיילט; יז כדי עס זאל דערפילט ווערן, וואס עס איז
iz es vos veren derfilt zol es kedei geheilt kranke ale un
is it what to be fulfilled shall it so that cured sick all and

געזאגט געווארן דורך ישעיה הנביא , אזוי צו זאגן : ער אליין
alein er zogen tsu azoi hanovi Yeshayah durch gevoren gezogt
himself he say to so the prophet Isaiah through become said

האט אוועקגענומען אונדזערע קראנקייטן, און געטראגן די לאסט פון
fun last di getrogen un krankeitn undzere avekgenumen hot
of burden the carried and diseases our taken away has

אונדזערע ווייטאקן. (ישעיהו נג, ד.)
d ng Yeshayah veitokn undzere
4 53 Yeshayah pains our

יח און אז יהושע/ישוע האט געזען א המון מענטשן ארום
arum mentshn hamon a gezen hot Yeshua/Yehoshua az un
around people crowd a seen has Yehoshua as and

זיך , האט ער באפוילן אוועקצופארן אויף דער אנדערער זייט
zait anderer der oif avektsuforen bafoilen er hot zich
side of other the to depart commanded he has Himself

Yitzchak and Ya'akov in the
Malchut HaShomayim. 12 But
the Bnei HaMalchut will be
thrown out into the outer
choshech *(darkness)*, where
there will be weeping and
grinding of teeth. 13 And
Rebbe, Melech HaMoshiach
said to the centurion, Go!
According to your bitachon
(trust), your emunah *(faith)*,
let it be for you. And his
servant was given refuah
(healing) punkt *(exactly)* at
that hour.

14 When Rebbe, Melech
HaMoshiach entered the bais
(house) of Kefa, he saw the
chamot *(mother-in-law, shviger)*
bedridden and fever stricken.
15 Rebbe, Melech HaMoshiach
touched her hand, and the
fever left her. She then began
functioning as his mesharetet
(servant, lady minister), serving
Rebbe, Melech HaMoshiach.
16 And when erev *(evening)* had
come, they brought to Rebbe,
Melech HaMoshiach many
possessed by shedim *(evil spirits,
demons)*, and he cast out the
shedim with a dvar, and all the
cholim *(sick persons)* he healed.
17 Thus was fulfilled what was
spoken by Yeshayah the Navi,
saying, ACHEN CHOLAYEINU
HU NASA UMACHOVEINU
SVALAM (Surely he took up
our sicknesses and he carried
away our sorrows).

18 And when he saw the
crowd around him, he gave
orders to go over to the
other side. 19 A sofer *(scribe,
torah teacher)* approached

ים . יט און א סופר איז געקומען, און האט צו אים געזאגט: רבי , איך
ich Rebbe gezogt im tsu hot un gekumen iz sofer a un yam
I Rebbe said him to has and come is scribe a and sea

וועל דיר נאכפאלגן, וואו דו וועסט נאר גיין . כ און יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua un gein nor vest du vu nochfolgen dir vel
Yehoshua and go just will you where follow you will

זאגט צו אים: די פוקסן האבן היילן, און די פייגל פון הימל —נעסטן;
nestn himel fun feigel di un heilen hoben fuksn di im tsu zogt
nests heaven of birds the and holes have foxes the him to said

דער בר אנש אבער האט נישט, וואו דעם קאפ אנידערצולייגן .
anidertsuleigen kop dem vu nisht hot ober Enosh Bar der
to lay down head the where not has however of Man Son the

כא און אן אנדערער פון די תלמידים האט צו אים געזאגט: האר, גיב
gib Har gezogt im tsu hot talmidim di fun anderer an un
give L-rd said him to has disciples the of other an and

מיר רשות קודם כל אוועקצוגיין און קובר צו זיין מיין פאטער.
foter main zain tsu koiver un avektsugein kol koidem reshus mir
father my do to bury and to go away all before permission me

כב יהושע/ישוע אבער זאגט צו אים: פאלג דו מיר נאך; און לאז
loz un noch mir du folg im tsu zogt ober Yeshua/Yehoshua
let and after me you follow him to said however Yehoshua

די מתים קובר זיין זייערע מתים .
meisim zeiere zain koiver meisim di
dead their do bury dead the

כג און ער איז איינגעשטיגן אין דעם שיפל, און זיינע תלמידים האבן אים
im hoben talmidim zaine un shifel dem in aingeshtigen iz er un
him have disciples his and boat the in got into is he and

נאכגעפאלגט. כד און זע , עס איז געווארן א גרויסער שטורמווינט אויפן
oifen shturemvint groiser a gevoren iz es ze un nochgefolgt
on the windstorm greater a become is it look and followed

ים , אז דאס שיפל איז אזש באדעקט געווארן פון די כוואליעס; ער
er chvalyes di fun gevoren badekt azh iz shifel dos az yam
he waves the of become covered almost is boat the that sea

אבער איז געשלאפן. כה און זיי זענען געקומען צו אים, און האבן
hoben un im tsu gekumen zenen zei un geshlofen iz ober
have and him to come are they and sleep is however

אים אויפגעוועקט, אזוי צו זאגן : האר, ראטעווע; מיר קומען
kumen mir rateve Har zogen tsu azoi oifgevekt im
come we save L-rd say to in this way roused him

אום! כו און ער זאגט צו זיי : וואס זענט איר אזוי אנגעשראקן, איר
ir ongeshroken azoi ir zent vos zei tsu zogt er un um
you frightened so you are why them to says he and die

קליינגלויביקע ? דאן איז ער אויפגעשטאנען, און האט אנגעשריגן די
di ongeshrigen hot un oifgeshtanen er iz dan kleingloibike
the rebuked has and stand up again he is then small believers

ווינטן און דעם ים ; און עס איז געווארן א גרויסע שטילקייט. כז און די
di un shtilkeit groise a gevoren iz es un yam dem un vintn
the and quietness great a become is it and sea the and winds

מענטשן האבן זיך געוואונדערט, און האבן געזאגט: וואס איז דאס
dos iz vos gezogt hoben un gevundert zich hoben mentshn
this is what said have and amazed themselves have people

פאר א מאן, אז סיי די ווינטן סיי דער ים געהארכן אים?
im gehorchen yam der sai vintn di sai az man a far
him obey sea the and winds the both that man a for

Rebbe, Melech HaMoshiach
and said, Rebbe, I will follow
you wherever you go. 20 And
Rebbe, Melech HaMoshiach
says to him, Foxes have holes
and the OPH HASHOMAYIM
(birds of heaven) have nests,
but the Bar Enosh does not
have a place where he may
lay his head. 21 And another
of Moshiach's talmidim said
to him, Adoneinu, allow
me first to go and bury my
father. 22 But Rebbe, Melech
HaMoshiach says to him,
Follow me, and permit the
mesim *(spiritually dead ones
without hitkhadshut, spiritually
unregenerate ones)* to bury
their own mesim *(deceased
ones, niftarim)*.

23 And when he embarked
into the sirah, Moshiach's
talmidim followed him.
24 And hinei! a great storm
came up on the lake, so
that the sirah *(boat)* was
about to be covered by the
waves. But Rebbe, Melech
HaMoshiach was sleeping.
25 And Moshiach's talmidim
approached and woke him,
saying, Adoneinu, hoshieinu!
We are perishing! 26 And
Rebbe, Melech HaMoshiach
says to them, Why are you
fearful, you ones of little
emunah? Then, arising,
Rebbe, Melech HaMoshiach
rebuked the winds and
the sea. And there was
a great calm. 27 And the
men were astonished,
saying, What sort of man
is this!? That even the
winds and the sea obey
him!

כח און ווען ער איז געקומען אויף יענער זייט ים אין דעם לאנד פון
fun land dem in yam zait yener oif gekumen iz er ven un
of land the in sea side the other on come is he when and

די גדריים , זענען אים אנטקעגנגעלאפן צוויי באזעסענע, וואס זענען
zenen vos bazesene tsvei antkegengelofen im zenen Gadareim di
are who demoniacs two met him are Gadarenes the

ארויסגעקומען אויס די קברים, זייער געפערלעכע , אז קיינער האט
hot keiner az geferleche zeier kvorim di ois aroisgekumen
has no one that dangerous ones very tombs the out of come

נישט געקענט פארבייגיין דורך יענעם וועג. כט און זע , זיי האבן א
a hoben zei ze un veg yenem durch farbaigein gekent nisht
a have they look and way that through pass by be able not

געשריי געטאן, אזוי צו זאגן : וואס האבן מיר מיט דיר, דו זון פון
fun zun du dir mit mir hoben vos zogen tsu azoi geton geshrei
of Son you you with we have what say to so done shout

דער אויבערשטער? ביסטו אהערגעקומען אונדז פייניקן פאר דער
der far painiken undz ahergekumen bistu Oibershter der
the before to torment us come here did you Most High the

צייט? ל און פונדערווייטנס פון זיי האט זיך געפאשעט א
a gepashet zich hot zei fun fundervaitns un tsait
a feeding themselves were them from from a distance and time

גרויסע סטאדע חזירים . לא און די בייזע גייסטער האבן אים געבעטן,
gebeten im hoben gaister beize di un chazeirem stade groise
begged him have spirits evil the and swine herd of great

אזוי צו זאגן : אויב דו טרייבסט אונדז ארויס, שיק אונדז אריין אין
in arain undz shik arois undz traibst du oib zogen tsu azoi
in into us send out us are casting you if say to so

דער סטאדע חזירים ! לב און ער האט צו זיי געזאגט: גייט! און זיי
zei un geit gezogt zei tsu hot er un chazeirem stade der
they and go said them to has he and swine herd of the

זענען ארויסגעגאנגען, און זענען אוועק אין די חזירים אריין; און
un arain chazeirem di in avek zenen un aroisgegangen zenen
and into swine the in went away are and gone out are

זע , די גאנצע סטאדע האט זיך א ריס אראפ געטאן פון דער
der fun geton arop ris a zich hot stade gantse di ze
the of done down tear a themselves has herd whole the look

משופעדיקייט אין ים אריין, און זענען אומגעקומען אין די וואסערן.
vasern di in umgekumen zenen un arain yam in meshupedikeit
waters the in perish are and into sea in steep slope

לג די פאסטוכער אבער זענען אנטלאפן, און זענען אריין אין שטאט,
shtot in arain zenen un antlofen zenen ober pastecher di
city in enter are and fled are however swineherds the

און האבן אלץ דערציילט, און וואס (עס האט פאסירט) מיט די
di mit pasirt hot es vos un dertseilt alts hoben un
the with happened had it what and reported everything have and

באזעסענע. לד און זע , די גאנצע שטאט איז ארויסגעגאנגען אנטקעגן
antkegen aroisgegangen iz shtot gantse di ze un bazesene
meet went out is city whole the look and demoniacs

יהושען/ישוען ; און דערזעענדיק אים, האבן זיי אים געבעטן, אז
az gebeten im zei hoben im derzeendik un Yeshuan/Yehoshuan
that begged him they have him seeing and Yehoshua

ער זאל אוועקגיין פון זייער גבול .
gvul zeier fun avekgein zol er
domain their from going away shall he

28 And when Rebbe, Melech
HaMoshiach came to the
other side of the lake, in
the land of the people of
Gadara, he was met by
two men possessed by
shedim *(demons)*; these
men were coming out of
the kevarim *(tombs)* of the
burial caves and were so
dangerous no one could
pass by on that road.
29 And they screamed,
saying, Mah lanu valach,
Ben HaElohim? *(What to us
and to you, Ben HaElohim?)*
Have you come here to
torture us before the time?
30 Now there was feeding
far away from them a large
herd of chazirim *(swine)*.
31 And the shedim begged
him, saying, If you cast
us out, send us into the
herd of chazirim. 32 And
Rebbe, Melech HaMoshiach
said to them, Go away!
So the shedim, coming
out, went away into the
chazirim. And, hinei,
all the herd of chazirim
rushed down the bank
into the lake, and they
perished in the water.
33 And the herdsmen of
the chazirim fled, and,
having gone away into
the town, they told the
whole story of what had
happened to the men
possessed by shedim. 34 And
hinei! The whole town
came out to meet Rebbe,
Melech HaMoshiach. And
seeing him, they begged
him to depart from their
area.

ט און ער איז איינגעשטיגן אין א שיפל, און איז אריבערגעפארן,
aribergeforen iz un shifel a in aingeshtigen iz er un
cross over is and boat a in step into is he and

און געקומען אין זיין אייגענער שטאט אריין. ב און זע , מען
men ze un arain shtot eigener zain in gekumen un
they look and into city own his in come and

האט געברענגט צו אים א פאראליזשירטן, וואס איז געלעגן אויף א
a oif gelegen iz vos paralizhirtn a im tsu gebrengt hot
a on lie is who paralytic a him to brought has

בעט. און ווי יהושע/ישוע האט געזען זייער אמונה, האט ער געזאגט
gezogt er hot emune zeier gezen hot Yeshua/Yehoshua vi un bet
said he has faith their seen has Yehoshua as and bed

צום פאראליזשירטן: זיי געטרייסט, מיין קינד, דיינע זינד זענען דיר
dir zenen zind daine kind main getreist zai paralizhirtn tsum
you are sin your child my comforted be paralytic to the

פארגעבן געווארן! ג און זע , אייניקע פון די סופרים האבן זיך
zich hoben sofrim di fun einike ze un gevoren fargeben
themselves have scribes the of some look and become forgiven

געטראכט: דער דאזיקער לעסטערט . ד און זעענדיק זייערע געדאנקען,
gedanken zeiere zeendik un lestert doziker der getracht
thoughts their seeing and blasphemes this one the thought

האט יהושע/ישוע געזאגט: פארוואס טראכט איר בייז אין אייערע
eiere in beiz ir tracht farvos gezogt Yeshua/Yehoshua hot
your in evil you think why said Yehoshua has

הערצער? ה מחמת וואס איז לייכטער, צו זאגן : דיינע זינד זענען דיר
dir zenen zind daine zogen tsu laichter iz vos machmas hertser
you are sin your say to easier is what because hearts

פארגעבן געווארן; אדער צו זאגן : שטיי אויף און גיי? ו נאר כדי
kedei nor gei un oif shtei zogen tsu oder gevoren fargeben
so that but go and up stand say to or become forgiven

איר זאלט וויסן , אז דער בר אנש האט רשות אויף דער ערד
erd der oif reshus hot Enosh Bar der az visen zolt ir
earth the on authority has of Man Son the that know shall you

מוחל צו זיין זינד—זאגט ער דעמאלט צו דעם פאראליזשירטן—שטיי
shtei paralizhirtn dem tsu demolt er zogt zind zain tsu moichel
stand paralytic the to then he says sin do to forgive

אויף, נעם דיין בעט און גיי אהיים! ז און ער איז אויפגעשטאנען, און
un oifgeshtanen iz er un aheim gei un bet dain nem oif
and stand up again is he and home go and bed your take up

איז אוועק אהיים. ח און ווען די המונים מענטשן האבן דאס
dos hoben mentshn hamonim di ven un aheim avek iz
this have people crowds of the when and home went away is

געזען, האבן זיי זיך געפארכטן, און האבן אפגעגעבן כבוד צו
tsu koved opgegeben hoben un geforchten zich zei hoben gezen
to honor give have and feared themselves they have seen

ה׳ , וואס האט געגעבן אזא רשות צו מענטשן.
mentshn tsu reshus aza gegeben hot vos Hashem
man to authority such given has who Hashem

ט און ווען יהושע/ישוע איז פון דארטן ווייטער געגאנגען,
gegangen vaiter dorten fun iz Yeshua/Yehoshua ven un
go farther there from is Yehoshua when and

האט ער געזען א מענטשן זיצן ביים הויז פון שטייער, ער האט
hot er shtaier fun hoiz baim zitsen mentshn a gezen er hot
was he taxation of house by the sit man a seen he has

9 And, having embarked
into a sirah *(boat)*,
Rebbe, Melech HaMoshiach
crossed over and came
into his own shtetl. 2 And
hinei! They brought to
Rebbe, Melech HaMoshiach
a paralytic lying upon a mat.
Having seen their emunah,
he said to the paralytic,
Chazak! *(Be strong!)* Selicha
(forgiveness) is granted
on your averos *(sins)*!
3 And hinei! Some of the
Sofrim said to themselves,
This one commits Chillul
Hashem! 4 And Rebbe, Melech
HaMoshiach, reading their
minds, said, Why are you
thinking ra'ah *(evil)* in
your levavot *(hearts)*?
5 For which is easier to
say, Selicha is granted
on your averos! Or...Arise
and walk!? 6 But in order
that you may have da'as
that the Bar Enosh has
samchut *(authority)* on
earth to pronounce selicha
(forgiveness) on chattaim
(sins) — Moshiach then
declared to the paralytic,
Arise, take up your mat
and go to your bais *(house)*.
7 And arising, he went
away to his bais. 8 And
having witnessed this, the
multitudes experienced
yirat Shomayim and gave
kavod to Hashem, who
had given such samchut to
men.

9 And going away from
there, Rebbe, Melech
HaMoshiach saw a man
called Mattityahu sitting
in the tax office. And

געהייסן מתתיהו , און ער זאגט צו אים: פאלג מיר נאך! און ער איז
iz er un noch mir folg im tsu zogt er un Mattityahu geheisen
is he and after me follow him to says he and Mattityahu named

אויפגעשטאנען, און האט אים נאכגעפאלגט.
nochgefolgt im hot un oifgeshtanen
follow him did and stand up again

י׳ און עס איז געשען , בשעת ער איז געזעסן אין הויז צום טיש,
tish tsum hoiz in gezesen iz er beshas geshen iz es un
table to the house in sat is he while happened is it and

זע , א סך שטייער אויפמאנער און חוטאים זענען געקומען און האבן
hoben un gekumen zenen choytim un oifmoner shtaier sach a ze
have and come are sinners and collectors tax many a look

זיך אנידערגעזעצט צוזאמען מיט יהושען/ישוען און מיט
mit un Yeshuan/Yehoshuan mit tsuzamen anidergezetst zich
with and Yehoshua with together sat down themselves

זיינע תלמידים. י״א און ווען די פרושים האבן עס געזען, האבן זיי
zei hoben gezen es hoben Perushim di ven un talmidim zaine
they have seen it have Pharisees the when and disciples his

געזאגט צו זיינע תלמידים: פארוואס עסט אייער רבי מיט די שטייער
shtaier di mit Rebbe eier est farvos talmidim zaine tsu gezogt
tax the with Rebbe your eats why disciples his to said

אויפמאנער און חוטאים? י״ב ווען אבער ער האט דאס געהערט, האט
hot gehert dos hot er ober ven choytim un oifmoner
has heard this has he however when sinners and collectors

ער געזאגט: די געזונטע דארפן נישט האבן קיין רופא , נאר די
di nor roife kein hoben nisht darfen gezunte di gezogt er
the only physician any have not need healthy the said he

קראנקע. י״ג גייט און לערנט וואס דאס איז: איך וויל בארעמהארציקייט,
baremhartsikeit vil ich iz dos vos lernt un geit kranke
mercifulness want I is this what learn and go sick

און נישט קיין קרבן (הושע ו, ו.); מחמת איך בין נישט געקומען
gekumen nisht bin ich machmas u u Hoshea korben kein nisht un
come not am I because 6 6 Hoshea sacrifice any not and

רופן צדיקים , נאר חוטאים.
choytim nor tsadikim rufen
sinners but righteous call

י״ד דעמאלט קומען צו אים יוחננס תלמידים, און זאגן: פארוואס
farvos zogen un talmidim Yochanans im tsu kumen demolt
why say and disciples John's him to comes then

פאסטן מיר און די פרושים אפט מאל, דיינע תלמידים אבער פאסטן
fasten ober talmidim daine mol oft Perushim di un mir fasten
fast however disciples your time often Pharisees the and we fast

נישט? ט״ו און יהושע/ישוע האט צו זיי געזאגט: צי קענען דען
den kenen tsi gezogt zei tsu hot Yeshua/Yehoshua un nisht
then can said them to did Yehoshua and not

די אונטערפירערס טרויערן, בשעת דער חתן איז מיט זיי ?
zei mit iz chosen der beshas troiern unterfirers di
them with is bridegroom the while mourn bridal parties the

עס וועלן אבער קומען טעג, ווען דער חתן וועט פון זיי
zei fun vet chosen der ven teg kumen ober velen es
them from will bridegroom the when days come however will there

אוועקגענומען ווערן, און דעמאלט וועלן זיי פאסטן. ט״ז און קיינער לייגט
leigt keiner un fasten zei velen demolt un veren avekgenumen
puts no one and fast they will then and to be taken away

Rebbe, Melech HaMoshiach says to him, Follow me. And Mattityahu arose and followed him.

10 And it came about that while Rebbe, Melech HaMoshiach was sitting bimesibba *(reclining)* at tish *(table)* in the bais, hinei! Many mochesim *(tax collectors)* and chote'im *(sinners)* came and were sitting bimesibba *(reclining)* at tish *(table)* with Rebbe, Melech HaMoshiach and his talmidim. 11 When the Perushim saw this, they were saying to Moshiach's talmidim, Why does your Rebbe eat with the mochesim and the chote'im? 12 But when Rebbe, Melech HaMoshiach heard this, he said, It is not the bariim *(healthy ones)* who have need of a rofeh *(physician)*, but the cholim. 13 Go and learn what this means: CHESED CHAFATZTI VLO ZEVACH *(I desire loving kindness and not sacrifice)*, for I have not come to call the tzaddikim but the chote'im *(sinners)*.

14 Then Yochanan's talmidim approached Rebbe, Melech HaMoshiach, saying, Why do we and the Perushim often undergo tzomot *(fasts)*, but your talmidim do not undergo tzomot? 15 And Moshiach said to them, Surely the Bnei HaChuppah *(wedding invitees)* are not able to act as avelim *(mourners)* as long as the Choson *(Bridegroom)*, is with them. But the days will come when the Choson is taken away from them, and then they will undergo

נישט קיין לאטע פון נישט איינגעלאפענעם טוך אויף אן אלטן בגד ;
beged alten an oif tuch aingelofenem nisht fun late kein nisht
garment old an on cloth shrink not of patch any not

מחמת די לאטע רייסט אפ פון דעם קלייד , און עס ווערט אן
an vert es un kleid dem fun op raist late di machmas
an becomes it and clothing the from off rips patch the because

ערגערער ריס. יז מען גיסט אויך נישט אריין קיין נייעם ווין אין אלטע
alte in vain naiem kein arain nisht oich gist men ris ergerer
old in wine new any into not also pours one tear worse

לאגלען , טאמער פלאצן די לאגלען , און דער ווין גיסט זיך אויס,
ois zich gist vain der un loglen di platsn tomer loglen
out self spills wine the and skin-bottle the crack lest skin-bottle

און די לאגלען ווערן פארדארבן; נאר מען גיסט אריין נייעם ווין
vain naiem arain gist men nor fardorbn veren loglen di un
wine new in pours one but destroyed become skin-bottle the and

אין נייע לאגלען , און ביידע האלטן זיך .
zich halten beide un loglen naie in
themselves hold both and skin-bottle new in

יח בעת ער האט דאס צו זיי גערעדט, זע , א שר איז געקומען,
gekumen iz sar a ze geredt zei tsu dos hot er beis
come has ruler a look spoken them to this has he while

און איז אנידערגעפאלן פאר אים, און האט געזאגט: מיין טאכטער
tochter main gezogt hot un im far anidergefalen iz un
daughter my said has and him before fell down is and

איז נאר וואס געשטארבן; נאר קום און לייג דיין האנט אויף איר, און
un ir oif hant dain leig un kum nor geshtorben vos nor iz
and her on hand your lay and come but died what but is

זי וועט לעבן. יט און יהושע/ישוע איז אויפגעשטאנען, און האט
hot un oifgeshtanen iz Yeshua/Yehoshua un leben vet zi
has and stand up again is Yehoshua and live will she

אים נאכגעפאלגט מיט זיינע תלמידים. כ און זע , א פרוי , וואס האט
hot vos froi a ze un talmidim zaine mit nochgefolgt im
has who woman a look and disciples his with followed him

געהאט א בלוט גאנג צוועלף יאר לאנג, איז צוגעקומען פון הינטן ,
hinten fun tsugekumen iz lang yor tsvelf gang blut a gehat
behind from come is long years twelve went blood a had

און האט אנגערירט די זוים פון זיין מלבוש . כא מחמת זי האט
hot zi machmas malbesh zain fun zoim di ongerirt hot un
has she because garment his of fringe the touched has and

צו זיך געזאגט: אויב איך וועל נאר אנרירן זיין מלבוש , וועל איך
ich vel malbesh zain onriren nor vel ich oib gezogt zich tsu
I will garment his touch only will I if said herself to

געהאלפן ווערן. כב און יהושע/ישוע האט זיך אויסגעדרייט און
un oisgedreit zich hot Yeshua/Yehoshua un veren geholfen
and turned around himself has Yehoshua and to be helped

זעענדיק זי , האט ער געזאגט: זיי געטרייסט, מיין טאכטער, דיין אמונה
emune dain tochter main getreist zai gezogt er hot zi zeendik
faith your daughter my comforted be said he has her seeing

האט דיך געראטעוועט! און די פרוי איז געזונט געווארן פון יענער
yener fun gevoren gezunt iz froi di un geratevet dich hot
that from become healthy is woman the and saved you has

שעה אָן. כג און ווען יהושע/ישוע איז אריינגעקומען אין הויז פון
fun hoiz in araingekumen iz Yeshua/Yehoshua ven un on sho
of house in come in is Yehoshua when and on hour

tzomot. [16] No one sews a patch of unshrunk cloth on an old garment, for the patch pulls away from the garment, and a worse tear results. [17] Neither do men put yayin chadash *(new wine)* into old wineskins; otherwise, the wineskins burst, and the wine is spilled, and the wineskins are ruined. But they pour yayin chadash into new wineskins, and both are preserved.

[18] While Rebbe, Melech HaMoshiach was speaking these things to them one of the nichbadim *(dignitaries)* came and fell down before Rebbe, Melech HaMoshiach, saying, The bat *(daughter)* of me has just become niftar *(passed away)*, but come lay your hand upon her and she will live. [19] And Rebbe, Melech HaMoshiach got up and, with his talmidim, followed him. [20] And hinei! An isha *(woman)* hemorrhaging twelve years approached him from behind and touched the garment of Rebbe, Melech HaMoshiach's tzitzit. [21] For she was saying to herself, If only I might touch his garment, I will receive refuah *(healing)*. [22] Turning and seeing her, Rebbe, Melech HaMoshiach said, Chazak, bat *(daughter)* of me! Your emunah has brought you refuah. And the isha was healed from that hour.
[23] And having come into the bais *(house)* of the nichbad *(dignitary)*, and having seen

דעם שר , און האט געזען די פלייטשפילער, און דאס געטומל פון
fun getuml dos un fleitshpiler di gezen hot un sar dem
of commotion the and flute players the seen has and ruler the

דעם המון , כד האט ער געזאגט: גייט אוועק! מחמת דאס מיידעלע
meidele dos machmas avek geit gezogt er hot hamon dem
little girl this because away go said he has crowd the

איז נישט געשטארבן, זי שלאפט נאר. און זיי האבן זיך
zich hoben zei un nor shloft zi geshtorben nisht iz
themselves have they and only sleeps she died not is

אויסגעלאכט פון אים. כה ווען אבער דער עולם איז דערווייטערט
dervaitert iz oilem der ober ven im fun oisgelacht
move away is crowd the however when him at laughed

געווארן, איז ער אריינגעגאנגען, און האט זי אנגענומען ביי דער האנט;
hant der bai ongenumen zi hot un araingegangen er iz gevoren
hand the by taken her has and entered he is become

און דאס מיידעלע האט זיך אויפגעהויבן. כו און דער דאזיקער שם האט
hot shem doziker der un oifgehoiben zich hot meidele dos un
has fame this one the and got up self has little girl this and

זיך פארשפרייט איבער יענעם גאנצן לאנד.
land gantsn yenem iber farshpreit zich
land entire that over spread self

כז און ווען יהושע/ישוע איז פונדאנען ווייטער געגאנגען, האבן
hoben gegangen vaiter fundanen iz Yeshua/Yehoshua ven un
have go farther from there is Yehoshua when and

אים נאכגעפאלגט צוויי בלינדע מענטשן, וואס האבן געשריגן און געזאגט:
gezogt un geshrigen hoben vos mentshn blinde tsvei nochgefolgt im
said and shout have who men the blind two followed him

דערבארם דיך אויף אונדז, בן דוד ! כח און ווען ער איז אריינגעקומען
araingekumen iz er ven un Dovid ben undz oif dich derbarem
come in is he when and David Son of us on you have mercy

אין הויז , זענען די בלינדע צוגעקומען צו אים. און יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua un im tsu tsugekumen blinde di zenen hoiz in
Yehoshua and him to come blind the have house in

זאגט צו זיי : גלויבט איר, אז איך קען טאן דאס דאזיקע? זאגן זיי
zei zogen dozike dos ton ken ich az ir gloibt zei tsu zogt
they say these the do can I that you believe them to said

צו אים: יא , האר! כט האט ער דעמאלט אנגערירט זייערע אויגן, און
un oigen zeiere ongerirt demolt er hot Har yo im tsu
and eyes their touched then he has L-rd yes him to

געזאגט: לויט אייער אמונה, אזוי זאל עס אייך געשען ! ל און
un geshen aich es zol azoi emune eier loit gezogt
and happened you it shall so faith your according to said

זייערע אויגן זענען אויפגעעפנט געווארן. און יהושע/ישוע האט זיי
zei hot Yeshua/Yehoshua un gevoren oifgeefent zenen oigen zeiere
them has Yehoshua and become opened are eyes their

שטרענג געווארנט, אזוי צו זאגן : היט אייך, אז קיינער זאל זיך
zich zol keiner az aich hit zogen tsu azoi gevorent shtreng
self shall no one that you beware say to so warned strictly

נישט דערוויסן דערפון . לא זיי אבער זענען ארויסגעגאנגען, און
un aroisgegangen zenen ober zei derfun dervisen nisht
and went out are however they about this find out not

האבן אים באקאנט געמאכט איבער יענעם גאנצן לאנד.
land gantsn yenem iber gemacht bakant im hoben
land entire that over made famous him have

the flute players and the unruly crowd, [24] Rebbe, Melech HaMoshiach was saying, Go away! For the yaldah is not among the mesim — she sleeps! And they were making leitzonus *(mockery, fun)* of Rebbe, Melech HaMoshiach. [25] But when the crowd had been put outside, Rebbe, Melech HaMoshiach went in and took the yaldah by the hand and the yaldah was made to stand up alive. [26] And this report went out into all that region.

[27] And as Rebbe, Melech HaMoshiach went on from there, two ivrim *(blind men)* followed him, shouting loudly, Chaneinu, Ben Dovid! [28] And when Rebbe, Melech HaMoshiach entered the bais *(house)*, the ivrim *(blind men)* approached him, and he says to them, Do you have emunah that I am able to do this? They say to Rebbe, Melech HaMoshiach, Ken, Adoneinu. [29] Then Rebbe, Melech HaMoshiach touched their eyes, saying, According to your emunah, let it be done for you. [30] And their eyes were opened. Rebbe, Melech HaMoshiach sternly warned them, saying, See to it that no one knows! [31] But having gone out, they made him known in that entire district.

לב און ווען זיי זענען ארויסגעגאנגען, זע , מען האט געברענגט
un ven zei zenen aroisgegangen ze men hot gebrengt
and when they are went out look they has brought

צו אים א שטומען, באזעסן מיט א בייזן גייסט. לג און נאך דעם
tsu im a shtumen bazesen mit a beizn gaist un noch dem
to him a mute possessed with a evil spirit and after that

ווי דער בייזער גייסט איז ארויסגעטריבן געווארן, האט דער שטומער
vi der beizer gaist iz aroisgetriben gevoren hot der shtumer
as the evil spirit is cast out become did the mute

גערעדט. און די המונים מענטשן האבן געשטוינט, און געזאגט: נאך
geredt un di hamonim mentshn hoben geshtoint un gezogt noch
speak and the crowds of people were astounded and said even

קיינמאל איז אזעלכעס נישט געזען געווארן אין ישראל! לד די פרושים
keinmol iz azelches nisht gezen gevoren in Yisroel di Perushim
never is such not seen become in Israel the Pharisees

אבער האבן געזאגט: דורך דעם שר פון די בייזע גייסטער טרייבט
ober hoben gezogt durch dem sar fun di beize gaister traibt
however have said through the ruler of the evil spirits casts

ער ארויס די בייזע גייסטער!
er arois di beize gaister
he out the evil spirits

לה און יהושע/ישוע איז ארומגעגאנגען איבער אלע שטעט
un Yeshua/Yehoshua iz arumgegangen iber ale shtet
and Yehoshua was walking about all cities of

און דערפער, לערנענדיק אין זייערע שולן , און אויסרופנדיק
un derfer lernendik in zeiere shuln un oisrufendik
and villages teaching in their synagogues and proclaiming

די גוטע בשורה פון דעם מלכות , און היילנדיק יעדע מחלה
di gute besoire fun dem Malchus un heilendik yede machle
the good News of the kingdom and healing every disease

און יעדע שלאפקייט. לו און ווען ער האט געזען די מאסן
un yede shlafkeit un ven er hot gezen di masen
and every sickness and when he has seen the crowds of

מענטשן, האט ער אויף זיי גרויס רחמנות געהאט, ווייל
mentshn hot er oif zei grois rachmones gehat vail
people had he on them great compassion had because

זיי זענען געווען פארשמאכט און פארווארלאזט, ווי שאף ,
zei zenen geven farshmacht un farvorlozt vi shof
they are was languishing and neglected like sheep

וואס האבן נישט קיין פאסטוך . לז דעמאלט זאגט ער צו זיינע
vos hoben nisht kein pastech demolt zogt er tsu zaine
who have not any shepherd then said he to his

תלמידים: דער שניט איז גרויס, נאר די ארבעטער זענען ווייניק.
talmidim der shnit iz grois nor di arbeter zenen veinik
disciples the harvest is great but the laborers are few

לח בעט זשע דעם האר פון דעם שניט , אז ער זאל ארויסשיקן
bet zhe dem Har fun dem shnit az er zol aroisshiken
ask then the L-rd of the harvest that he shall send out

ארבעטער צו זיין שניט !
arbeter tsu zain shnit
laborers into his harvest

י און ער האט גערופן צו זיך זיינע צוועלף תלמידים,
un er hot gerufen tsu zich zaine tsvelf talmidim
and he has called to Himself his twelve disciples

32 After they had departed, the people brought to him a mute man who was possessed by shedim. 33 And when the shedim had been cast out by Rebbe, Melech HaMoshiach, the mute man spoke. And the multitudes marveled, saying, Never was anything like this seen in Eretz Yisroel! 34 But the Perushim said, It was by the Sar HaShedim *(the Prince of Demons)* that this man casts out shedim!

35 And Rebbe, Melech HaMoshiach went about all the shtetlach and villages exercising the ministry of moreh *(teacher)* in their shuls and of darshan *(preacher)* of the Besuras HaGeulah of the Malchut Hashem and bringing refuah to all the cholim, every machla *(disease)* and every illness. 36 And looking out on the multitudes, Rebbe, Melech HaMoshiach felt rachmei Shomayim *(heavenly compassion and mercy)* for his people, for they were distressed and weary KATZON ASHER EIN LAHEM ROEH *(like sheep without a shepherd)*. 37 Then Rebbe, Melech HaMoshiach says to his talmidim, The katzir *(harvest)* is indeed great but the kotzerim *(harvesters)* are few. 38 Therefore, offer tefillos to the Adon HaKatzir *(the L-rd of the Harvest)* that He may send out Kotzerim into His Katzir.

10 And summoning his Shneym Asar

און האט זיי געגעבן מאכט איבער אומריינע גייסטער,
un hot zei gegeben macht iber umreine gaister
and has them given power over unclean spirits

זיי ארויסצוטרייבן, און צו היילן יעדע קראנקייט און יעדע
zei aroistsutraiben un tsu heilen yede krankeit un yede
them to cast out and to heal every sickness and every

שלאפקייט.
shlafkeit
illness

ב און אָט די דאזיקע זענען די נעמען פון די צוועלף שליחים: דער
un ot di dozike zenen di nemen fun di tsvelf shlichim der
and look the these are the names of the twelve Shlichim the

ערשטער שמעון, וואס מען האט אים גערופן פעטרוס, און זיין ברודער
ershter Shim'on vos men hot im gerufen Petros un zain bruder
first Simon who they have him called Peter and his brother

אנדריי; יעקב בן זבדי, און זיין ברודער יוחנן; ג פיליפוס און
Andrey Yaakov ben Zavdai un zain bruder Yochanan Filipos un
Andrew Jacob son of Zavdai and his brother John Philip and

בר-תלמי; תומא און מתתיהו דער שטייער אויפמאנער; יעקב בן
Bar-Talmai Toma un Mattityahu der shtaier oifmoner Yaakov ben
Bar-Talmai Toma and Mattityahu the tax collector Jacob son of

חלפי און תדי; ד שמעון הקנאי און יהודה איש-קריות,
Chalfai un Thaddaeus Shim'on HaKanai un Yehude Ish-K'riot
and Chalfai Taddai Simon the Zealot and Yehudah man from Kriot

וואס האט אים אויך פארראטן. ה די דאזיקע צוועלף האט יהושע/ישוע
vos hot im oich farraten di dozike tsvelf hot Yeshua/Yehoshua
who did him also betray the these twelve has Yehoshua

געשיקט, און האט זיי באפוילן, אזוי צו זאגן:
geshikt un hot zei bafoilen azoi tsu zogen
sent and has them given directive so to say

אויף קיין וועג פון די אומות (העולם) זאלט איר נישט גיין, און
oif kein veg fun di umes hooilem zolt ir nisht gein un
on any way of the nations of the world you shall not go and

אין קיין שטאט פון די שומרונים זאלט איר נישט אריינגיין; ו נאר גייט
in kein shtot fun di Shomronim zolt ir nisht araingein nor geit
in any city of the Samaritans you shall not enter but go

ליבער צו די פארלוירענע שעפעלעך פון דעם הויז ישראל. ז גייט, רופט
liber tsu di farloirene shefelech fun dem hoiz Yisroel geit ruft
rather to the lost sheep of the house Israel go call

אויס און זאגט: דאס מלכות השמים איז נאענט! ח היילט די
ois un zogt dos Malchus hashomaim iz noent heilt di
out and say the kingdom of heaven is near heal the

קראנקע, וועקט אויף די טויטע, רייניקט די קרעציקע, טרייבט ארויס די
kranke vekt oif di toite reinikt di kretsike traibt arois di
sick wake up the dead cleanse the lepers drive away the

בייזע גייסטער! אומזיסט האט איר באקומען, אומזיסט זאלט איר געבן!
beize gaister umzist hot ir bakumen umzist zolt ir geben
evil spirits freely have you received freely shall you give

ט נעמט נישט קיין גאלד, נישט קיין זילבער, נישט קיין קופער אין אייערע
nemt nisht kein gold nisht kein zilber nisht kein kuper in eiere
take not any gold not any silver not any copper in your

גארטלען; י נישט קיין זאק אויפן וועג, נישט קיין צוויי העמדער, נישט
gartelen nisht kein zak oifen veg nisht kein tsvei hemder nisht
belts not any bag for the road not any two shirts not

(Twelve) Talmidim, Rebbe,
Melech HaMoshiach gave to
them samchut *(authority)* over
shedim *(unclean spirits)*, so as
to cast them out, and samchut
(authority) to call forth refuah
for every machla and every
illness.
2 Now of the Shneym Asar
Shlichim, the names are these:
first, Shim'on, the one being
called Kefa, and Andrew his
brother, Ya'akov Ben Zavdai
and Yochanan his brother,
3 Philippos and Bar-Talmai,
T'oma and Mattityahu the
moches, Ya'akov Ben-Chalfai
and Taddai, 4 Shim'on the
Zealot and Yehudah from
K'riot, who betrayed Rebbe,
Melech HaMoshiach. 5 These
Shneym Asar *(Twelve)* did
Rebbe, Melech HaMoshiach
send out with the following
directives, saying: In the
Derech HaGoyim *(Way of the
Gentiles, Gentile territory)* do
not go, and do not enter into
any Shomron town, 6 but
go rather to the Seh Oveid
Beis Yisroel *(the Lost Sheep
of the House of Israel)*. 7 And,
while going, preach that
the Malchut HaShomayim is
imminent and miyad. 8 Heal
the cholim, raise the mesim,
cleanse the metzoraim
(lepers), cast out the shedim;
freely you received, freely
give. 9 Take neither gold
nor silver nor copper for
your money belts, 10 nor a
schnorrer's *(beggar's)* bag for
the road, nor two bekishe,
nor sandals, nor a staff,
for the oseh hamelachah
(the one doing the work) is
worthy of his lechem. 11 And

קיין שיך , נישט קיין שטאק; מחמת דער ארבעטער איז ווערט זיין
zain vert iz arbeter der machmas shtok kein nisht shich kein
his worth is laborer the because staff any not shoes any

שפייז. יא און אין וועלכער שטאט אדער דארף איר קומט אריין, פארשט
forsht arain kumt ir dorf oder shtot velcher in un shpaiz
search into come you village or city whatever into and food

אויס ווער עס האט די ווערדע אין איר; און דארטן זאלט איר איינשטיין
ainshtein ir zolt dorten un ir in verde di hot es ver ois
stay you shall there and you in worth the has it who out

ביז איר גייט אוועק. יב און אריינקומענדיק אין דעם הויז , זאלט איר עס
es ir zolt hoiz dem in arainkumendik un avek geit ir biz
it you shall house the into coming in and away go you until

באגריסן. יג און אויב דאס הויז איז ראוי זאל אייער שלום קומען
kumen sholem eier zol roe iz hoiz dos oib un bagrisen
come peace your shall worthy is house the if and greet

דערויף, אויב אבער עס איז נישט ראוי זאל אייער שלום זיך
zich sholem eier zol roe nisht iz es ober oib deroif
self peace your shall worthy not is it however if on it

אומקערן צו אייך. יד און ווער עס וועט אייך נישט אויפנעמען, און נישט
nisht un oifnemen nisht aich vet es ver un aich tsu umkeren
not and receive not you will he who and you to return

הערן אייערע ווערטער, זאלט איר ארויסגיין פון יענעם הויז אדער יענער
yener oder hoiz yenem fun aroisgein ir zolt verter eiere heren
that or house that from go out you shall words your hear

שטאט און אפשאקלען דעם שטויב פון אייערע פיס! טו באמת זאג איך
ich zog beemes fis eiere fun shtoib dem opshoklen un shtot
I say truly feet your from dust the shake off and city

אייך; עס וועט זיין גרינגער פאר דעם לאנד פון סדום און עמורה
Gomora un Sodom fun land dem far gringer zain vet es aich
Gomorrah and Sodom of land the for easier be will it you

אינם טאג פון משפט , ווי פאר יענער שטאט.
shtot yener far vi mishpot fun tog inem
city that for than judgment of day in the

טז זע , איך שיק אייך ווי שאף צווישן וועלף . זייט זשע קלוג ווי
vi klug zhe zeit velf tsvishen shof vi aich shik ich ze
as wise then be wolves among sheep like you send I look

די שלאנגען, און אָן פאלשקייט ווי די טויבן. יז היט זיך
zich hit toibn di vi falshkeit on un shlangen di
themselves beware doves the as falseness without and snakes the

אבער פאר די מענטשן! מחמת זיי וועלן אייך איבערגעבן
ibergeben aich velen zei machmas mentshn di far ober
turn over you will they because people the before however

צום סנהדרין , און אין זייערע שולן וועלן זיי אייך שמייסן
shmaisen aich zei velen shuln zeiere in un Sanhedrin tsum
flog you they will synagogues their in and Sanhedrin to the

מיט ריטער; יח אפילו פאר מושלים און מלכים וועט מען אייך
aich men vet melachim un moshlim far afile riter mit
you they will kings and rulers before even whips with

פירן צוליב מיר, פאר אן עדות צו זיי און צו די אומות
umes di tsu un zei tsu eides an far mir tsulib firen
nations the to and them to witness a for me on account of lead

(העולם). יט ווען זיי וועלן אייך אבער איבערגעבן, זאלט איר
ir zolt ibergeben ober aich velen zei ven hooilem
you shall give over however you will they when of the world

into whichever town or shtetl you enter, inquire who in it is a ben chayil *(son of worthiness)*, and there remain until you leave.
12 And when you enter into the bais *(house)*, give that household your “Shalom”!
13 And if indeed the bais is a bais chayil *(a house of worthiness)*, let your shalom come upon it; but if it is not a bais chayil, let your shalom return to you. 14 And whoever neither receives you nor listens to your divrei, as you are leaving and as you go outside of that bais *(house)* or city, then let it be NIER CHATZNO (shake out the fold of the robe), shake off the dust of your feet. 15 Omein, I say to you, it will be more tolerable on Yom HaDin *(the Day of Judgment)* for S'dom and Amora than for that shtetl.

16 Hinei! I send you as kevesim *(sheep)* in the midst of ze'evim; therefore, have the seichel *(wisdom)* of nachashim *(serpents)* and be tamim *(faultless)* as yonim *(doves)*.
17 And beware of Bnei Adam, for they will deliver you up to the sanhedriyot *(local councils, bet din courts)* and in their shuls they will subject you to the shot *(whip)*. 18 And before moshelim *(governors)* and also melachim *(kings)* you will be led for my sake, for an edut *(testimony)* to them and to the Goyim. 19 But when they deliver you up, do not be of

נישט זארגן , ווי אזוי אדער וואס איר האט צו רעדן; כ מחמת עס
es machmas reden tsu hot ir vos oder azoi vi zorgen nisht
it because speak to have you what or in this way as worry not

וועט אייך געגעבן ווערן אין יענער שעה, וואס איר זאלט רעדן; מחמת
machmas reden zolt ir vos sho yener in veren gegeben aich vet
because speak shall you what hour that in to be given you will

נישט איר זענט עס , וואס רעדן , נאר דער גייסט פון אייער פאטער
foter eier fun Gaist der nor reden vos es zent ir nisht
Father your of Spirit the but speaks who that are you not

איז עס, וואס רעדט דורך אייך. כא און א ברודער וועט איבערגעבן
ibergeben vet bruder a un aich durch redt vos es iz
give over will brother a and you through speaks who it is

א ברודער צום טויט , און א פאטער זיין קינד, און קינדער וועלן
velen kinder un kind zain foter a un toit tsum bruder a
will children and child his father a and death to the brother a

אויפשטיין קעגן די עלטערן און וועלן זיי טייטן. כב און איר
ir un teiten zei velen un elteren di kegen oifshtein
you and kill them will and parents the against standing up again

וועט זיין געהאסט פון אלעמען צוליב מיין נאמען. ווער אבער
ober ver nomen main tsulib alemen fun gehast zain vet
however who name my on account of everyone by hated be will

עס וועט אויסהאלטן ביז צום סוף, דער וועט געראטעוועט ווערן.
veren geratevet vet der sof tsum biz oishalten vet es
to be saved will this one end to the until endure will he

כג און ווען זיי פארפאלגן אייך אין דער דאזיקער שטאט, אנטלויפט
antloift shtot doziker der in aich farfolgen zei ven un
run city this one the in you persecute they when and

אין דער אנדערער אריין. מחמת באמת זאג איך אייך: איר וועט נישט
nisht vet ir aich ich zog beemes machmas arain anderer der in
not will you you I tell in truth because into another the in

דורכגיין די שטעט פון ישראל, ביז דער בר אנש וועט קומען.
kumen vet Enosh Bar der biz Yisroel fun shtet di durchgein
come will of Man Son the until Israel of cities the to go through

כד א תלמיד איז נישט איבער זיין רבין , און א קנעכט נישט
nisht knecht a un Rebn zain iber nisht iz talmid a
not slave a and teacher his higher than not is disciple a

איבער זיין האר . כה עס איז גענוג פאר דעם תלמיד , אז ער זאל
zol er az talmid dem far genug iz es Har zain iber
shall he that disciple the for enough is it master his above

זיין ווי זיין רבי , און דער קנעכט ווי זיין האר . אויב דעם בעל
bal dem oib har zain vi knecht der un Rebbe zain vi zain
owner the if master his like slave the and teacher his like be

הבית האט מען גערופן בעל-זבול , וויפל מער זיינע בני
bnei zaine mer vifel Ba'al-Zibbul gerufen men hot habeis
sons of his more how much Baal-zibbul called they have of the house

בית ! כו דעריבער זאלט איר זיך נישט פארכטן פאר זיי !
zei far forchten nisht zich ir zolt deriber beis
them before have fear not yourselves you shall therefore house

מחמת עס איז נישטא קיין באהאלטענע זאך , וואס וועט נישט
nisht vet vos zach bahaltene kein nishto iz es machmas
not will that thing hidden any there is no is it because

אנטפלעקט ווערן ; און קיין פארבארגענע זאך , וואס וועט נישט
nisht vet vos zach farborgene kein un veren antplekt
not will which thing concealed no and become revealed

a LEV ROGEZ *(anxious heart)* worried about how or what you are to say; for it will be given to you in that hour what you are to speak. 20 For you are not the ones speaking, but the Ruach Avichem *(the Spirit of your Father)* is the one speaking in you. 21 And brother will deliver up to death his own brother, even an abba his own yeled. And yeladim will stand up against their horim *(parents)* and put them to death. 22 And you will be under the sinas chinom *(baseless hatred)* of kol Bnei Adam on account of my Name; but the one enduring ad es HaKetz *(until the End)* will receive the Yeshu'at Eloheinu *(the Salvation of our G-d)*. 23 But when they persecute you in one shtetl, flee to the other; for, omein, I say to you, by no means will you complete the shtetlach of Eretz Yisroel until the Bias HaMoshiach *(Coming of the Moshiach, the Bar Enosh).*

24 A talmid is not above his Rebbe nor an eved *(servant)* above his Baal Bayit *(master)*. 25 It is enough for the talmid that he be like his Rebbe, and the eved like his Baal Bayit. If they called the Baal Bayit Baal-zibbul, how much more the anashim *(men)* in his bais. 26 Therefore, do not fear them; for nothing has been veiled which will not be unveiled; and nothing has been nistar *(hidden)* which will not be made known. 27 What I say

באקאנט ווערן . כז וואס איך זאג אייך אין דער פינסטער, דאס זאלט איר
ir zolt dos finster der in aich zog ich vos veren bakant
you shall that darkness the in you tell I what become made known

רעדן אינם ליכט, און וואס עס ווערט אייך געשעפטשעט אין אויער אריין,
arain oier in gesheptshet aich vert es vos un licht inem reden
into ear in whispered you being is what and light in the speak

דאס זאלט איר אויסרופן אויף די דעכער. כח און פארכט זיך נישט פאר
far nisht zich forcht un decher di oif oisrufen ir zolt dos
before not self be afraid and rooftops the on call out you shall that

די, וואס טייטן דעם גוף , אבער האבן נישט קיין קראפט צו טייטן
teiten tsu kraft kein nisht hoben ober guf dem teiten vos di
kill to power any not have however body the kill who the

די נשמה ; אמער זאלט איר זיך פארכטן פאר דעם , וואס
vos dem far forchten zich ir zolt amer neshome di
who the one before have fear yourselves you shall thus soul the

איז בכוח צו פארדארבן סיי די נשמה סיי דעם גוף אין גיהנום .
Gehinnom in guf dem sai neshome di sai fardarbn tsu bekoiech iz
Gehenna in body the and soul the both destroy to able is

כט פארקויפט מען דען נישט צוויי פייגעלעך פאר איין פרוטה? און דאך
doch un prute ein far feigelech tsvei nisht den men farkoift
yet and penny one for birds two not then they sell

פאלט נישט קיין איינס פון זיי צו דער ערד אָן אייער פאטער. ל ביי
bai foter eier on erd der tsu zei fun eins kein nisht falt
with Father your without earth the to them of one any not falls

אייך אבער זענען אפילו די האר פון קאפ אלע געציילט. לא דעריבער
deriber getseilt ale kop fun hor di afile zenen ober aich
therefore counted all head of hairs the even are however you

זאלט איר נישט מורא האבן; איר זענט ווערט מער ווי א סך פייגעלעך.
feigelech sach a vi mer vert zent ir hoben moire nisht ir zolt
birds many a than more worth are you have fear not you shall

לב ווער זשע עס וועט מיך מתוודה זיין פאר די מענטשן, וועל
vel mentshn di far zain misvade mich vet es zhe ver
will people the before do confess me will it then whoever

איך דעם אויך מתוודה זיין פאר מיין פאטער, וואס איז אין הימל .
himel in iz vos foter main far zain misvade oich dem ich
heaven in is who Father my before do confess also the one I

לג ווער אבער עס וועט מיך פארלייקענען פאר די מענטשן, וועל איך
ich vel mentshn di far farleikenen mich vet es ober ver
I will people the before deny me will it however who

דעם אויך פארלייקענען פאר מיין פאטער, וואס איז אין הימל .
himel in iz vos foter main far farleikenen oich dem
heaven in is who Father my before deny also the one

לד איר זאלט נישט מיינען , אז איך בין געקומען, כדי צו ברענגען
brengen tsu kedei gekumen bin ich az meinen nisht zolt ir
bring to so as come am I that think not should you

שלום אויף דער ערד . איך בין נישט געקומען ברענגען שלום , נאר א
a nor sholem brengen gekumen nisht bin ich erd der oif sholem
a but peace to bring come not am I earth the on peace

שווערד. לה מחמת איך בין געקומען אפצושיידן א מענטשן פון זיין
zain fun mentshn a optsusheiden gekumen bin ich machmas shverd
his from person a to separate come am I because sword

פאטער, און א טאכטער פון איר מוטער, און א שנור פון
fun shnur a un muter ir fun tochter a un foter
from daughter-in-law a and mother her from daughter a and father

to you in the choshech *(darkness)*, you declare in the ohr *(light)*; and what you hear whispered into your ears, shout, preach, from the rooftops.
28 And do not fear those who kill the basar (flesh), but are unable to kill the nefesh (soul); but rather fear the One who is able to destroy both basar and nefesh in Gehinnom.
29 Are not two sparrows sold for the least valuable copper coin? And yet not one of them will fall to the ground apart from Avichem!
30 But, as far as you are concerned, even the hairs of your rosh have been inventoried.
31 Therefore, al taarotz *(do not be afraid)*! You are of more value than many sparrows!
32 Therefore, everyone who shall declare publicly the Ani Maamin hoda'ah of me, before Bnei HaAdam, I will make hoda'ah *(acknowledgment)* of him before Avi sh'ba'Shomayim.
33 But everyone who makes hakhchashah *(denial)* of me, I also will make hakhchashah *(denial)* of him before Avi sh'ba'Shomayim.

34 Do not think that I have come to bring shalom al haaretz *(peace on the earth)*; I have not come to bring shalom but a cherev *(sword)*.
35 For I came to divide a man against his Av, and a bat against her Em, and a kallah *(bride)* against her chamot *(mother-in-law, shviger)*.
36 And

איר שוויגער, לו און א מענטשנס שונאים וועלן זיין זיינע אייגענע
eigene zaine zain velen sonim mentshns a un shviger ir
own his be will enemies man's a and mother-in-law her

בני בית. לז ווער עס האט ליב פאטער אדער מוטער מער ווי
vi mer muter oder foter lib hot es ver beis bnei
than more mother or father love has it who house sons of

מיך, דער איז מיך נישט ווערט; און ווער עס האט ליב זון אדער
oder zun lib hot es ver un vert nisht mich iz der mich
or son love has it who and worthy not me is this one me

טאכטער מער ווי מיך, דער איז מיך נישט ווערט. לח און ווער
ver un vert nisht mich iz der mich vi mer tochter
who and worthy not me is this one me than more daughter

עס נעמט נישט זיין בוים, און פאלגט מיר נאך, איז מיך נישט ווערט.
vert nisht mich iz noch mir folgt un boim zain nisht nemt es
worthy not me is after me follows and tree his not takes it

לט ווער עס געפינט זיין לעבן, דער וועט עס פארלירן; און ווער עס
es ver un farliren es vet der leben zain gefint es ver
it who and lose it will this one life his finds it who

פארלירט זיין לעבן פאר מיינעטוועגן, דער וועט עס געפינען.
gefinen es vet der mainetvegen far leben zain farlirt
find it will this one my sake for life his loses

מ דער, וואס נעמט אייך אויף, נעמט מיך אויף; און דער,
der un oif mich nemt oif aich nemt vos der
the one and on me welcomes on you welcomes who the one

וואס נעמט מיך אויף, נעמט אויף דעם. וואס האט מיך
mich hot vos dem oif nemt oif mich nemt vos
me has the One Who the on welcomes on me welcomes who

געשיקט. מא דער, וואס נעמט אויף א נביא אין דעם נאמען פון א
a fun nomen dem in novi a oif nemt vos der geshikt
a of name the in prophet a on welcomes who the one sent

נביא, וועט באקומען דעם שכר פון א נביא; און דער, וואס
vos der un novi a fun sachar dem bakumen vet novi
who the one and prophet a of reward the receive will prophet

נעמט אויף א צדיק אין דעם נאמען פון א צדיק,
tsadik a fun nomen dem in tsadik a oif nemt
righteous person a of name the in righteous person a on welcomes

וועט ער באקומען דעם שכר פון א צדיק. און דער,
der un tsadik a fun sachar dem bakumen er vet
the one and righteous person a of reward the receive he will

מב וואס וועט געבן צו טרינקען איינעם פון די דאזיקע קליינע בלויז א
a bloiz kleine dozike di fun einem trinken tsu geben vet vos
a only small ones these the of one drink to give will who

טעפעלע קאלט וואסער אין דעם נאמען פון א תלמיד, באמת זאג איך
ich zog beemes talmid a fun nomen dem in vaser kalt tefele
I tell in truth disciple a of name the in water cold small cup

אייך; ער וועט בשום אופן נישט פארלירן זיין שכר!
sachar zain farliren nisht oifen beshum vet er aich
reward his to lose not way never will he you

יא

און עס איז געשען, ווען יהושע/ישוע האט
hot Yeshua/Yehoshua ven geshen iz es un
has Yehoshua when happened is it and

געענדיקט באפעלן זיינע צוועלף תלמידים, איז ער
er iz talmidim tsvelf zaine bafelen geendikt
he is disciples twelve his commanded finished

the OIYVEI ISH ANSHEI VEITO
*(the enemies of a man will be the
members of his own household)*.
37 The one who has more
ahavah *(love)* for a tata *(papa)*
or a mama than for me is not
worthy of me, and the one
who has more ahavah *(love)*
for a ben or a bat than me
is not worthy of me. 38 The
one who does not take up his
etz shel mesiros nefesh *(tree
of self-sacrifice)* and follow
after me, is not worthy of me.
39 The one who has found his
nefesh will lose it; the one
who has lost his nefesh for my
sake will find it.

40 The one who gives the
kabbalat panim *(welcome)* to
you gives the Baruch Habah
(welcome) to me, and the
one who gives the Baruch
Habah to me gives the Baruch
Habah to the One who sent
me. 41 The one who gives
the Baruch Habah to a navi
(prophet) in the name of a
navi will receive the sachar
(reward) of a navi, and the
one who gives the Baruch
Habah to a tzaddik *(righteous
man)* in the name of a tzaddik
will receive the sachar of
a tzaddik. 42 And whoever
in the name of a talmid
gives only a cup of cold
water to one of these little
ones, omein, I say to you,
he will by no means lose his
sachar.

11

And it came about
when he finished
giving directives to his
Shneym Asar Talmidim,
he moved on from there,

פון דארטן אוועק צו לערנען און אויסצורופן אין זייערע
zeiere in oistsurufen un lernen tsu avek dorten fun
their in to proclaim and teach to depart there from
שטעט.
shtet
cities

ב ווען אבער יוחנן האט געהערט אין תפיסה די מעשים פון
fun maisim di tfise in gehert hot Yochanan ober ven
of deeds the prison in heard has John however when
דעם משיח , האט ער געשיקט דורך זיינע תלמידים. ג און געזאגט
gezogt un talmidim zaine durch geshikt er hot Moshiach dem
said and disciples his through sent he has Moshiach the
צו אים: ביסטו דער , וואס זאל קומען, אדער האבן מיר צו ווארטן
varten tsu mir hoben oder kumen zol vos der bistu im tsu
wait to we have or come shall who this One you are him to
אויף אן אנדערן? ד און יהושע/ישוע האט ענטפערנדיק געזאגט צו
tsu gezogt entferendik hot Yeshua/Yehoshua un andern an oif
to said answering has Yehoshua and other an on
זיי : גייט און דערציילט יוחנן וואס איר הערט און זעט: ה בלינדע
blinde zet un hert ir vos Yochanan dertseilt un geit zei
the blind sees and hear you what John tell and go them
זען, און לאמע גייען ארום , מצורעדיקע ווערן גערייניקט, און טויבע
toibe un gereinikt veren metsoiredike arum geien lome un zen
deaf and cleansed become lepers around walk lame and see
הערן, און טויטע שטייען אויף, און צו ארעמעלייט ווערט אנגעזאגט די
di ongezogt vert oremelait tsu un oif shteien toite un heren
the announced it is poor people to and up stand dead and hear
גוטע בשורה. ו און וואויל איז דעם , וואס וועט נישט שטרויכלען אין
in shtroichlen nisht vet vos dem iz voil un besoire gute
in stumble not will who the one is blessed and News good
מיר! ז און בשעת די דאזיקע זענען אוועקגעגאנגען, האט יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua hot avekgegangen zenen dozike di beshas un mir
Yehoshua has went away are these the while and Me
אנגעהויבן צו זאגן צו די המונים מענטשן וועגן יוחנן :
Yochanan vegen mentshn hamonim di tsu zogen tsu ongehoiben
John concerning people crowds of the to say to begun
וואס זענט איר ארויסגעגאנגען אין דער מדבר אריין זען? א שטעקל
shtekl a zen arain midbar der in aroisgegangen ir zent vos
reed a see into wilderness the in go out you did what
געשאקלט פון ווינט? ח נאר וואס דען זענט איר ארויסגעגאנגען זען ?
zen aroisgegangen ir zent den vos nor vint fun geshoklt
to see went out you are then what but wind by shaken
א מענטשן אנגעטאן אין פיינע מלבושים ? זע , די וואס טראגן פיינע
faine trogen vos di ze malbushem faine in ongeton mentshn a
fine wear who the look clothing fine in dressed man a
מלבושים , זענען אין די הייזער פון די מלכים ! ט נאר וואס דען זענט
zent den vos nor melachim di fun haizer di in zenen malbushem
are then what but kings the of houses the in are clothing
איר ארויסגעגאנגען? צו זען א נביא ? יא , איך זאג אייך, און מער ווי
vi mer un aich zog ich yo novi a zen tsu aroisgegangen ir
than more and you tell I yes prophet a see to went out you
א נביא . י דאס איז ער, וועגן וועמען עס שטייט געשריבן:
geshriben shteit es vemen vegen er iz dos novi a
written stands it whom concerning he is this prophet a

exercising the ministry of
moreh *(teacher)* and darshan
(preacher, maggid) in their
shtetlach.

2 Now when Yochanan, in the
beit hasohor *(prison)*, heard
of the maasei haMoshiach
(works of Moshiach), he sent
his talmidim to Rebbe, Melech
HaMoshiach. 3 They asked
him, Tell us. Are you Hu
Habah *(He who comes)* or is our
chikiah *(wait)* to be for the
Bias *(Coming)* of another? 4 And
Rebbe, Melech HaMoshiach
answered them, saying, Go
give the report of what you
see and hear to Yochanan:
5 The ivrim *(blind people)* see,
the pisechim *(lame people)*
walk, the metzoraim *(lepers)*
are cleansed, the chereshim
(deaf people) hear, the mesim
are made to stand up alive,
and the aniyim *(poor)* have the
Besuras HaGeulah preached
to them. 6 Ashrey *(Happy)* is
the one who does not find
a cause of michshol *(falling,*
stumbling) in me. 7 As they
were leaving, he began to
speak to the multitudes about
Yochanan, What did you go out
into the midbar *(wilderness)* to
see? A reed being shaken by the
wind? 8 What did you go out to
see? Someone shtats *(imposing,*
impressive) in appearance,
attired in soft raiment? Hinei,
the ones wearing soft raiment
are in houses of melachim
(kings). 9 But what did you go
out to see? A Navi? Ken, I tell
you. And one greater than a
Navi. 10 This is he about whom
it has been written, HINNENI

זע , איך שיק מיין שליח פאר דיין פנים ,
ponem dain far shliach main shik ich ze
face your before messenger my send I look
ער וועט צוגרייטן דיין וועג פאר דיר. (מלאכי ג, א.)
a g Malachi dir far veg dain tsugreiten vet er
1 3 Malachi you for way your prepare will he
יא באמת זאג איך אייך, עס איז נישט אויפגעשטאנען צווישן די
di tsvishen oifgeshtanen nisht iz es aich ich zog beemes
the among arisen not is there you I tell in truth
ילודי אשה קיין גרעסערער ווי יוחנן פון דער (ירדן)
Yarden der fun Yochanan vi greserer kein isha yludi
Yarden the of John than greater any woman mortals born of
מקווה . דאך איז דער קלענסטער אין דעם מלכות השמים גרעסער
greser hashomaim Malchus dem in klenster der iz doch mikveh
greater heaven kingdom of the in smallest the is yet mikveh
ווי ער . יב אבער פון די טעג פון יוחנן פון דער (ירדן)
Yarden der fun Yochanan fun teg di fun ober er vi
Yarden the of John of days the from however him than
מקווה ביז איצט ליידט דאס מלכות השמים געוואלד, און די ,
di un gevald hashomaim Malchus dos laidt itst biz mikveh
the and violence heaven kingdom of the suffers now until mikveh
וואס טאן געוואלד רייסן עס צו זיך . יג מחמת אלע נביאים
neviim ale machmas zich tsu es raisen gevald ton vos
prophets all because themselves to it tear violence do who
און די תורה האבן נבואות געזאגט ביז יוחנן . יד און אויב איר
ir oib un Yochanan biz gezogt nevues hoben toire di un
you if and John until said prophecies have Torah the and
ווילט עס אננעמען, איז ער אליהו , וואס דארף קומען. טו ווער עס האט
hot es ver kumen darf vos Eliyahu er iz onnemen es vilt
has it who come must who Eliyahu he is accept it want
אויערן, דער זאל הערן! טז צו וועמען אבער זאל איך פארגלייכן
farglaichen ich zol ober vemen tsu heren zol der oiern
compare I shall however whom to hear should this one ears
דאס דאזיקע דור ? עס איז גלייך צו קינדער , וואס זיצן אויף
oif zitsen vos kinder tsu glaich iz es dor dozike dos
in sit who children to like is it generation this very the
די מארקן און רופן צו זייערע חברים , יז און זאגן ; מיר
mir zogen un chaveirim zeiere tsu rufen un markn di
we say and companions their to call out and marketplace the
האבן געשפילט פאר אייך אויף פייפלעך, און איר האט נישט געטאנצט;
getonst nisht hot ir un faifelch oif aich far geshpilt hoben
dance not did you and flutes on you for played have
מיר האבן געזונגען קלאגלידער, און איר האט נישט געוויינט! יח מחמת
machmas geveint nisht hot ir un kloglider gezungen hoben mir
because wail not have you and dirges sing have we
יוחנן איז געקומען, האט נישט געגעסן און נישט געטרונקען, און מען
men un getrunken nisht un gegesen nisht hot gekumen iz Yochanan
they and drank not and eaten not has come is John
זאגט: ער האט א בייזן גייסט! יט דער בר אנש איז געקומען, עסט און
un est gekumen iz Enosh Bar der gaist beizn a hot er zogt
and eats come is of Man Son the spirit evil an has he say
טרינקט יא ; און מען זאגט: זע , א מענטש א זולל וסובא , א
a vasoive zoilel a mentsh a ze zogt men un yo trinkt
a and drunkard glutton a man a look say they and yes drinks

SHOLEIACH MALACHI *(Behold, I will send my messenger)* before your face, UPINNAH DERECH LEFANAI *(and he will prepare the way before me)*.
11 Omein, I say to you, of those born of women, there has not appeared one greater than Yochanan of the tevilah of teshuva, yet the person with the least chashivut in the Malchut HaShomayim is greater than he.
12 From the days of Yochanan of the tevilah of teshuva until now, the Malchut HaShomayim has been under violent attack and the violent seize it with coercion.
13 For all the Neviim and the Torah prophesied until Yochanan.
14 And, if you are willing it to be mekabel *(accept, receive)*, he is the “Eliyahu,” who is to come.
15 The one having ears, let him hear.
16 But to what will I compare this generation? It is like yeladim sitting in the marketplaces, calling out to one another,
17 We played the chalil *(flute)* for you, but you did not dance; we sang a kina *(lament, funeral dirge)* for you, and you did not mourn.
18 For Yochanan came neither eating nor drinking, and they say, He has a shed.
19 The Bar Enosh came eating and drinking, and they say, Hinei! A zolel *(glutton)* and a shikkor *(drunkard)*, a friend of mochesim *(tax collectors)* and chote'im

פריינד פון שטייער אויפמאנער און חוטאים! און דאך איז די חכמה
chochme di iz doch un choytim un oifmoner shtaier fun fraind
wisdom the is yet and sinners and collectors tax of friend

גערעכטפערטיקט פון אירע מעשים.
maisim ire fun gerechtfertikt
deeds its by vindicated

[20] דעמאלט האט ער אנגעהויבן צו מוסרן די שטעט, אין וועלכע
velche in shtet di museren tsu ongehoiben er hot demolt
which in cities the reproach to begun he has then

דאס רוב פון זיינע וואונדער זענען געשען , ווייל זיי האבן נישט
nisht hoben zei vail geshen zenen vunder zaine fun rov dos
not have they because happened have wonders his of most the

תשובה געטאן. [21] ווי צו דיר, כורזין ! ווי צו דיר, בית-צידה !
Beit-Tzaidah dir tsu vei Chorazin dir tsu vei geton tshuve
Bethsaida you to woe Chorazin you to woe done repentance

ווייל אויב אין צור און צידון וואלטן געשען די וואונדער, וואס
vos vunder di geshen volten Tsidon un Tsor in oib vail
which wonders the happened would Sidon and Tyre in if because

זענען געשען ביי אייך, וואלטן זיי שוין לאנג צוריק געהאט
gehat tsurik lang shoin zei volten aich bai geshen zenen
have before long already they would you with happened are

תשובה געטאן אין זאק און אין אש . [22] דאך זאג איך אייך, עס
es aich ich zog doch ash in un zak in geton tshuve
it you I tell yet ashes in and sackcloth in done repentance

וועט זיין גרינגער פאר צור און צידון אין טאג פון משפט , ווי
vi mishpot fun tog in Tsidon un Tsor far gringer zain vet
than judgment of the day in Sidon and Tyre for easier be will

פאר אייך! [23] און דו , כפר-נחום , ביז צום הימל וועסטו זיין
zain vestu himel tsum biz K'far-Nachum du un aich far
be will you heaven to the up K'far-Nachum you and you for

דערהייבט? ביז צו שאול תחתית וועסטו אראפנידערן . ווייל
vail aropnideren vestu Tachtis Shaul tsu biz derheibt
because be brought down will you deepest Sheol to down raised up

אויב אין סדום וואלטן געשען די וואונדער, וואס זענען געשען אין
in geshen zenen vos vunder di geshen volten Sodom in oib
in happened have which wonders the happened would Sodom in if

דיר, וואלט זי שטיין געבליבן ביז צום היינטיקן טאג! [24] דאך זאג איך
ich zog doch tog haintikn tsum biz gebliben shtein zi volt dir
I tell yet day today's to the until remain stand it would you

אייך, אז עס וועט זיין גרינגער פאר דעם לאנד פון סדום אינם טאג פון
fun tog inem Sodom fun land dem far gringer zain vet es az aich
of day in the Sodom of land the for easier be will it that you

משפט , ווי פאר דיר!
dir far vi mishpot
you for than judgment

[25] אין יענער צייט האט יהושע/ישוע ענטפערנדיק געזאגט: איך
ich gezogt entferendik Yeshua/Yehoshua hot tsait yener in
I said answering Yehoshua has time that in

לויב דיך, פאטער, האר פון הימל און ערד , אז דו האסט
host du az erd un himel fun Har foter dich loib
you have you that earth and heaven of L-rd Father you praise

פארבארגן די דאזיקע זאכן פון די חכמים און נבונים ,
nevonim un chachomim di fun zachn dozike di farborgen
understanding and wise ones the from things these the hidden

(sinners). Yet, Chochmah *(Wisdom)* is vindicated by her ma'asim.

[20] Then he began to reproach the shtetlach *(villages)* in which were accomplished most of his gevurot *(mighty deeds)*, because they did not make teshuva. [21] Oy l'chah *(Woe to you)*, Korazin! Oy l'chah, Beit-Tzaidah! For if in Tzor and Tzidon were accomplished the gevurot that were accomplished among you, they would have made teshuva long ago in sackcloth and ashes. [22] Nevertheless, I say to you, it will be more bearable for Tzor and Tzidon than for you on Yom HaDin. [23] And you, K'far-Nachum, were you lifted up as far as Shomayim? You shall be brought down as far as Sheol. For if in S'dom were accomplished the gevurot that were accomplished among you, S'dom would have a sheerit *(remnant)* today! [24] Nevertheless, I say to you, it will be more bearable for the land of S'dom on Yom HaDin than for you.

[25] At that time, Rebbe, Melech HaMoshiach said, Modeh Ani, Avi, Adon HaShomayim v'HaAretz, *(I thank you, Father, L-rd of Heaven and Earth)*, because you hid these things from the chachamim *(wise)* and those with seichel, and to them

און זיי אנטפלעקט צו קליינע קינדער! כו יא, פאטער, ווייל אזוי איז
iz azoi vail foter yo kinder kleine tsu antplekt zei un
is so because Father yes children small to revealed them and

עס געווען וואוילגעפעלן פאר דיר. כז אלץ איז מיר איבערגעגעבן געווארן
gevoren ibergegeben mir iz alts dir far voilgefelen geven es
become given over me is all you for pleasing was it

פון מיין פאטער, און קיינער קען נישט דעם זון אחוץ דער פאטער;
foter der achuts zun dem nisht ken keiner un foter main fun
Father the except Son the not knows no one and Father my from

און קיינער קען נישט דעם פאטער אחוץ דער זון, און וועמען דער
der vemen un zun der achuts foter dem nisht ken keiner un
the whom and Son the except Father the not knows no one and

זון וויל אים מגלה זיין. כח קומט צו מיר אלע, וואס הארעווען שווער
shver horeven vos ale mir tsu kumt zain megale im vil zun
hard toil who all me to come his reveal him wants Son

און זענען באלאסטעט, און איך וועל אייך געבן רו. כט נעמט מיין יאך
yoch main nemt ru geben aich vel ich un balastet zenen un
yoke my take rest give you will I and burdened are and

אויף זיך, און לערנט פון מיר; ווייל איך בין אן ענו און פון א
a fun un onev an bin ich vail mir fun lernt un zich oif
a of and meek a am I because me from learn and yourselves on

נידריק געמיט, און איר וועט געפינען מנוחה פאר אייערע נשמות.
neshomes eiere far menuche gefinen vet ir un gemit niderik
souls your for rest find will you and disposition soft

ל מחמת מיין יאך איז אנגענעם, און מיין לאסט איז גרינג!
gring iz last main un ongenem iz yoch main machmas
easy is burden my and agreeable is yoke my because

יב

אין יענער צייט איז יהושע/ישוע א שבת געגאנגען דורך
durch gegangen Shabbos a Yeshua/Yehoshua iz tsait yener in
through go Sabbath a Yehoshua is time that in

די קארנפעלדער; זיינע תלמידים אבער האט געהונגערט,
gehungert hot ober talmidim zaine kornfelder di
hungry has however disciples his corn fields the

און זיי האבן אנגעהויבן אפצורייסן זאנגען, און צו עסן. ב און
un esen tsu un zangen optsuraisen ongehoiben hoben zei un
and eat to and ears of corn tear off begun have they and

ווען די פרושים האבן עס געזען, האבן זיי געזאגט צו אים: זע,
ze im tsu gezogt zei hoben gezen es hoben Perushim di ven
look him to said they have seen it have Pharisees the when

דיינע תלמידים טאן, וואס מען טאר שבת נישט טאן! ג ער אבער
ober er ton nisht Shabbos tor men vos ton talmidim daine
however he do not Sabbath must one what do disciples your

האט צו זיי געזאגט: צי האט איר נישט געלייענט, וואס דוד האט
hot Dovid vos geleient nisht ir hot tsi gezogt zei tsu hot
has David what read not you have said them to has

געטאן, ווען עס האט אים געהונגערט און די, וואס זענען געווען מיט
mit geven zenen vos di un gehungert im hot es ven geton
with was are who the and hungry him has it when done

אים? ד ווי ער איז אריינגעגאנגען אין ה'ס הויז, און זיי האבן
hoben zei un hoiz Hashems in araingegangen iz er vi im
have they and house Hashem's into entered is he how him

געגעסן דאס לחם הפנים, וואס עס איז נישט געווען מותר
mutar geven nisht iz es vos haponim lechem dos gegesen
permitted was not is it which of the Presence Bread the eaten

they are nistar *(hidden, esoteric)*,
and you made a hisgalus
(revelation) of them unto ollelim
(infants). 26 Ken, Avi, for thus it
was pleasing in your sight. 27 All
things were given to me by Avi,
and no one has daas *(knowledge)*
of HaBen except HaAv, nor
does anyone have daas of HaAv,
except HaBen, and anyone to
whom HaBen chooses to unveil
him. 28 Come to me, all you
who are burden-weary and
heavy laden, and I will give you
Shabbos menuchah. 29 Take my
ol *(yoke)* upon you and learn
from me, for I am anav *(humble)*
and have shiflut *(lowliness)* in
lev *(heart)*, and you will find
menuchah *(rest, security)* for
your nefashot *(souls)*. 30 For my
ol *(yoke)* is easy and my burden
is light.

12

At that time
Rebbe, Melech
HaMoshiach went on
Shabbos through the
grainfields. And his
talmidim were hungry
and began to pick the
heads of wheat and
to eat them. 2 But the
Perushim, seeing this,
said to Moshiach: Hinei!
Your talmidim are
doing what is asur on
Shabbos! 3 But Moshiach
said to them, Have you
not read what Dovid
HaMelech did when
he and those with him
were hungry, 4 how he
entered into the Beis
Hashem and ate the
Lechem HaPanim *(the
Bread of the Presence)*,
which was not mutar

פאר אים צו עסן, נישט פאר די , וואס זענען געווען מיט אים, אחוץ
achuts im mit geven zenen vos di far nisht esen tsu im far
except him with was are who the for not eat to him for

בלויז פאר די כהנים ? ה אדער האט איר נישט געלייענט אין דער תורה,
toire der in geleient nisht ir hot oder koyanim di far bloiz
Torah the in read not you have or priests the for only

אז אלע שבת זענען די כהנים מחלל שבת אין בית
beis in Shabbos mechalel koyanim di zenen Shabbos ale az
house in Sabbath desecrating priests the are Sabbath every that

המקדש , און פארזינדיקן זיך דאך נישט? ו איך זאג אייך
aich zog ich nisht doch zich farzindiken un Hamikdash
you tell I not yet themselves committing sins and the holy

אבער , אז דא איז דא איינער, וואס איז גרעסער ווי דאס בית
beis dos vi greser iz vos einer do iz do az ober
house the than greater is that One there is here that however

המקדש ! ז און אויב איר וואלט געוואוסט, וואס עס הייסט: איך
ich heist es vos gevust volt ir oib un Hamikdash
I means it what known would have you if and the holy

באגער בארעמהארציקייט, און נישט קיין קרבן , וואלט איר נישט
nisht ir volt korben kein nisht un baremhartsikeit bager
not you would sacrifice any not and mercifulness desire

פארמשפט די אומשולדיקע. (הושע ו' ו.) ח מחמת דער בר
Bar der machmas u u, Hoshea umshuldike di farmishpet
Son the because 6 6 Hoshea blameless the have condemned

אנש איז האר איבער דעם שבת .
Shabbos dem iber Har iz Enosh
Sabbath the over L-rd is of Man

ט און ער איז אוועק פון דארטן, און איז געגאנגען אין זייער
zeier in gegangen iz un dorten fun avek iz er un
their in go is and there from went away is he and

שול אריין. י און זע , דארט איז געווען א מענטש מיט א
a mit mentsh a geven iz dort ze un arain shul
a with man a was is there look and into synagogue

פארדארטער האנט. און זיי האבן אים געפרעגט, אזוי צו זאגן :
zogen tsu azoi gefregt im hoben zei un hant fardarter
say to so asked him have they and hand withered

מעג מען שבת היילן? כדי זיי זאלן קענען אים
im kenen zolen zei kedei heilen Shabbos men meg
him be able to should they so that heal Sabbath one permitted

באשולדיקן. יא ער אבער האט צו זיי געזאגט: וועלכער איז דער
der iz velcher gezogt zei tsu hot ober er bashuldiken
the is which one said they to has however he accuse

מענטש צווישן אייך, וואס וועט האבן איין שאף, און אויב די דאזיקע
dozike di oib un shof ein hoben vet vos aich tsvishen mentsh
this the if and sheep one have would who you among man

וועט שבת אריינפאלן אין א גרוב, וועט ער זי דען נישט אנכאפן , און
un onchapen nisht den zi er vet grub a in arainfalen Shabbos vet
and grab not then it he will pit a in fall into Sabbath will

ארויסשלעפן? יב און וויפל איז א מענטש מער ווערט ווי א שאף!
shof a vi vert mer mentsh a iz vifel un aroisshlepen
sheep a as worth more man a is how much and pull out

דעריבער מעג מען שבת טאן גוטס. יג דעמאלט זאגט ער צו דעם
dem tsu er zogt demolt guts ton Shabbos men meg deriber
the to he says then good to do Sabbath they permitted therefore

(permissible) for him
to eat nor the ones
with him, but only the
kohanim? 5 Or have you
not read in the Torah
that on Shabbos the
kohanim are mechallel
Shabbos in the Beis
Hamikdash and yet are
blameless? 6 But I say
to you that something
greater than the Beis
Hamikdash is here.
7 But if you'd had
daas what this means,
CHESED CHAFATZTI
VLO ZEVACH *(I desire
mercy and not sacrifice)*,
you would not have
condemned the innocent.
8 For the Bar Enosh
(Moshiach) is Adon
HaShabbos.

9 And having gone from
there, he went into
their shul. 10 And hinei!
There was a man with a
withered hand. And they
questioned Rebbe, Melech
HaMoshiach, asking, Is it
mutar *(permissible)* to bring
refuah *(healing)* on Shabbos?
They did this in order to
bring accusation against
him. 11 But Rebbe, Melech
HaMoshiach said to them,
What man will there be
among you, who owns a
keves *(lamb)*, and if it falls
into a pit on Shabbos, will
not take hold of it and lift
it out? 12 Therefore, how
much more valuable is
a man than a keves. For
this reason, it is mutar
(permissible) on Shabbos to
do HaTov. 13 Then Rebbe,

מענטשן: שטרעק אויס דיין האנט! און ער האט זי אויסגעשטרעקט; און
un oisgeshtrekt zi hot er un hant dain ois shtrek mentshn
and stretched out it has he and hand your out stretch man

זי איז ווידער געווארן געזונט ווי די אנדערע. יד די פרושים אבער
ober Perushim di andere di vi gezunt gevoren vider iz zi
however Pharisees the other the as healthy become again is it

זענען ארויסגעגאנגען, און האבן זיך באראטן קעגן אים, ווי אזוי
azoi vi im kegen baroten zich hoben un aroisgegangen zenen
so how him against conspired self have and went out are

זיי זאלן אים אומברענגען. טו יהושע/ישוע האט זיך אבער דערפון
derfun ober zich hot Yeshua/Yehoshua umbrengen im zolen zei
of it however self has Yehoshua destroy him shall they

דערוואוסט, און איז אוועק פונדאנען; און א סך האבן אים
im hoben sach a un fundanen avek iz un dervust
him have many a and from there went away is and find out

נאכגעפאלגט, און ער האט זיי אלע געהיילט, טז און זיי שטרענג
shtreng zei un geheilt ale zei hot er un nochgefolgt
strictly them and healed all them has he and followed

אנגעזאגט, אז זיי זאלן אים נישט מפרסם זיין, יז כדי עס זאל
zol es kedei zain mefarsem nisht im zolen zei az ongezogt
shall it so that be publicize not him shall they that warned

דערפילט ווערן , וואס עס איז געזאגט געווארן דורך ישעיהו
Yeshayah durch gevoren gezogt iz es vos veren derfilt
Yeshayah through become said is it what become fulfilled

הנביא , אזוי צו זאגן:
zogen tsu azoi hanovi
say to so the prophet

יח זע , מיין קנעכט , וועמען איך האב אויסדערוווילט;
oisderveilt hob ich vemen knecht main ze
chosen have I whom servant my look

מיין געליבטער, אין וועמען מיין נפש האט א וואוילגעפעלן;
voilgefelen a hot nefesh main vemen in gelibter main
well pleased a has soul my whom in beloved my

איך וועל געבן מיין גייסט אויף אים,
im oif Gaist main geben vel ich
him on Spirit my give will I

און ער וועט דערקלערן משפט צו די פעלקער.
felker di tsu mishpot derkleren vet er un
peoples the to judgment show forth will he and

יט ער וועט זיך נישט קריגן , און וועט אויך נישט שרייען;
shraien nisht oich vet un krign nisht zich vet er
shout not also will and quarrel not self will he

און קיינער וועט נישט הערן זיין קול אויף די גאסן .
gasn di oif kol zain heren nisht vet keiner un
streets the on voice his hear not will no one and

כ א צעשפאלטן שטעקל וועט ער נישט צעברעכן ,
tsebrechen nisht er vet shtekl tsespalten a
break not he will reed split a

און טליענדיקן פלאקס וועט ער נישט אויסלעשן,
oisleshen nisht er vet flaks tliendikn un
extinquish not he will flax smoldering and

ביז ער וועט אויספירן משפט צום זיג .
zig tsum mishpot oisfiren vet er biz
victory to the justice carry out will he until

Melech HaMoshiach says
to the man, Stretch out
your hand. And the man
stretched out his hand.
And it was restored to
health, as sound as the
other hand. 14 But the
Perushim went out and
took counsel against Rebbe,
Melech HaMoshiach so
that they might destroy
him. 15 But Rebbe, Melech
HaMoshiach, having da'as
of this, departed from
there. And many multitudes
followed Rebbe, Melech
HaMoshiach, and he brought
refuah to them all. 16 And
Rebbe, Melech HaMoshiach
warned them that they
should not make him
manifest. 17 This was to
fulfill what was spoken
through Yeshayah HaNavi,
saying, 18 HEN AVDI ETMACH
BO, BECHIRI RATZTAH
NAFSHI, NATATI RUCHI
ALAV, MISHPAT LAGOYIM
YOTZI, *(Here is my Servant,
whom I uphold, my Chosen
One in whom my Soul delights,
I will put my Spirit on him,
he will bring Justice to the
Nations)*,

19 LO YITZAK VLO YISSAH
VLO YASHMIA BACHUTZ
KOLO *(He will not shout
nor cry out nor raise the
sound of his voice in the
street.)* 20 KANEH RATZUTZ
LO YISHBOR UFISHTAH
CHEHAH LO YECHABENAH
LE-EMET YOTZI MISHPAT
*(A bruised reed he will not
break nor a smoldering
wick will he snuff out)*
until Rebbe, Melech

כא און אויף זיין נאמען וועלן די אומות (העולם) האפן.
hofn hooilem umes di velen nomen zain oif un
hope of the world nations the will name his on and

(ישעיהו מב, א-ד.)
a-d mb Yeshayah
1-4 42 Yeshayah

כב דעמאלט האט מען צו אים געברענגט א באזעסענעם מיט א בייזן
beizn a mit bazesenem a gebrengt im tsu men hot demolt
evil an with demoniac a brought him to they have then

גייסט, בלינד און שטום, און ער האט אים געהיילט, אז דער שטומער
shtumer der az geheilt im hot er un shtum un blind gaist
mute the that healed him has he and silent and blind spirit

האט סיי גערעדט סיי געזען. כג און די אלע המונים מענטשן האבן
hoben mentshn hamonim ale di un gezen sai geredt sai hot
have people crowds of all the and seen and spoken both has

געשטוינט, און געזאגט: איז ער נישט אפשר דער בן דוד? כד ווען
ven Dovid ben der efsher nisht er iz gezogt un geshtoint
when David Son of the perhaps not he is said and astounded

די פרושים אבער האבן עס געהערט, האבן זיי געזאגט: ער טרייבט
traibt er gezogt zei hoben gehert es hoben ober Perushim di
drives he said they have heard it have however Pharisees the

נישט ארויס קיין בייזע גייסטער, אחוץ דורך דעם בעל-זבוב , דעם
dem Ba'al-Zibbul dem durch achuts gaister beize kein arois nisht
the Baal-zibbul the through except spirits evil any out not

שר פון די בייזע גייסטער! כה און ויסנדיק זייערע געדאנקען, האט ער
er hot gedanken zeiere visendik un gaister beize di fun sar
he has thoughts their knowing and spirits evil the of ruler

צו זיי געזאגט: יעדע מלוכה , וואס איז נישט אייניק מיט זיך אליין,
alein zich mit einik nisht iz vos meluche yede gezogt zei tsu
alone itself with united not is which kingdom every said them to

ווערט פארוויסט; און יעדע שטאט אדער הויז , וואס איז נישט אייניק
einik nisht iz vos hoiz oder shtot yede un farvist vert
united not is which house or city every and destroyed becomes

מיט זיך אליין, וועט נישט בלייבן שטיין . כו און אויב דער שׂטן טרייבט
traibt Satan der oib un shtein blaiben nisht vet alein zich mit
casts Satan the if and standing remain not will alone self with

ארויס דעם שׂטן , איז ער נישט אייניק מיט זיך אליין: ווי אזוי
azoi vi alein zich mit einik nisht er iz Satan dem arois
in this way than alone self with united not he is Satan the out

זשע וועט זיין קעניגרייך האבן א קיום ? כז און אויב איך טרייב ארויס
arois traib ich oib un kiem a hoben kenigraich zain vet zhe
out drive I if and existence a have kingdom his will then

בייזע גייסטער דורך דעם בעל-זבוב , דורך וועמען טרייבן אייערע
eiere traiben vemen durch Ba'al-Zibbul dem durch gaister beize
your drive whom through Baal-zibbul the through spirits evil

קינדער זיי ארויס? דערפאר וועלן זיי זיין אייערע שופטים. כח אויב
oib shoftim eiere zain zei velen derfar arois zei kinder
if judges your be they will therefore out them children

אבער איך טרייב ארויס די בייזע גייסטער דורך דעם גייסט פון
fun Gaist dem durch gaister beize di arois traib ich ober
of Spirit the through spirits evil the out drive I however

ה׳ , אזוי איז שוין ה׳ס קעניגרייך געקומען צו אייך. כט אדער
oder aich tsu gekumen kenigraich Hashems shoin iz azoi Hashem
or you to come kingdom Hashem's already is so Hashem

HaMoshiach leads mishpat *(justice)* to victory. 21 And in his Name, HAGOYIM will put their tikvah *(hope)*.

22 Then a man, blind and mute, who was possessed by shedim, was brought to Rebbe, Melech HaMoshiach, and he brought refuah to him, so that the mute man was able to speak and to see. 23 And all the multitudes were amazed and they were saying, Surely this is not the Ben Dovid, is he? 24 But, having heard this, the Perushim said, This one does not cast out shedim except by Baal-zibbul, the Sar HaShedim *(the Prince of Demons)*. 25 But having daas of their thoughts, Rebbe, Melech HaMoshiach said to them, Every malchut that is divided against itself is made desolate, and every ir *(city)* and bais *(house)* that is divided against itself will not stand. 26 And if HaSatan casts out HaSatan, he is divided against himself. How, therefore, will the Malchut HaSatan stand? 27 And if by Baal-zibbul I cast out the shedim, by whom do your banim *(sons)* cast them out? Therefore, they will be your shofetim *(judges)*. 28 But if by the Ruach Hakodesh I cast out the shedim, then upon you the Malchut Hashem has arrived. 29 Or how is someone able to enter the Bayit

ווי אזוי קען עמיצער אריינגיין אין דעם הויז פון דעם גיבור ,
giber dem fun hoiz dem in araingein emitser ken azoi vi
strong man the of house the in enter someone can how like

און אוועקרויבן זיינע זאכן , אויב ער וועט נישט קודם כל בינדן דעם
dem binden kol koidem nisht vet er oib zachn zaine avekroiben un
the tie up all before not will he if things his take away and

גיבור ? און דעמאלט וועט ער אויסרויבן זיין הויז . [ל] ווער עס איז
iz es ver hoiz zain oisroiben er vet demolt un giber
is it who house his plunder he will then and strong man

נישט מיט מיר, דער איז קעגן מיר; און דער , וואס זאמלט נישט
nisht zamlt vos der un mir kegen iz der mir mit nisht
not gathers who the one and me against is this one me with not

אין מיט מיר, צעשפרייט. [לא] דערפאר זאג איך אייך: יעדע זינד און
un zind yede aich ich zog derfar tseshpreit mir mit ein
and sin every you I tell therefore scatters me with one

לעסטערונג וועט די מענטשן פארגעבן ווערן; נאר די לעסטערונג פון דעם
dem fun lesterung di nor veren fargeben mentshn di vet lesterung
the of blasphemy the but to be forgiven people the will blasphemy

גייסט וועט נישט פארגעבן ווערן. [לב] און אויב עס וועט ווער זאגן א
a zogen ver vet es oib un veren fargeben nisht vet Gaist
a say whoever will he if and to be forgiven not will Spirit

ווארט קעגן דעם בר אנש , וועט עס אים פארגעבן ווערן; נאר ווער
ver nor veren fargeben im es vet Enosh Bar dem kegen vort
whoever but to be forgiven him it will of Man Son the against word

עס וועט רעדן קעגן דעם רוח הקודש , וועט עס אים נישט פארגעבן
fargeben nisht im es vet Hakoidesh ruach dem kegen reden vet es
forgiven not him it will the Holy Spirit the against speak will it

ווערן, נישט אין דער דאזיקער וועלט, נישט לעולם הבא .
haba leoilem nisht velt doziker der in nisht veren
which comes the world not world this one the in not to be

[לג] אדער מאכט דעם בוים גוט , און זיין פרוכט גוט ; אדער מאכט דעם
dem macht oder gut frucht zain un gut boim dem macht oder
the make or good fruit its and good tree the make or

בוים שלעכט, און זיין פרוכט שלעכט! מחמת פון די פירות דערקענט
derkent peires di fun machmas shlecht frucht zain un shlecht boim
recognizes fruit the by because bad fruit its and bad tree

מען דעם בוים. [לד] איר שלאנגענקינדער , ווי אזוי קענט איר רעדן גוטס,
guts reden ir kent azoi vi shlangenkinder ir boim dem men
good speak you can so like children of snakes you tree the one

זייענדיק (אליין) בייז? מחמת פון דער שפע פון דעם הארץ, רעדט
redt harts dem fun shefe der fun machmas beiz alein zaiendik
speaks heart the of abundance the from because evil only being

דאך דאס מויל . [לה] דער גוטער מענטש ברענגט ארויס גוטע זאכן פון
fun zachn gute arois brengt mentsh guter der moil dos doch
from things good out brings man good the mouth the even

זיין גוטן אוצר , און דער בייזער מענטש ברענגט ארויס בייז פון זיין
zain fun beiz arois brengt mentsh beizer der un oitser gutn zain
his of evil out brings man evil the and treasure good his

בייזן אוצר . [לו] איך זאג אייך אבער , אז יעדעס פוסטע ווארט, וואס
vos vort puste yedes az ober aich zog ich oitser beizn
that word empty every that however you tell I treasure evil

מענטשן וועלן רעדן, וועלן זיי מוזן אפגעבן א חשבון דערפון אינם
inem derfun cheshben a opgeben muzn zei velen reden velen mentshn
in the of it account an give up must they will speak will people

HaGibbor and confiscate
his furnishings unless he
binds the Gibbor first. Then
he will plunder the Bayit
HaGibbor. 30 The one not
with me is against me. And
the one not gathering with
me scatters. 31 Therefore, I
say to you, every chet *(sin)*
and gidduf *(blasphemy)*
will be forgiven men,
but whoever commits
Chillul Hashem against
the Ruach Hakodesh will
not be forgiven. 32 And
whoever speaks a word
against the Bar Enosh
will be granted selicha
(forgiveness), but whoever
speaks against the Ruach
Hakodesh, selicha will not
be granted him either
in the Olam Hazeh or in
the Olam Habah. 33 Either
make the etz *(tree)* tov
(good) and its pri *(fruit)*
will be tov, or make the
etz nishchat *(corrupt)* and
its pri will be rah; for by
its pri the etz is known.
34 You banim of nechashim
(sons of snakes), how are
you able to speak tovot
(good things), for out of the
abundance of the lev *(heart)*
the mouth speaks. 35 The
ish tov *(good man)* out of
the good otzar *(treasure)*
brings forth good; and
the ish rah out of the evil
otzar brings forth evil.
36 But I say to you, that
for every careless lashon
horah *(evil speech)* that men
speak, they will be called
to account on the Yom
HaDin *(the Day of Judgment)*.
37 For by your devarim you

יום הדין . לז מחמת פון דיינע ווערטער וועסטו גערעכטפערטיקט
gerechtfertikt vestu verter daine fun machmas Hadin yom
justify will you words your from because judgment day

ווערן , און פון דיינע ווערטער וועסטו פארמשפט ווערן .
veren farmishpet vestu verter daine fun un veren
become condemned will you words your of and become

לח דעמאלט האבן אים אייניקע פון די סופרים און פרושים
Perushim un sofrim di fun einike im hoben demolt
Pharisees and scribes the of some him have then

געענטפערט, אזוי צו זאגן : רבי , מיר ווילן זען א צייכן פון
fun tseichen a zen vilen mir Rebbe zogen tsu azoi geentfert
from sign a to see want we Teacher say to so answered

דיר! לט ער אבער האט ענטפערנדיק צו זיי געזאגט: א בייז און
un beiz a gezogt zei tsu entferendik hot ober er dir
and evil an said them to answering has however he you

נואפדיק דור באגערט א צייכן , און קיין צייכן וועט אים
im vet tseichen kein un tseichen a bagert dor noyefdik
it will sign any and sign a desires generation adulterous

נישט געגעבן ווערן אחוץ דאס צייכן פון יונה הנביא . מ ווייל
vail hanovi Yonah fun tseichen dos achuts veren gegeben nisht
because the prophet Jonah of sign the except to be given not

אזוי ווי יונה איז געווען דריי טעג און דריי נעכט אין די
di in necht drai un teg drai geven iz Yonah vi azoi
the in nights three and days three was is Jonah like in this way

געדערעם פון דעם ריזנפיש , אזוי וועט דער בר אנש זיין דריי טעג
teg drai zain Enosh Bar der vet azoi riznfish dem fun gederem
days three be of Man Son the will so giant fish the of bowels

און דריי נעכט אין דעם הארץ פון דער ערד . מא די לייט פון נינוה
Nineve fun lait di erd der fun harts dem in necht drai un
Nineveh of people the earth the of heart the in nights three and

וועלן אויפשטיין אין דעם משפט מיט דעם דאזיקן דור ,
dor dozikn dem mit mishpot dem in oifshtein velen
generation this the with judgment the in standing up again will

און וועלן עס פאראורטיילן; ווייל זיי האבן תשובה געטאן אויף
oif geton tshuve hoben zei vail farurteilen es velen un
on done repentance have they because condemn it will and

יונהס רוף; און זע , א גרעסערער ווי יונה איז דא דא . מב די
di do do iz Yonah vi greserer a ze un ruf Yonahs
the present here is Jonah than greater a look and call Jonah's

מלכה פון תימן וועט אויפשטיין אין דעם משפט מיט דעם
dem mit mishpot dem in oifshtein vet teymen fun malke
the with judgment the in standing up again will South of Queen

דאזיקן דור , און וועט עס פאראורטיילן; ווייל זי איז געקומען
gekumen iz zi vail farurteilen es vet un dor dozikn
come is she because condemn it will and generation this

פון עק וועלט צו הערן שלמהס חכמה ; און זע , א גרעסערער
greserer a ze un chochme Shloimes heren tsu velt ek fun
greater a look and wisdom Solomon's hear to world ends of from

ווי שלמה איז דא דא . מג ווען אבער דער אומריינער גייסט
gaist umreiner der ober ven do do iz Shloime vi
spirit unclean the however when present here is Solomon than

גייט ארויס פון דעם מענטשן, גייט ער איבער ערטער, וואו עס איז קיין
kein iz es vu erter iber er geit mentshn dem fun arois geit
any is it where places over he goes man the from out goes

will be pronounced tzodek *(righteous)*, and by your devarim you will be charged with guilt.

38 Then some of the Sofrim and Perushim answered Rebbe, Melech HaMoshiach, saying, Rabbi, we desire to see an ot *(miraculous sign)* from
you. 39 But Rebbe, Melech HaMoshiach answered them, Dor rah umnaef *(an evil and adulterous generation)* seeks for an ot *(miraculous sign)*, but no ot will be given it except
the ot of Yonah HaNavi. 40 For just as Yonah was in the belly of the great fish SHLOSHAH YAMIM USHLOSHAH LAILAH *(three days and three nights)*, so will be the Bar Enosh *(Moshiach)* in the heart of the earth SHLOSHAH YAMIM USHLOSHAH LAILOT *(three
days and three nights)*. 41 The men of Nineveh will stand up at the Yom HaDin with this generation and they will condemn it, for the men of Nineveh made teshuva at the darshenen *(preaching)* of Yonah, and, hinei, something much greater than Yonah
is here. 42 The Queen of the South will be made to stand up alive at the Yom HaDin with this generation and will condemn it, for she came from the ends of the earth to listen to the chochmah of Sh'lomo and, hinei, something much greater than Sh'lomo is
here. 43 Now when the ruach hatameh *(unclean spirit)* goes out from the man, it goes through dry places seeking

וואסער נישטא , זוכנדיק מנוחה , און געפינט נישט. מד זאגט
vaser nishto zuchendik menuche un gefint nisht zogt
water there is not seeking place of rest and finds not says

ער דעמאלט; איך וועל מיך אומקערן אין מיין הויז אריין, פונוואנען
er demolt ich vel mich umkeren in main hoiz arain funvanen
he then I will me return in my house into from where

איך בין ארויסגעגאנגען; און ווען ער קומט , געפינט ער עס ליידיק ,
ich bin aroisgegangen un ven er kumt er gefint er es leidik
I am went out and when he comes he finds it unoccupied

אויסגעקערט, און אויסגעצירט. מה דאן גייט ער, און נעמט מיט זיך
oisgekert un oisgetsirt dan geit er un nemt mit zich
swept and decorated then goes he and takes with himself

זיבן אנדערע גייסטער, ערגערע ווי ער אליין, און זיי גייען אריין און
ziben andere gaister ergere vi er alein un zei geien arain un
seven other spirits worse than he itself and they go into and

וואוינען דארט; און דער סוף פון יענעם מענטשן ווערט ערגער ווי דער
voinen dort un der sof fun yenem mentshn vert erger vi der
dwell there and the end of that man gets worse than the

אנהויב . אָט אזוי וועט עס זיין מיט דעם דאזיקן בייזן דור .
onhoib ot azoi vet es zain mit dem dozikn beizn dor
beginning just in this way will it be with the this evil generation

מו און בשעת ער האט נאך גערעדט צו די המונים מענטשן, זע ,
un beshas er hot noch geredt tsu di hamonim mentshn ze
and while he was still speaking to the crowds of people look

זיין מוטער און זיינע ברידער זענען געשטאנען אינדרויסן, און האבן
zain muter un zaine brider zenen geshtanen indroisen un hoben
his mother and his brothers were stand outside and have

באגערט צו רעדן מיט אים. מז און עמיצער האט צו אים געזאגט: זע ,
bagert tsu reden mit im un emitser hot tsu im gezogt ze
desire to speak with him and someone has to him said look

דיין מוטער און דיינע ברידער שטייען אינדרויסן, און ווילן רעדן מיט
dain muter un daine brider shteien indroisen un vilen reden mit
your mother and your brothers stand outside and want speak with

דיר. מח ער אבער האט ענטפערנדיק געזאגט צו דעם, וואס האט עס אים
dir er ober hot entferendik gezogt tsu dem vos hot es im
you he however has answering said to that who has it him

געזאגט: ווער איז מיין מוטער, און ווער זענען מיינע ברידער? מט און
gezogt ver iz main muter un ver zenen maine brider un
said who is my mother and who are my brothers and

האט אויסגעשטרעקט זיין האנט אויף זיינע תלמידים, און געזאגט: זע ,
hot oisgeshtrekt zain hant oif zaine talmidim un gezogt ze
has stretched out his hand on his disciples and said look

מיין מוטער און מיינע ברידער! נ מחמת ווער עס וועט טאן דעם רצון
main muter un maine brider machmas ver es vet ton dem rotsn
my mother and my brothers because who it will do the will

פון מיין פאטער, וואס איז אין הימל , דער זעלביקער איז מיין ברודער,
fun main foter vos iz in himel der zelbiker iz main bruder
of my Father who is in heaven the same one is my brother

און שוועסטער, און מוטער!
un shvester un muter
and sister and mother and

יג אין יענעם טאג איז יהושע/ישוע ארויסגעגאנגען פון הויז ,
in yenem tog iz Yeshua/Yehoshua aroisgegangen fun hoiz
in that day is Yehoshua went out of house

a manoach *(resting place)* and it does not find one. [44] Then it says, Into my haunt I will return from where I came out. And having come out, it finds the bais standing empty, having been swept and having been put beseder *(in order)*. [45] Then it goes and takes along with itself seven other ruchot more evil than itself and, having entered the residence, it sets up house there, and the last state of that man has become worse than the first. Thus it will be with this evil generation also.

[46] While he was still speaking to the multitudes, hinei, Moshiach's Em and achim stood outside, seeking to speak with him. [47] And someone said to Rebbe, Melech HaMoshiach, Hinei! Your Em and your achim have stood outside seeking to speak with you. [48] And Rebbe, Melech HaMoshiach said in reply to the one speaking with him, Who is my Em and who are my achim? [49] And stretching out his hand upon his talmidim, Rebbe, Melech HaMoshiach said, Hinei, my Em and my achim. [50] For whoever does the ratzon *(will)* of Avi sh'ba'Shomayim, he is my ach *(brother)* and achot *(sister)* and Em *(Mother)*.

13 On that day, having gone

און האט זיך אנידערגעזעצט ביים ים . ב און גרויסע המונים
hamonim groise un yam baim anidergezetst zich hot un
crowds of great and sea by the sat down self has and

מענטשן האבן זיך פארזאמלט צו אים, אז ער איז איינגעשטיגן
aingeshtigen iz er az im tsu farzamlt zich hoben mentshn
step in is he that him to gathered themselves have people

אין א שיפל, און האט זיך אנידערגעזעצט; און די גאנצע מאסע מענטשן
mentshn mase gantse di un anidergezetst zich hot un shifel a in
people crowd whole the and sat down self has and boat a in

איז געשטאנען ביים ברעג. ג און ער האט גערעדט צו זיי א סך זאכן
zachn sach a zei tsu geredt hot er un breg baim geshtanen iz
things many a they to spoken has he and shore by the stand is

מיט משלים , אזוי צו זאגן : זע , דער זייער איז ארויסגעגאנגען צו
tsu aroisgegangen iz zeier der ze zogen tsu azoi mesholem mit
to went out is sower the look say to so parables with

זייען; ד און בשעת ער האט געזייט , איז אביסל (פון דער זריעה) געפאלן
gefalen zrie der fun abisel iz gezeit hot er beshas un zeien
fell seeds the of a little is sowing was he while and sow

ביים וועג, און די פייגל זענען געקומען און האבן עס איינגעשלונגען.
aingeshlungen es hoben un gekumen zenen feigel di un veg baim
swallowed up it have and come are birds the and road by the

ה אן אנדער ביסל איז געפאלן אויף שטייניקע ערטער, וואו עס האט
hot es vu erter shteinike oif gefalen iz bisel ander an
has it where places rocky on fell is amount another an

נישט געהאט קיין סך ערד; און עס האט באלד ארויסגעשפראצט,
aroisgeshprotst bald hot es un erd sach kein gehat nisht
sprout out soon has it and earth many any have not

דערפאר וואס עס האט נישט געהאט קיין טיפע ערד; ו ווען
ven erd tife kein gehat nisht hot es vos derfar
when earth depth of any had not has it which for the reason

אבער די זון איז אויפגעגאנגען, איז עס פארוועלקט געווארן, און
un gevoren farvelkt es iz oifgegangen iz zun di ober
and become withered it is gone up is sun the however

צוליב דעם וואס עס האט נישט געהאט קיין ווארצל, איז
iz vortsel kein gehat nisht hot es vos dem tsulib
is root any have not has it which the matter on account of

עס פארדארט געווארן. ז און אן אנדער ביסל איז געפאלן צווישן די
di tsvishen gefalen iz bisel ander an un gevoren fardart es
the among fell is amount another an and become withered it

דערנער; און די דערנער זענען אויפגעוואקסן, און האבן עס דערשטיקט.
dershtikt es hoben un oifgevaksen zenen derner di un derner
choke it have and grew are thorns the and thorns

ח אן אנדער ביסל איז אבער געפאלן אויף דער גוטער ערד , און עס
es un erd guter der oif gefalen ober iz bisel ander an
it and earth good the on fell however is amount another an

האט געברענגט פרוכט, איינס הונדערטפאכיק, איינס זעכציקפאכיק,
zechtsikfachik eins hundertfachik eins frucht gebrengt hot
sixty one hundredfold one fruit brought forth has

און איינס דרייסיקפאכיק. ט ווער עס האט אויערן, דער זאל הערן!
heren zol der oiern hot es ver draisikfachik eins un
hear shall this one ears has it who thirty one and

י און די תלמידים זענען צוגעקומען , און האבן געזאגט צו אים:
im tsu gezogt hoben un tsugekumen zenen talmidim di un
him to said have and come over are disciples the and

out of the bais, Rebbe,
Melech HaMoshiach
sat beside the lake.
2 And many multitudes
gathered together to
him so that he got into
a sirah *(boat)* to sit
down, and the entire
multitude stood along
the shore. 3 And Rebbe,
Melech HaMoshiach
told them many things
in meshalim *(parables)*,
saying Hinei! The Sower
went out to sow. 4 And
while he sowed, on
the one hand, this fell
along the road, and
the birds having come,
devoured them. 5 And
others fell upon the
rocky places, where
there is not much soil,
and immediately it
sprouts on account of
the lack of the soil's
depth. 6 And when the
shemesh *(sun)* arose,
the zera *(seed)* was
scorched, and because
it did not have a root,
it withered. 7 And
others fell among the
thorns, and the thorns
grew up and choked
them. 8 But others
fell on the adamah
tovah *(good ground)*,
and they yielded fruit:
the one, one hundred,
the other, sixty, the
other, thirty. 9 The
one having oznayim
(spiritual ears), let him
hear!

10 And, approaching, the
talmidim said to Rebbe,

פארוואס רעדסטו צו זיי אין משלים ? יא און ער האט ענטפערנדיק
entferendik hot er un mesholem in zei tsu redstu farvos
answering has he and parables in them to speak why

געזאגט: ווייל צו אייך איז געגעבן געווארן צו וויסן די סודות
soides di visen tsu gevoren gegeben iz aich tsu vail gezogt
mysteries the knowledge to become given is you to because said

פון דעם מלכות השמים , צו יענע אבער איז עס נישט געגעבן
gegeben nisht es iz ober yene tsu hashomaim Malchus dem fun
given not it is however those to heaven kingdom of the of

געווארן. יב מחמת ווער עס האט, דעם וועט געגעבן ווערן, און ער
er un veren gegeben vet dem hot es ver machmas gevoren
he and to be given will the one has he who because become

וועט האבן א שפע ; ווער אבער עס האט נישט, פון דעם וועט
vet dem fun nisht hot es ober ver shefe a hoben vet
will the one of not has it however who abundance an have will

אויך אוועקגענומען ווערן , וואס ער האט יא. יג דערפאר רעד איך צו
tsu ich red derfar yo hot er vos veren avekgenumen oich
to I speak therefore yes has he what become taken away also

זיי אין משלים ; ווייל זיי קוקן און זען דאך נישט, און הערן און
un heren un nisht doch zen un kuken zei vail mesholem in zei
and hear and not yet see and look they because parables in them

הערן דאך נישט, און פארשטייען אויך נישט. יד און אויף זיי ווערט
vert zei oif un nisht oich farshteien un nisht doch heren
becomes them on and not also understand and not yet hear

דערפילט ישעיהוס נבואה , וואס זאגט:
zogt vos nevue Yeshayahs derfilt
says which prophecy Yeshayah's fulfilled

מיט די אויערן וועט איר הערן, און נישט פארשטיין ,
farshtein nisht un heren ir vet oiern di mit
understand not and hear you will ears the with

און קוקנדיק וועט איר קוקן , און דאך נישט זען!
zen nisht doch un kuken ir vet kukendik un
see not yet and look you will look and

טו מחמת פעט געווארן איז דאס הארץ פון דעם דאזיקן פאלק ,
folk dozikn dem fun harts dos iz gevoren fet machmas
people this the of heart the is become dull because

און מיט די אויערן הערן זיי שווער,
shver zei heren oiern di mit un
hard they hear ears the with and

און זייערע אויגן האבן זיי צוגעמאכט;
tsugemacht zei hoben oigen zeiere un
closed they have eyes their and

טאמער וואלטן זיי געזען מיט די אויגן,
oigen di mit gezen zei volten tomer
eyes the with see they would lest

און מיט די אויערן געהערט,
gehert oiern di mit un
hear ears the with and

און מיטן הארצן פארשטאנען,
farshtanen hartsn miten un
understood heart with the and

און זיך אומגעקערט,
umgekert zich un
turn back self and

Melech HaMoshiach, Why
in meshalim *(parables)* are
you speaking to them?
11 And Rebbe, Melech
HaMoshiach answered
them, Because to you
it has been granted to
have daas of the razim
(mysteries) of the Malchut
HaShomayim, but to those
it has not been granted.
12 For whoever has, will be
given to him, and he will
have an abundance. But
whoever does not have,
even what he has will be
taken from him. 13 For
this reason in meshalim
I am speaking to them,
for while seeing they do
not see, and hearing they
do not hear, nor do they
have binah *(understanding)*.
14 And in them is fulfilled
the nevuah *(prophecy)*
of Yeshayah HaNavi,
saying, SHIMU SHAMOA
VAL TAVINU UREU RAO
VAL TEIDAU *(In hearing
you will hear and by no
means understand, and
seeing you will see and
by no means perceive)*.
15 HASHMEIN LEV HAAM
HAZEH VAZNAV HACHBEID
VEINAV HASHA, PEN
YIREH VEINAV UVEAZNAV
YISHMAH ULEVAVO
YAVIN, VSHAV NRAFAH
LOH. *(For the heart of this
people has been made dull,
and [their] ears are hard
of hearing, and their eyes
are shut, lest they see with
the their eyes and with
[their] ears they hear, and
with the lev (heart) they
understand and they turn*

און איך וואלט זיי געהיילט . (ישעיהו ו, ט-י.)
t-i u Yeshayah geheilt zei volt ich un
9-10 6 Yeshayah have healed them would I and

טז אבער וואויל איז אייערע אויגן, וויל זיי זען; און אייערע
eiere un zen zei vail oigen eiere iz voil ober
your and see they because eyes your is blessed however

אויערן, וויל זיי הערן. יז מחמת באמת זאג איך אייך, אז א
a az aich ich zog beemes machmas heren zei vail oiern
a that you I tell in truth because hear they because ears

סך נביאים און צדיקים האבן געגארט צו זען, וואס איר זעט, און
un zet ir vos zen tsu gegart hoben tsadikim un neviim sach
and see you what see to longed have righteous and prophets many

האבן עס נישט געזען; און צו הערן, וואס איר הערט, און האבן עס
es hoben un hert ir vos heren tsu un gezen nisht es hoben
it have and hear you what hear to and seen not it have

נישט געהערט. יח דעריבער זאלט איר הערן דאס משל פון דעם זייער.
zeier dem fun moshal dos heren ir zolt deriber gehert nisht
sower the of parable the hear you shall therefore heard not

יט ווען עמיצער הערט דאס ווארט פון דעם מלכות , און פארשטייט
farshteit un Malchus dem fun vort dos hert emitser ven
understands and kingdom of the of word the hears someone when

עס נישט, קומט דער נישט גוטער און רייסט אויס דאס, וואס איז
iz vos dos ois raist un guter nisht der kumt nisht es
is which that out tears and good one not the comes not it

געזייט געווארן אין זיין הארצן. דאס איז דער , וואס איז געזייט געווארן
gevoren gezeit iz vos der iz dos hartsn zain in gevoren gezeit
been sown is who the one is that heart his in become sown

ביים וועג. כ און דער , וואס איז געזייט געווארן אויף שטייניקע ערטער,
erter shteinike oif gevoren gezeit iz vos der un veg baim
places rocky on been sown is who the one and road by the

דאס איז דער , וואס הערט דאס ווארט, און נעמט עס גלייך אויף
oif glaich es nemt un vort dos hert vos der iz dos
on immediately it takes and word the hears who the one is that

מיט שמחה; כא ער האט אבער נישט קיין שורש אין זיך, נאר איז
iz nor zich in shoiresh kein nisht ober hot er simcha mit
is but self in root any not however has he joy with

לפי שעה. און קומט א צרה אדער רדיפה צוליב דעם
dem tsulib redife oder tsore a kumt un sho lefi
the on account of persecution or trouble a comes and hour for an

ווארט, שטרויכלט ער באלד . כב און דער , וואס איז געזייט
gezeit iz vos der un bald er shtroichlt vort
sown is which the one and immediately he stumbles word

צווישן די דערנער, דאס איז דער , וואס הערט דאס ווארט, און די
di un vort dos hert vos der iz dos derner di tsvishen
the and word the hear who the one is that thorns the among

זארג פון דער וועלט, און די פארפירערישקייט פון עשירות דערשטיקט
dershtikt ashires fun farfirerishkeit di un velt der fun zorg
chokes riches of deception the and world the of worry

דאס ווארט, און עס בלייבט אָן פירות. כג דער אבער , וואס
vos ober der peires on blaibt es un vort dos
which however the one fruit without remains it and word the

איז געזייט אויף דער גוטער ערד , דאס איז דער וואס הערט דאס
dos hert vos der iz dos erd guter der oif gezeit iz
the hears who the one is that ground good the on sown is

and I will give them refuah [healing]).

16 But ashrey are your
eyes, for they see, and
your ears, for they hear.
17 For truly I say to you
that many Neviim and
tzaddikim desired to see
what you see, and they
did not see, and to hear
what you hear, and they
did not hear it. 18 You,
therefore, listen to the
mashal of the sower. 19 When
anyone hears the Dvar
HaMalchut and does not
have binah, HaRah *(the
Evil one)* comes and seizes
that which was sown in
his lev *(heart)*. This is the
zera *(seed)* sown along the
path. 20 And the zera sown
upon the rocky places is the
person listening to the Dvar
Hashem and immediately
with simcha receives it.
21 Yet he has no root in
himself but is short-lived, and
when ES TZARAH comes or
persecution on account of the
Dvar Hashem, immediately
he ceases being a maamin
Meshichi *(Messianic believer)*
and becomes meshummad
(apostate), falling away
and giving up the faith.
22 And the sown among the
thorns is the one hearing
the dvar *(word)*, and the
rogez HaOlam Hazeh *(the
anxiety of this age)* and the
mirmah *(deceit)* of riches,
choke the Dvar Hashem
and it becomes unfruitful.
23 And the zera sown upon
the adamah tovah *(the good
ground)*, this is the one who

ווארט, און פארשטייט עס; ער ברענגט שוין יא פירות, און איינער
einer un peires yo shoin brengt er es farshteit un vort
one and fruit yes already brings he it understands and word

ברענגט הונדערטפאכיק, און איינער זעכציקפאכיק, און איינער דרייסיק .
draisik einer un zechtsikfachik einer un hundertfachik brengt
thirtyfold one and sixtyfold one and hundredfold brings

כד און אנדער משל האט ער פאר זיי פארגעלייגט, אזוי צו זאגן :
zogen tsu azoi fargeleigt zei far er hot moshal ander an
say to so put them for he has parable another an

דאס מלכות השמים איז גלייך צו א מענטשן, וואס האט געזייט
gezeit hot vos mentshn a tsu glaich iz hashomaim Malchus dos
sown has who man a to like is heaven kingdom of the

גוטן זאמען אין זיין פעלד. כה און בשעת די לייט זענען געשלאפן, איז
iz geshlofen zenen lait di beshas un feld zain in zomen gutn
is asleep are people the while and field his in seeds good

געקומען זיין שונא און האט פארזייט אומקרויט צווישן דעם ווייץ ,
veits dem tsvishen umkroit farzeit hot un soine zain gekumen
wheat the among wild grass sown has and enemy his come

און איז אוועקגעגאנגען. כו און ווען דאס גראז האט אויפגעשפראצט,
oifgeshprotst hot groz dos ven un avekgegangen iz un
sprouted has grass the when and went away is and

און געברענגט פרוכט, האט זיך דעמאלט אויך דאס אומקרויט
umkroit dos oich demolt zich hot frucht gebrengt un
wild grass the also then themselves has fruit brought forth and

באוויזן . כז און די קנעכט פון דעם בעל הבית זענען
zenen habeis bal dem fun knecht di un bavizen
are of the house owner the of servants the and appeared

צוגעגאנגען און האבן געזאגט צו אים: האר , צי האסטו דען נישט
nisht den hostu tsi Har im tsu gezogt hoben un tsugegangen
not then you have Master him to said have and went

געזייט גוטע זריעה אין דיין פעלד? פונוואנען זשע האט עס אומקרויט?
umkroit es hot zhe funvanen feld dain in zrie gute gezeit
wild grass it has then from where field your in seeds good sown

כח ער אבער האט צו זיי געזאגט: דאס האט א מענטש, א שונא ,
soine a mentsh a hot dos gezogt zei tsu hot ober er
enemy an man a did this said them to has however he

געטאן! זאגן די קנעכט צו אים: צי ווילסטו זשע אז מיר זאלן
zolen mir az zhe vilstu tsi im tsu knecht di zogen geton
should we that then you want him to slaves the say done

גיין און עס אויסרייסן? כט זאגט ער: ניין , טאמער, אויסרייסנדיק דאס
dos oisraisendik tomer nein er zogt oisraisen es un gein
the tearing out lest no he says tear out it and go

אומקרויט, וועט איר צוגלייך דערמיט אויך אויסווארצלען דעם
dem oisvortselen oich dermit tsuglaich ir vet umkroit
the root out also with the same time you will wild grass

ווייץ . ל לאזט ביידע וואקסן צוזאמען ביז צום שניט , און אין דער
der in un shnit tsum biz tsuzamen vaksen beide lozt veits
the in and harvest to the until together grow both let wheat

צייט פון שניט וועל איך זאגן צו די שניטער: רייסט צום ערשט
ersht tsum raist shniter di tsu zogen ich vel shnit fun tsait
first to the rip reapers the to say I will harvest of time

אויס דאס אומקרויט, און בינדט עס אין בינטלעך, כדי מען זאל עס
es zol men kedei bintlech in es bindt un umkroit dos ois
it shall they so that bundles in it tie and wild grass the out

hears the Dvar Hashem and, understanding, indeed bears pri and, one produces a hundred, the other sixty, the other thirty.

24 Another mashal Rebbe, Melech HaMoshiach placed before them, saying, The Malchut HaShomayim is like a man sowing zera tov *(good seed)* in his field. 25 But while men slept, his oyev *(enemy)* came and oversowed weeds in between the wheat and went away. 26 But when the wheat sprouted and produced pri, then the weeds also appeared. 27 So the servants of the Baal Bayit said to him, Adoneinu, did you not sow zera tov *(good seed)* in your field? How then does it have weeds? 28 And he said to them, An oyev did this. So the servants say to him, Do you want us to go and pull them all? 29 But he says, No, lest gathering the weeds you should uproot the wheat together with them. 30 Permit both to grow together until the Katzir *(harvest)*; and in time of the Katzir, I will say to the kotzerim, Collect first the weeds, and bind them into bundles to burn them. But the

פארברענען; דעם ווייץ אבער זאמלט איין אין מיין שייער ארייַן.
arain shaier main in ein zamlt ober veits dem farbrenen
into barn my in one gathers however wheat the burn

לא אן אנדער משל האט ער פאר זיי פארגעלייגט, אזוי צו זאגן:
zogen tsu azoi fargeleigt zei far er hot moshal ander an
say to so put them for he has parable other an

דאס מלכות השמים איז גלייך צו א זענעפט קערנדל, וואס
vos kerendel zeneft a tsu glaich iz hashomaim Malchus dos
which seed mustard a to like is heaven kingdom of the

א מענטש האט גענומען, און געזייט אין זיין פעלד. לב דאס איז דאס
dos iz dos feld zain in gezeit un genumen hot mentsh a
the is that field his in sown and taken has man a

קלענסטע פון אלע זריעות; נאר ווען עס וואקסט אויף, איז עס גרעסער
greser es iz oif vakst es ven nor zries ale fun klenste
greater it is up grows it when but seeds all of smallest

ווי אלע קרייטעכצער, און עס ווערט א בוים, אז די פייגל פון
fun feigel di az boim a vert es un kraitechtser ale vi
of birds the that tree a becomes it and herbs all than

הימל קומען און מאכן זיך נעסטן אין זיינע צווייגן .
tsvaign zaine in nestn zich machen un kumen himel
branches its in nests self make and come heaven

לג אן אנדער משל האט ער צו זיי געזאגט: דאס מלכות
Malchus dos gezogt zei tsu er hot moshal ander an
kingdom of the said them to he has parable another an

השמים איז גלייך צו זויערטייג, וואס א פרוי האט גענומען,
genumen hot froi a vos zoierteig tsu glaich iz hashomaim
taken has woman a which yeast to likened is heaven

און באהאלטן אין דריי מאס זעמל מעל, ביז עס וועט אינגאנצן
ingantsen vet es biz mel zemel mos drai in bahalten un
totally will it until flour roll measures of three in hid and

דורכגעזויערט ווערן . לד דאס אלץ האט יהושע/ישוע גערעדט
geredt Yeshua/Yehoshua hot alts dos veren durchgezoiert
spoken Yehoshua has all this become leavened through

צו די המונים מענטשן אין משלים ; און אָן א משל האט
hot moshal a on un mesholem in mentshn hamonim di tsu
has parable a without and parables in people crowds of the to

ער צו זיי גארנישט גערעדט, לה כדי עס זאל דערפילט ווערן ,
veren derfilt zol es kedei geredt gornisht zei tsu er
become fulfilled shall it so that spoken nothing they to he

וואס איז געזאגט געווארן דורך דעם נביא , אזוי צו זאגן:
zogen tsu azoi novi dem durch gevoren gezogt iz vos
say to so prophet the through become said is what

איך וועל אויפעפענען מיין מויל אין משלים ;
mesholem in moil main oifefenen vel ich
parables in mouth my open will I

איך וועל ארויסרעדן רעטענישן פון פארצייטנס . (תהלים עח, ב.)
b ech Tehilim fartsaitens fun retenishn aroisreden vel ich
2 78 Psalms ancient days from riddles pronounce will I

לו דעמאלט האט ער אוועקגעשיקט די המונים מענטשן, און איז
iz un mentshn hamonim di avekgeshikt er hot demolt
is and people crowds of the sent away he has then

אריינגעגאנגען אין הויז . און זיינע תלמידים זענען געקומען צו אים, און
un im tsu gekumen zenen talmidim zaine un hoiz in araingegangen
and him to come are disciples his and house in entered

wheat gather into my
storehouse.

31 Another mashal Rebbe,
Melech HaMoshiach placed
before them, saying, The
Malchut HaShomayim
is like a mustard seed,
which a man took and
sowed in his field.
32 This
that is indeed less than
all the zeraim *(seeds)*,
but when it grows, it is
larger than the garden
vegetables and it becomes
an etz *(tree)*, so that
the OPH HASHOMAYIM
come and dwell in its
branches.

33 Another mashal Rebbe,
Melech HaMoshiach spoke
to them. The Malchut
HaShomayim is like seor
(leaven), which having
taken, a woman hid in
three satas of wheat
flour until the whole was
leavened.
34 All these things
Rebbe, Melech HaMoshiach
spoke in meshalim to the
multitudes. And apart
from meshalim Rebbe,
Melech HaMoshiach did
not speak to them:
35 So
that might be fulfilled
what was spoken through
the Navi, saying, EFTCHA
VMASHAL PI AVIAH CHIDOT
*(I will open my mouth with
parables, I will utter things
having been hidden)* from the
foundation of the world *(Ps
78:2)*.

36 Then having sent away
the multitudes, Rebbe, Melech
HaMoshiach came into the
bais *(house)*. And Moshiach's
talmidim approached him,

האבן געזאגט: באשייד אונדז דאס משל פון דעם אומקרויט פון פעלד.
feld fun umkroit dem fun moshal dos undz basheid gezogt hoben
field of wild grass the of parable the us explain said have

לז און ער האט ענטפערנדיק געזאגט: דער , וואס זייט דעם גוטן זאמען,
zomen gutn dem zeit vos der gezogt entferendik hot er un
seed good the sows who the one said answering has he and

איז דער בר אנש ; לח און דאס פעלד איז די וועלט; און דער גוטער
guter der un velt di iz feld dos un Enosh Bar der iz
good the and world the is field the and of Man Son the is

זאמען, דאס זענען די קינדער פון דעם מלכות ; דאס אומקרויט
umkroit dos Malchus dem fun kinder di zenen dos zomen
wild grass the kingdom of the of children the are this seeds

אבער זענען די קינדער פון דעם נישט גוטן; לט און דער שונא , וואס
vos soine der un gutn nisht dem fun kinder di zenen ober
who enemy the and good not the of children the are however

האט עס געזייט, איז דער שטן ; און דער שניט איז דער קץ פון דער
der fun kets der iz shnit der un Satan der iz gezeit es hot
the of end the is harvest the and Satan the is sown it has

וועלט; און די שניטער זענען מלאכים . מ דעריבער ווי מען רייסט
raist men vi deriber malochim zenen shniter di un velt
tears one how therefore angels are reapers the and world

אויס דאס אומקרויט און מען פארברענט עס אין פייער, וועט עס אויך
oich es vet faier in es farbrent men un umkroit dos ois
also it will fire in it burns one and wild grass the out

אזוי זיין ביים קץ פון דער וועלט. מא דער בר אנש וועט ארויסשיקן
aroisshiken vet Enosh Bar der velt der fun kets baim zain azoi
send out will of Man Son the world the of end at the be so

זיינע מלאכים , און זיי וועלן איינזאמלען פון זיין מלכות אלע
ale Malchus zain fun ainzamlen velen zei un malochim zaine
all kingdom of his from gather will they and angels his

מיכשולים און די , וואס טאן רשעות , מב און וועלן זיי
zei velen un rishes ton vos di un michshoilem
them will and wickedness do who those and stumbling blocks

ווארפן אין דעם אויוון פון פייער אריין; דארטן וועט זיין דאס קלאגן
klogen dos zain vet dorten arain faier fun oiven dem in varfen
weeping the be will there into fire of furnace the into cast

און קריצן מיט די ציין . מג דעמאלט וועלן די צדיקים לויכטן ווי
vi loichten tsadikim di velen demolt tsein di mit kritsen un
like shine righteous the will then teeth the with gnashing and

די זון אין דעם קעניגרייך פון זייער פאטער. ווער עס האט אויערן,
oiern hot es ver foter zeier fun kenigraich dem in zun di
ears has it who Father their of kingdom the in sun the

דער זאל הערן.
heren zol der
hear shall this one

מד דאס מלכות השמים איז גלייך צו א פארבארגענעם אוצר
oitser farborgenem a tsu glaich iz hashomaim Malchus dos
treasure secret a to like is the heavens kingdom of the

אין א פעלד; וואס א מענטש האט געפונען, און פארבארגן; און פאר
far un farborgen un gefunen hot mentsh a vos feld a in
for and hidden and found had man a which field a in

פרייד גייט ער און פארקויפט אלץ, וואס ער האט, און קויפט יענץ פעלד.
feld yents koift un hot er vos alts farkoift un er geit freid
field that buys and has he that all sells and he goes joy

saying, Explain to us the
mashal of the weeds of the
field. 37 And answering, Rebbe,
Melech HaMoshiach said, The
Sower of the zera tov is the
Bar Enosh *(Moshiach)*. 38 The
field is HaOlam Hazeh. And
the zera tov, the good seed,
these are the Bnei HaMalchut,
and the weeds, these are
the bnei HaRah *(sons of the
Evil one)*. 39 And the Oyev
(the Enemy) sowing them
is HaSatan. And the Katzir
(Harvest), this is HaKetz HaOlam
(the end of the age). And the
kotzerim *(reapers, harvesters)*
are malachim *(angels)*. 40 As
the weeds are pulled up and
gathered and are consumed
with Eish *(Fire)*, so also it will
be at the Ketz HaOlam. 41 The
Bar Enosh will send forth
his malachim, and they will
pull up and gather out of the
Moshiach's Malchut all the
things making meshummad
(apostate) and the ones who
are without gezetz *(law)* and
antinomian. 42 And Moshiach's
malachim will throw them
into the furnace of Eish;
there will be weeping and
grinding of teeth. 43 Then the
tzaddikim will shine as the
shemesh *(sun)* in the Malchut
of their Father. The one having
oznayim *(spiritual ears)*, let him
hear.

44 The Malchut HaShomayim
is like otzar *(treasure)*
hidden in the field, which,
having found, a man hid.
And from the simcha he
experienced, he goes away
and sells everything he
has and buys that field.

מה ווידער איז דאס מלכות השמים גלייך צו א סוחר , וואס
vos soicher a tsu glaich hashomaim Malchus dos iz vider
who merchant a to like heaven kingdom of the is again
זוכט שיינע פערל. מו און ווען ער האט געפונען איינע, א זייער
zeier a eine gefunen hot er ven un perl sheine zucht
very a one found has he when and pearls beautiful seeks
טייערע פערל, איז ער געגאנגען און פארקויפט אלץ, וואס ער האט
hot er vos alts farkoift un gegangen er iz perl taiere
has he what all sell and go he is pearl expensive
געהאט, און האט זי געקויפט.
gekoift zi hot un gehat
buy it has and had

45 Again, the Malchut HaShomayim is like a merchant searching for fine pearls. 46 And having found one precious peninah *(pearl)*, he went away and liquidated everything he had and acquired it.

מז ווידער איז דאס מלכות השמים גלייך צו א נעץ, וואס איז
iz vos nets a tsu glaich hashomaim Malchus dos iz vider
is which net a to like heaven kingdom of the is again
אראפגעלאזט געווארן אין ים אריין, און וואס פאנגט פון אלע מינים.
minim ale fun fangt vos un arain yam in gevoren aropgelozt
kind all of catch which and into sea in become lowered
מח וואס , ווען זי איז געווארן פול, האט מען זי ארויסגעצויגן אויפן
oifen aroisgetsoigen zi men hot ful gevoren iz zi ven vos
on the drew out it they had full become is it when which
ברעג, און מען האט זיך אנידערגעזעצט, און געזאמלט די גוטע
gute di gezamlt un anidergezetst zich hot men un breg
good the gathered and sat down themselves has they and shore
מינים אין געפעסן אריין, די שלעכטע אבער האט מען אוועקגעווארפן.
avekgevorfen men hot ober shlechte di arain gefesn in minim
thrown out they had however bad the into vessels in kind
מט אָט אזוי וועט עס זיין ביים קץ פון דער וועלט. די מלאכים
malochim di velt der fun kets baim zain es vet azoi ot
angels the world the of end at the be it will in this way just
וועלן ארויסגיין, און וועלן אפשיידן די רשעים פון צווישן די
di tsvishen fun reshoiem di opsheiden velen un aroisgein velen
the among from unrighteous the separate will and go out will
צדיקים , נ און זיי ווארפן אין דעם אויוון פון פייער אריין. דארטן וועט
vet dorten arain faier fun oiven dem in varfen zei un tsadikim
will there into fire of furnace the in cast they and righteous
זיין דאס קלאגן און קריצן מיט די ציין .
tsein di mit kritsen un klogen dos zain
teeth the with gnashing and weeping the be

47 Again, the Malchut HaShomayim is like a reshet *(net)* having been cast into the lake, a reshet collecting and gathering dagim *(fish)* of all descriptions, 48 which, when this reshet *(net)* was filled, they hoisted it upon the shore, sat down, collected the tov *(good)* into a creel, and the rah *(evil)*, they threw out. 49 Thus it will be at HaKetz HaOlam Hazeh *(The End of This World)*. The malachim will go out and they will separate the resha'im from among the tzaddikim. 50 And they will throw the resha'im into the furnace of Eish. In that place there will be weeping and gnashing of teeth.

נא האט איר דאס אלץ פארשטאנען? זאגן זיי צו אים: יא !
yo im tsu zei zogen farshtanen alts dos ir hot
yes him to they say understood all this you have
נב און ער האט צו זיי געזאגט: דערפאר איז יעדער איינער
einer yeder iz derfar gezogt zei tsu hot er un
one every is therefore said them to has he and
סופר , וואס איז געלערנט צום מלכות השמים , גלייך צו
tsu glaich hashomaim Malchus tsum gelernt iz vos sofer
to like heaven kingdom of to the taught is who scribe
א מענטשן א בעל הבית , וואס ברענגט ארויס פון זיין
zain fun arois brengt vos habeis bal a mentshn a
his of out brings who of the house owner an man a
אוצר נייע און אלטע זאכן .
zachn alte un naie oitser
things old and new treasure

51 Did you have binah of all these things? They say to Rebbe, Melech HaMoshiach, Ken. 52 So Rebbe, Melech HaMoshiach said to them, Therefore, every sofer *(scribe, torah teacher, rabbi)* who becomes a talmid of the Malchut HaShomayim is like a man a Baal Bayit, who takes out of his otzar *(treasure)*, chadashot *(new things)* and also yeshanot *(old things)*.

נג און עס איז געשען , ווען יהושע/ישוע האט געענדיקט די
di geendikt hot Yeshua/Yehoshua ven geshen iz es un
the finished has Yehoshua when happened is it and

דאזיקע משלים , איז ער פון דארטן אוועק . נד און איז געקומען
gekumen iz un avek dorten fun er iz mesholem dozike
come is and went away there from he is parables these

אין זיין לאנד אריין, און האט זיי געלערנט אין זייער שול , אז
az shul zeier in gelernt zei hot un arain land zain in
that synagogue their in taught them has and into land his into

זיי האבן געשטוינט און געזאגט: פונוואנען האט ער די דאזיקע
dozike di er hot funvanen gezogt un geshtoint hoben zei
these the he has from where said and astounded have they

חכמה , און די וואונדער? נה איז ער דען נישט דעם סטאליערס זון?
zun stoliers dem nisht den er iz vunder di un chochme
son carpenter's the not then he is wonders the and wisdom

הייסט דען נישט זיין מוטער מרים און זיינע ברידער יעקב און
un Yaakov brider zaine un Miryam muter zain nisht den heist
and Jacob brothers his and Mary mother his not then called

יוסף און שמעון און יהודה ? נו און זענען דען נישט אלע זיינע
zaine ale nisht den zenen un Yehude un Shim'on un Yosef
his all not then are and Yehudah and Simon and Joseph

שוועסטער ביי אונדז? פונוואנען זשע קומט צו אים דאס אלץ? נז און
un alts dos im tsu kumt zhe funvanen undz bai shvester
and all this him to comes then from where us with sisters

זיי זענען ניכשל געווארן אין אים. יהושע/ישוע אבער האט
hot ober Yeshua/Yehoshua im in gevoren nichshl zenen zei
has however Yehoshua him in become stumbled are they

צו זיי געזאגט: קיין נביא איז נישט אָן כבוד , אחוץ אין זיין
zain in achuts koved on nisht iz novi kein gezogt zei tsu
his in except honor without not is prophet no said them to

פאטערלאנד, און אין זיין אייגן הויז ! נח און ער האט דארטן נישט געטאן
geton nisht dorten hot er un hoiz eigen zain in un foterland
done not there has he and house own his in and fatherland

קיין סך וואונדער צוליב זייער אומגלויבן.
umgloiben zeier tsulib vunder sach kein
unbelief their on account of wonders many no

יד

אין יענער צייט האט הורדוס דער טעטרארך געהערט פון ישועס
Yeshuas fun gehert tetrarch der Hordos hot tsait yener in
Yeshua's of heard Tetrarch the Herod has time that in

שם , ב און האט געזאגט צו זיינע דינער : דאס איז יוחנן
Yochanan iz dos diner zaine tsu gezogt hot un shem
John is that servants his to said has and fame

פון דער (ירדן) מקווה ; ער איז אויפגעשטאנען פון די טויטע; און
un toite di fun oifgeshtanen iz er mikveh Yarden der fun
and dead the from stand up again is he mikveh Yarden the of

דערפאר ווירקן אזוי די כוחות אין אים. ג מחמת הורדוס האט
hot Hordos machmas im in koiches di azoi virken derfar
has Herod because him in powers the in this way work in therefore

דעם יוחנן געפאנגען גענומען , און אים געבונדן , און איינגעזעצט
aingezetst un gebunden im un genumen gefangen Yochanan dem
put and bound him and taken captive John that

אין תפיסה, צוליב הורודיה, דאס ווייב פון זיין ברודער פיליפוס.
Filipos bruder zain fun vaib dos Herodias tsulib tfise in
Philip brother his of wife the Herodias on account of prison in

[53] And it came about when Rebbe, Melech HaMoshiach finished these meshalim, that he went away from there. [54] And having come into Moshiach's shtetl, he began ministering as a moreh *(teacher)* in their shul, so that they were amazed and said, From where did this chochmah come to this one, this chochmah and these moftim *(miracles, wonders, omens)*? [55] Is this not the ben hanaggar *(the carpenter's son)*? Is not his Em called Miryam? And are not his achim Ya'akov, Yosef, Shim'on and Yehuda? [56] And are not his achayot *(sisters)* with us? From where, therefore, came to this one all these things? [57] And they were taking offense at Rebbe, Melech HaMoshiach. But Rebbe, Melech HaMoshiach said to them, A Navi *(prophet)* is not without honor except in his hometown and in his bais. [58] And Rebbe, Melech HaMoshiach did not accomplish in that place many moftim, because of their lack of emunah *(faith)* and bitachon *(trust)*.

14 At that time reports about Rebbe, Melech HaMoshiach came to the oznayim *(ears)* of Herod the Tetrarch. [2] And he said to his servants, This one is Yochanan of the tevilah of teshuva. He has had his Techiyah *(Resurrection)* from HaMesim *(the Dead)* and for this reason the moftim *(wonders)* are working in him. [3] For Herod had Yochanan arrested and bound him and threw him into the beit hasohar *(prison)*, on account of Herodias, the

ד מחמת יוחנן האט צו אים געזאגט: דו טארסט זי נישט האבן .
hoben nisht zi torst du gezogt im tsu hot Yochanan machmas
to have not her allowed you said him to has John because

ה און ער האט אים געוואלט טייטן, און האט זיך געפארכטן פאר דעם
dem far geforchten zich hot un teiten gevolt im hot er un
the before afraid self has and to kill wanted him has he and

המון , וייל מען האט אים געהאלטן פאר א נביא . ו נאר ווען מען
men ven nor novi a far gehalten im hot men vail hamon
they when but prophet a for held him had they because crowd

האט געפייערט הורדוסנס געבוירנטאג, האט הורודיהס טאכטער געטאנצט
getonst tochter Herodias' hot geboirentag Hordosns gefaiert hot
dance daughter Herodias's has birthday Herod's celebrate has

פאר די געסט און איז הורדוסן וואוילגעפעלן. ז דערפאר האט ער צוגעזאגט
tsugezogt er hot derfar voilgefelen Hordosn iz un gest di far
promise he did therefore well pleased Herod is and guests the for

מיט א שבועה, איר צו געבן , וואס זי וועט פארלאנגען. ח און וייל
vail un farlangen vet zi vos geben tsu ir shvue a mit
because and request would she what give to her oath an with

זי איז געווען פון פריער אנגערעדט פון איר מוטער, האט זי
zi hot muter ir fun ongeredt frier fun geven iz zi
she has mother her from instructed previously from was is she

געזאגט: גיב מיר דא אויף א טעלער יוחנן פון דער (ירדן) מיקווהס
mikvehs Yarden der fun Yochanan teler a oif do mir gib gezogt
mikveh's Yarden the of John plate a on here me give said

קאפ. ט און דער קעניג איז טרויעריק געווארן; נאר צוליב די
di tsulib nor gevoren troierik iz kenig der un kop
the on account of but become grieved is king the and head

שבועות און די געסט , האט ער באפוילן עס זאל געגעבן ווערן. י און
un veren gegeben zol es bafoilen er hot gest di un shvues
and to be given shall it commanded he has guests the and oaths

ער האט געשיקט, און געלאזט יוחנן אפהאקן דעם קאפ אין תפיסה.
tfise in kop dem ophaken Yochanan gelozt un geshikt hot er
prison in head the chop off John permitted and send did he

יא און זיין קאפ איז געברענגט געווארן אויף א טעלער, און געגעבן געווארן
gevoren gegeben un teler a oif gevoren gebrengt iz kop zain un
become given and plate a on become brought is head his and

דעם מיידל, און זי האט אים געברענגט צו איר מוטער. יב און זיינע
zaine un muter ir tsu gebrengt im hot zi un meidl dem
his and mother her to brought him has she and girl the

תלמידים זענען געקומען, און האבן גענומען דעם גוף , און אים קובר
koiver im un guf dem genumen hoben un gekumen zenen talmidim
bury him and body the taken have and come are disciples

געווען; און זענען געגאנגען און האבן עס דערציילט יהושען/ישוען .
Yeshuan/Yehoshuan dertseilt es hoben un gegangen zenen un geven
Yehoshua report it have and go are and was

יג און ווי יהושע/ישוע האט דאס געהערט, איז ער פון דארטן
dorten fun er iz gehert dos hot Yeshua/Yehoshua vi un
there of he is heard this has Yehoshua as and

אוועק אין א שיפל, אויף א מדבריותדיק ארט איינער אליין.
alein einer ort midberyusdik a oif shifel a in avek
alone all place of desert-like a on boat a in went away

און ווען די המונים מענטשן האבן עס געהערט, האבן זיי אים
im zei hoben gehert es hoben mentshn hamonim di ven un
him they have heard it have people crowds of the when and

wife of his brother Philippos.
4 For Yochanan kept on saying
to him, It is asur for you to
have her. 5 And [although]
Herod was desiring to kill
Yochanan, he feared the
crowd, because they considered
Yochanan a Navi. 6 Now at
the yom huledet celebration
of Herod, it came about that
the daughter of Herodias
danced before them and
Herod was pleased. 7 Herod,
therefore, with a shevuah,
promised to give to her
whatever she might ask.
8 So she, prompted by her
mother, said, Give to me
here upon a serving tray the
rosh *(head)* Yochanan of the
tevilah of teshuva. 9 And,
although grieving, the king
commanded [it] to be given, on
account of the shevuot *(oaths)*
and the fellow muzmanim
(guests). 10 And he sent and
had Yochanan beheaded in
the beit hasohar. 11 And the
rosh Yochanan of the tevilah
of teshuva was brought upon
a serving tray, and it was
presented to the girl and she
presented it to her mother.
12 And Yochanan's talmidim
approached and carried away
the niftar *(deceased person)* and
buried him. Then they went and
reported [it] to Rebbe, Melech
HaMoshiach.

13 And when he heard [this],
he withdrew from there in
a sirah *(boat)* to a desolate
place by himself. And when
the multitudes heard [this],
they followed Rebbe, Melech
HaMoshiach by land from
the shtetlach. 14 And having

נאכגעפאלגט צופוס פון די שטעט. יד און ער איז ארויסגעקומען, און
un aroisgekumen iz er un shtet di fun tsufus nochgefolgt
and come out is he and towns the from on foot followed

האט געזען א גרויסן המון מענטשן, און זיך דערבארעמט אויף זיי
zei oif derbaremt zich un mentshn hamon groisn a gezen hot
them on had compassion self and people crowd great a seen has

און געהיילט זייערע קראנקע. טו און אנטקעגן אוונט זענען די תלמידים
talmidim di zenen ovent antkegen un kranke zeiere geheilt un
disciples the are evening towards and sick their healed and

געקומען צו אים, און האבן געזאגט; דאס איז א וויסט ארט , און
un ort vist a iz dos gezogt hoben un im tsu gekumen
and place of desolate a is this said have and him to come

די שעה איז שוין פארביי; לאז דעריבער אפ די מאסן מענטשן,
mentshn masen di op deriber loz farbai shoin iz sho di
people crowds of the off therefore let passed already is hour the

כדי זיי זאלן גיין אין די דערפער אריין, און זיך קויפן
koifen zich un arain derfer di in gein zolen zei kedei
buy themselves and into villages the in go should they so that

שפייז. טז יהושע/ישוע אבער האט צו זיי געזאגט: זיי האבן
hoben zei gezogt zei tsu hot ober Yeshua/Yehoshua shpaiz
have they said them to has however Yehoshua food

נישט נייטיק אוועקצוגיין; גיט איר זיי צו עסן! יז זאגן זיי צו אים:
im tsu zei zogen esen tsu zei ir git avektsugein neitik nisht
him to they say eat to them you give to go away need not

מיר האבן דא גארנישט אחוץ פינף לעבלעך ברויט, און צוויי פיש.
fish tsvei un broit leblech finf achuts gornisht do hoben mir
fish two and bread loaves five except nothing here have we

יח און ער האט געזאגט: ברענגט זיי אהער צו מיר. יט און ער האט
hot er un mir tsu aher zei brengt gezogt hot er un
has he and we to here them bring said has he and

באפוילן די המונים מענטשן זיך אנידערצוזעצן אויפן
oifen anidertsuzetsen zich mentshn hamonim di bafoilen
on the sit themselves people crowds of the commanded

גראז; און האט גענומען די פינף לעבלעך ברויט, און די צוויי פיש, האט
hot fish tsvei di un broit leblech finf di genumen hot un groz
has fish two the and bread loaves five the taken has and grass

ארויפגעבליקט צום הימל און געמאכט א ברכה , און האט צעבראכן
tsebrochen hot un broche a gemacht un himel tsum aroifgeblikt
broken has and blessing a made and heaven to the he looked up

און געגעבן די תלמידים די ברויטן, און די תלמידים צו די מאסן
masen di tsu talmidim di un broiten di talmidim di gegeben un
crowds of the to disciples the and loaves the disciples the given and

מענטשן. כ און אלע האבן געגעסן, און זענען זאט געווארן, און זיי
zei un gevoren zat zenen un gegesen hoben ale un mentshn
they and become filled are and eaten have all and people

האבן אויפגעהויבן, וואס איז איבערגעבליבן פון די ברעקלעך , צוועלף
tsvelf breklech di fun ibergebliben iz vos oifgehoiben hoben
twelve broken pieces the of left over is what picked up have

קערב פול. כא און די , וואס האבן געגעסן, זענען געווען אן ערך פינף
finf erech an geven zenen gegesen hoben vos di un ful kerb
five about an was are eaten have who those and full baskets

טויזנט מענער, אחוץ פרויען און קינדער.
kinder un froien achuts mener toizent
children and women besides men thousand

gone out, Rebbe, Melech
HaMoshiach saw a great
multitude, and Rebbe, Melech
HaMoshiach felt rachmei
shomayim *(heavenly compassion)*
for them and brought refuah
(healing) to their cholim. 15 Now
when erev *(evening)* came,
Moshiach's talmidim came
to him, saying, This place is
desolate and the time is late.
Dismiss the multitude, so that,
having gone into the shtetlach,
they may buy for themselves
okhel *(food)*. 16 But Rebbe,
Melech HaMoshiach said to
them, They have no need to
go away. You yourselves give
them something to eat. 17 But
Moshiach's talmidim say to
him, We do not have here
anything except five loaves and
of dagim *(fish)*, only two. 18 But
Rebbe, Melech HaMoshiach
said, Bring them here to me.
19 And having commanded the
multitudes to recline on the
grass and having taken the five
loaves and the two dagim, and
having looked up to Shomayim,
Rebbe, Melech HaMoshiach
said a bracha over the okhel,
and having offered the betziat
halechem *(the breaking of
the bread)*, Rebbe, Melech
HaMoshiach gave the lechem to
the talmidim, and Moshiach's
talmidim served the lechem to
the multitudes. 20 And everyone
ate and they were satisfied,
and they took away shirayim
(Rebbe's remainders, leftovers),
shneym asar *(twelve)* baskets
full. 21 And the ones eating
were about chamesh elafim
(five thousand) men, apart from
the nashim and yeladim.

כב און ער האט גלייך געצוואונגען די תלמידים איינצושטייגן אין
in aintsushtaigen talmidim di getsvungen glaich hot er un
in step in disciples the compel immediately has he and

דעם שיפל, און אריבערצופארן פאר אים אויף יענער זייט ים ,
yam zait yener oif im far aribertsuforen un shifel dem
sea side of the other on him before to go across and boat the

ביז ער וועט אפלאזן די המונים מענטשן. כג און ווען ער האט געהאט
gehat hot er ven un mentshn hamonim di oplozen vet er biz
had has he when and people crowds of the dismiss will he until

אוועקגעשיקט די מאסן , איז ער ארויפגעגאנגען אויפן בארג ,
barg oifen aroifgegangen er iz masen di avekgeshikt
mountain on the went up he is crowds of the sent away

כדי אליין תפילה צו טאן; און ווען עס איז געווארן אוונט , איז ער
er iz ovent gevoren iz es ven un ton tsu tfile alein kedei
he is evening become is it when and do to prayer alone so that

דארטן געווען איינער אליין. כד דאס שיפל אבער איז שוין געווען
geven shoin iz ober shifel dos alein einer geven dorten
was already is however boat the alone all was there

א סך מיילן פון דער יבשה , הארט געשטויסן פון די כוואליעס;
chvalyes di fun geshtoisen hart yaboshe der fun mailn sach a
waves the of tossed hard land the from miles many a

מחמת דער ווינט איז געווען אנטקעגן. כה און אין דעם פערטן משמר
mishmer fertn dem in un antkegen geven iz vint der machmas
watch fourth the in and against was is wind the because

פון דער נאכט איז ער געקומען צו זיי , גייענדיק אויפן ים . כו און ווי
vi un yam oifen geiendik zei tsu gekumen er iz nacht der fun
as and sea on the walking them to come he is night the of

די תלמידים האבן אים דערזען ארומגיין אויפן ים , האבן זיי
zei hoben yam oifen arumgein derzen im hoben talmidim di
they have sea on the walking caught sight of him have disciples the

זיך דערשראקן, און געזאגט: עס איז א געשפענסט! און האבן
hoben un geshpenst a iz es gezogt un dershroken zich
have and apparition an is it said and terrified themselves

געשריגן אויס מורא. כז יהושע/ישוע אבער האט גלייך צו
tsu glaich hot ober Yeshua/Yehoshua moire ois geshrigen
to immediately has however Yehoshua fear out of shouted

זיי גערעדט, אזוי צו זאגן : זייט געטרייסט! איך בין עס; האט נישט
nisht hot es bin ich getreist zeit zogen tsu azoi geredt zei
not has it am I comforted be say to so spoken them

קיין מורא! כח פעטרוס אבער האט ענטפערנדיק צו אים געזאגט: האר,
Har gezogt im tsu entferendik hot ober Petros moire kein
L-rd said him to answering has however Peter fear any

אויב דו ביסט עס, באפעל מיך קומען צו דיר אויפן וואסער! כט און
un vaser oifen dir tsu kumen mich bafel es bist du oib
and water on the you to come me command it are you if

ער האט געזאגט: קום ! און פעטרוס איז אראפגעגאנגען פון שיפל,
shifel fun aropgegangen iz Petros un kum gezogt hot er
boat from went down is Peter and come said has he

און איז געגאנגען אויפן וואסער, און געקומען צו יהושען/ישוען .
Yeshuan/Yehoshuan tsu gekumen un vaser oifen gegangen iz un
Yehoshua to come and water on the walking is and

ל און ווי ער האט געזען דעם שטארקן ווינט, האט ער זיך דערשראקן,
dershroken zich er hot vint shtarken dem gezen hot er vi un
terrified self he has wind strong the seen has he than and

22 And immediately Rebbe,
Melech HaMoshiach
compelled the talmidim
to board a sirah *(boat)* and
to go on ahead of him to the
other side until he might
send away the multitudes.
23 And having sent away the
multitudes, Rebbe, Melech
HaMoshiach went up to
the mountain by himself
to daven. Now when erev
had come, he was alone
there. 24 Now the sirah
(boat), being tossed by the
waves for the wind was
against them, was by this
time many stadia distant
from the land. 25 Now in the
fourth watch of the night
*(between three o'clock and
six o'clock in the morning)*,
Rebbe, Melech HaMoshiach
came to them, walking on
the lake. 26 But Moshiach's
talmidim, having seen him
walking on the lake, were
terribly shaken, saying, It is a
ruach refaim *(an apparition)*!
From pachad they cried out.
27 And immediately Rebbe,
Melech HaMoshiach spoke
to them, saying, Chazak!
Ani Hu. *(I am he)* Do not
be afraid. 28 And Kefa said
in reply to Rebbe, Melech
HaMoshiach, Adoni, if it
is really you, command
me to come to you al pnei
hamayim *(on the surface of
the waters)*. 29 And Rebbe,
Melech HaMoshiach said,
Boh! *(Come!)* And having
gone down from the sirah
(boat), Kefa walked al pnei
hamayim *(on the surface of
the waters)* and came toward
him. 30 And seeing the strong

און אנהויבנדיק זיך צו טרענקען, האט ער א געשריי געטאן, אזוי צו
tsu azoi geton geshrei a er hot trenken tsu zich onhoibendik un
to so done shout a he has drown to self beginning and

זאגן: האר, ראטעווע מיך! [לא] און יהושע/ישוע האט גלייך
glaich hot Yeshua/Yehoshua un mich rateve Har zogen
immediately has Yehoshua and me save L-rd say

אויסגעשטרעקט זיין האנט, האט אים אנגעכאפט, און זאגט צו אים: דו
du im tsu zogt un ongechapt im hot hant zain oisgeshtrekt
you him to says and seize him has hand his stretched out

קליינגלויביקער, פארוואס האסטו געצווייפלט? [לב] און ווען זיי זענען
zenen zei ven un getsveiflt hostu farvos kleingloibiker
are they when and doubt you have why small believer

איינגעשטיגן אין שיפל, האט דער ווינט אויפגעהערט. [לג] און די, וואס
vos di un oifgehert vint der hot shifel in aingeshtigen
who the and cease wind the has boat in step in

זענען געווען אין שיפל, האבן זיך געבוקט צו אים, און געזאגט:
gezogt un im tsu gebukt zich hoben shifel in geven zenen
said and him to worship themselves have boat in was are

דו ביסט באמת ה׳ס זון!
zun Hashems beemes bist du
Son Hashem's in truth are you

[לד] און זיי זענען אריבערגעפארן, און זענען געקומען צום לאנד
land tsum gekumen zenen un aribergeforen zenen zei un
land to the come are and cross over are they and

גניסרת. [לה] און ווי די לייט פון יענעם ארט האבן אים דערקענט,
derkent im hoben ort yenem fun lait di vi un Genessaret
recognized him have place of that of people the as and Gennesaret

האבן זיי געשיקט אין יענער גאנצער געגנט ארום, און געברענגט צו
tsu gebrengt un arum gegent gantser yener in geshikt zei hoben
to brought and around region whole that in sent they have

אים אלע קראנקע; [לו] און האבן אים געבעטן, אז זיי זאלן בלויז
bloiz zolen zei az gebeten im hoben un kranke ale im
only should they that begged him have and sick all him

אנרירן די צוים פון זיין מלבוש; און אלע, וואס האבן אנגערירט,
ongerirt hoben vos ale un malbesh zain fun zoim di onriren
touched have who all and clothing his of fringe the touch

זענען גאנץ געזונט געווארן.
gevoren gezunt gants zenen
become healthy totally are

טו

דעמאלט קומען צו יהושען/ישוען פרושים און סופרים
sofrim un Perushim Yeshuan/Yehoshuan tsu kumen demolt
scribes and Pharisees Yehoshua to come then

פון ירושלים, אזוי צו זאגן: [ב] פארוואס זענען דיינע
daine zenen farvos zogen tsu azoi Yerushalayim fun
your are why say to so Jerusalem from

תלמידים עובר אויף דער מסורה פון די זקנים? מחמת זיי וואשן
vashen zei machmas zkeinem di fun mesoire der oif oyver talmidim
wash they because elders the of tradition the on break disciples

זיך נישט די הענט, ווען זיי עסן ברויט. [ג] ער אבער האט
hot ober er broit esen zei ven hent di nisht zich
has however he bread to eat they when hands the not themselves

ענטפערנדיק צו זיי געזאגט: פארוואס זענט איר אויך עובר ה׳ס
Hashems oyver oich ir zent farvos gezogt zei tsu entferendik
Hashem's violating also you are why said them to answering

wind, Kefa was afraid, and having begun to sink, Kefa cried out, saying, Azreini! Adoni, hoshieini! *(Help! L-rd, save me!)* [31] And immediately Rebbe, Melech HaMoshiach, having stretched out *(his)* hand, took hold of Kefa and says to him, One of little emunah, why did you doubt? [32] And as they were going up into the sirah *(boat)*, the wind became still. [33] And the ones in the sirah *(boat)* fell down before Rebbe, Melech HaMoshiach, saying, Beemes *(Actually)* you are the Ben HaElohim!

[34] And having crossed over, they came onto the land at Gennesaret. [35] And having recognized him, the men of that place sent into all the surrounding region around, and they brought to Rebbe, Melech HaMoshiach all the cholim, [36] and they were appealing to him that they might touch even the Moshiach's tzitzit on his garment, and all who did, received Moshiach's refuah *(healing)*.

15

Then Perushim and Sofrim *(rabbonim)* from Yerushalayim approach Rebbe, Melech HaMoshiach, saying, [2] Why do your talmidim transgress the Masoret HaZekenim *(the Tradition of the Elders)*? For they do not do the netilat yadayim before meals. [3] But Rebbe, Melech HaMoshiach, in reply to them, said, Why [do]

געבאט צוליב אייער מסורה? ד מחמת ה׳ האט געזאגט:
gezogt hot Hashem machmas mesoire eier tsulib gebot
said has Hashem because tradition your on account of command

דו זאלסט אפגעבן כבוד דיין פאטער און דיין מוטער! און: ווער
ver un muter dain un foter dain koved opgeben zolst du
whoever and mother your and father your honor give you shall you

עס פלוכט פאטער אדער מוטער, דער זאל געטייט ווערן. ה און
un veren geteit zol der muter oder foter flucht es
and to be killed should this one mother or father curses it is

איר זאגט: ווער עס וועט זאגן צום פאטער אדער צו דער מוטער:
muter der tsu oder foter tsum zogen vet es ver zogt ir
mother the to or father to the say will it who say you

דאס איז א קרבן , וואס דו וואלסט פון מיר געקענט נהנה זיין ,
zain nehene gekent mir fun volst du vos korben a iz dos
be partake be able me from would you which sacrifice a is this

ו דער איז מער נישט מחייב אפצוגעבן כבוד זיין פאטער אדער
oder foter zain koved optsugeben mechayev nisht mer iz der
or father his honor to give obligated not more is this one

זיין מוטער. און איר האט אפגעשאפט ה׳ס ווארט דורך אייער
eier durch vort Hashems opgeshaft hot ir un muter zain
your through word Hashem's cancelled have you and mother his

מסורה . ז איר צבועקעס ! וואויל האט ישעיה אויף אייך נבואות
nevues aich oif Yeshayah hot voil tsvuakes ir mesoire
prophecies you on Isaiah has well hypocrites you tradition

געזאגט, אזוי צו זאגן :
zogen tsu azoi gezogt
say to in this way said

ח דאס דאזיקע פאלק גיט מיר אפ כבוד מיט די ליפן;
lipn di mit koved op mir git folk dozike dos
lips the with honor up me give people these the

אבער זייער הארץ איז ווייט פון מיר.
mir fun vait iz harts zeier ober
me from distant is heart their however

ט אומזיסט איז זייער יראה פאר מיר,
mir far yira zeier iz umzist
me for reverence their is in vain

ווייל זיי לערנען ווי מצוות מענטשלעכע לערעס .
leres mentshleche mitsvos vi lernen zei vail
teachings human commands as teach they because

(ישעיהו כט, יג.)
ig cht Yeshayah
13 29 Yeshayah

י און ער האט גערופן צו זיך דעם המון מענטשן, און צו זיי
zei tsu un mentshn hamon dem zich tsu gerufen hot er un
them to and people crowd the self to called has he and

געזאגט: הערט, און פארשטייט! יא נישט דאס, וואס גייט אריין אין
in arain geit vos dos nisht farshteit un hert gezogt
in into goes which that not understand and hear said

מויל , מאכט דעם מענטשן טמא ; נאר דאס, וואס קומט ארויס פון
fun arois kumt vos dos nor tome mentshn dem macht moil
of out comes which that but impure people the make mouth

מויל , דאס דאזיקע מאכט טמא דעם מענטשן. יב דעמאלט זענען די
di zenen demolt mentshn dem tome macht dozike dos moil
the are then person the impure makes these the mouth

also you transgress the
mitzvat Hashem for the
sake of your own masoros?
4 For Hashem has said,
KABED ES AVICHA VES
IMMECHA *(honor your
father and your mother)*,
and MKALEL AVIV VIMMO
MOT YUMAT *(the one cursing
his father and mother, to
die he must die)*. 5 But
you say, Whoever says
to his abba or his em,
whatever support you
might have had from
me, [it is] a gift. 6 By no
means does [anyone who
says this] honor his abba
or em. And you nullify
the Dvar Hashem on
account of your masoros.
7 You tzevuim, well did
Yeshayah give a dvar
hanevuah concerning
you, saying, 8 YAAN KI
NIGASH HAAM HAZEH
BEFIV UVISHFATAV KI-
BDUNI VLIBO RICHAK
MIMENI, *(This people with
their lips honor me, but
their heart is far away from
me)*, 9 VATEHI YIRATAM
OTI MITZVAT ANASHIM
MELUMADAH *(and in vain do
they worship me, teaching as
doctrines the mitzvot of [mere]
men)*.

10 And having summoned
the multitude, Rebbe, Melech
HaMoshiach said to them,
Listen and understand! 11 It
is not the thing entering
into the mouth that makes
the man tameh *(unclean)*,
but the thing going out
from the mouth, this
makes the man tameh.

תלמידים געקומען, און געזאגט צו אים: ווייסט, אז די פרושים האבן
hoben Perushim di az veist im tsu gezogt un gekumen talmidim
have Pharisees the that know him to said and come disciples

געשטרויכלט הערנדיק דאס ווארט? יג ער אבער האט ענטפערנדיק
entferendik hot ober er vort dos herendik geshtroichlt
answering has however he word that on hearing stumbled

געזאגט: יעדע פלאנץ, וואס מיין הימלישער פאטער האט נישט
nisht hot foter himlisher main vos flants yede gezogt
not has Father heavenly my which plant every said

געפלאנצט, וועט אויסגעווארצלט ווערן. יד לאזט זיי גיין! זיי זענען
zenen zei gein zei lozt veren oisgevortslt vet geflantst
are they go them let to be uprooted will planted

בלינדע פירער פון בלינדע. און ווען א בלינדער פירט א בלינדן ,
blinden a firt blinder a ven un blinde fun firer blinde
blind man a leads blind man a when and the blind of guide the blind

וועלן ביידע אריינפאלן אין גרוב אריין. טו און פעטרוס האט ענטפערנדיק
entferendik hot Petros un arain grub in arainfalen beide velen
answering has Peter and into pit in fall into both will

געזאגט צו אים: לייג אונדז אויס דאס משל ! טז ער אבער האט
hot ober er moshal dos ois undz leig im tsu gezogt
has however he parable the out us explain him to said

געזאגט: זענט איר אויך נאך אָן פארשטאנד ? יז צי זעט איר דען
den ir zet tsi farshtand on noch oich ir zent gezogt
then you see understanding without yet also you are said

נישט איין, אז אלץ , וואס גייט אריין אין מויל , נידערט אראפ
arop nidert moil in arain geit vos alts az ein nisht
down lowers mouth in into goes which everything that one not

אין בויך , און ווערט ארויסגעווארפן אין בית הכסא אריין?
arain hakisei beis in aroisgevorfen vert un boich in
into sewer house in pitched on out becomes and stomach in

יח די זאכן אבער וואס קומען ארויס פון מויל קומען אויסן
oisn kumen moil fun arois kumen vos ober zachn di
out from come mouth of out come which however things the

הארצן ארויס; און זיי מאכן דעם מענטשן טמא . יט מחמת
machmas tome mentshn dem machen zei un arois hartsn
because impure person the make they and out heart

פון הארצן קומען ארויס בייזע מחשבות , מערדערייען, ניאופים ,
niufim merdereien machshoves beize arois kumen hartsn fun
adultery murder thoughts evil out come heart from

זנות , גנבות , פאלש עדות זאגן , לעסטערונגען. כ די דאזיקע
dozike di lesterungen zogen eides falsh ganovot zoines
these the blasphemies saying witness false theft fornication

זאכן זענען עס, וואס זענען מטמא דעם מענטשן; אבער צו עסן
esen tsu ober mentshn dem metame zenen vos es zenen zachn
eat to however people the defiling are which it are things

מיט אומגעוואשענע הענט מאכט דעם מענטשן נישט טמא . כא און
un tome nisht mentshn dem macht hent umgevashene mit
and impure not person the makes hands unwashed with

יהושע/ישוע איז ארויסגעגאנגען פון דארטן, און איז אוועק אין
in avek iz un dorten fun aroisgegangen iz Yeshua/Yehoshua
in went away is and there from went out has Yehoshua

די געגנטן פון צור און צידון . כב און זע , א כנענישע פרוי איז
iz froi Kena'anishe a ze un Tsidon un Tsor fun gegentn di
is woman Canaanite a look and Sidon and Tyre of regions the

[12] Then Moshiach's talmidim approached and say to him, Do you know that the Perushim took offense when they heard [this] dvar?
[13] But Rebbe, Melech HaMoshiach, in reply, said, Every plant which Avi sh'ba'Shomayim did not plant will be uprooted.
[14] Leave them. They are blind morei derech *(guides, teachers)* of [the] blind. And if the ivver *(blind man)* leads the ivrim *(blind)*, both will fall into a pit.
[15] And Kefa said in reply to Rebbe, Melech HaMoshiach, Explain to us the mashal.
[16] And Rebbe, Melech HaMoshiach said, Are you still devoid of binah *(understanding)*?
[17] Do you not have daas that everything which enters into the mouth goes into the stomach and passes into a latrine?
[18] But the things coming out from the mouth come out from the lev *(heart)*, which makes tameh.
[19] For out of the lev comes evil machshavot *(thoughts)*: retzichot *(murders)*, niufim *(adulteries)*, zenunim *(fornications)*, genevot *(thefts)*, eduyot sheker *(false testimonies)*, giddufim *(revilements)*.
[20] These are the things making the man tameh, but eating with hands lacking the netilat yadayim *(ritual of the washing of the hands)*, this does not make the man tameh.
[21] And having gone from that place, Rebbe, Melech HaMoshiach withdrew into

ארויסגעקומען פון יענע גרענעצן, און האט געשריגן, אזוי צו זאגן:
zogen tsu azoi geshrigen hot un grenetsn yene fun aroisgekumen
say to so shouted has and borders those from come out

האר, בן דוד, דערבארעם דיך אויף מיר! מיין טאכטער ווערט
vert tochter main mir oif dich derbarem Dovid ben Har
is daughter my me on you have mercy David Son of L-rd

ביטער געפלאגט פון א בייזן גייסט! כג ער אבער האט איר נישט
nisht ir hot ober er gaist beizn a fun geplogt biter
not her has however he spirit evil a from plagued bitter

געענטפערט קיין ווארט. און זיינע תלמידים זענען צוגעגאנגען און האבן
hoben un tsugegangen zenen talmidim zaine un vort kein geentfert
have and went over are disciples his and word any answered

אים געבעטן, אזוי צו זאגן: שיק זי אוועק; ווייל זי שרייט
shrait zi vail avek zi shik zogen tsu azoi gebeten im
is crying out she because away her send say to so asked him

אונדז נאך! כד ער אבער האט ענטפערנדיק געזאגט: איך בין נישט
nisht bin ich gezogt entferendik hot ober er noch undz
not am I said answering has however he after us

געשיקט געווארן אחוץ צו די פארלוירענע שעפעלעך פון דעם הויז
hoiz dem fun shefelech farloirene di tsu achuts gevoren geshikt
house the of sheep lost the to except been sent

ישראל. כה זי איז אבער געקומען, און אנידערגעפאלן פאר אים, און
un im far anidergefalen un gekumen ober iz zi Yisroel
and him before fell down and come however is she Israel

געזאגט: האר, העלף מיר! כו און ער האט ענטפערנדיק געזאגט: עס איז
iz es gezogt entferendik hot er un mir helf Har gezogt
is it said answering has he and me help L-rd said

נישט שיין אוועקצונעמען דאס ברויט פון די קינדער און עס צו ווארפן
varfen tsu es un kinder di fun broit dos avektsunemen shein nisht
throw to it and children the from bread the to take away fair not

פאר די הינטלעך! כז און זי האט געזאגט: יא, האר; מחמת אפילו
afile machmas Har yo gezogt hot zi un hintlech di far
even because L-rd yes said has she and dogs the before

די הינטלעך עסן פון די ברעקלעך, וואס פאלן אראפ פון זייערע
zeiere fun arop falen vos breklech di fun esen hintlech di
their of down fall which broken pieces the from to eat dogs the

הארנס טיש. כח דעמאלט האט יהושע/ישוע ענטפערנדיק צו איר
ir tsu entferendik Yeshua/Yehoshua hot demolt tish harns
her to answering Yehoshua has then table Master's

געזאגט: אשה, דיין אמונה איז גרויס; זאל דיר געשען אזוי ווי דו
du vi azoi geshen dir zol grois iz emune dain isha gezogt
you as just to happen you let great is faith your woman said

ווילסט! און איר טאכטער איז געהיילט געווארן פון יענער שעה אָן.
on sho yener fun gevoren geheilt iz tochter ir un vilst
on hour that from become healed is daughter her and will

כט און יהושע/ישוע איז אוועק פון דארטן, און איז געקומען
gekumen iz un dorten fun avek iz Yeshua/Yehoshua un
come is and there from went away is Yehoshua and

צום ים פון גליל; און איז ארויפגעגאנגען אויפן בארג, און זיך
zich un barg oifen aroifgegangen iz un Galil fun yam tsum
self and mountain on the went up is and Galilee of sea to the

דארט אנידערגעזעצט. ל און עס זענען געקומען צו אים גרויסע המונים
hamonim groise im tsu gekumen zenen es un anidergezetst dort
crowds of great him to come are it and sat down there

the districts of Tzor and Tzidon. 22 And a woman from Kena'an came out from those regions, and was shouting, Have mercy on me, Adoni, Ben Dovid! My bat is in torment possessed by shedim. 23 But Rebbe, Melech HaMoshiach did not answer her a word. And Moshiach's talmidim having approached, were asking him, saying, Send her away; she shouts after us. 24 But, Rebbe, Melech HaMoshiach said in reply, I was not sent except to the Seh Oveid Beis Yisroel *(the Lost Sheep of the House of Israel)*. 25 But she came and fell down before him, saying, Adoni, azreini *(L-rd, help me)*. 26 But, Rebbe, Melech HaMoshiach said in reply, It is not good to take the lechem of the Banim and throw it to the kelevim *(dogs)*. 27 But she said, Ken, Adoni, but even the kelevim eat the crumbs falling from the tish *(table)* of their masters. 28 Then, in reply, Rebbe, Melech HaMoshiach said to her, O woman, great [is] your emunah. Let it be done for you as you wish. And the bat *(daughter)* of her was given refuah *(healing)* at that very hour.

29 And having passed over from that place, Rebbe, Melech HaMoshiach came beside Lake Kinneret, and having gone up the mountain, Rebbe, Melech HaMoshiach was sitting there. 30 And great multitudes approached Rebbe, Melech

מענטשן, וואס האבן געהאט מיט זיך לאמע, בלינדע , שטומע,
shtume blinde lome zich mit gehat hoben vos mentshn
mute the blind lame themselves with have did who people

קאליקעס, און א סך אנדערע; און האבן זיי אנידערגעווארפן
anidergevorfen zei hoben un andere sach a un kalikes
throw down themselves them have and others many a and lame

פאר זיינע פיס, און ער האט זיי געהיילט; לא אז דער המון האט
hot hamon der az geheilt zei hot er un fis zaine far
has crowd the so that healed them did he and feet his before

זיך געוואונדערט, זעענדיק, אז די שטומע רעדן, די קאליקעס
kalikes di reden shtume di az zeendik gevundert zich
lame the speak mute the that seeing amazed themselves

זענען געזונט, און די לאמע גייען ארום , און די בלינדע זען; און זיי
zei un zen blinde di un arum geien lome di un gezunt zenen
they and see blind the and around walk lame the and whole are

האבן אפגעגעבן א שבח צו דעם ג-ט פון ישראל.
Yisroel fun G-t dem tsu shvach a opgegeben hoben
Israel of G-d the to praise a offer up have

לב און יהושע/ישוע האט צו זיך גערופן זיינע תלמידים, און
un talmidim zaine gerufen zich tsu hot Yeshua/Yehoshua un
and disciples his called self to has Yehoshua and

געזאגט: איך בין אינערלעך גערירט איבער דעם המון מענטשן, ווייל
vail mentshn hamon dem iber gerirt inerlech bin ich gezogt
because people crowd the over moved inwardly am I said

זיי זענען שוין דריי טעג מיט מיר און האבן נישט וואס צו עסן;
esen tsu vos nisht hoben un mir mit teg drai shoin zenen zei
eat to what not have and me with days three already are they

און איך וויל נישט זיי אוועקשיקן פאסטנדיק, טאמער וועלן זיי
zei velen tomer fastendik avekshiken zei nisht vil ich un
they will lest fasting send away them not want I and

אויסגיין אויפן וועג. לג און די תלמידים זאגן צו אים: פונוואנען זאלן
zolen funvanen im tsu zogen talmidim di un veg oifen oisgein
shall from where him to say disciples the and way on the faint

מיר נעמען אין דער מדבר אזויפיל ברויט, אזש צו זעטיקן אזא מאסע
mase aza zetiken tsu azh broit azoifil midbar der in nemen mir
crowd such a satisfy to even bread so much desert the in take we

מענטשן? לד און יהושע/ישוע זאגט צו זיי : וויפל לעבלעך
leblech vifel zei tsu zogt Yeshua/Yehoshua un mentshn
loaves how much them to says Yehoshua and people

ברויט האט איר? און זיי האבן געזאגט: זיבן , און אייניקע קליינע
kleine einike un ziben gezogt hoben zei un ir hot broit
small some and seven said have they and you have bread

פישלעך . לה און ער האט באפוילן דעם המון זיך אנידערצוזעצן
anidertsuzetsen zich hamon dem bafoilen hot er un fishlech
sit down themselves crowd the order did he and little fish

אויף דער ערד ; לו און גענומען די זיבן לעבלעך ברויט און די
di un broit leblech ziben di genumen un erd der oif
the and bread loaves seven the took and ground the on

פיש; האט געמאכט א ברכה און זיי צובראכן , און געגעבן צו
tsu gegeben un tsubrochn zei un broche a gemacht hot fish
to gave and broke up them and blessing a made had fish

די תלמידים, און די תלמידים צו די מאסן מענטשן. לז און אלע
ale un mentshn masen di tsu talmidim di un talmidim di
all and people crowds of the to disciples the and disciples the

HaMoshiach, having with them pisechim *(lame)*, ivrim *(blind)*, the crippled, the mute, and many others, and they laid them at Moshiach's feet, and Rebbe, Melech HaMoshiach gave the cholim *(sick persons)* refuah *(healing)*. 31 The result was that the multitude was astounded, witnessing mute people speaking, cripples made whole, the pisechim *(lame)* walking, and the ivrim *(blind people)* seeing, and they gave kavod to Elohei Yisroel.

32 And Rebbe, Melech HaMoshiach, having summoned his talmidim, said, I have rachmei shomayim for the multitudes, for already shloshah yamim *(three days)* they remain with me and they do not have anything they may eat, and I do not want to send them away famished, lest they might faint on the way. 33 And Moshiach's talmidim say to him, From where bamidbar *(in the wilderness)* is there enough lechem for us to feed such a vast multitude? 34 And he says to them, How much lechem, how many loaves do you have? And they said, Sheva, and a few dagim. 35 And when Rebbe, Melech HaMoshiach gave the command for the multitude to recline on the ground, 36 Rebbe, Melech HaMoshiach took the loaves numbering sheva and the dagim, and, making a bracha, Rebbe, Melech HaMoshiach offered the betziat halechem *(the breaking of the bread)* and served them to the

האבן געגעסן, און זענען זאט געווארן; און וואס איז איבערגעבליבן
ibergebliben iz vos un gevoren zat zenen un gegesen hoben
left over is what and become filled are and eaten have

פון די ברעקלעך האט מען אויפגעהויבן, זיבן גרויסע קערב .
kerb groise ziben oifgehoiben men hot breklech di fun
baskets large seven picked up they has broken pieces the from

לח און די , וואס האבן געגעסן, זענען געווען פיר טויזנט מענער,
mener toizent fir geven zenen gegesen hoben vos di un
men thousand four was are eaten have who those and

אחוץ פרויען און קינדער . לט און ער האט אוועקגעשיקט די המונים ,
hamonim di avekgeshikt hot er un kinder un froien achuts
crowds the send away did he and children and women besides

און איז איינגעשטיגן אין שיפל, און געקומען צו די גרענעצן פון
fun grenetsn di tsu gekumen un shifel in aingeshtigen iz un
of borders the to come and boat in step into is and

מגדון .
Magadan
Magadan

טז

און די פרושים און צדוקים זענען געקומען, כדי
kedei gekumen zenen Tsedukim un Perushim di un
in order that come are Sadducees and Pharisees the and

אים אויסצופרואוון, און האבן פארלאנגט, אז ער זאל זיי
zei zol er az farlangt hoben un oistsupruven im
them shall he that asked have and test him

ווייזן אן אות מן השמים . ב ער אבער האט ענטפערנדיק צו
tsu entferendik hot ober er hashomaim min os an vaizen
to answering has however he heaven from sign an to show

זיי געזאגט: אין אוונט זאגט איר; עס וועט זיין שיין וועטער,
veter shein zain vet es ir zogt ovent in gezogt zei
weather fair be will it you say evening in said them

מחמת דער הימל רויטלט זיך? ג און אינדערפרי : היינט וועט
vet haint inderfri un zich roitlt himel der machmas
will today in the morning and self turning red sky the because

זיין שטורמדיק, מחמת דער הימל רויטלט זיך און איז טריב .
trib iz un zich roitlt himel der machmas shturemdik zain
gloomy is and self turning red sky the because storming be

דאס אויסזען פון הימל פארשטייט איר אונטערצושיידן; נאר די
di nor untertsusheiden ir farshteit himel fun oiszen dos
the but to differentiate you understand sky of appearance the

צייכנס פון דער צייט קענט איר נישט! ד א בייז און נואפדיק דור
dor noyefdik un beiz a nisht ir kent tsait der fun tseichens
generation adulterous and evil a not you can time the of signs

פארלאנגט א צייכן ; און קיין צייכן וועט אים נישט געגעבן ווערן,
veren gegeben nisht im vet tseichen kein un tseichen a farlangt
to be given not it will sign any and sign a demands

אחוץ דאס צייכן פון יונה . און ער האט זיי איבערגעלאזט, און איז
iz un ibergelozt zei hot er un Yonah fun tseichen dos achuts
is and left them has he and Jonah of sign the except

אוועקגעגאנגען.
avekgegangen
went away

ה און די תלמידים זענען אריבערגעקומען אויף יענער זייט
zait yener oif aribergekumen zenen talmidim di un
side of the other on came over are disciples the and

talmidim, and Moshiach's
talmidim served them to the
multitudes. 37 And everyone
ate and they were satisfied,
and the Rebbe's farbrengen
shirayim were numbering
sheva baskets full. 38 And
the ones eating were arbaat
elafim *(four thousand)* men, not
counting nashim and yeladim.
39 And having sent away the
multitudes, Rebbe, Melech
HaMoshiach embarked in the
sirah *(boat)*, and came to the
region of Magadan.

16 And the Perushim
and Tzedukim
approached, to test Rebbe,
Melech HaMoshiach, asking
him to present them with
an ot *(sign)* from Shomayim.
2 But in reply, Rebbe, Melech
HaMoshiach said to them,
When it is erev, you say,
It will be fair weather, for
the sky is fiery red. 3 And
in the boker *(morning)* you
say, There will be stormy
weather today, for the
sky is overcast fiery red
and threatening. You have
daas to distinguish the
signs of the appearance
of the sky, but you can't
discern the signs of the
times? 4 A dor rah umnaef
*(an evil and adulterous
generation)* demands an
ot *(sign)*, and no ot will
be given it except the ot
of Yonah HaNavi. And
having left them, Rebbe,
Melech HaMoshiach went
away.

5 When the Moshiach's
talmidim arrived at the other

ים און האבן פארגעסן מיטצונעמען ברויט. ו און יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua un broit mittsunemen fargesen hoben un yam
Yehoshua and bread take along forgotten have and sea

האט צו זיי געזאגט: גיט אכטונג און היט זיך פארן
farn zich hit un achtung git gezogt zei tsu hot
before themselves beware and attention give said them to has

זויערטייג פון די פרושים און צדוקים . ז און זיי האבן עס
es hoben zei un Tsedukim un Perushim di fun zoierteig
it have they and Sadducees and Pharisees the of yeast

איבערגעלייגט צווישן זיך , און געזאגט: דאס איז ווייל מיר
mir vail iz dos gezogt un zich tsvishen ibergeleigt
we because is this said and themselves among reasoned

האבן נישט מיטגענומען קיין ברויט. ח און ווען יהושע/ישוע האט
hot Yeshua/Yehoshua ven un broit kein mitgenumen nisht hoben
has Yehoshua when and bread any take along not have

זיך דערוואוסט, האט ער געזאגט: אָ איר קליינגלויביקע, וואס רעדט
redt vos kleingloibike ir o gezogt er hot dervust zich
speaks what small believers you o said he has find out self

איר צווישן זיך , ווייל איר האט נישט קיין ברויט? ט פארשטייט
farshteit broit kein nisht hot ir vail zich tsvishen ir
understand bread any not have you because yourselves among you

איר נאך נישט, און געדענקט איר נישט די (פארברענגען מיט
mit farbrengen di nisht ir gedenkt un nisht noch ir
with pass the not you remember and not yet you

פינף ברויט פון די פינף טויזנט , און וויפל קערב איר האט
hot ir kerb vifel un toizent finf di fun broit finf
have you baskets how many and thousand five the of bread five

אויפגעהויבן? י אויך נישט די זיבן ברויט פאר די פיר טויזנט , און
un toizent fir di far broit ziben di nisht oich oifgehoiben
and thousand four the for bread seven the not also picked up

וויפל גרויסע (רביס שיריים) קערב איר האט אויפגעהויבן?
oifgehoiben hot ir kerb shiraim Rebbes groise vifel
picked up have you baskets leftovers Rebbe's great how much

יא ווי קומט עס, וואס איר פארשטייט נישט, אז איך האב נישט
nisht hob ich az nisht farshteit ir vos es kumt vi
not have I that not understand you that it comes how

גערעדט צו אייך פון ברויט? היט אייך אבער פארן זויערטייג פון
fun zoierteig farn ober aich hit broit fun aich tsu geredt
of yeast before however you beware bread of you to spoken

די פרושים און צדוקים . יב דעמאלט האבן זיי איינגעזען אז
az aingezen zei hoben demolt Tsedukim un Perushim di
that understand they have then Sadducees and Pharisees the

ער האט נישט געזאגט, זיי זאלן זיך היטן פארן זויערטייג
zoierteig farn hiten zich zolen zei gezogt nisht hot er
yeast before beware themselves should they said not has he

פון ברויט, נאר פאר דעם פלפול פון די פרושים און
un Perushim di fun pilpul dem far nor broit fun
and Pharisees the of casuistic hairsplitting the before but bread of

צדוקים .
Tsedukim
Sadducees

יג און ווען יהושע/ישוע איז געקומען אין די געגנטן פון קסריה
Caesarea fun gegentn di in gekumen iz Yeshua/Yehoshua ven un
Caesarea of regions the in come is Yehoshua when and

side, they had forgotten to take lechem.
6 But Rebbe, Melech HaMoshiach said to them, Take special precaution against the chametz *(swelling leaven)* of the Perushim and Tzedukim.
7 But they began reasoning among themselves, saying, We took no lechem.
8 But Rebbe, Melech HaMoshiach, aware of their machshavot *(thoughts)*, said, You men of little emunah, why do you reason among yourselves that you have no lechem?
9 Do you not yet have binah or remember the five loaves of the chamesh elafim *(five thousand)*, and how many baskets full you took up?
10 Or the shevah loaves of the arbaat elafim *(four thousand)*, and how many large baskets full you took up?
11 How is it that you do not chap *(grasp mentally)* that I did not speak to you concerning lechem? But beware of the chametz *(swelling, all-permeating leaven)* of the Perushim and Tzedukim.
12 Then Moshiach's talmidim understood that Rebbe, Melech HaMoshiach did not say to beware of the chametz of the lechem, but of the chametz of the teaching of the Perushim and the Tzedukim.

13 Now, having arrived in the district of Caesarea Philippi,

פון פיליפוס, האט ער געפרעגט זיינע תלמידים, אזוי צו זאגן : ווער,
ver zogen tsu azoi talmidim zaine gefregt er hot Filipos fun
who say to so disciples his asked he has Philippi of

זאגן די מענטשן, אז דער בר אנש איז? יד און זיי האבן געזאגט:
gezogt hoben zei un iz Enosh Bar der az mentshn di zogen
said have they and is of Man Son the that people the says

אייניקע (זאגן) יוחנן פון דער (ירדן) מקווה ; אנדערע אבער ,
ober andere mikveh Yarden der fun Yochanan zogen einike
however others mikveh Yarden the of John say some

אליהו ; נאך אנדערע ירמיהו , אדער איינער פון די נביאים . טו זאגט
zogt neviim di fun einer oder Yirmeyah andere noch Eliyahu
says prophets the of one or Yirmeyah others yet Eliyahu

ער צו זיי : און ווער, זאגט איר, אז איך בין? טז האט שמעון פעטרוס
Petros Shim'on hot bin ich az ir zogt ver un zei tsu er
Peter Simon has am I that you say who and them to he

ענטפערנדיק געזאגט: דו ביסט דער משיח , דער זון פון דעם
dem fun zun der Moshiach der bist du gezogt entferendik
the of Son the Moshiach the are you said answering

לעבעדיקן ג-ט! יז און יהושע/ישוע האט ענטפערנדיק צו אים געזאגט:
gezogt im tsu entferendik hot Yeshua/Yehoshua un G-t lebedikn
said him to answering has Yehoshua and G-d living

אז וואויל איז דיר, שמעון בר-יונה ; ווייל בשר ודם האט
hot v'dam basar vail Bar-Yonah Shim'on dir iz voil az
has and blood flesh because Bar Yonah Simon you are blessed that

עס דיר נישט אנטפלעקט, נאר מיין פאטער, וואס איז אין הימל ! יח און
un himel in iz vos foter main nor antplekt nisht dir es
and heaven in is who Father my but revealed not you this

איך זאג דיר אויך: דו ביסט פעטרוס, און אויף דעם דאזיקן פעלדזן וועל
vel feldzn dozikn dem oif un Petros bist du oich dir zog ich
will rock this the on and Peter are you also you tell I

איך בויען מיין קהלה; און די טויערן פון שאול תחתית וועלן זי נישט
nisht zi velen Tachtis Shaul fun toiern di un kehile main boien ich
not it will deepest Sheol of gates the and kehile my build I

בייקומען. יט און דיר וועל איך געבן די שליסלען פון דעם מלכות
Malchus dem fun shliselen di geben ich vel dir un baikumen
kingdom of the of keys the give I will you and defeat

השמים ; און וואס דו וועסט אסרן אויף דער ערד , דאס וועט זיין
zain vet dos erd der oif aseren vest du vos un hashomaim
be will that earth the on forbid you will you what and heaven

אסור אין הימל ; און וואס דו וועסט מתיר זיין אויף דער ערד ,
erd der oif zain mater vest du vos un himel in oser
earth the on be permit you will you what and heaven in forbidden

דאס וועט זיין מותר אין הימל . כ דעמאלט האט ער געבאטן זיינע
zaine geboten er hot demolt himel in mutar zain vet dos
his ordered he has then heaven in permitted be will that

תלמידים, דאס זיי זאלן קיינעם נישט אויסזאגן, אז ער איז דער
der iz er az oiszogen nisht keinem zolen zei dos talmidim
the is he that tell not anyone should they that disciples

משיח .
Moshiach
Moshiach

כא פון דעמאלט אָן האט יהושע/ישוע המשיח
HaMoshiach Yeshua/Yehoshua hot on demolt fun
the Moshiach Yehoshua has onwards then from

Rebbe, Melech HaMoshiach
began asking his talmidim,
saying, Who do men say that
[I] the Bar Enosh am? 14 And
Moshiach's talmidim said,
Some say Yochanan of the
tevilah of teshuva, and others
say, Eliyahu HaNavi, but still
others say, Yirmeyah or one
of the Neviim. 15 He says to
them, But you, who do you
consider me to be? 16 And,
Shim'on Kefa said in reply,
You are the Rebbe, Melech
HaMoshiach, the Ben Elohim
Chayyim! 17 And Rebbe, Melech
HaMoshiach said in reply
to him, Ashrey atah *(happy
are you)*, Shim'on Bar-Yonah,
because basar vadahm *(flesh
and blood)* did not give you this
hisgalus *(revelation)*, but Avi
sh'ba'Shomayim. 18 And I also
say to you that you are Shim'on
Kefa and upon this TSUR I will
build my Kehillah, my Chavurah
(the Community of Moshiach)
and the shaarei Sheol *(gates of
Sheol)* shall not overpower it.
19 I will give you the maftechot
Malchut HaShomayim *(keys
of the Kingdom of Heaven)*; and
whatever you shall bind as asur
(prohibited) on haaretz shall
be bound as asur *(prohibited)*
in Shomayim, and whatever
you shall loose as mutar
(permitted) on haaretz shall
be loosed as mutar *(permitted)*
in Shomayim. 20 Then Rebbe,
Melech HaMoshiach gave the
directive to his talmidim that
they should tell no one that
he was the Rebbe, Melech
HaMoshiach.

21 From that point he began
to explain to his talmidim

אנגעהויבן צו ווייזן זיינע תלמידים, אז ער מוז גיין קיין ירושלים ,
Yerushalayim kein gein muz er az talmidim zaine vaizen tsu ongehoiben
Jerusalem to go must he that disciples his show to begun

און ליידן א סך פון די זקנים און הויפט כהנים און סופרים,
sofrim un koyanim hoipt un zkeinem di fun sach a laiden un
scribes and kohenim chief and elders the from many a to suffer and

און געטייט ווערן, און דעם דריטן טאג אויפשטיין . כב און פעטרוס האט
hot Petros un oifshtein tog dritn dem un veren geteit un
has Peter and stand up again day third the and to be killed and

אים גענומען אויף א זייט, און האט אנגעהויבן צו שרייען אויף אים, אזוי
azoi im oif shraien tsu ongehoiben hot un zait a oif genumen im
so him on shout to begun has and side a on taken him

צו זאגן : שוין דיך, האר! דאס דאזיקע זאל דיר נישט געשען ! כג ער
er geshen nisht dir zol dozike dos Har dich shoin zogen tsu
he to happen not you shall these the L-rd you now say to

אבער האט זיך אויסגעדרייט און געזאגט צו פעטרוסן: אוועק פון מיר,
mir fun avek Petrosn tsu gezogt un oisgedreit zich hot ober
Me from away Peter to said and turn around self has however

שטן , דו ביסט א מיכשול פאר מיר; ווייל דו האסט נישט
nisht host du vail mir far michshol a bist du Satan
not you have you because me for stumbling block a are you Satan

אין זינען דאס, וואס געהערט צו ה׳ , נאר דאס, וואס געהערט צו
tsu gehert vos dos nor Hashem tsu gehert vos dos zinen in
to belongs which that only Hashem to belongs which that mind in

מענטשן! כד דעמאלט האט יהושע/ישוע געזאגט צו זיינע תלמידים!
talmidim zaine tsu gezogt Yeshua/Yehoshua hot demolt mentshn
disciples his to said Yehoshua has then man

אויב עמיצער וויל מיר נאכגיין , זאל ער זיך אליין פארלייקענען, און
un farleikenen alein zich er zol nochgein mir vil emitser oib
and deny alone himself he let follow me wants someone if

נעמען זיין בוים, און מיר נאכפאלגן! כה מחמת ווער עס וויל מציל
matsl vil es ver machmas nochfolgen mir un boim zain nemen
save wants the one who because follow me and tree his take

זיין זיין לעבן, דער וועט עס פארלירן; ווער אבער עס פארלירט
farlirt es ober ver farliren es vet der leben zain zain
loses it however who to lose it will this one life his do

זיין לעבן צוליב מיר, דער וועט עס געפינען. כו מחמת וואס
vos machmas gefinen es vet der mir tsulib leben zain
what because find it will this one me on account of life his

וועט עס העלפן א מענטשן, אויב ער זאל געווינען די גאנצע וועלט,
velt gantse di gevinen zol er oib mentshn a helfen es vet
world whole the gain shall he if people a help it will

און פארלירן זיין לעבן? אדער וואס קען א מענטש געבן אויסצולייזן זיין
zain oistsuleizen geben mentsh a ken vos oder leben zain farliren un
his redeem give man a can what or life his to lose and

לעבן? כז מחמת דער בר אנש וועט קומען אין דער הערלעכקייט פון
fun herlechkeit der in kumen vet Enosh Bar der machmas leben
of glory the in come will of Man Son the because life

זיין פאטער מיט זיינע מלאכים ; און דעמאלט וועט ער פארגעלטן יעדן
yedn fargeltn er vet demolt un malochim zaine mit foter zain
every repay he will then and angels his with Father his

איינעם לויט זיינע מעשים. כח באמת זאג איך אייך, אז אייניקע
einike az aich ich zog beemes maisim zaine loit einem
some that you I tell in truth deeds his according to one

that it was necessary that
Rebbe, Melech HaMoshiach
go to Yerushalayim, and
suffer many things from the
Zekenim *(Elders)*, and the Rashei
Hakohanim *(the Chief Priests)*
and the Sofrim *(Scribes)* and
it was necessary for Moshiach
to be killed and have his
histalkus *(passing)*, that he
would undergo the Techiyas
HaMoshiach *(Resurrection of
Moshiach)* on Yom HaShlishi.
22 And Kefa took him aside
and began to rebuke him,
saying, Chas vshalom *(G-d
forbid)*! Adoni, this shall
never happen to you! 23 But
Rebbe, Melech HaMoshiach
turned and said to Kefa, Get
behind me, HaSatan! You are
a michshol *(stumbling block)*
to me; for you are not setting
your mind on the things of
Hashem, but the things of
Bnei Adam! 24 Then Rebbe,
Melech HaMoshiach said to his
talmidim, If anyone wishes to
come after me, let him turn
in hinnazrut *(self-denial)*, and
take up his etz shel mesiros
nefesh *(tree of self-sacrifice)*,
and follow me. 25 For whoever
wishes to save his nefesh
shall lose it; but whoever
loses his nefesh on account of
me shall find it. 26 For what
will a man be benefited if
he acquires the whole world
and forfeits his neshamah,
or what will a man give in
exchange for his neshamah?
27 For the Bar Enosh is about
to come in the kavod of his
Av with his malachim and
will then recompense every
man according to his ma'asim.
28 Omein, I say to you, there

פון די , וואס שטייען דא , וועלן נישט פארזוכן דעם טעם פון טויט ,
toit fun taam dem farzuchen nisht velen do shteien vos di fun
death of taste the sample not will here stand who the of

ביז זיי וועלן זען דעם בר אנש קומען אין זיין מלכות .
Malchus zain in kumen Enosh Bar dem zen velen zei biz
kingdom of his in come of Man Son the see will they until

יז
און אין זעקס טעג ארום נעמט יהושע/ישוע מיט זיך
zich mit Yeshua/Yehoshua nemt arum teg zeks in un
himself with Yehoshua takes around days six in and

פעטרוסן, און יעקבן , און זיין ברודער יוחנן , און פירט
firt un Yochanan bruder zain un Yaakovn un Petrosn
leads and John brother his and Jacob and Peter

זיי אליין ארויף אויף א הויכן בארג . [ב] און ער איז פארענדערט
farendert iz er un barg hoichn a oif aroif alein zei
transfigured is he and mountain high a on up alone them

געווארן פאר זיי , און זיין פנים האט געלויכטן ווי די זון , און
un zun di vi geloichten hot ponem zain un zei far gevoren
and sun the like shine did face his and them before become

זיינע מלבושים זענען געווארן ווייס ווי דאס ליכט. [ג] און זע , משה
Moshe ze un licht dos vi vais gevoren zenen malbushem zaine
Moses look and light the as white become are clothing his

און אליהו האבן זיך באוויזן צו זיי , רעדנדיק מיט אים.
im mit redendik zei tsu bavizen zich hoben Eliyahu un
him with speaking them to appear themselves have Eliyahu and

[ד] און פעטרוס האט ענטפערנדיק געזאגט צו יהושען/ישוען : האר,
Har Yeshuan/Yehoshuan tsu gezogt entferendik hot Petros un
L-rd Yehoshua to said answering has Peter and

עס איז גוט פאר אונדז דא צו זיין! אויב דו ווילסט, וועל איך דא
do ich vel vilst du oib zain tsu do undz far gut iz es
here I will want you if be to here us for good is it

מאכן דריי געצעלטן; איינס פאר דיר, און איינס פאר משהן , און
un Moshen far eins un dir far eins getseltn drai machen
and Moses for one and you for one tents three make

איינס פאר אליהו . [ה] און בשעת ער האט נאך גערעדט, זע , א
a ze geredt noch hot er beshas un Eliyahu far eins
a look speaking still was he while and Eliyahu for one

ליכטיקער וואלקן האט זיי באשאטנט ; און זע , א קול אויס דעם
dem ois kol a ze un bashotnt zei hot volken lichtiker
the out of voice a look and overshadow them has cloud bright

וואלקן האט געזאגט: דאס איז מיין געליבטער זון , אין וועמען איך האב
hob ich vemen in zun gelibter main iz dos gezogt hot volken
have I whom in Son beloved my is this said has cloud

א וואוילגעפעלן; אים זאלט איר הערן! [ו] און ווי די תלמידים האבן עס
es hoben talmidim di vi un heren ir zolt im voilgefelen a
it have disciples the as and hear you shall him well pleased a

געהערט, זענען זיי אנידערגעפאלן אויף זייערע פנימער, און האבן
hoben un penemer zeiere oif anidergefalen zei zenen gehert
have and faces their on fell down they are heard

זיך זייער געפארכטן. [ז] און יהושע/ישוע איז צוגעגאנגען און
un tsugegangen iz Yeshua/Yehoshua un geforchten zeier zich
and go over is Yehoshua and afraid very themselves

האט זיי אנגערירט און געזאגט: שטייט אויף, און האט נישט קיין מורא!
moire kein nisht hot un oif shteit gezogt un ongerirt zei hot
fear any not have and up stand said and touched them has

are some of those who are
standing here who shall not
taste death until they see the
Bias of the Bar Enosh coming in
his Malchut.

17 And after shisha
yamim *(six days)*,
Rebbe, Melech HaMoshiach
took Kefa, Ya'akov and
Yochanan his brother; he
brings them up to a high
mountain in yechidus. [2] And
Rebbe, Melech HaMoshiach
was transfigured before
them, and Moshiach's face
shone like the shemesh
(sun), and his garments
became brilliant like the
ohr. [3] And hinei! There
appeared before them
Moshe Rabbenu and Eliyahu
HaNavi conferring with
Rebbe, Melech HaMoshiach.
[4] And Kefa said in reply to
Rebbe, Melech HaMoshiach,
Adoni, it is good for us
to be here. If you wish, I
will make shalosh sukkot
here: one for you, and one
for Moshe Rabbenu, and
one for Eliyahu HaNavi.
[5] While he was speaking,
hinei! A brightly shining
anan *(cloud)* overshadowed
them, and hinei! A bat kol
(a voice from heaven) out of
the anan was saying, This
is My Ben ahuvi *(beloved
Son)* with whom I am well-
pleased. Listen to him.
[6] And having heard this,
the talmidim fell on their
faces and were filled with
pachad. [7] And Rebbe, Melech
HaMoshiach came to them,
and touched them, and
said, Arise, and do not

ח און ווען זיי האבן אויפגעהויבן זייערע אויגן, האבן זיי קיינעם נישט
nisht keinem zei hoben oigen zeiere oifgehoiben hoben zei ven un
not anyone they have eyes their lift up have they when and

געזען, אחוץ יהושען/ישוען אליין.
alein Yeshuan/Yehoshuan achuts gezen
alone Yehoshua except seen

ט און בשעת זיי זענען אראפגעגאנגען פון בארג , האט
hot barg fun aropgegangen zenen zei beshas un
has mountain from went down are they while and

יהושע/ישוע זיי באפוילן, אזוי צו זאגן: זאגט קיינעם נישט פון
fun nisht keinem zogt zogen tsu azoi bafoilen zei Yeshua/Yehoshua
of not anyone tell say to so ordered them Yehoshua

דער זעאונג, ביז דער בר אנש איז אויפגעשטאנען פון די טויטע.
toite di fun oifgeshtanen iz Enosh Bar der biz zeung der
dead the from stand up again is of Man Son the until vision the

י און די תלמידים האבן אים געפרעגט, אזוי צו זאגן: און פארוואס זאגן
zogen farvos un zogen tsu azoi gefregt im hoben talmidim di un
say why and say to so asked him have disciples the and

די סופרים, אז אליהו דארף צום ערשט קומען? יא ער אבער האט
hot ober er kumen ersht tsum darf Eliyahu az sofrim di
has however he come first to the must Eliyahu that scribes the

ענטפערנדיק געזאגט: אליהו קומט טאקע , און וועט אלץ צוריקשטעלן;
tsurikshtelen alts vet un take kumt Eliyahu gezogt entferendik
restore all will and actually comes Eliyahu said answering

יב נאר איך זאג אייך, אז אליהו איז שוין געקומען, און זיי האבן
hoben zei un gekumen shoin iz Eliyahu az aich zog ich nor
have they and come already is Eliyahu that you tell I but

אים נישט דערקענט , נאר געמאכט מיט אים, וואס זיי האבן געוואלט.
gevolt hoben zei vos im mit gemacht nor derkent nisht im
wanted have they what him with did only recognized not him

אָט אזוי וועט אויך דער בר אנש האבן צו ליידן פון זיי .
zei fun laiden tsu hoben Enosh Bar der oich vet azoi ot
them from suffering to have of Man Son the also will in this way just

יג דעמאלט האבן די תלמידים פארשטאנען, אז ער האט גערעדט צו
tsu geredt hot er az farshtanen talmidim di hoben demolt
to spoken has he that understand disciples the did then

זיי וועגן יוחנן פון דער (ירדן) מקווה .
mikveh Yarden der fun Yochanan vegen zei
mikveh Yarden the of John about them

יד און ווען זיי זענען געקומען צו דעם המון עם , איז געקומען
gekumen iz am hamon dem tsu gekumen zenen zei ven un
come is people crowd the to come are they when and

צו אים א מענטש, וואס איז אנידערגעפאלן פאר אים אויף די קני ,
kni di oif im far anidergefalen iz vos mentsh a im tsu
knee the on him before knelt down is who man a him to

טו און געזאגט: האר, דערבארם דיך אויף מיין זון ; ווייל ער איז
iz er vail zun main oif dich derbarem Har gezogt un
is he because son my on you have mercy on L-rd said and

א חולי-נופל , און ליידט שווער; מחמת אפטמאל פאלט ער אין פייער
faier in er falt oftmol machmas shver laidt un choleh-nofel a
fire in he falls often because hard suffers and epileptic a

אריין, און אפטמאל אין וואסער אריין. טז און איך האב אים געבערענגט
gebrengt im hob ich un arain vaser in oftmol un arain
brought him have I and into water in often and into

be afraid. 8 And lifting
their eyes, they saw no
one except only Rebbe,
Melech HaMoshiach himself,
alone.

9 And as Moshiach's talmidim
were coming down from the
mountain, Rebbe, Melech
HaMoshiach gave them this
directive saying, Tell the
mareh *(vision)* to no one until
the Bar Enosh has undergone
the Techiyas HaMoshiach.
10 And Moshiach's talmidim
asked him, saying, Why
then do the Sofrim say
that it is necessary for
Eliyahu HaNavi to come
first? 11 And Rebbe, Melech
HaMoshiach said in reply,
Eliyahu HaNavi does indeed
have his coming and will
restore all things. 12 But
I say to you, that Eliyahu
has come already, and they
did not have daas of him,
but did to him whatever
they willed. So also the Bar
Enosh is about to suffer by
them. 13 Then the Moshiach's
talmidim had binah that
he spoke to them about
Yochanan of the tevilah of
teshuva.

14 And when they came
to the multitude, a man
came up to Rebbe, Melech
HaMoshiach, falling down
before him. 15 And the
man said, Adoni, grant
rachamim *(mercy)* on this
ben *(son)* of mine, for he
is an epileptic, and suffers
horribly; for often he falls
into the eish, and often into
the mayim. 16 And I brought
him to your talmidim, and

צו דיינע תלמידים, און זיי האבן אים נישט געקענט אויסהיילן. יז און
un oisheilen gekent nisht im hoben zei un talmidim daine tsu
and heal be able not him have they and disciples your to

יהושע/ישוע האט ענטפערנדיק געזאגט: אָ אומגלויביק און פארקרימט
farkrimt un umgloibik o gezogt entferendik hot Yeshua/Yehoshua
perverse and faithless o said answering has Yehoshua

דור ! ווילאנג זאל איך זיין ביי אייך? ווילאנג זאל איך אייך
aich ich zol vilang aich bai zain ich zol vilang dor
you I shall how long you with be I shall how long generation

דערטראגן? ברענגט אים אהער צו מיר! יח און יהושע/ישוע האט
hot Yeshua/Yehoshua un mir tsu aher im brengt dertrogen
has Yehoshua and me to here him bring tolerate

אנגעשריגן אויף אים, און דער בייזער גייסט איז פון אים ארויס, און
un arois im fun iz Gaist beizer der un im oif ongeshrigen
and out him from is Spirit evil the and him on rebuked

דאס יינגל איז געזונט געווארן פון יענער שעה אָן . יט דעמאלט
demolt on sho yener fun gevoren gezunt iz yingel dos
then without hour that from become healthy is boy the

זענען די תלמידים צוגעגאנגען צו יהושען/ישוען , ווען זיי זענען
zenen zei ven Yeshuan/Yehoshuan tsu tsugegangen talmidim di zenen
are they when Yehoshua to went over disciples the are

געווען מיט אים אליין, און האבן געזאגט: פארוואס זענען מיר נישט געווען
geven nisht mir zenen farvos gezogt hoben un alein im mit geven
was not we are why said have and alone him with was

ביכולת אים ארויסצוטרייבן? כ און ער זאגט צו זיי : צוליב
tsulib zei tsu zogt er un aroistsutraiben im bichoiles
on account of them to says he and to cast out him able

אייער קליינגלויביקייט! מחמת באמת זאג איך אייך: אויב איר וואלט
volt ir oib aich ich zog beemes machmas kleingloibikeit eier
would you if you I tell in truth because lack of faith your

געהאט אמונה ווי א זענעפט קערנדל, וואלט איר געזאגט צו דעם דאזיקן
dozikn dem tsu gezogt ir volt kerendel zeneft a vi emune gehat
this the to have said you would seed mustard a as faith have

בארג : הויב דיך אויף פונדאנען דארטן אהין! און ער וואלט זיך
zich volt er un ahin dorten fundanen oif dich hoib barg
itself would it and here there from here up you lift mountain

אויפגעהויבן, און קיין זאך וואלט נישט געווען אוממעגלעך פאר אייך.
aich far ummeglech geven nisht volt zach kein un oifgehoiben
you for impossible have been not would thing any and picked up

כא (דער דאזיקער מין אבער גייט נישט ארויס אחוץ דורך תפילה
tfile durch achuts arois nisht geit ober min doziker der
prayer through except out not goes however kind this one the

און פאסטן.) כב און בשעת זיי זענען ארומגעגאנגען אין גליל , האט
hot Galil in arumgegangen zenen zei beshas un fasten un
has Galilee in walking about are they while and fasting and

יהושע/ישוע צו זיי געזאגט: דער בר אנוש וועט איבערגעגעבן
ibergegeben vet Enosh Bar der gezogt zei tsu Yeshua/Yehoshua
turned over will of Man Son the said them to Yehoshua

ווערן אין הענט פון מענטשן; כג און זיי וועלן אים טייטן, און דעם דריטן
dritn dem un teiten im velen zei un mentshn fun hent in veren
third the and kill him will they and men of hands in become

טאג וועט ער אויפשטיין . און זיי זענען געווארן זייער באטריבט.
batribt zeier gevoren zenen zei un oifshtein er vet tog
grieved very become have they and standing up again he will day

they could not give him refuah.
17 And Rebbe, Melech HaMoshiach said in reply, O perverted generation without emunah, how long shall I be with you? How long shall I put up with you? Bring him here to me.
18 And Rebbe, Melech HaMoshiach rebuked it, and the shed came out of him, and the bocher received his refuah that hour.
19 Then the talmidim came to Rebbe, Melech HaMoshiach in a yechidus *(private meeting with the Rebbe)*, and said, Why were we not able to cast it out?
20 And Rebbe, Melech HaMoshiach said to them, On account of your little emunah, for, omein, I say to you, if you have emunah as a mustard seed, you shall say to this mountain, Move from here, and it shall be moved; and nothing shall be impossible for you.
21 But this kind do not come out except by tefillah and tzom.
22 And as they were gathering together in the Galil, Rebbe, Melech HaMoshiach said to them, The Bar Enosh is about to be handed over, even betrayed, into the hands of Bnei Adam.
23 And they will kill him, and Rebbe, Melech HaMoshiach will have a histalkus *(passing)* and will undergo the Techiyas HaMoshiach on the Yom HaShlishi. And Moshiach's talmidim were deeply moved with agmat nefesh *(grief)*.

כד און ווען זיי זענען געקומען קיין כפר-נחום , זענען די
di zenen K'far-Nachum kein gekumen zenen zei ven un
the are K'far-Nachum to come are they when and

איינמאנער פון דעם האלבן שקל צוגעקומען צו פעטרוסן, און
un Petrosn tsu tsugekumen shekl halbn dem fun ainmoner
and Peter to come shekel half the of collector

געזאגט: אייער רבי צאלט נישט דעם האלבן שקל ? כה זאגט ער: יא !
yo er zogt shekl halbn dem nisht tsolt Rebbe eier gezogt
yes he says shekel half the not pay Rebbe your said

און ווען ער איז אריינגעקומען אין הויז , איז יהושע/ישוע אים
im Yeshua/Yehoshua iz hoiz in araingekumen iz er ven un
him Yehoshua is house in come in is he when and

אנטקעגנגעקומען, זאגנדיק: וואס מיינסטו , שמעון ? די מלכים
melachim di Shim'on meinstu vos zogendik antkegengekumen
kings the Simon you think what saying met coming

פון דער ערד , פון וועמען נעמען זיי שטייערן אדער צינזן ? פון
fun tsinzn oder shtaiern zei nemen vemen fun erd der fun
from tribute or taxes they take whom of earth the of

זייערע קינדער, אדער פון פרעמדע ? כו און ווען ער האט געזאגט: פון
fun gezogt hot er ven un fremde fun oder kinder zeiere
of said has he when and strangers from or children their

פרעמדע, האט יהושע/ישוע צו אים געזאגט: אזוי זענען די קינדער
kinder di zenen azoi gezogt im tsu Yeshua/Yehoshua hot fremde
children the are thus said him to Yehoshua has strangers

פריי! כז נאר כדי מיר זאלן נישט זיין קיין מיכשול פאר זיי ,
zei far michshol kein zain nisht zolen mir kedei nor frai
them for stumbling block any be not should we so that but free

גיי צום ים , און ווארף אריין א ווענטקע , און נעם דעם ערשטן פיש,
fish ershtn dem nem un ventke a arain varf un yam tsum gei
fish first the take and fishing rod a in throw and sea to the go

וואס וועט ארויפקומען; און ווען דו וועסט אויפעפענען זיין מויל ,
moil zain oifefenen vest du ven un aroifkumen vet vos
mouth its open will you when and come up will which

וועסטו געפינען א זילבערנע מטבע (א סטאטער); נעם זי, און גיב זי
zi gib un zi nem stater a matbeie zilberne a gefinen vestu
it give and it take stater a coin silver a find will you

פאר מיר און פאר דיר.
dir far un mir far
you for and me for

יח אין יענער שעה זענען די תלמידים געקומען צו
tsu gekumen talmidim di zenen sho yener in
to come disciples the are hour that in

יהושען/ישוען , און געזאגט: ווער איז אינדעראמתן דער
der inderamten iz ver gezogt un Yeshuan/Yehoshuan
the in the truth is who said and Yehoshua

גרעסטער אין דעם מלכות השמים ? ב און ער האט גערופן צו זיך
zich tsu gerufen hot er un hashomaim Malchus dem in grester
self to called has he and heaven kingdom of the in greatest

א קינד, און האט עס געשטעלט אין זייער מיט , ג און געזאגט: באמת
beemes gezogt un mit zeier in geshtelt es hot un kind a
in truth said and midst their in stood it has and child a

זאג איך אייך: אויב איר וועט זיך נישט אומקערן, און ווערן ווי
vi veren un umkeren nisht zich vet ir oib aich ich zog
like become and turn back not yourselves will you if you I tell

24 And when they had come to K'far-Nachum, those who collected the two drachma tax approached Kefa, and said, Does your rebbe not pay the two
drachma tax? 25 Kefa
said, Ken. And when Kefa came into the bais *(house)*, Rebbe, Melech HaMoshiach anticipated Kefa with this question, What think you, Shim'on? From whom do the melechei haaretz *(kings of the earth)* collect customs or poll tax, from their banim *(sons)* or from
zarim *(strangers)*? 26 And
upon Kefa’s saying, From zarim, Rebbe, Melech HaMoshiach said to Kefa, Veha raya *(consequently)*, the banim are patur
(exempt, free). 27 But, lest
we give them offense, go to the yam *(sea)*, and cast in a hook, and take the first dag *(fish)* that comes up; and when you open its mouth, you will find a stater *(coin)*. Take that and give it to them for you and for me.

18 At that time, the talmidim approached Rebbe, Melech HaMoshiach with this she'elah saying, Who then is greatest in the Malchut HaShomayim?
2 And having called a
yeled to himself, he set
him before them, 3 and
said, Omein, I say to you, unless you change inwardly and have a

די קינדער , וועט איר בשום אופן נישט אריינגיין אין דעם מלכות
Malchus dem in araingein nisht oifen beshum ir vet kinder di
kingdom of the in enter not way never you will children the

השמים ! [ד] דעריבער ווער עס וועט זיך אליין דערנידעריקן ווי דאס
dos vi dernideriken alein zich vet es ver deriber hashomaim
the like lower alone self will it who therefore heaven

דאזיקע קינד, דער איז דער גרעסטער אין מלכות השמים . [ה] און
un hashomaim Malchus in grester der iz der kind dozike
and heaven kingdom of in greatest the is this one child these

ווער עס וועט אויפנעמען איין קינד אזעלכעס אין מיין נאמען, דער
der nomen main in azelches kind ein oifnemen vet es ver
this one name my in such child one receive will it who

נעמט מיך אויף. [ו] ווער אבער עס וועט פארפירן צום שטרויכלען איינס
eins shtroichlen tsum farfiren vet es ober ver oif mich nemt
ones stumbling unto mislead will it however who on Me takes

פון די דאזיקע קליינע , וואס גלויבן אין מיר, איז בעסער פאר אים
im far beser iz mir in gloiben vos kleine dozike di fun
him for better is Me in believe who small ones these the of

וואלט עס געווען, אז א גרויסער מילשטיין וואלט אנגעהאנגען געווארן
gevoren ongehongen volt milshtein groiser a az geven es volt
become hanged would millstone great a that be it would

אויף זיין האלדז, און ער וואלט דערטרונקען געווארן אין דער טיפעניש פון
fun tifenish der in gevoren dertrunken volt er un haldz zain oif
of depth the in become drown would he and neck his on

ים . [ז] ווי צו דער וועלט מחמת די מיכשולים ! מחמת
machmas michshoilem di machmas velt der tsu vei yam
because stumbling blocks these because of world the to woe sea

שטרויכלונגען מוזן קומען; נאר ווי איז צו דעם מענטשן, דורך
durch mentshn dem tsu iz vei nor kumen muzn shtroichlungen
through person that to is woe but come must temptations

וועמען דאס מיכשול קומט! [ח] און אויב דיין האנט אדער דיין
dain oder hant dain oib un kumt michshol dos vemen
your or hand your if and comes stumbling block the whom

פוס פארפירט דיך צום שטרויכלען, האק אים אפ, און ווארף אים אוועק
avek im varf un op im hak shtroichlen tsum dich farfirt fus
away it throw and off it chop stumbling to the you misleads foot

פון דיר! עס איז בעסער פאר דיר אריינצוגיין אין דעם לעבן לאם אדער
oder lom leben dem in araintsugein dir far beser iz es dir fun
or lame life the in to enter you for better is it you from

הינקענדיק, ווי צו האבן ביידע הענט אדער ביידע פיס און געווארפן צו
tsu gevorfen un fis beide oder hent beide hoben tsu vi hinkendik
to thrown and feet both or hands both have to than limping

ווערן אין דעם אייביקן פייער אריין. [ט] און אויב דיין אויג פארפירט דיך
dich farfirt oig dain oib un arain faier eibikn dem in veren
you misleads eye your if and into fire eternal the in be

צום שטרויכלען, רייס עס ארויס און ווארף עס אוועק פון דיר! עס
es dir fun avek es varf un arois es rais shtroichlen tsum
it you from away it throw and out it rip stumbling to the

איז בעסער פאר דיר אריינצוגיין אין דעם לעבן מיט איין אויג, ווי צו
tsu vi oig ein mit leben dem in araintsugein dir far beser iz
to than eye one with life the in to enter you for better is

האבן צוויי אויגן און געווארפן צו ווערן אין דעם גיהנום פון פייער.
faier fun Gehinnom dem in veren tsu gevorfen un oigen tsvei hoben
fire of Gehenna the in be to thrown and eyes two have

complete turn around
and become like yeladim,
you shall never enter the
Malchut HaShomayim.
4 Therefore, whoever humbles
himself as this yeled, he
is the greatest in the
Malchut HaShomayim.
5 And whoever receives
one such yeled in my
Name receives me. 6 But
whoever causes a michshol
(stumbling block) for one
of these little ones, who
have emunah in me, it
is better for him that
a heavy millstone be
hung around his neck,
and that he be drowned
in the depth of the sea.
7 Oy lOlam *(Woe to the
World)* because of its
michsholim *(stumbling
blocks)*! For it is inevitable
that michsholim come;
but oy to that man
through whom the
michshol comes. 8 And
if your hand or your
foot causes a michshol
for you, cut it off, and
throw it from you. It is
better for you to enter
Chayyim crippled or
as one of the pisechim
(lame), than, having two
hands and two feet, to
be cast into the Eish
Olam *(Eternal Fire)*. 9 And
if your eye causes a
michshol for you, pluck
it out and throw it from
you. It is better for you
to enter Chayyim one-
eyed than, having two
eyes, to be cast into
the Gehinnom HaEish.
10 See to it that you do

י גיט אכטונג , אז איר זאלט נישט מבזה זיין קיין איינס פון די
di fun eins kein zain mevaze nisht zolt ir az achtung git
the of one even do despise not shall you that attention give

דאזיקע קליינע ! מחמת איך זאג אייך, אז זייערע מלאכים אין
in malochim zeiere az aich zog ich machmas kleine dozike
in angels their that you tell I because little ones these

הימל זען תמיד דאס פנים פון מיין פאטער, וואס איז אין הימל .
himel in iz vos foter main fun ponem dos tomed zen himel
heaven in is who Father my of face the always see heaven

יא (מחמת דער בר אנש איז געקומען, כדי צו ראטעווען דאס, וואס
vos dos rateven tsu kedei gekumen iz Enosh Bar der machmas
which that save to so as come is of Man Son the because

איז פארלוירן געגאנגען.) יב וואס מיינט איר? ווען א געוויסער מאן האט
hot man geviser a ven ir meint vos gegangen farloiren iz
has man certain a when you think what gone lost is

הונדערט שאף, און איינע פון זיי וועט פארבלאנדזשען, צי וועט ער
er vet tsi farblondzhen vet zei fun eine un shof hundert
he will get lost will them of one and sheep hundred

דען נישט איבערלאזן די ניין און ניינציק אויף די בערג , און גיין
gein un berg di oif naintsik un nein di iberlozen nisht den
go and mountains the on ninety and nine the leave not then

זוכן די פארבלאנדזשעטע? יג און ווען עס טרעפט זיך, אז ער
er az zich treft es ven un farblondzhete di zuchen
he that self happens it when and stray one the search for

געפינט זי, באמת זאג איך אייך, ער פריידט זיך מער מיט איר, ווי
vi ir mit mer zich freidt er aich ich zog beemes zi gefint
than it with more himself rejoices he you I tell in truth it finds

מיט די ניין און ניינציק, וואס זענען נישט פארבלאנדזשעט געווארן.
gevoren farblondzhet nisht zenen vos naintsik un nein di mit
become gone astray not are who ninety and nine the with

יד אָט אזוי איז עס אויך נישט דער רצון פאר אייער פאטער, וואס
vos foter eier far rotsn der nisht oich es iz azoi ot
who Father your of will the not also it is in this way just

איז אין הימל , אז איינס פון די דאזיקע קליינע זאל פארלוירן גיין .
gein farloiren zol kleine dozike di fun eins az himel in iz
go lost shall little ones these the of one that heaven in is

טו ווען דיין ברודער וועט זינדיקן (קעגן דיר), זאלסטו גיין , און
un gein zolstu dir kegen zindikn vet bruder dain ven
and go shall you you against sin will brother your when

אים זאגן מוסר בלויז צווישן דיר און אים אליין. טז וועט ער דיך
dich er vet alein im un dir tsvishen bloiz musar zogen im
you he will alone him and you between only reprove say him

הערן, האסטו געוואונען דיין ברודער. אויב אבער ער וועט נישט
nisht vet er ober oib bruder dain gevunen hostu heren
not will he however if brother your won you have hear

הערן, זאלסטו נעמען מיט דיר נאך איינעם אדער צוויי, כדי פון דעם
dem fun kedei tsvei oder einem noch dir mit nemen zolstu heren
the from so that two or one yet you with take shall you hear

מויל פון צוויי עדות אדער דריי זאל יעדע זאך פעסטגעשטעלט
festgeshtelt zach yede zol drai oder eides tsvei fun moil
confirmed thing every shall three or witnesses two of mouth

ווערן . יז און אויב ער וועט זיי נישט הערן, זאג עס צו דער קהלה.
kehile der tsu es zog heren nisht zei vet er oib un veren
kehile the to it tell hear not them will he if and become

not look down on one
of these little ones, for
I say to you that their
malachim which are in
Shomayim continually
behold the face of Avi
sh'ba'Shomayim *(my
Father who is in Heaven)*.
11 For the Bar Enosh
came to save that which
was lost. 12 What do you
think? If any man owns a
hundred kevesim *(sheep)*
and one of them has
gone astray, does he not
leave the ninety-nine
on the hillsides and go
and search for the one
that is straying? 13 And
if it turns out that he
finds it, beemes I say to
you, he has more simcha
(joy) over it than over
the ninety-nine which
have not gone astray.
14 Thus it is not the ratzon
Hashem, the will of your
Av sh'ba'Shomayim, that
one of these little ones
perish.

15 And if your Ach
b'Moshiach sins against
you, go and reprove him in
private, just between the two
of you; if he listens to you,
you have gained your Ach
b'Moshiach. 16 But if he does
not listen to you, take one or
two more Achim b'Moshiach
with you, so that by the PI
SHNAYIM SHLOSHAH EDIM
*(by the mouth of two or three
witnesses)* every word shall
be established. 17 But if he
refuses to listen to them,
speak to the shtiebel kehillah,

ווען אבער ער וויל די קהלה אויך נישט הערן, זאל ער זיין פאר דיר
dir far zain er zol heren nisht oich kehile di vil er ober ven
you for be he shall hear not also kehile the will he however when

ווי א גוי און דער שטייער אויפמאנער. יח באמת זאג איך אייך, וואס
vos aich ich zog beemes oifmoner shtaier der un goi a vi
what you I tell in truth collector tax the and gentile a as

איר וועט אסרן אויף דער ערד, דאס וועט זיין אסור אין הימל, און
un himel in oser zain vet dos erd der oif aseren vet ir
and heaven in forbidden be will that earth the on forbid will you

וואס איר וועט מתיר זיין אויף דער ערד, דאס וועט זיין מותר אין
in mutar zain vet dos erd der oif zain mater vet ir vos
in permitted be will that earth the on be permit will you what

הימל. יט ווייטער זאג איך אייך, אויב צוויי פון אייך וועלן מסכים זיין
zain maskem velen aich fun tsvei oib aich ich zog vaiter himel
be agree will you of two if you I tell further heaven

אויף דער ערד וואס שייך וועלכע עס איז זאך, אויף וואס זיי
zei vos oif zach iz es velche shaich vos erd der oif
they what on thing is it which concerning what earth the on

ווילן בעטן, וועט עס זיי געטאן ווערן פון מיין פאטער, וואס איז אין
in iz vos foter main fun veren geton zei es vet beten vilen
in is who Father my of to be done them it will ask want

הימל. כ מחמת וואו צוויי אדער דריי זענען פארזאמלט אין מיין
main in farzamlt zenen drai oder tsvei vu machmas himel
my in gathered are three or two where because heaven

נאמען, דארט בין איך צווישן זיי.
zei tsvishen ich bin dort nomen
them among I am there name

כא דעמאלט איז פעטרוס צוגעגאנגען צו אים, און געזאגט; האר,
Har gezogt un im tsu tsugegangen Petros iz demolt
L-rd said and him to go over Peter is then

וויפל מאל, ווען מיין ברודער זינדיקט קעגן מיר, דארף איך אים
im ich darf mir kegen zindikt bruder main ven mol vifel
him I must me against sins brother my when times how many

מוחל זיין? צי ביז צום זיבעטן מאל? כב זאגט יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua zogt mol zibetn tsum biz tsi zain moichel
Yehoshua says time seventh to the until be forgive

צו אים: איך זאג דיר נישט, ביז צום זיבעטן מאל; נאר, ביז
biz nor mol zibetn tsum biz nisht dir zog ich im tsu
until but time seventh to the until not you tell I him to

צום זיבעציקסטן מאל זיבעטן מאל! כג דערפאר איז דאס מלכות
Malchus dos iz derfar mol zibetn mol zibetsikstn tsum
kingdom of the is therefore times seven time seventieth to the

השמים געגליכן צו א מלך, וואס האט געוואלט מאכן א חשבון
cheshben a machen gevolt hot vos Melech a tsu geglichen hashomaim
account a settle wanted had who king a to likened heaven

מיט זיינע קנעכט. כד און ווי ער האט אנגעהויבן צו רעכענען, האט מען
men hot rechenen tsu ongehoiben hot er vi un knecht zaine mit
they did calculate to begun has he as and servant his with

געברענגט פאר אים איינעם, וועלכער איז שולדיק געווען צען טויזנט
toizent tsen geven shuldik iz velcher einem im far gebrengt
thousand ten was owed has who one him before bring

טאלאנטן. כה און ווייל ער האט נישט געהאט צו באצאלן, האט זיין
zain hot batsolen tsu gehat nisht hot er vail un talantn
his has pay to had not has he because and talents

and if he even refuses to
hear the kehillah, let him be
to you as the Goy *(heathen,
pagan)* and the moches *(tax-
collector)*. 18 Omein, I say to
you, whatever you bind as
asur *(prohibited)* on haaretz
will have been bound in
Shomayim, and whatever
you permit as mutar on
haaretz is mutar *(permitted)* in
Shomayim. 19 Again, omein,
I say to you, that if two of
you will be in agreement
about anything on haaretz
that you petition for, it
will be done for them by
Avi sh'ba'Shomayim. 20 For
where two or three are
gathered as a Chavurah and
are a Kehillah in my name,
there I am in the midst of
them.

21 Then, having approached,
Kefa said to Rebbe, Melech
HaMoshiach: Adoni, how
often will my brother sin
against me and I will grant
to him selicha *(forgiveness)*?
As many as shevah *(seven)*
times? 22 Rebbe, Melech
HaMoshiach says to Kefa, I
do not say to you as many
as shevah, but as many
as shivim *(seventy)* times
shevah. 23 Therefore, the
Malchut HaShomayim is
like a melech, a king, who
wished to settle accounts
with his servants. 24 And
having begun to settle
accounts, a debtor owing
ten thousand talents *(i.e.,
60,000,000 denarii)* was
brought to the melech.
25 And, as this debtor did
not have the means to

האר באפוילן, אז מען זאל אים פארקויפן מיט זיין ווייב און קינדער
kinder un vaib zain mit farkoifen im zol men az bafoilen Har
children and wife his with sell him shall they that ordered L-rd

און אלץ, וואס ער האט, און עס זאל באצאלט ווערן . כו דאן איז דער
der iz dan veren batsolt zol es un hot er vos alts un
the is then become paid shall it and had he that all and

קנעכט אנידערגעפאלן און האט זיך געבוקט צו אים, אזוי צו זאגן :
zogen tsu azoi im tsu gebukt zich hot un anidergefalen knecht
say to so him to paid homage self has and fell down servant

האב געדולד מיט מיר, און איך וועל דיר אלץ באצאלן! כז און דער האר
Har der un batsolen alts dir vel ich un mir mit geduld hob
L-rd the and pay all you will I and me with patience have

פון יענעם קנעכט האט זיך דערבארעמט אויף אים, און האט אים געלאזט
gelozt im hot un im oif derbaremt zich hot knecht yenem fun
let him did and him on compassion self has servant that of

גיין , און אים מוחל געווען דעם חוב . כח ווען אבער יענער קנעכט
knecht yener ober ven choiv dem geven moichel im un gein
servant that however when debt the was forgiven him and go

איז ארויסגעגאנגען, האט ער געפונען איינעם פון זיינע מיטקנעכט , וואס
vos mitknecht zaine fun einem gefunen er hot aroisgegangen iz
who co-servants his of one find he did went out is

איז אים שולדיק געווען הונדערט דינרים; און ער האט אים אנגעכאפט,
ongechapt im hot er un dinrim hundert geven shuldik im iz
seize him did he and denarii hundred was owing him is

און האט אים געווערגן, און געזאגט: באצאל, וואס דו ביסט שולדיק!
shuldik bist du vos batsol gezogt un gevergn im hot un
owing are you what pay said and choke him did and

כט דאן איז זיין מיטקנעכט אנידערגעפאלן פאר זיינע פיס, און האט אים
im hot un fis zaine far anidergefalen mitknecht zain iz dan
him did and feet his before fall down co-servant his is then

געבעטן, אזוי צו זאגן : האב געדולד מיט מיר, און איך וועל דיר באצאלן!
batsolen dir vel ich un mir mit geduld hob zogen tsu azoi gebeten
pay you will I and me with patience have say to so beg

ל ער אבער האט נישט געוואלט, נאר איז אוועקגעגאנגען און האט אים
im hot un avekgegangen iz nor gevolt nisht hot ober er
him has and went away is but want not did however he

אריינגעווארפן אין תפיסה, ביז ער וועט האבן באצאלט, וואס ער איז
iz er vos batsolt hoben vet er biz tfise in araingevorfen
is he what paid have will he until prison in thrown

שולדיק געווען. לא דעריבער ווען זיינע מיטקנעכט האבן געזען, וואס
vos gezen hoben mitknecht zaine ven deriber geven shuldik
what seen had co-servants his when therefore was owing

דא איז געשען , האבן זיי זיך שטארק מצער געווען , און זענען
zenen un geven metsaer shtark zich zei hoben geshen iz do
are and become distress strong self they have happened is here

געקומען און דערציילט זייער האר אלץ, וואס האט פאסירט . לב דעמאלט
demolt pasirt hot vos alts Har zeier dertseilt un gekumen
then occurred has that all L-rd their report and come

האט זיין האר אים גערופן צו זיך , און זאגט צו אים: דו געמיינער
gemeiner du im tsu zogt un zich tsu gerufen im Har zain hot
wicked you him to says and self to called him L-rd his did

קנעכט ! יענעם גאנצן חוב האב איך דיר פארגעבן, ווייל דו האסט
host du vail fargeben dir ich hob choiv gantsn yenem knecht
you have you because forgiven you I have debt entire that servant

pay what was owed his
adon, the king commanded
that he and his wife and
children and everything he
possessed be sold and the
debt repaid. 26 Therefore,
crying out for rachamim
(mercy) and falling down
before him, the servant said,
Have savlanut *(patience)*
with me and I will pay
back to you everything!
27 And out of rachamanut
(compassion), the adon of
that servant pardoned
him and forgave the
choiv *(debt)*. 28 Then the
debtor went out and found
one of the other fellow
servants who happened
to owe the debtor one
hundred denarii. And
seizing and choking the
servant, the debtor said,
Repay what you owe me!
29 And, falling down, the
servant said to the debtor,
Have savlanut *(patience)*
with me and I will repay
you. 30 But the debtor
was not willing. Then the
debtor went and threw
the servant into the beit
hasohar *(prison)* until he
should repay the debt.
31 Therefore, when the
man's fellow servants saw
what had taken place,
great was their agmat
nefesh *(grief)*, and they
went and reported to
their adon all that had
taken place. 32 Then having
summoned the debtor, his
adon said to him, Wicked
servant, all that choiv *(debt)*
I forgave you, because
you begged me. 33 Was

מיך געבעטן; לג האסטו דען נישט אויך געדארפט רחמנות האבן אויף
oif hoben rachmones gedarft oich nisht den hostu gebeten mich
on to have mercy ought also not then did you asked me

דיין מיטקנעכט, ווי איך האב אויף דיר רחמנות געהאט? לד און זיין האר
Har zain un gehat rachmones dir oif hob ich vi mitknecht dain
L-rd his and had mercy you on did I as co-servant your

איז צארנדיק געווארן, און האט אים איבערגעגעבן צו די פייניקער ,
painiker di tsu ibergegeben im hot un gevoren tsorendik iz
tormentors the to handed over him had and become furious is

ביז ער וועט באצאלן אלץ, וואס ער איז אים שולדיק. לה פונקט אזוי
azoi punkt shuldik im iz er vos alts batsolen vet er biz
thus exactly owe him does he which all pay will he until

וועט אויך מיין הימלישער פאטער טאן צו אייך, ווען איר וועט נישט
nisht vet ir ven aich tsu ton foter himlisher main oich vet
not will you when you to do Father heavenly my also will

מוחל זיין יעדער איינער דעם ברודער זיינעם פון אייערע הערצער.
hertser eiere fun zainem bruder dem einer yeder zain moichel
hearts your from his brother the one every do forgive

יט

און עס איז געשען , ווען יהושע/ישוע האט געענדיקט
geendikt hot Yeshua/Yehoshua ven geshen iz es un
finished has Yehoshua when happened is it and

די דאזיקע ווערטער, האט ער זיך אויפגעהויבן און איז
iz un oifgehoiben zich er hot verter dozike di
is and get up Himself he has words these the

אוועק פון גליל , און איז געקומען אין דעם גבול פון יהודה ,
Yehude fun gvul dem in gekumen iz un Galil fun avek
Yehudah of boundary the in come is and Galilee from went away

אויף יענער זייט ירדן . ב און גרויסע המונים מענטשן האבן אים
im hoben mentshn hamonim groise un Yarden zait yener oif
him have people crowds of great and Yarden side of the other on

נאכגעפאלגט, און ער האט זיי דארט געהיילט.
geheilt dort zei hot er un nochgefolgt
healed there them has he and followed

ג און פרושים זענען געקומען צו אים, האבן אים אויסגעפרואווט, און
un oisgepruvt im hoben im tsu gekumen zenen Perushim un
and putting to test him have him to come are Pharisees and

געזאגט: צי מעג מען זיך גטן מיטן ווייב צוליב יעדער
yeder tsulib vaib miten geten zich men meg tsi gezogt
every on account of wife with the divorce self one permitted said

סיבה ? ד ער אבער האט ענטפערנדיק געזאגט: האט איר דען נישט
nisht den ir hot gezogt entferendik hot ober er sibe
not then you have said answering has however he reason

געלייענט, אז דער בורא האט אין אנהויב זיי באשאפן זכר און
un zachar bashafen zei onhoib in hot bura der az geleient
and male created them beginning in has Creator the that read

נקבה , ה און געזאגט: דערפאר וועט א מענטש פארלאזן דעם פאטער
foter dem farlozen mentsh a vet derfar gezogt un nekeyve
father the leave man a will therefore said and female

און די מוטער, און זיך באהעפטן מיט זיין ווייב; און די צוויי וועלן
velen tsvei di un vaib zain mit baheften zich un muter di un
will two the and wife his with united himself and mother the and

ווערן איין פלייש? אזוי זענען זיי שוין מער נישט קיין צוויי, נאר
nor tsvei kein nisht mer shoin zei zenen azoi fleish ein veren
but two any not longer now they are thus flesh one become

it not necessary also for you to have rachamim *(mercy)* upon your fellow servant? 34 And in charon af *(wrath)*, his adon handed the debtor over to the keepers of the beit hasohar until the debtor should repay the entire choiv *(debt)*. 35 Thus also Avi sh'ba'Shomayim will do to you, unless you grant selicha *(forgiveness)*, each one to his brother from your lev *(heart)*.

19

And it came to pass when Rebbe, Melech HaMoshiach finished these devarim, he departed from the Galil and came into the regions of Yehudah east of the Yarden River.
2 And a great multitude followed Rebbe, Melech HaMoshiach, who brought refuah *(healing)* to them there.

3 And the Perushim approached him with a she'elah to test him, and they asked him, Is it mutar *(permissible)* for a man to give a get *(divorce)* to his wife for any and every reason? 4 But Rebbe, Melech HaMoshiach said in reply, Have you not read that HaBoreh *(The Creator, Yotzer)* bereshis *(in the beginning)* created them zachar *(male)* and nekevah *(female)*? 5 And he said, AL KEN, YAAZAV ISH ES AVIV V'ES IMMO V'DAVAK B'ISHTO V'HAYU L'VASAR ECHAD *(a man will leave his father and*

איין פלייש. ו דעריבער וואס ה׳ האט מזווג געווען, דאס זאל קיין
kein zol dos geven mezaveg hot Hashem vos deriber fleish ein
any shall this was united has Hashem what therefore flesh one

מענטש נישט צעשיידן. ז זאגן זיי צו אים: און פארוואס האט משה
Moshe hot farvos un im tsu zei zogen tsesheiden nisht mentsh
Moses has why and him to they say separate not man

געבאטן איר צו געבן א גט , און זי אוועקצושיקן?
avektsushiken zi un get a geben tsu ir geboten
send away her and divorce certicate a give to to her ordered

ח זאגט ער צו זיי : משה האט אייך דערלויבט צו גטן אייערע
eiere geten tsu derloibt aich hot Moshe zei tsu er zogt
your divorce to permission you has Moses them to he says

ווייבער, מחמת דער הארטקייט פון אייער הארץ; פון אנהויב איז עס
es iz onhoib fun harts eier fun hartkeit der machmas vaiber
it is beginning from heart your of hardness the because wives

אבער נישט אזוי געווען. ט און איך זאג אייך: ווער עס גט זיך
zich get es ver aich zog ich un geven azoi nisht ober
self divorces it who you tell I and was that way not however

מיט זיין ווייב, אחוץ צוליב זנות , און האט חתונה מיט
mit chasene hot un zoines tsulib achuts vaib zain mit
with marry has and fornication on account of except wife his with

אן אנדערער, דער איז מזנה ; און ווער עס האט חתונה
chasene hot es ver un mezane iz der anderer an
marry has it who and committing adultery is this one another an

מיט א גרושה , דער איז מזנה . י זאגן די תלמידים
talmidim di zogen mezane iz der grushe a mit
disciples the say committing adultery is this one divorcee a with

צו אים: אויב די זאך איז אזוי צווישן מאן און ווייב, טויג
toig vaib un man tsvishen azoi iz zach di oib im tsu
is good wife and husband among in this way is thing the if him to

נישט חתונה צו האבן. יא ער אבער האט צו זיי געזאגט: נישט אלע
ale nisht gezogt zei tsu hot ober er hoben tsu chasene nisht
all not said them to has however he have to wedding not

קענען מקבל זיין דאס דאזיקע ווארט, נאר זיי , וועמען עס איז געגעבן
gegeben iz es vemen zei nor vort dozike dos zain mekabl kenen
given is it to whom those only word these the be accept can

געווארן. יב מחמת עס זענען פאראן סריסים , וואס זענען אזוי
azoi zenen vos sarisim faran zenen es machmas gevoren
in this way are who eunuchs there are there because become

געבוירן געווארן פון זייער מוטערס לייב; און עס זענען פאראן סריסים ,
sarisim faran zenen es un laib muters zeier fun gevoren geboiren
eunuchs there are it and body mothers their from become born

וואס זענען מסרס געווארן פון מענטשן; און עס זענען פאראן סריסים ,
sarisim faran zenen es un mentshn fun gevoren mesares zenen vos
eunuchs there are it and people of become castrate are who

וואס האבן זיך אליין מסרס געווען צוליב דעם מלכות
Malchus dem tsulib geven mesares alein zich hoben vos
kingdom of the on account of was castrate alone self have who

השמים . ווער עס קען עס מקבל זיין , דער זאל עס מקבל זיין!
zain mekabl es zol der zain mekabl es ken es ver hashomaim
be received it shall this one be received it can it who heaven

יג דעמאלט האט מען געברענגט קינדער צו אים, אז ער זאל
zol er az im tsu kinder gebrengt men hot demolt
shall he that him to children brought they has then

his mother and will be joined
to his isha (wife), and the two
will be one flesh). 6 So they
are no longer shnayim *(two)*
but basar echad *(one flesh)*.
Therefore, whatever Hashem
joined together, let no man
divide asunder. 7 They say
to him, Why then did Moshe
Rabbenu give the mitzvah
to give the get, the sefer
keritut, and send her away?
8 He says to them, Moshe,
because of your hardness
of heart, permitted you to
give the get to your wives;
but from bereshis *(in the*
beginning), however, it was
not so. 9 But I say to you
that whoever, the case of
zenut *(fornication)* being
excepted, gives the get to his
wife and marries another,
is guilty of niuf *(adultery)*.
10 Moshiach's talmidim say
to him, If thus is the case
of the man with the wife,
nikhnas l'chuppah *(to be wed)*
is not advantageous. 11 But
Rebbe, Melech HaMoshiach
said to them, Not everyone
is able to accept this dvar
torah, but rather those to
whom it has been given. 12 For
there are sarisim *(eunuchs)*
who from the womb of their
Em were born thus, and
there are sarisim who were
made sarisim by men, and
there are sarisim who make
sarisim of themselves for
the sake of the Malchut
HaShomayim. The one able to
receive this, let him receive
it.

13 Then yeladim were
brought to Rebbe, Melech

ארויפלייגן די הענט אויף זיי , און זאגן א תפילה; די תלמידים
talmidim di tfile a zogen un zei oif hent di aroifleigen
disciples the prayer a say and them on hands the lay

אבער האבן אנגעשריגן אויף זיי . יד יהושע/ישוע אבער האט
hot ober Yeshua/Yehoshua zei oif ongeshrigen hoben ober
has however Yehoshua them on rebuked have however

געזאגט: לאזט די קינדער קומען צו מיר, און שטערט זיי נישט;
nisht zei shtert un mir tsu kumen kinder di lozt gezogt
not them hinder and Me to come children the allow said

מחמת צו אזעלכע געהערט דאס מלכות השמים . טו און ער האט
hot er un hashomaim Malchus dos gehert azelche tsu machmas
has he and heaven kingdom of the belongs such to because

ארויפגעלייגט די הענט אויף זיי , און איז אוועקגעגאנגען פון דארטן.
dorten fun avekgegangen iz un zei oif hent di aroifgeleigt
there from went away is and them on hands the laid

טז און זע , איינער איז געקומען צו אים, און געזאגט: רבי ,
Rebbe gezogt un im tsu gekumen iz einer ze un
Rebbe said and him to come is one look and

וואס פאר א גוטס זאל איך טאן, כדי איך זאל האבן אייביק
eibik hoben zol ich kedei ton ich zol guts a far vos
eternal have shall I so that do I shall good a for what

לעבן? יז און ער האט צו אים געזאגט: וואס פרעגסטו מיך וועגן
vegen mich fregstu vos gezogt im tsu hot er un leben
about me you ask why said him to has he and life

דעם גוטן? נאר איינער איז דער גוטער ! אויב אבער דו ווילסט
vilst du ober oib guter der iz einer nor gutn dem
want you however if good one the is one only good the

אריינגיין אין דעם לעבן, האלט די מצוות ! יח זאגט ער צו
tsu er zogt mitsvos di halt leben dem in araingein
to he says commands the observe life the in go in

אים: וועלכע? און יהושע/ישוע האט געזאגט: זאלסט נישט
nisht zolst gezogt hot Yeshua/Yehoshua un velche im
not you shall said has Yehoshua and which him

טייטן, זאלסט נישט נואפן , זאלסט נישט גנבענען,
ganvenen nisht zolst noyefn nisht zolst teiten
steal not you shall commit adultery not you shall to kill

זאלסט נישט זאגן פאלש עדות , יט זאלסט אפגעבן כבוד
koved opgeben zolst eides falsh zogen nisht zolst
honor give you shall witness false say not you shall

דעם פאטער און די מוטער, און: דו זאלסט ליב האבן דיין
dain hoben lib zolst du un muter di un foter dem
your have love you shall you and mother the and Father the

חבר ווי דיך אליין! כ זאגט צו אים דער בחור : דאס אלץ
alts dos bchur der im tsu zogt alein dich vi chaver
all this young man the him to says alone you as neighbor

האב איך אפגעהיטן; וואס פעלט מיר נאך? כא האט יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua hot noch mir felt vos opgehiten ich hob
Yehoshua has still I lack what kept I have

צו אים געזאגט: אויב דו ווילסט זיין שלמותדיק, גיי, פארקויף
farkoif gei shleymesdik zain vilst du oib gezogt im tsu
sell go perfected be want you if said him to

דיין רכוש , און גיב עס צו ארעמעלייט, און דו וועסט
vest du un oremelait tsu es gib un rchush dain
you will you and poor people to it give and property your

HaMoshiach that he might place his hands on them and say a bracha. However, Moshiach's talmidim rebuked them. 14 But he said, Permit the yeladim to come to me, and forbid them not, for of such is the Malchut HaShomayim. 15 And having placed his hands on the yeladim, Rebbe, Melech HaMoshiach departed from there.

16 And one, having approached Rebbe, Melech HaMoshiach, said, Rebbe, what mitzvah, what good may I do that I may have Chayyei Olam? 17 And Rebbe, Melech HaMoshiach said to him, Why do you ask me about the good? There is only One who is good, nu? But if you wish to enter into Chayyim *(Life)*, do not fail to be shomer mitzvot. 18 He says to Rebbe, Melech HaMoshiach, Which mitzvah? And Rebbe, Melech HaMoshiach said, LO TIRTZACH, LO TINAF, LO TIGNOV, LO TAANEH VREIACHAH ED SHAKER, (You shall not murder, commit adultery, steal, bear false witness), 19 KABEID ES AVICHA VES IMMECHA, V'AHAVTA L'REACHA KAMOCHA (Honor your father and your mother, and you shall love your neighbor as yourself). 20 The bocher *(bachelor, young man)* says to Rebbe, Melech HaMoshiach, I was shomer mitzvot and frum in all these things, so where do I still fall short? 21 Rebbe, Melech HaMoshiach said to him, If you wish to be tamim *(perfect)*, if you wish to have shelemut

האבן אן אוצר אין הימל ; און קום , פאלג מיר נאך . כב ווי
vi noch mir folg kum un himel in oitser an hoben
as after Me follow come and heaven in treasure a have

אבער דער בחור האט געהערט דאס דאזיקע ווארט, איז ער
er iz vort dozike dos gehert hot bchur der ober
he is word this the heard has young man the however

אוועקגעגאנגען א טרויעריקער; מחמת ער האט געהאט א גרויס
grois a gehat hot er machmas troieriker a avekgegangen
great a had has he because sad person a went away

פארמעגן .
farmegn
possessions

כג און יהושע/ישוע האט געזאגט צו זיינע תלמידים: באמת זאג
zog beemes talmidim zaine tsu gezogt hot Yeshua/Yehoshua un
tell in truth disciples his to said has Yehoshua and

איך אייך: עס איז שווער פאר אן עושר אריינצוגיין אין דעם מלכות
Malchus dem in araintsugein oysher an far shver iz es aich ich
kingdom of the in go in rich an for difficult is it you I

השמים . כד און ווידער זאג איך אייך: א קעמל קען לייכטער אריינגיין
araingein laichter ken kemel a aich ich zog vider un hashomaim
go in easier can camel a you I tell again and heaven

דורך דעם לאך פון א נאדל , ווי א רייכער אין דעם קעניגרייך פון
fun kenigraich dem in raicher a vi nodel a fun loch dem durch
of kingdom the in rich man a than needle a of eye the through

ה' ! כה און ווען די תלמידים האבן דאס געהערט, זענען זיי
zei zenen gehert dos hoben talmidim di ven un Hashem
they are heard this have disciples the when and Hashem

שטארק נשתומם געווארן, און האבן געזאגט: ווער זשע קען דערלייזט
derleizt ken zhe ver gezogt hoben un gevoren nishtoimem shtark
save can then who said have and become amazed strong

ווערן? כו און יהושע/ישוע האט אויף זיי געקוקט און געזאגט צו
tsu gezogt un gekukt zei oif hot Yeshua/Yehoshua un veren
to said and looked them on has Yehoshua and to be

זיי : ביי מענטשן איז דאס דאזיקע אוממעגלעך; ביי ה' אבער
ober Hashem bai ummeglech dozike dos iz mentshn bai zei
however Hashem with impossible these the is man with them

איז אלץ מעגלעך. כז דעמאלט האט פעטרוס ענטפערנדיק צו אים געזאגט:
gezogt im tsu entferendik Petros hot demolt meglech alts iz
said him to answering Peter has then possible all is

זע , מיר האבן אלץ פארלאזן, און דיר נאכגעפאלגט; וואס וועלן מיר
mir velen vos nochgefolgt dir un farlozen alts hoben mir ze
we will what followed you and deserted all have we look

האבן דערפאר? כח און יהושע/ישוע האט צו זיי געזאגט: באמת
beemes gezogt zei tsu hot Yeshua/Yehoshua un derfar hoben
in truth said them to has Yehoshua and therefore have

זאג איך אייך, אז איר, וואס האבן מיר נאכגעפאלגט, וועט אין דער נייער
naier der in vet nochgefolgt mir hoben vos ir az aich ich zog
new the in will followed me have who you that you I tell

וועלט, ווען דער בר אנש וועט זיצן אויף זיין כסא הכבוד , אויך
oich hakoved kisei zain oif zitsen vet Enosh Bar der ven velt
also glory throne of his on sit will of Man Son the when world

זיצן אויף צוועלף טראנען און משפטן די צוועלף שבטים פון ישראל.
Yisroel fun shvotim tsvelf di mishpeten un tronen tsvelf oif zitsen
Israel of tribes twelve the judge and thrones twelve on sit

(perfection, completeness), then go and sell your possessions and give to the aniyim *(poor)* and you will have otzar *(treasure)* in Shomayim. Then come and follow me. [22] But having heard the divrei Moshiach, the young man went away with agmat nefesh *(grief)*, for he was having many possessions.

[23] And he said to his talmidim, Omein, I say to you that an oisher with difficulty will enter into the Malchut HaShomayim. [24] And again I say to you, it is easier for a camel to go through the eye of a needle than for an oisher to enter into the Malchut HaShomayim. [25] And when Moshiach's talmidim heard this, they were exceedingly astounded, saying, Who then is able to receive the Yeshu'at Eloheinu? [26] And having looked upon them, Rebbe, Melech HaMoshiach said to them, With Bnei Adam it is impossible; but with Hashem all things are possible. [27] Then Kefa said in reply to him, Hinei! We have left everything and followed you! Where does that leave us? [28] And Rebbe Melech HaMoshiach said to them, Omein, I say to you, that you, the ones having followed me, when the Briah *(Creation)* becomes Chadasha *(New)*, when the Bar Enosh sits upon his Kisei Kavod *(Throne of Glory)*, you also will sit upon the Shneym Asar Kisot *(Twelve Thrones)* judging the Shneym Asar

כט און יעדער איינער, וואס האט פארלאזט הייזער אדער ברידער אדער
oder brider oder haizer farlozt hot vos einer yeder un
or brothers or houses left has who one every and

שוועסטער אדער פאטער אדער מוטער אדער קינדער אדער פעלדער
felder oder kinder oder muter oder foter oder shvester
fields or children or mother or father or sisters

צוליב מיין נאמען, וועט א סך מאל מער באקומען, און
un bakumen mer mol sach a vet nomen main tsulib
and received more times many a will name my on account of

ירשענען דאס אייביקע לעבן. ל נאר א סך ערשטע וועלן זיין לעצטע,
letste zain velen ershte sach a nor leben eibike dos yarshanen
last be will first many a but life eternal the inherit

און לעצטע—ערשטע.
ershte letste un
first last and

כ ווייל דאס מלכות השמים איז גלייך צו א מענטשן, א
a mentshn a tsu glaich iz hashomaim Malchus dos vail
an man a to like is heaven kingdom of the because

בעל הבית , וואס איז ארויסגעגאנגען זייער פרי צו דינגען
dingen tsu peire zeier aroisgegangen iz vos habeis bal
hire to early very went out is who of the house owner

ארבעטער פאר זיין וויינגארטן. ב און נאך דעם ווי ער האט מסכים
maskem hot er vi dem noch un vaingorten zain far arbeter
agreed had he as that after and vineyard his for workers

געווען מיט די ארבעטער פאר א דינר דעם טאג, האט ער זיי
zei er hot tog dem dinar a far arbeter di mit geven
them he has day for the denarius a for laborers the with was

געשיקט אין זיין וויינגארטן אריין. ג און ער איז ארויסגעגאנגען ארום
arum aroisgegangen iz er un arain vaingorten zain in geshikt
around went out is he and into vineyard his in sent

דער דריטער שעה, און האט געזען אנדערע שטיין אויפן מארק
mark oifen shtein andere gezen hot un sho driter der
marketplace in the standing others seen has and hour third the

ליידיק; ד און האט צו יענע געזאגט: גייט איר אויך אין וויינגארטן אריין,
arain vaingorten in oich ir geit gezogt yene tsu hot un leidik
into vineyard in also you go said those to has and idle

און וואס איז רעכט, וועל איך אייך געבן! ה און זיי זענען געגאנגען
gegangen zenen zei un geben aich ich vel recht iz vos un
went are they and give you I will right is what and

און ער איז ווידער ארויסגעגאנגען ארום דער זעקסטער און ניינטער
nainter un zekster der arum aroisgegangen vider iz er un
ninth and sixth the around went out again is he and

שעה, און האט דאס זעלביקע געטאן. ו און ארום דער עלפטער
elfter der arum un geton zelbike dos hot un sho
eleventh the around and done same thing this has and hour

שעה איז ער ארויסגעגאנגען, און האט געפונען אנדערע שטיין און
un shtein andere gefunen hot un aroisgegangen er iz sho
and standing others found has and went out he is hour

זאגט צו זיי: וואס שטייט איר דא ליידיק דעם גאנצן טאג? ז זאגן
zogen tog gantsn dem leidik do ir shteit vos zei tsu zogt
say day entire the idle here you stand why them to said

זיי צו אים: ווייל קיינער האט אונדז נישט געדונגען: זאגט ער צו
tsu er zogt gedungen nisht undz hot keiner vail im tsu zei
to he says hired not us has no one because him to they

Shivtei Yisroel. 29 And anyone
who left bais or achim or
achayot or Abba or Em
or banim or sadot *(fields)*
on account of me and my
Name *(Yehoshua, Yeshua)*,
will receive a hundred times
over and will inherit Chayyei
Olam. 30 And many who are
Rishonim *(first ones)* will be
Acharonim *(last ones)*, and the
Acharonim, Rishonim.

20 The Malchut
HaShomayim is
like a man, the Baal Bayit,
who went out early in the
boker, to hire poalim *(workers)*
for his kerem. 2 And having
agreed with the poalim to
salary them a denarius for
their day's pay, the Baal
Bayit sent them into his
kerem. 3 And having gone
out around the third hour,
the Baal Bayit saw others
loitering in the marketplace,
4 and he said to those, You
go also into the kerem. And
whatever is right, this is
what your pay will be. 5 And
they left. And again, having
gone out around the sixth
and the ninth hour, the Baal
Bayit did the same thing.
6 And around the eleventh
hour, having gone out, the
Baal Bayit found others
standing around, and he
says to them, Why have
you been standing here all
the day not working? 7 The
idle workers say to the Baal
Bayit, Because no one hired
us. The Baal Bayit says to
them, You go also into the
kerem. 8 And when erev

זיי : גייט איר אויך אין וויינגארטן אריין. ח און ווען עס איז געווארן
gevoren iz es ven un arain vaingorten in oich ir geit zei
become is it when and into vineyard in also you go them

אוונט , זאגט דער האר פון דעם וויינגארטן צו זיין אפטרופוס:
apetropes zain tsu vaingorten dem fun Har der zogt ovent
foreman his to vineyard the of L-rd the says evening

רוף די ארבעטער, און צאל אויס דעם לוין , אנהויבנדיק פון די
di fun onhoibendik loin dem ois tsol un arbeter di ruf
the from beginning wages the out pay and laborers the call

לעצטע ביז צו די ערשטע. ט און עס זענען געקומען די , וואס
vos di gekumen zenen es un ershte di tsu biz letste
who the come are there and first the to until last

זענען געדונגען געווארן ארום דער עלפטער שעה, און האבן באקומען
bakumen hoben un sho elfter der arum gevoren gedungen zenen
received have and hour eleventh the around become hired are

יעדער איין דינר . י און ווען די ערשטע זענען געקומען, האבן
hoben gekumen zenen ershte di ven un dinar ein yeder
have come are first the when and denarius one each one

זיי געמיינט, אז זיי וועלן באקומען מער; און זיי אליין
alein zei un mer bakumen velen zei az gemeint zei
themselves they and more received will they that thought they

האבן אויך באקומען יעדער איין דינר . יא און ווען זיי האבן
hoben zei ven un dinar ein yeder bakumen oich hoben
have they when and denarius one each one received also have

עס גענומען , האבן זיי געמורמלט אויף דעם בעל הבית , יב אזוי
azoi habeis bal dem oif gemurmlt zei hoben genumen es
so of the house owner the at murmured they have taken it

צו זאגן : די דאזיקע לעצטע האבן געארבעט נאר איין שעה, און דו
du un sho ein nor gearbet hoben letste dozike di zogen tsu
you and hour one only worked have last these the say to

האסט זיי גלייך געשטעלט מיט אונדז, וואס האבן דערטראגן
dertrogen hoben vos undz mit geshtelt glaich zei host
carried have who us with placed equally them you have

די לאסט און היץ פון דעם טאג. יג ער אבער האט ענטפערנדיק
entferendik hot ober er tog dem fun hits un last di
answering has however he day the of heat and burden the

צו איינעם פון זיי געזאגט: מיין פריינד, איך טו דיר נישט קיין
kein nisht dir tu ich fraind main gezogt zei fun einem tsu
any not you do I friend my said them of one to

עוולה. האסטו דען נישט איינגעשטימט מיט מיר פאר איין דינר ?
dinar ein far mir mit aingeshtimt nisht den hostu avle
denarius one for me with agreed not then have you wrong

יד נעם דאס דייניקע , און גיי; איך וויל אבער געבן דעם דאזיקן
dozikn dem geben ober vil ich gei un dainike dos nem
this the give however will I go and that is yours this take

לעצטן אזויפיל וויפל דיר. טו טאר איך דען נישט טאן מיט
mit ton nisht den ich tor dir vifel azoifil letstn
with do not then I may you how much how many last one

מיין אייגנס, וואס איך וויל ? אדער איז דיין אויג שלעכט, ווייל
vail shlecht oig dain iz oder vil ich vos eigens main
because evil eye your is or want I what own my

איך בין גוט ? טז אַט אזוי וועלן די לעצטע זיין ערשטע, און די
di un ershte zain letste di velen azoi ot gut bin ich
the and first be last the will in this way just good am I

had come, another man,
the owner of the kerem,
says to his foreman, Call the
poalim and give to them
the wage, beginning with
the acharonim and going
to the rishonim. 9 And the
ones that came around the
eleventh hour each received
a denarius. 10 And when
the rishonim came, they
were under the impression
that they would receive a
larger sum; instead, they
themselves each received a
denarius. 11 And when they
received the denarius, they
were complaining against
the Baal Bayit, 12 saying,
These acharonim worked
one hour, and you made
them equal to us, the ones
having endured the burden
and the heat of the whole
day. 13 But the Baal Bayit
said in reply to one of them,
Chaver, I am not cheating
you. Did you not agree that
I would pay you the usual
day's wage, a denarius?
14 Take what belongs to you,
your denarius, and go. But
it is my ratzon, my good
pleasure, to give to this
one who is last also what I
gave to you. 15 Or is it not
allowable for me to do what
I wish with the things that
are mine? Or do you look
with a jealous ayin horo upon
my goodness? 16 Thus the
Rishonim will be Acharonim,
and the Acharonim will be
Rishonim. For the invited
ones are many, but the
nivcharim *(chosen ones)* are
few.

ערשטע—לעצטע.
ershte letste
first last

יז און ווען יהושע/ישוע האט געהאלטן ביים ארויפגיין קיין
un ven Yeshua/Yehoshua hot gehalten baim aroifgein kein
and when Yehoshua has in the process at going up to

ירושלים , האט ער גענומען די צוועלף אליין אויף א זייט, און אויפן
Yerushalayim hot er genumen di tsvelf alein oif a zait un oifen
Jerusalem has he taken the twelve alone on a side and on the

וועג צו זיי געזאגט: יח זע , מיר גייען ארויף קיין ירושלים ;
veg tsu zei gezogt ze mir geien aroif kein Yerushalayim
road to them said look we are going up to Jerusalem

און דער בר אנש וועט איבערגעגעבן ווערן צו די הויפט כהנים
un der Bar Enosh vet ibergegeben veren tsu di hoipt koyanim
and the Son of Man will turned over to be to the chief kohenim

און סופרים; און זיי וועלן אים פארמשפטן צום טויט , יט און
un sofrim un zei velen im farmishpeten tsum toit un
and scribes and they will him condemn to the death and

אים איבערגעבן צו די אומות (העולם) צו פארשפאטן, און
im ibergeben tsu di umes hooilem tsu farshpoten un
him turn over to the nations of the world to mock and

שמייסן , און אויפהענגען אויף דער בוים, און דעם דריטן טאג וועט ער
shmaisen un oifhengen oif der boim un dem dritn tog vet er
flog and hanged up on the tree and the third day will he

אויפשטיין .
oifshtein
standing up again

כ דעמאלט איז צוגעקומען צו אים די מוטער פון זבדיס קינדער
demolt iz tsugekumen tsu im di muter fun Zavdais kinder
then is come over to him the mother of Zavdai's children

מיט אירע זין , האט זיך געבוקט, און עפעס פארלאנגט פון
mit ire zin hot zich gebukt un epes farlangt fun
with her sons has themselves bow and something they asked from

אים. כא און ער האט צו איר געזאגט: וואס באגערסטו ? זאגט זי צו
im un er hot tsu ir gezogt vos bagerstu zogt zi tsu
him and he has to her said what do you wish said she to

אים: זאג, אז די דאזיקעביידע זין מיינע זאלן זיצן איינער אויף דיין
im zog az di dozike beide zin maine zolen zitsen einer oif dain
him say that the these both sons my shall sit one on your

רעכטער זייט, און איינער אויף דיין לינקער זייט אין דיין מלכות .
rechter zait un einer oif dain linker zait in dain Malchus
right side and one on your left side in your kingdom of

כב יהושע/ישוע האט אבער ענטפערנדיק געזאגט: איר ווייסט נישט,
Yeshua/Yehoshua hot ober entferendik gezogt ir veist nisht
Yehoshua has however answering said you know not

וואס איר בעט! צי קענט איר דען טרינקען דעם כוס, וואס איך גיי
vos ir bet tsi kent ir den trinken dem kos vos ich gei
what you ask can you then drink the cup which I go

טרינקען? זאגן זיי צו אים: מיר קענען! כג זאגט ער צו זיי : מיין כוס
trinken zogen zei tsu im mir kenen zogt er tsu zei main kos
drink said they to him we can says he to them my cup

וועט איר טאקע טרינקען; נאר צו זיצן אויף מיין רעכטער זייט, און אויף
vet ir take trinken nor tsu zitsen oif main rechter zait un oif
will you really drink but to sit on my right side and on

17 And going up to Yerushalayim, Rebbe, Melech HaMoshiach took the Shneym Asar Talmidim aside in a yechidus and, on the way, Rebbe, Melech HaMoshiach said to them, 18 Hinei! We are going up to Yerushalayim, and the Bar Enosh will be handed over to the Rashei Hakohanim and the Sofrim *(scribes, torah teachers, or rabbonim)*, and they will condemn him to death. 19 And they will hand Rebbe, Melech HaMoshiach over to the Goyim in order to mock and to whip and to hang him up TALUI AL HAETZ *(being hanged on the Tree)*, and after his histalkus *(passing)*, on the Yom HaShlishi *(Third Day)* there will be Techiyas HaMoshiach.

20 Then the Em of Zavdai's banim, along with the sons, approached Rebbe, Melech HaMoshiach and, prostrating herself before him, she made a bakosha *(request)* of him. 21 And Rebbe, Melech HaMoshiach said to her, What do you wish? She says to Rebbe, Melech HaMoshiach, Say that these, my two banim, may sit, one on your right, the other on your left, in your Malchut. 22 And Rebbe, Melech HaMoshiach said in reply, You do not have daas of what you are asking. Are you able to drink the Kos which I am about to drink? They say, We are able.
23 Moshiach says to them, Indeed, you will drink my Kos, but to sit on the right and on the left of me, this

מיין לינקער זייט, איז נישט מיין זאך צו געבן ; עס איז נאר פאר די ,
di far nor iz es geben tsu zach main nisht iz zait linker main
those for only is it give to thing my not is side left my

פאר וועמען עס איז צוגעגרייט געווארן פון מיין פאטער. כד און ווען די
di ven un foter main fun gevoren tsugegreit iz es vemen far
the when and Father my by become prepared is it whom for

צען האבן דאס געהערט, זענען זיי געווארן אין כעס אויף די צוויי
tsvei di oif kaas in gevoren zei zenen gehert dos hoben tsen
two the at anger in become they are heard this have ten

ברידער. כה און יהושע/ישוע האט זיי צוגערופן , און געזאגט: איר
ir gezogt un tsugerufen zei hot Yeshua/Yehoshua un brider
you said and call over them has Yehoshua and brothers

ווייסט, אז די שרים פון די אומות (העולם) הערשן איבער זיי ,
zei iber hershen hooilem umes di fun sorim di az veist
them over rule of the world nations the of rulers the that know

און די גרויסע לייט טאן איבער זיי געוועלטיקן. כו אזוי זאל
zol azoi geveltikn zei iber ton lait groise di un
shall in this way dominate them over do people great the and

עס נישט זיין צווישן אייך, נאר ווער צווישן אייך עס וועט וועלן זיין
zain velen vet es aich tsvishen ver nor aich tsvishen zain nisht es
his want will it you among whoever only you among be not it

גרויס, דער זאל זיין אייער משרת ; כז און ווער עס וויל צווישן
tsvishen vil es ver un meshores eier zain zol der grois
among wants it who and servant your be shall this one great

אייך זיין א ראש, דער זאל זיין אייער קנעכט. כח גלייך ווי דער בר
Bar der vi glaich knecht eier zain zol der rosh a zain aich
Son the as likened servant your be shall this one chief a his you

אנש איז נישט געקומען באדינט צו ווערן, נאר צו דינען, און צו געבן
geben tsu un dinen tsu nor veren tsu badint gekumen nisht iz Enosh
give to and serve to but be to served come not is of Man

זיין לעבן ווי אן אויסלייזונג פאר א סך .
sach a far oisleizung an vi leben zain
many a for redemption a as life his

כט און בשעת זיי זענען ארויסגעגאנגען פון יריחו , האט אים
im hot Yericho fun aroisgegangen zenen zei beshas un
him has Yericho from going out are they while and

נאכגעפאלגט א גרויסער המון מענטשן. ל און זע , צוויי בלינדע
blinde tsvei ze un mentshn hamon groiser a nochgefolgt
blind men two look and people crowd of very large a followed

זענען געזעסן ביים וועג; ווי זיי האבן געהערט, אז יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua az gehert hoben zei vi veg baim gezesen zenen
Yehoshua that heard have they as road by the sitting are

גייט פארביי, האבן זיי א געשריי געטאן, אזוי צו זאגן: האר, בן
ben Har zogen tsu azoi geton geshrei a zei hoben farbai geit
Son of L-rd say to so done shout a they have by is going

דוד , דערבארם דיך אויף אונדז! לא דער המון אבער האט
hot ober hamon der undz oif dich derbarem Dovid
has however crowd the us on you have mercy on David

געשריגן אויף זיי , אז זיי זאלן שווייגן . און זיי האבן נאך
noch hoben zei un shvaigen zolen zei az zei oif geshrigen
even have they and silent should be they that them at shouted

מער געשריגן , אזוי צו זאגן: האר, בן דוד , דערבארם דיך
dich derbarem Dovid ben Har zogen tsu azoi geshrigen mer
you have mercy on David Son of L-rd say to so shouted more

is not mine to grant, but it
is for those for whom it has
been prepared by my Av.
24 And having heard this,
HaAsarah *(The Ten)* became
indignant about the two
achim *(brothers)*. 25 But Rebbe
Melech HaMoshiach, having
summoned them, said, You
have daas that those who
have the rule over the Goyim
domineer them like tyrants.
26 But it will not be thus
among you. For whoever
wishes to be gadol among you
will become your mesharet
(servant, minister). 27 And
whoever wishes among you
to be rishon *(first)* will be
your eved *(servant)*. 28 Just as
the Bar Enosh did not come
to be served *(to be ministered
to)*, but to serve *(to minister)*,
and to give his neshamah *(his
nefesh)*, as a kofer *(ransom,
pedut)* LARABBIM *(for the
sake of many, for the Geulah
Redemption of many)*.

29 And, as they were going
out from Yericho, a great
multitude followed Rebbe,
Melech HaMoshiach. 30 And
hinei! Two ivrim *(blind
men)*, sitting beside the
road, having heard that
Rebbe, Melech HaMoshiach
is passing by, shouted,
crying out, Adoneinu,
Ben Dovid, chaneinu, yhi
chasedcha aleinu *(have
mercy on us)*! 31 However,
the crowd rebuked the two
ivrim, that they be silent,
but they shouted even
more, saying Chaneinu,
Adoneinu Ben Dovid! 32 And

אויף אונדז! לב און יהושע/ישוע האט זיך אפגעשטעלט, און זיי
zei un opgeshtelt zich hot Yeshua/Yehoshua un undz oif
them and stopped himself has Yehoshua and us on

גערופן, און געזאגט: וואס ווילט איר, אז איך זאל טאן פאר אייך?
aich far ton zol ich az ir vilt vos gezogt un gerufen
you for do should I that you wish what said and called

לג זאגן זיי צו אים: אז אונדזערע אויגן זאלן געעפנט ווערן! לד און
un veren geefent zolen oigen undzere az im tsu zei zogen
and to be opened should eyes our that him to they say

יהושע/ישוע האט זיך דערבארעמט אויף זיי , און אנגערירט
ongerirt un zei oif derbaremt zich hot Yeshua/Yehoshua
touched and them on had compassion himself has Yehoshua

זייערע אויגן, און פלוצלונג זענען זיי זעענדיק געווארן, און האבן אים
im hoben un gevoren zeendik zei zenen plutslung un oigen zeiere
him have and become seeing they are suddenly and eyes their

נאכגעפאלגט.
nochgefolgt
followed

כא

און ווען זיי האבן זיך דערנענטערט צו ירושלים ,
Yerushalayim tsu dernentert zich hoben zei ven un
Jerusalem to come near themselves have they when and

און זענען געקומען קיין בית-פגי , ביים הר הזיתים,
hzitim Har baim Beit-Pagey kein gekumen zenen un
Olives Mount of by the Beit-Pagey to come are and

האט יהושע/ישוע דעמאלט געשיקט צווי פון זיינע תלמידים, ב און
un talmidim zaine fun tsvei geshikt demolt Yeshua/Yehoshua hot
and disciples his of two sent then Yehoshua has

געזאגט צו זיי : גייט אריין אין דעם דארף , וואס ליגט אנטקעגנאיבער
antkegeniber ligt vos dorf dem in arain geit zei tsu gezogt
opposite lies which village the in into go them to said

אייך, און תיכף וועט איר געפינען אן אייזל אנגעבונדן , און א
a un ongebunden eizl an gefinen ir vet teikef un aich
a and tied up donkey a find you will immediately and you

יונג אייזעלע ביי איר, בינדט זיי אויף, און ברענגט זיי צו
tsu zei brengt un oif zei bindt ir bai eizele yung
to them bring and on them untie her with small donkey young

מיר. ג און אויב עמיצער וועט אייך עפעס זאגן , זאלט איר זאגן :
zogen ir zolt zogen epes aich vet emitser oib un mir
say you shall say something you will someone if and me

דער האר דארף זיי האבן; און ער וועט זיי גלייך שיקן . ד און
un shiken glaich zei vet er un hoben zei darf Har der
and send immediately them will he and has them need L-rd the

דאס דאזיקע איז געשען , כדי עס זאל דערפילט ווערן, וואס עס
es vos veren derfilt zol es kedei geshen iz dozike dos
it what to be fulfilled shall it so that happened is these the

איז געזאגט געווארן דורך דעם נביא , אזוי צו זאגן :
zogen tsu azoi novi dem durch gevoren gezogt iz
say to so prophet the through become said is

ה זאגט דער טאכטער פון ציון :
Tsien fun tochter der zogt
Zion of daughter the says

זע , דיין מלך קומט צו דיר,
dir tsu kumt Melech dain ze
you to comes king your look

having stopped, Rebbe,
Melech HaMoshiach called
to them and said, What
do you wish that I should
do for you? 33 They say to
Rebbe, Melech HaMoshiach:
Adoneinu, that our eyes
may be opened! 34 And
having been filled with
rachmei shomayim *(heavenly
mercy, compassion)*, he
touched their eyes, and
immediately their eyes
were opened and they
followed Rebbe, Melech
HaMoshiach.

21

When they
came near
to Yerushalayim and
arrived at Beit-Pagey
on the Mount of
Olives, then Rebbe,
Melech HaMoshiach
sent two talmidim,
2 saying to them,
Go into the shtetl
ahead of you, and
immediately you
will find a donkey
having been tied
and a colt with her;
untie them and bring
them to me. 3 And
if anyone should
say to you anything,
you say, HaAdon has
need of them. And
he will send them
immediately. 4 And
this took place in
order that might be
fulfilled the thing
spoken by the Navi
(Prophet), saying:
5 IMRU LBAT TZIYON!
*(Tell the Daughter of
Zion!)* Hinei! Your
Melech comes,

אן ענו , און רייטנדיק אויף אן אייזל ,
eizl an oif raitndik un onev an
donkey an on riding and meek person an

און אויף אן אייזעלע , דאס יונגע פון אן אייזל .
eizl an fun yunge dos eizele an oif un
donkey an of young the small donkey an on and

(ישעיהו סב, יא; זכריה ט, ט.)
t t Zecharyah yo sb Yeshayah
9 9 Zechariah 11 62 Yeshayah

[ו] און די תלמידים זענען געגאנגען, און האבן געטאן ווי יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua vi geton hoben un gegangen zenen talmidim di un
Yehoshua what done have and go did disciples the and

האט זיי באפוילן , [ז] און האבן געברענגט דאס אייזל מיט דעם
dem mit eizl dos gebrengt hoben un bafoilen zei hot
the with donkey the bring did and give directive them did

אייזעלע , און אויף זיי ארויפגעלייגט די מלבושים ; און ער
er un malbushem di aroifgeleigt zei oif un eizele
he and clothing the did place them on and small donkey

האט זיך ארויפגעזעצט אויף זיי . [ח] און דאס רוב פון דעם המון
hamon dem fun rov dos un zei oif aroifgezetst zich hot
crowd the of most the and them on sit up himself did

האבן אויסגעשפרייט זייערע מלבושים אויפן וועג; און אנדערע האבן
hoben andere un veg oifen malbushem zeiere oisgeshpreit hoben
did others and road on the clothing their spread out did

אפגעבראכן צווייגן פון די ביימער, [ט] און זיי פאנאנדערגעלייגט
fanandergeleigt zei un beimer di fun tsvaign opgebrochen
spread them and trees the from branches break off

אויפן וועג. און די המונים , וואס זענען געגאנגען פארויס פאר אים,
im far forois gegangen zenen vos hamonim di un veg oifen
him before ahead walking were who crowds the and road on the

און וואס האבן נאכגעפאלגט, האבן געשריגן , אזוי צו זאגן :
zogen tsu azoi geshrigen hoben nochgefolgt hoben vos un
say to so shouted have followed have who and

הושענא לבן דוד !
Dovid l'Ben Hosanna
David to Ben blessed is the

געלויבט זאל זיין דער ,
der zain zol geloibt
the one be shall blessed

וואס קומט אין דעם נאמען פון דעם האר.
Har dem fun nomen dem in kumt vos
L-rd the of Name the in comes who

הושענא במרומים ! (תהלים קיח, כה-כו .)
chh-chu kich Tehilim b'meromim Hosanna
25-26 118 Psalms highest blessed is the

[י] און ווען ער איז אריינגעגאנגען קיין ירושלים , איז די גאנצע שטאט
shtot gantse di iz Yerushalayim kein araingegangen iz er ven un
city whole the is Jerusalem to entered is he when and

אויפגערודערט געווארן, און געזאגט: ווער איז דאס דער דאזיקער? [יא] די
di doziker der dos iz ver gezogt un gevoren oifgerudert
the this one the this is who said and become stirred up

המונים אבער האבן געזאגט: דאס איז דער נביא יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua novi der iz dos gezogt hoben ober hamonim
Yehoshua prophet the is this said have however crowds

ANI VROCHEV AL
CHAMOR VAL AYIR
BEN ATONOT *(poor,*
humble and riding on
a donkey and upon
a colt, the foal of
donkeys). [6] And having
accomplished just
what Rebbe, Melech
HaMoshiach had
commanded them,
[7] they brought the
donkey and the colt
and they put their
garments upon them,
and Rebbe, Melech
HaMoshiach sat upon
them. [8] And the very
large multitudes
spread out their
garments on the
road, and others
were cutting lulavim
from the trees, and
were spreading them
out on the road.
[9] And the multitudes
going before him
and the multitudes
following after him
were crying out,
saying, HOSHAN
NAH *(Save now)* to
Ben Dovid! BARUCH
HABAH B'SHEM
ADONOI! Hoshannah
in the Highest!
[10] And when Rebbe,
Melech HaMoshiach
had entered into
Yerushalayim, the
whole city was stirred,
saying, Who is this!?!
[11] And the multitudes
were saying, This is
Yehoshua HaNavi!
From Natzeret in the
Galil.

פון נצרת , אין גליל .
Galil in Natseret fun
Galilee in Natseret from

יב און יהושע/ישוע איז אריינגעגאנגען אין בית המקדש , און
un Hamikdash beis in araingegangen iz Yeshua/Yehoshua un
and HaMikdash Beis in went in is Yehoshua and

האט ארויסגעטריבן אלע וואס האבן פארקויפט און געקויפט אין בית
beis in gekoift un farkoift hoben vos ale aroisgetriben hot
Beis in buy and sell did who all drive out did

המקדש , און איבערגעקערט די טישן פון די געלטבייטער , און
un geltbaiter di fun tishn di ibergekert un Hamikdash
and money changers the of tables the overturned and HaMikdash

די בענק פון די , וואס האבן פארקויפט טויבן; יג און זאגט צו
tsu zogt un toibn farkoift hoben vos di fun benk di
to says and doves sell did who those of benches the

זיי : עס שטייט געשריבן: מיין הויז וועט גערופן ווערן א בית
beis a veren gerufen vet hoiz main geshriben shteit es zei
house a to be called will house my written stands it them

תפילה! (ישעיהו נו , ז.) איר אבער האט עס געמאכט פאר א הייל פון
fun heil a far gemacht es hot ober ir z nu Yeshayah tfile
of den a for made it have however you 7 56 Yeshayah prayer

גזלנים . (ירמיהו ז, יא.) יד און עס זענען געקומען צו אים בלינדע
blinde im tsu gekumen zenen es un yo z Yirmeyah gazlonim
blind men him to come are it and 11 7 Yirmeyah robbers

און לאמע אין בית המקדש , און ער האט זיי געהיילט. טו ווי אבער
ober vi geheilt zei hot er un Hamikdash beis in lome un
however as healed them did he and HaMikdash Beis in lame and

די הויפט כהנים און די סופרים האבן געזען די וואונדער, וואס ער
er vos vunder di gezen hoben sofrim di un koyanim hoipt di
he which wonders the seen have scribes the and kohenim chief the

האט געטאן, און די קינדער שרייען אין בית המקדש און זאגן :
zogen un Hamikdash beis in shraien kinder di un geton hot
say and HaMikdash Beis in shout children the and done has

הושענא לבן דוד , זענען זיי צארנדיק געווארן, טז און האבן צו
tsu hoben un gevoren tsorendik zei zenen Dovid l'Ben Hosanna
to have and become furious they are David to Ben blessed is the

אים געזאגט: דו הערסט, וואס זיי זאגן ? און יהושע/ישוע זאגט
zogt Yeshua/Yehoshua un zogen zei vos herst du gezogt im
says Yehoshua and say they what hear you said him

צו זיי : יא ! צי האט איר קיינמאל נישט געלייענט: אויס דעם מויל פון
fun moil dem ois geleient nisht keinmol ir hot tsi yo zei tsu
of mouth the out read not never you have yes them to

קינדער און זייגעדיקע האסטו צוגעגרייט לויב ? (תהלים ח, ג.) יז און
un g ch Tehilim loib tsugegreit hostu zeigedike un kinder
and 3 8 Psalms praise prepared you have suckling and children

האט זיי פארלאזט, און איז ארויסגעגאנגען אויסער דער שטאט קיין
kein shtot der oiser aroisgegangen iz un farlozt zei hot
to city the beyond gone out is and leave them did

בית-היני . און דארטן איבערגענעכטיקט.
ibergenechtikt dorten un Beit-Anyah
slept over there and Beit-Anyah

יח און אינדערפרי , אומקערנדיק זיך אין שטאט אריין, איז ער
er iz arain shtot in zich umkerndik inderfri un
he is into city in self returning in the morning and

12 And Rebbe, Melech
HaMoshiach arrived at the
Beis Hamikdash and expelled
the ones selling and buying in
the Beis Hamikdash. And he
turned over the tishen *(tables)*
of the machalifei hakesafim
(money changers) and the chairs
of those selling the yonim
(doves). 13 And Rebbe, Melech
HaMoshiach says to them,
It has been written, BEITI
BEIT TEFILLAH YIKAREI *(My
House shall be called a House of
Prayer)*, but you are making
it into a MEARAT PARITZIM
(den of robbers). 14 And ivrim
(blind persons) and pisechim
(lame persons) came to Rebbe,
Melech HaMoshiach in the Beis
Hamikdash, and he brought
refuah to them. 15 And the
Rashei Hakohanim and the
Sofrim were indignant, having
seen the niflaot *(wonders)* which
Rebbe, Melech HaMoshiach
accomplished and the yeladim
shouting in the Beis Hamikdash,
Hoshannah to the Ben Dovid.
16 And they said to Moshiach,
Do you hear what these are
saying? And Rebbe, Melech
HaMoshiach says to them,
Ken. Have you never read,
MIPI OLLELIM V'YONKIM
YISSADETAH OZ *(From the
lips of children and infants You
ordained strength, praise)*? 17 And
having left them, he went
out of the city to Beit-Anyah
(Bethany) and spent the night
there.

18 Now going up early
into the city, he was

הונגעריק געווארן. יט און זעענדיק אן איינציקן פייגנבוים ביים וועג, און
un veg baim faignboim eintsikn an zeendik un gevoren hungerik
and road by the fig tree single an seeing and become hungry

איז צוגעגאנגען צו אים, און האט גארנישט געפונען אויף אים אחוץ
achuts im oif gefunen gornisht hot un im tsu tsugegangen iz
except it on find nothing did and it to went over is

בלעטער אליין; און ער זאגט צו אים: עס זאל מער נישט וואקסן אויף דיר
dir oif vaksen nisht mer zol es im tsu zogt er un alein bleter
you on grow not more shall it it to says he and only leaves

קיין פירות ביז אויף אייביק ! און דער פייגנבוים איז באלד פארדארט
fardart bald iz faignboim der un eibik oif biz peires kein
withered soon is fig tree the and eternity on until fruit any

געווארן. כ און ווען די תלמידים האבן עס געזען, האבן זיי זיך
zich zei hoben gezen es hoben talmidim di ven un gevoren
themselves they did see it did disciples the when and become

געוואונדערט, און געזאגט: ווי איז דער פייגנבוים אזוי פלוצלונג
plutslung azoi faignboim der iz vi gezogt un gevundert
suddenly so fig tree the is how said and were amazed

פארטריקנט געווארן! כא יהושע/ישוע אבער האט ענטפערנדיק צו
tsu entferendik hot ober Yeshua/Yehoshua gevoren fartrikt
to answering has however Yehoshua become wither

זיי געזאגט: באמת זאג איך אייך: ווען איר זאלט האבן אמונה, און
un emune hoben zolt ir ven aich ich zog beemes gezogt zei
and faith have shall you when you I say in truth said them

נישט צווייפלען, וועט איר טאן נישט נאר דאס מיט דעם פייגנבוים, נאר
nor faignboim dem mit dos nor nisht ton ir vet tsveiflen nisht
but fig tree the with that only not do you will doubt not

אפילו אויב איר וועט זאגן צו דעם דאזיקן בארג : הייב דיך אויף
oif dich heib barg dozikn dem tsu zogen vet ir oib afile
up yourself pick mountain this the to say will you if even

און ווארף דיך אין ים אריין, וועט עס געשען . כב און אלץ, וואס
vos alts un geshen es vet arain yam in dich varf un
which all and happened it will into sea in yourself throw and

איר וועט בעטן אין תפילה, אויב איר וועט גלויבן , וועט איר עס באקומען.
bakumen es ir vet gloiben vet ir oib tfile in beten vet ir
received it you will believe will you if prayer in ask will you

כג און ווען ער איז געקומען אין בית המקדש אריין, זענען די הויפט
hoipt di zenen arain Hamikdash beis in gekumen iz er ven un
chief the are into HaMikdash house in come is he when and

כהנים און די זקנים פון דעם פאלק צוגעגאנגען צו אים, בשעת ער
er beshas im tsu tsugegangen folk dem fun zkeinem di un koyanim
he while him to went over people the of elders the and kohenim

האט געלערנט, און האבן געזאגט: מיט וואס פאר א רשות טוסטו
tustu reshus a far vos mit gezogt hoben un gelernt hot
do you do authority a for what with said have and taught has

די דאזיקע זאכן ? און ווער האט דיר געגעבן דעם דאזיקן רשות ?
reshus dozikn dem gegeben dir hot ver un zachn dozike di
authority this the given you has who and things these the

כד און יהושע/ישוע האט ענטפערנדיק צו זיי געזאגט: איך וועל אייך
aich vel ich gezogt zei tsu entferendik hot Yeshua/Yehoshua un
you want I said them to answering has Yehoshua and

אויך פרעגן איין זאך , וואס אויב איר וועט מיר זאגן , וועל איך אייך אויך
oich aich ich vel zogen mir vet ir oib vos zach ein fregen oich
also you I will tell me will you if which thing one ask also

hungry. 19 And observing
the etz teenah *(fig tree)*
on the way, he went
up to it and found
nothing on it, except
leaves, and he says
to it, No longer from
you will there ever
be pri *(fruit)*! And the
etz teenah withered
then and there. 20 And
observing this, the
talmidim were astounded,
saying, How did the etz
teenah instantly wither?
21 And he said in reply,
Omein, I say to you,
if you have emunah
and do not doubt, not
only will you do what
was done to the etz
teenah, but also if you
say to this mountain,
Be lifted up and be
thrown into the sea, it
will happen. 22 And, when
you daven, all things
whatever for which you
may make techinnah
(petition, supplication)
with emunah, you will
receive.

23 And after Rebbe, Melech
HaMoshiach had gone into
the Beis Hamikdash, while
he was bringing forth his
torah, the Rashei Hakohanim
and the Zekenim of the
people approached him,
saying, By what samchut
(authority) do you do these
things? And who granted
you this samchut? 24 And
Rebbe, Melech HaMoshiach
said in reply to them, I also
will ask you a question,
which, if you will tell
me, I also will tell you by

זאגן מיט וואס פאר א רשות איך טו די דאזיקע זאכן . כה יוחננס
Yochanans zachn dozike di tu ich reshus a far vos mit zogen
John's things these the do I authority a for what with tell

מקווה — פון וואנען איז געווען? פון הימל אדער פון מענטשן? און
un mentshn fun oder himel fun geven iz vanen fun mikveh
and men from or heaven from was is where from mikveh

זיי האבן עס איבערגעלייגט צווישן זיך , אזוי צו זאגן : ווילן
velen zogen tsu azoi zich tsvishen ibergeleigt es hoben zei
will say to so themselves among discussed this have they

מיר זאגן : פון הימל , וועט ער זאגן צו אונדז: טא פארוואס האט
hot farvos to undz tsu zogen er vet himel fun zogen mir
did why then us to say he will heaven from say we

איר אים נישט געגלויבט? כו ווילן מיר אבער זאגן : פון מענטשן, מוזן
muzn mentshn fun zogen ober mir velen gegloibt nisht im ir
must men from say however we will believe not him you

מיר מורא האבן פאר דעם המון ? מחמת אלע האלטן יוחנן פאר
far Yochanan halten ale machmas hamon dem far hoben moire mir
for John hold all because crowd the before have fear we

א נביא . כז און זיי האבן ענטפערנדיק געזאגט צו יהושען/ישוען :
Yeshuan/Yehoshuan tsu gezogt entferendik hoben zei un novi a
Yehoshua to said answering have they and prophet a

מיר ווייסן נישט! האט ער אויך צו זיי געזאגט, זאג איך אייך אויך נישט,
nisht oich aich ich zog gezogt zei tsu oich er hot nisht veisen mir
not also you I say said them to also he has not know we

מיט וואס פאר א רשות איך טו די דאזיקע זאכן . כח וואס אבער
ober vos zachn dozike di tu ich reshus a far vos mit
however what things these the do I authority a for what with

מיינט איר? א מענטש האט געהאט צוויי קינדער ; און ער איז צוגעגאנגען
tsugegangen iz er un kinder tsvei gehat hot mentsh a ir meint
went over is he and children two had has man a you think

צו דעם ערשטן, און געזאגט: מיין קינד, גיי ארבעט היינט אין ווייננגארטן.
vaingorten in haint arbet gei kind main gezogt un ershtn dem tsu
vineyard in today work go child my said and first the to

כט און ער האט ענטפערנדיק געזאגט: אָט בין איך, האר! און איז נישט
nisht iz un Har ich bin ot gezogt entferendik hot er un
not does and L-rd I am here said answering has he and

געגאנגען! ל און ער איז צוגעגאנגען צו דעם צווייטן און האט געזאגט דאס
dos gezogt hot un tsveitn dem tsu tsugegangen iz er un gegangen
the said has and second the to went over is he and go

זעלביקע . דער אבער האט געזאגט: איך וויל נישט! לא דערנאך האט
hot dernoch nisht vil ich gezogt hot ober der zelbike
did then not will I said has however this one same thing

ער חרטה געהאט, און איז געגאנגען. ווער פון די ביידע האט געטאן
geton hot beide di fun ver gegangen iz un gehat charote er
done has both the of which gone has and had regret he

דעם פאטערס רצון? זאגן זיי : דער לעצטער. זאגט יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua zogt letster der zei zogen rotsn foters dem
Yehoshua says last the they say will father's the

צו זיי : באמת זאג איך אייך, אז די שטייער אויפמאנער און די
di un oifmoner shtaier di az aich ich zog beemes zei tsu
the and collectors tax the that you I say in truth them to

זונות גייען אריין פארויס פאר אייך אין דעם קעניגרייך פון ה׳ .
Hashem fun kenigraich dem in aich far forois arain geien zoines
Hashem of kingdom the in you before ahead into go prostitutes

what samchut I do these
things... 25 The tevilah
in the mikveh mayim of
Yochanan, it was from
where, from Shomayim or
from Bnei Adam? And they
were discussing it among
themselves, saying, If we
say, From Shomayim, he
will say to us, Why then
do you not believe him?
26 But if we say, From Bnei
Adam, we fear the multitude,
for everyone considers
Yochanan a Navi. 27 And
in reply to him, they said,
We do not have daas. And
Rebbe, Melech HaMoshiach
said to them, Neither will
I tell you by what samchut
I do these things. 28 What
do you think? A man had
two banim *(sons)*. And
having approached the
rishon *(first)*, the man said,
Beni *(my son)*, go today
and work in the kerem
(vineyard). 29 But the first
son said in reply, I will not.
But later, having changed
his mind, he went. 30 And
having approached the
other son, the man spoke
similarly. But the second
son, in reply, said, I will
go, Adoni. Yet he did not
go. 31 Which of the two did
the ratzon haAv *(the will of
the Father)*? They say, The
rishon *(the first)*. Rebbe,
Melech HaMoshiach says to
them, Omein, I say to you,
that the mochesim *(tax-
collectors)* and the zonot
(prostitutes) are going in
ahead of you into the Malchut
Hashem. 32 For Yochanan
of the tevilah of teshuva

לב מחמת יוחנן איז געקומען צו אייך אויף דעם וועג פון גערעכטיקייט
gerechtikeit fun veg dem oif aich tsu gekumen iz Yochanan machmas
righteousness of way the on you to come is John because

און איר האט נישט געגלויבט אין אים. די שטייער אויפמאנער אבער און
un ober oifmoner shtaier di im in gegloibt nisht hot ir un
and however collectors tax the him in believed not have you and

די זונות האבן אים יא געגלויבט, און איר, הגם איר האט
hot ir hagam ir un gegloibt yo im hoben zoines di
did you although you and believed indeed him have prostitutes the

עס געזען, האט אפילו שפעטער נישט חרטה געהאט, כדי אים צו גלויבן .
gloiben tsu im kedei gehat charote nisht shpeter afile hot gezen es
believe to him so as had regret not later even have see it

לג הערט אן אנדער משל : עס איז געווען א מענטש, א בעל
bal a mentsh a geven iz es moshal ander an hert
owner a man a was is it parable another an hear

הבית , וואס האט געפלאנצט א וויינגארטן, און האט אים ארומגערינגלט
arumgeringlt im hot un vaingorten a geflantst hot vos habeis
encircled it has and vineyard a planted has who of the house

מיט א צוים , און געגראבן א וויינקעלטער אין אים, און געבויט א טורם,
turem a geboit un im in vainkelter a gegroben un tsoim a mit
tower a built and it in winepress a dug and fence a with

און האט אים פארדינגען צו גערטנער , און איז אוועקגעפארן. לד און
un avekgeforen iz un gertner tsu fardingen im hot un
and depart does and wine gardeners to let out it has and

ווען עס האט זיך דערנענטערט די צייט פון פירות, האט ער געשיקט
geshikt er hot peires fun tsait di dernentert zich hot es ven
sent he has fruit of time the come closer self has it when

זיינע קנעכט צו די גערטנער אפצונעמען זיינע פרוכטן. לה און די
di un fruchtn zaine optsunemen gertner di tsu knecht zaine
the and fruit his collect wine gardeners the to servants his

גערטנער האבן גענומען זיינע קנעכט , און איינעם געשלאגן ,
geshlogen einem un knecht zaine genumen hoben gertner
they beat up one and servants his taken have wine gardeners

און אן אנדערן געטייט, און א דריטן געשטייניקט. לו ער האט ווידער געשיקט
geshikt vider hot er geshteinikt dritn a un geteit andern an un
sent again has he they stoned third a and killed other an and

אנדערע קנעכט , מער ווי די ערשטע; און זיי האבן מיט זיי
zei mit hoben zei un ershte di vi mer knecht andere
them with have they and first the than more servants other

געטאן דאס זעלביקע. לז דערנאך האט ער געשיקט צו זיי זיין זון , און
un zun zain zei tsu geshikt er hot dernoch zelbike dos geton
and Son his them to sent he has then same the done

האט געזאגט: זיי וועלן זיך שעמען פאר מיין זון , לח די
di zun main far shemen zich velen zei gezogt hot
the Son my before to be ashamed themselves will they said has

גערטנער אבער , ווי זיי האבן אים דערזען , האבן געזאגט
gezogt hoben derzen im hoben zei vi ober gertner
said have caught sight of him have they as however wine gardeners

צווישן זיך : דאס איז דער יורש ; קומט, לאמיר אים טייטן, און
un teiten im lomir kumt yoiresh der iz dos zich tsvishen
and kill him let us come heir the is this themselves among

צונעמען זיין ירושה . לט און האבן אים גענומען , און ארויסגעווארפן
aroisgevorfen un genumen im hoben un yerushe zain tsunemen
threw and taken him have and inheritance his take away

came to you in the Derech Tzidkat Hashem *(Way of Righteousness)*, and you did not believe him. But the mochesim and the zonot believed him. But you, even after you saw, did not change your mind and believe him.

33 Listen to another mashal. There was a man, a Baal Bayit, who planted a kerem *(vineyard)*. And he put a fence around it, and he dug a yekev *(winepress)* in it, and built a migdal *(tower)* and leased it to koremim *(vine-keepers)* and departed.
34 And when the time of the Katsir *(Harvest)* came, the Baal Bayit sent his servants to the koremim to receive the pri *(fruit)*. 35 And the koremim, having seized his servants, one they beat, another they killed, and another they stoned. 36 And the Baal Bayit sent other servants, more than the rishonim *(first ones)*, and the koremim did the same thing to them. 37 Lemaskana *(finally, at last)*, the Baal Bayit sent to the koremim his Ben, saying, They will respect my Ben. 38 And when the koremim saw the Ben, they said among themselves, This is the Bechor *(Firstborn)*, the Yoresh *(Heir)*. Come, let us kill him and let us take possession of his bechorah *(inheritance)*.
39 And having seized the Ben, they threw the Ben out of the kerem and they killed

אינדרויסן פון ווײַנגארטן, און געטייט. מ ווען דעריבער דער האר פון דעם
dem fun Har der deriber ven geteit un vaingorten fun indroisen
the of L-rd the therefore when killed and vineyard of outside

ווײַנגארטן וועט קומען, וואס זשע וועט ער טאן צו יענע גערטנער ?
gertner yene tsu ton er vet zhe vos kumen vet vaingorten
wine gardeners those to do he will then what come will vineyard

מא זאגן זיי צו אים: ער וועט די רשעים אומברענגען אויף א שרעקלעכן
shreklechn a oif umbrengen reshoiem di vet er im tsu zei zogen
terrible a on kill ung-dly the will he him to they say

אופן, און דעם ווײַנגארטן פארדינגען צו אנדערע גערטנער , וואס וועלן
velen vos gertner andere tsu fardingen vaingorten dem un oifen
will who wine gardeners other to rent vineyard the and way

אים אפגעבן די פירות אין זייערע זמנים . מב זאגט יהושע/ישוע צו
tsu Yeshua/Yehoshua zogt zmanem zeiere in peires di opgeben im
to Yehoshua said seasons their in fruit the return him

זיי : האט איר קיינמאל נישט געלייענט אין די כתובים ?
Ksuvim di in geleient nisht keinmol ir hot zei
Scriptures the in read not never you have them

דער שטיין, וואס די בוימייסטערס האבן פארווארפן,
farvorfen hoben boimaisters di vos shtein der
rejected have builders the which stone the

איז געווארן צום הויפט פונם ווינקל.
vinkel funem hoipt tsum gevoren iz
corner of the head to the become is

פונם האר (ה') איז דאס געשען ,
geshen dos iz Hashem Har funem
happened this is Hashem L-rd from the

און עס איז א וואונדער אין אונדזערע אויגן.
oigen undzere in vunder a iz es un
eyes our in wonder a is it and

(תהלים קיח, כב-כג.)
chb-chg kich Tehilim
22-23 118 Psalms

מג דערפאר זאג איך אייך: דאס קעניגרייך פון ה' וועט אוועקגענומען
avekgenumen vet Hashem fun kenigraich dos aich ich zog derfar
taken away will Hashem of kingdom the you I say therefore

ווערן פון אייך, און געגעבן ווערן צו א פאלק, וואס ברענגט זײַנע
zaine brengt vos folk a tsu veren gegeben un aich fun veren
its bring forth who people a to to be given and you from to be

פירות. מד (און ווער עס פאלט אויף דעם דאזיקן שטיין, דער וועט
vet der shtein dozikn dem oif falt es ver un peires
will this one stone this the on falls it who and fruit

צעשמעטערט ווערן; אויף וועמען אבער ער וועט פאלן, וועט ער אים
im er vet falen vet er ober vemen oif veren tseshmetert
him it will fall will it however whom on to be crushed

צעמאלן.) מה און ווען די הויפט כהנים און די פרושים האבן געהערט
gehert hoben Perushim di un koyanim hoipt di ven un tsemolen
heard have Pharisees the and kohenim chief the when and crush

זײַנע משלים , האבן זיי פארשטאנען, אז ער רעדט וועגן זיי . מו און
un zei vegen redt er az farshtanen zei hoben mesholem zaine
and them about speaks he that understood they have parables his

האבן געזוכט אים צו כאפן , און האבן זיך געפארכטן פאר
far geforchten zich hoben un chapen tsu im gezucht hoben
before afraid themselves have and arrest to him sought have

him. 40 Therefore, when the
Baal HaKerem *(Owner of the*
Vineyard) comes, what will
he do to those koremim
(vine keepers)? 41 They say to
Rebbe, Melech HaMoshiach,
Those resha'im *(evil-doers)*
the Baal HaKerem will
bring to a terrible mavet,
and the Kerem the Baal
HaKerem will lease to other
koremim, who will render
unto the Baal HaKerem
the PRI B'ITO *(fruit in its*
season). 42 Rebbe, Melech
HaMoshiach says to them,
Have you never heard in
the Kitvei Hakodesh *(Holy*
Scriptures), EVEN MAASU
HABONIM HAYTAH LEROSH
PINAH; MEIES HASHEM
HAYTAH ZOT HI NIFLAT
BEINEINU *(The Stone which*
the Builders rejected, this one
has become Head of the Corner;
this came about from the L-rd,
and it is marvelous in our
eyes)?

43 For this reason, I say
to you, the Malchut
Hashem will be taken
from you and it will be
given to a people that
produces its pri. 44 And
the one having fallen on
this EVEN (Stone) will
be crushed; and it will
crush anyone on whom it
falls. 45 And having heard
Moshiach's mashal, the
Rashei Hakohanim and
the Perushim understood
that he spoke about
them. 46 And seeking to
arrest him, they were
afraid of the multitudes,

די המונים מענטשן, ווייל מען האט אים געהאלטן פאר א נביא .
novi a far gehalten im hot men vail mentshn hamonim di
prophet a for held him has they because people crowds of the

כב און יהושע/ישוע האט ענטפערנדיק ווידער צו זיי גערעדט
geredt zei tsu vider entferendik hot Yeshua/Yehoshua un
spoke them to again answering has Yehoshua and

אין משלים , אזוי צו זאגן : ב דאס מלכות השמים איז
iz hashomaim Malchus dos zogen tsu azoi mesholem in
is heaven kingdom of the say to so parables in

געגליכן צו א מענטשלעכן קעניג, וואס האט געמאכט א חתונהמאלצייט
chasunamoltsait a gemacht hot vos kenig mentshlechn a tsu geglichen
wedding feast a made has who king human a to compared

פאר זיין זון , ג און געשיקט זיינע קנעכט רופן די פארבעטענע צו דער
der tsu farbetene di rufen knecht zaine geshikt un zun zain far
the to invited the call servants his sent and son his for

חתונה ; און זיי האבן נישט געוואלט קומען. ד האט ער נאכאמאל
nochamol er hot kumen gevolt nisht hoben zei un chasene
again he has come want not did they and wedding

געשיקט אנדערע קנעכט , אזוי צו זאגן : זאגט די פארבעטענע: זע ,
ze farbetene di zogt zogen tsu azoi knecht andere geshikt
look invited the says say to so servants other sent

איך האב צוגעגרייט מיין סעודה; מיינע אקסן און געשטאפטע קעלבער
kelber geshtopte un oksen maine sude main tsugegreit hob ich
calves fatted and oxen my feast my prepared have I

זענען שוין געשאכטן , און אלץ איז פארטיק; קומט אויף דער
der oif kumt fartik iz alts un geshochten shoin zenen
the on come prepared is all and kosher slaughtered already are

חתונה ! ה זיי אבער האבן זיך דערפון גארנישט געמאכט,
gemacht gornisht derfun zich hoben ober zei chasene
made nothing about this themselves have however they wedding

נאר זענען געגאנגען, איינער אין זיין פעלד אריין, און אן אנדערער צו
tsu anderer an un arain feld zain in einer gegangen zenen nor
to another an and into field his in one go did only

זיין מסחר ; ו און די איבריקע האבן געכאפט זיינע קנעכט , זיי
zei knecht zaine gechapt hoben ibrike di un mischar zain
they servants his seized have remaining those and business his

מיאוס באהאנדלט און געטייט. ז און דער קעניג איז צארנדיק געווארן; און
un gevoren tsorendik iz kenig der un geteit un bahandlt mies
and become furious is king the and killed and treated ugly

האט געשיקט זיינע חיילות , און אומגעברענגט יענע רוצחים , און זייער
zeier un rotschim yene umgebrengt un chaioles zaine geshikt hot
their and murderers those killed and armies his sent has

שטאט פארברענט . ח דאן זאגט ער צו זיינע קנעכט : די חתונה
chasene di knecht zaine tsu er zogt dan farbrent shtot
wedding the servants his to he says then he did burn down city

איז גרייט , די פארבעטענע אבער זענען עס נישט ווערט געווען.
geven vert nisht es zenen ober farbetene di greit iz
were worthy not it are however invited the prepared is

ט גייט זשע אהין אויף די גאסן , וואו די וועגן שיידן זיך ,
zich sheiden vegen di vu gasn di oif ahin zhe geit
themselves part ways the where streets the on here then go

און וויפל איר וועט געפינען, זאלט איר פארבעטן אויף דער חתונה .
chasene der oif farbeten ir zolt gefinen vet ir vifel un
wedding the on invite you shall find will you as many as and

vi-bahlt *(since)* the
multitudes considered him a
Navi.

22 And, in response,
Rebbe, Melech
HaMoshiach again spoke
in meshalim *(parables)*
to them, saying, 2 The
Malchut HaShomayim is
like a man, a Melech *(King)*,
who prepared a feast for
the chasunoh *(wedding)*
of Bno. 3 And the Melech
sent out his servants to
summon the Bnei HaChuppah
(wedding invitees) to the
chasunoh, and they did
not want to come. 4 Again,
the Melech sent out other
servants, saying, Tell the Bnei
HaChuppah, the wedding
invitees, Hinei! My Seudah
I have prepared, my oxen
and fattened calves have
been slaughtered, and
everything is ready: Come
to the chasunoh! 5 But
the Bnei HaChuppah, the
chasunoh invitees, having
treated it all as a mere
trifle, departed, one to his
farmer's field, one to his
business. 6 Meanwhile, the
others seized the Mesharetim
HaMelech *(Ministers of the
King)* and abused them and
killed them. 7 So the Melech
was angry and, having
sent his armies, the King
destroyed those ratzchaniyot
(murderers), and their city
he burned. 8 Then the King
says to his ministers, The
chasunoh is ready, but
the invited ones were not
worthy. 9 Therefore, go to
the intersections of the
streets, and, whoever you

י און יענע קנעכט זענען ארויסגעגאנגען אויף די גאסן , און האבן
hoben un gasn di oif aroisgegangen zenen knecht yene un
have and streets the on go out did servants those and

איינגעזאמלט אלע, וועמען זיי האבן געפונען, סיי שלעכטע סיי גוטע,
gute sai shlechte sai gefunen hoben zei vemen ale aingezamlt
good and bad both found have they whom all gathered

און דער חתונה זאל איז פול געווארן מיט געסט . יא נאר ווען דער
der ven nor gest mit gevoren ful iz zol chasene der un
the when but guests with become full be shall wedding the and

קעניג איז אריינגעקומען געזען די געסט , האט ער דערזען דארטן א
a dorten derzen er hot gest di gezen araingekumen iz kenig
a there caught sight of he has guests the seen come in is king

מענטשן, וואס איז נישט געווען אנגעטאן אין א חתונה מלבוש ; יב און ער
er un malbesh chasene a in ongeton geven nisht iz vos mentshn
he and garment wedding a in dressed was not is who man

זאגט צו אים: פריינד, וויאזוי ביסטו אריינגעקומען אהער, נישט האבנדיק
hobendik nisht aher araingekumen bistu viazoi fraind im tsu zogt
having not here come in you are how friend him to says

קיין חתונה מלבוש ? און ער איז געבליבן שטום . יג דעמאלט
demolt shtum gebliben iz er un malbesh chasene kein
then unable to speak remain is he and garment wedding any

האט דער קעניג געזאגט צו די באדינער: בינדט אים הענט און פיס, און
un fis un hent im bindt badiner di tsu gezogt kenig der hot
and feet and hands him bind servants the to said king the has

ווארפט אים ארויס אין דער אויסערסטער פינצטערניש! דארט וועט זיין
zain vet dort fintsternish oiserster der in arois im varft
be will there darkness outer the in out him throw

דאס קלאגן און קריצן מיט די ציין . יד מחמת א סך זענען
zenen sach a machmas tsein di mit kritsen un klogen dos
are many a because teeth the with gnashing and weeping the

גערופן , ווייניקע אבער אויסדערוויילט.
oisderveilt ober veinike gerufen
chosen however a few called

טו דעמאלט זענען די פרושים געגאנגען, און האבן זיך
zich hoben un gegangen Perushim di zenen demolt
themselves have and go Pharisees the are then

געהאלטן אן עצה , ווי אזוי זיי זאלן אים פאנגען מיט א
a mit fangen im zolen zei azoi vi eitse an gehalten
a with capture him should they in this way than counsel an held

ווארט. טז און זיי שיקן צו אים זייערע תלמידים מיט הורדוסנס לייט ,
lait Hordosns mit talmidim zeiere im tsu shiken zei un vort
people Herod's with disciples their him to send they and word

אזוי צו זאגן : רבי , מיר ווייסן, אז דו ביסט ווארהאפטיק, און אז
az un vorhaftik bist du az veisen mir Rebbe zogen tsu azoi
that and truthful are you that know we Rebbe say to so

דו לערנסט באמת דעם וועג פון ה' , און פרעגסט נישט
nisht fregst un Hashem fun veg dem beemes lernst du
not shows deference and Hashem of way the in truth teach you

נאך קיינעם; מחמת דו ביסט נישט נושא פנים קיין מענטשן.
mentshn kein ponem noisa nisht bist du machmas keinem noch
people any faces favoring not are you because anyone after

יז זאג זשע אונדז, וואס מיינסטו : מעג מען געבן דעם קיסר
Caesar dem geben men meg meinstu vos undz zhe zog
emperor the give one permitted you think what us then tell

find, invite as muzmanim
(guests) to the chasunoh.
10 And having gone out to the
highways, those ministers
congregated everyone they
found, rah and tov, and
the chasunoh was filled
with muzmanim *(guests)*.
11 And the Melech, having
entered to see the ones
sitting bimesibba *(reclining
at tish)*, spotted there a man
lacking the attire proper
for the chasunoh. 12 And
the Melech says to him,
Chaver, how did you get in
here, not having the attire
proper for the chasunoh?
But the man had nothing
to say. 13 Then the King
said to the servants, Bind
him feet and hands and
expel him into the outer
choshech, where there will
be weeping and grinding
of teeth. 14 For the invited
ones are many, but the
nivcharim *(chosen ones)* are
few.

15 Then, having departed,
the Perushim took counsel
together so that they might
entrap Yehoshua in his
own words. 16 And they are
sending to Rebbe, Melech
HaMoshiach their talmidim
with the Herodians, saying,
Rabbi, we know that you are
an ehrliche Yid *(a good Jew)*
and of the Derech Hashem
you give Divrei Torah in
Emes, and you show no
deference to flesh, for you
are impartial toward Bnei
Adam. 17 Therefore, tell us
what to you seems right:
is it mutar *(permissible)*

מס, אדער נישט? יח יהושע/ישוע האט אבער פארשטאנען זייער
zeier farshtanen ober hot Yeshua/Yehoshua nisht oder mas
their understood however has Yehoshua not or tax

בייזוויליקייט, און האט געזאגט: וואס פרואווט איר מיך אויס,
ois mich ir pruvt vos gezogt hot un beizvilikeit
out me you putting to test why said has and malice

צבועקעס? יט ווייזט מיר די מטבע פון מס! און זיי האבן אים
im hoben zei un mas fun matbeie di mir vaizt tsvuakes
him have they and tax of coin the me show hypocrites

געברענגט א דינר. כ און ער זאגט צו זיי: וועמעס איז דאס בילד
bild dos iz vemes zei tsu zogt er un dinar a gebrengt
image the is whose them to said he and denarius a brought

און די אויפשריפט? כא זאגן זיי; דעם קיסרס. זאגט ער דעמאלט
demolt er zogt Caesars dem zei zogen oifshrift di un
then he says emperor's the they say inscription the and

צו זיי: גיט זשע אפ דעם קיסר, וואס איז דעם קיסרס; און צו
tsu un Caesars dem iz vos Caesar dem op zhe git zei tsu
to and Caesar's the is what Caesar the back then give them to

ה׳, וואס עס געהערט צו ה׳! כב און ווען זיי האבן דאס
dos hoben zei ven un Hashem tsu gehert es vos Hashem
this have they when and Hashem to belonging is what Hashem

געהערט, האבן זיי זיך געוואונדערט, האבן אים פארלאזט, און
un farlozt im hoben gevundert zich zei hoben gehert
and left him have amazed themselves they were heard

זענען אוועקגעגאנגען.
avekgegangen zenen
went away are

to pay poll tax to Caesar or not? [18] But he, having known their rah *(evil)*, said to them, Why do you test me, tzevuim? [19] Show me the coin of the poll tax. And they brought to Rebbe, Melech HaMoshiach a denarius. [20] And Rebbe, Melech HaMoshiach says to them, Whose image is this and whose title? [21] They say to him, Caesar's. Then Rebbe, Melech HaMoshiach says to them, Give, therefore, unto Caesar the things of Caesar, and the things of Hashem, give unto Hashem. [22] And having heard this, they were amazed and, having left Rebbe, Melech HaMoshiach, they went away.

כג אין יענעם טאג זענען געקומען צו אים צדוקים, וואס זאגן,
zogen vos Tsedukim im tsu gekumen zenen tog yenem in
say who Sadducees him to come are day that in

אז עס איז נישטא קיין תחית המתים, און האבן
hoben un hameysim techiyas kein nishto iz es az
have and the dead ones resurrection of any no is there that

אים געפרעגט, כד אזוי צו זאגן: רבי, משה האט געזאגט: ווען
ven gezogt hot Moshe Rebbe zogen tsu azoi gefregt im
when said has Moses Rebbe say to so asked him

עמיצער וועט שטארבן, נישט האבנדיק קיין קינדער, זאל זיין ברודער
bruder zain zol kinder kein hobendik nisht shtarben vet emitser
brother his shall children any having not die will someone

מיבם-זיין זיין ווייב, און אויפשטעלן זאמען צו זיין ברודער.
bruder zain tsu zomen oifshtelen un vaib zain meyabem zain
brother his for seeds raise up and wife his do levirate marriage

כה און ביי אונדז זענען געווען זיבן ברידער. און דער ערשטער
ershter der un brider ziben geven zenen undz bai un
first the and brothers seven was are us among and

האט חתונה געהאט און איז געשטארבן, און ווייל ער האט נישט
nisht hot er vail un geshtorben iz un gehat chasene hot
not has he because and died is and had marry has

געהאט קיין זאמען, האט ער איבערגעלאזט זיין ווייב צו זיין ברודער.
bruder zain tsu vaib zain ibergelozt er hot zomen kein gehat
brother his to wife his leave he has seeds any had

כו דעסגלייכן אויך דער אנדערער און דער דריטער, ביז צום זיבעטן.
zibetn tsum biz driter der un anderer der oich desglaichen
seventh to the until third the and next the also likewise

[23] On that day some Tzedukim *(Sadducees)* who say there is no Techiyas HaMesim approached Rebbe, Melech HaMoshiach. And they interrogated Rebbe, Melech HaMoshiach, [24] Saying, Rabbi, Moshe Rabbenu said that if someone dies, not having banim, his brother shall marry his isha *(wife)* to raise up zera *(seed)* for his brother. [25] Now there were among us shiva achim *(seven brothers)*, and the first, having married, died. And not having zera *(offspring)*, left his isha to his brother. [26] Likewise, also the second brother, and the third, up to the seventh. [27] And last of

כז צולעצט, נאך אלע, איז די פרוי געשטארבן. כח דעריבער, ביי
bai deriber geshtorben froi di iz ale noch tsuletst
at therefore died wife the is all after lastly

תחית המתים , וועמעס ווייב פון די זיבן וועט זי זיין?
zain zi vet ziben di fun vaib vemes hameysim techiyas
be she will seven the of wife whose the dead ones resurrection of

מחמת אלע האבן זי דאך געהאט. כט יהושע/ישוע אבער
ober Yeshua/Yehoshua gehat doch zi hoben ale machmas
however Yehoshua have after all her did all because

האט ענטפערנדיק צו זיי געזאגט: איר בלאנדזשעט, ווייל איר
ir vail blondzhet ir gezogt zei tsu entferendik hot
you because wrong you said them to answering has

קענט נישט די כתבי (הקודש), און אויך נישט די קראפט
kraft di nisht oich un Hakoidesh Kitvei di nisht kent
power the not also and the Holy scriptures the neither know

פון ה' . ל מחמת ביי תחית המתים נישט מען
men nisht hameysim techiyas bai machmas Hashem fun
one not the dead ones resurrection of in because Hashem of

האט חתונה , נישט מען מאכט חתונה , נאר מען איז ווי מלאכים
malochim vi iz men nor chasene macht men nisht chasene hot
angels like is one but marriage makes one not marriage have

אין הימל . לא און וואס שייך תחית המתים , האט
hot hameysim techiyas shaich vos un himel in
have the dead ones resurrection of concerning what and heaven in

איר דען נישט געלייענט, וואס עס איז געזאגט געווארן צו אייך פון
fun aich tsu gevoren gezogt iz es vos geleient nisht den ir
from you to become said is there what read not then you

ה' , אזוי צו זאגן : לב איך בין דער ג-ט פון אברהם , און דער
der un Avraham fun G-t der bin ich zogen tsu azoi Hashem
the and Abraham of G-d the am I say to so Hashem

ג-ט פון יצחק , און דער ג-ט פון יעקב ? ער איז נישט דער ג-ט פון
fun G-t der nisht iz er Yaakov fun G-t der un Yitschak fun G-t
of G-d the not is he Jacob of G-d the and Isaac of G-d

טויטע , נאר פון לעבעדיקע . לג און ווי די המונים מענטשן
mentshn hamonim di vi un lebedike fun nor toite
people crowds of the as and the living ones of but the dead ones

האבן דאס געהערט, האבן זיי געשטוינט איבער זיין תורה .
toire zain iber geshtoint zei hoben gehert dos hoben
teaching his over astounded they were heard this have

לד און ווען די פרושים האבן געהערט, אז ער האט די צדוקים
Tsedukim di hot er az gehert hoben Perushim di ven un
Sadducees the has he that heard have Pharisees the when and

פארשטאפט דאס מויל , האבן זיי זיך פארזאמלט; לה און
un farzamlt zich zei hoben moil dos farshtopt
and gathered themselves they have mouth the stopped up

איינער פון זיי , א תלמיד חכם , האט אים אויסגעפרוואווט און
un oisgepruvt im hot chochem talmid a zei fun einer
and put to the test him has wisdom disciple of a them of one

געפרעגט: לו רבי , וועלכע מצווה איז די גרעסטע אין דער
der in greste di iz mitsve velche Rebbe gefregt
the in greatest the is commandment which Rebbe asked

תורה? לז און ער האט צו אים געזאגט: דו זאלסט ליב האבן דעם האר
Har dem hoben lib zolst du gezogt im tsu hot er un toire
L-rd the have love you shall you said him to has he and Torah

all, the isha died. 28 In the Techiyas HaMesim, therefore, she will be the wife of which of the seven? For all had her.
29 And Rebbe, Melech HaMoshiach said in reply to them, You are in error, not having known the Kitvei Hakodesh or the gevurat Hashem *(power of G-d)*. 30 For in the Techiyas HaMesim they neither marry nor are given in marriage, but are like the malachim in Shomayim. 31 But concerning the Techiyas HaMesim, have you not read the thing spoken to you by Hashem, saying, 32 ANOCHI ELOHEI AVRAHAM ELOHEI YITZCHAK VEELOHEI Ya'akov *(I am the G-d of Avraham, the G-d of Yitzchak, and the G-d of Ya'akov)*? Hashem is not the G-d of the Mesim *(dead ones)* but the G-d of the Chayyim *(living)*.
33 And having heard this, the multitudes were amazed at Moshiach's torah *(teaching)*.

34 But the Perushim, having heard that he silenced the Tzedukim, assembled together, 35 And one of them, a Baal Torah *(learned Torah scholar, a Ben Torah)*, tried to trip up Rebbe, Melech HaMoshiach with a she'elah *(question)*: 36 Rabbi, which mitzvah is gedolah *(great)* in the Torah? 37 And Rebbe, Melech HaMoshiach gave this teshuva *(answer)* to the Baal Torah,

דיין ג-ט פון דיין גאנצן הארצן, און מיט דיין גאנצער נשמה , און
un neshome gantser dain mit un hartsn gantsn dain fun G-t dain
and soul whole your with and heart whole your from G-d your

מיט דיין גאנצן פארשטאנד . (דברים ו, ה.) לח דאס איז די
di iz dos h u Devarim farshtand gantsn dain mit
the is the 5 6 Deuteronomy understanding whole your with

גרעסטע און די ערשטע מצווה . לט און אנדערע, וואס איז גלייך
glaich iz vos andere an mitsve ershte di un greste
like is which other an commandment first the and greatest

צו דער , איז: דו זאלסט ליב האבן דיין חבר , ווי דיך אליין .
alein dich vi chaver dain hoben lib zolst du iz der tsu
yourself you as neighbor your have love should you is this one to

(ויקרא יט, יח.) מ אויף די דאזיקע צוויי מצוות הענגט די גאנצע
gantse di hengt mitsvos tsvei dozike di oif ih it Vayikra
whole the hang commands two these the on 15 19 Leviticus

תורה, און די נביאים .
neviim di un toire
prophets the and Torah

מא און בשעת די פרושים האבן זיך פארזאמלט, האט
hot farzamlt zich hoben Perushim di beshas un
has gathered themselves have Pharisees the while and

יהושע/ישוע זיי געשטעלט א קשיא , מב אזוי צו זאגן : וואס
vos zogen tsu azoi kashie a geshtelt zei Yeshua/Yehoshua
what say to so question a stood them Yehoshua

דענקט איר וועגן דעם משיח ? וועמעס זון איז ער? זאגן זיי צו אים
im tsu zei zogen er iz zun vemes Moshiach dem vegen ir denkt
him to they say he is son whose Moshiach the about you think

דודס . מג זאגט ער צו זיי : ווי אזוי זשע רופט אים דוד
Dovid im ruft zhe azoi vi zei tsu er zogt Dovids
David him calls then in this way than them to he says David's

דורך דעם רוח (הקודש) האר, ווען ער זאגט:
zogt er ven Har Hakoidesh ruach dem durch
says he when L-rd the Holy Spirit the through

מד דער האר האט געזאגט צו מיין האר:
Har main tsu gezogt hot Har der
L-rd my to said has L-rd the

זיץ ביי מיין רעכטער זייט,
zait rechter main bai zits
side right my at sit

ביז איך וועל אנידערלייגן דיינע פיינט
faint daine aniderleigen vel ich biz
enemies your put down will I until

פאר א פוסבענקעלע פאר דיינע פיס? (תהלים קי, א.)
a ki Tehilim fis daine far fusbenkele a far
1 110 Psalms feet your for footstool a for

מה און ווען דוד רופט אים האר, ווי אזוי זשע איז ער זיין
zain er iz zhe azoi vi Har im ruft Dovid ven un
his he is then in this way than L-rd him calls David when and

זון ? מו און קיינער האט אים נישט געקענט ענטפערן קיין ווארט. און עס
es un vort kein entferen gekent nisht im hot keiner un zun
it and word any to answer be able not him has no one and son

האט זיך שוין קיינער אויך מער נישט אונטערגעשטעלט פון
fun untergeshtelt nisht mer oich keiner shoin zich hot
from dare not more also no one now themselves have

V'AHAVTAH ES ADONOI ELOHEICHA B'CHOL LEVAVCHA UVECHOL NAFSHECHA UVECHOL MODECHA *(And thou shalt love the L-rd thy G-d with all thy heart and with all thy soul and with all thy might)*. 38 This is the gedolah and rishonah mitzvah. 39 And the second mitzvah is like it: V'AHAVTA L'REACHA KAMOCHA *(And thou shalt love thy neighbor as thyself)*. 40 On these two mitzvot hang the entire Torah and the Neviim.

41 And, the Perushim, having been assembled, Rebbe, Melech HaMoshiach confronted with this she'elah, 42 Saying, What do you think concerning the Rebbe, Melech HaMoshiach? Whose Ben is he? The Perushim gave this teshuva *(answer)* to him: Ben Dovid. 43 Moshiach says to them, How then can Dovid, in the Ruach Hakodesh, call Rebbe, Melech HaMoshiach Adon? ...saying 44 NEUM HASHEM LADONI, SHEV LIMINI AD ASHIT OYVECHA HADOM LERAGLECHA *(Utterance of Hashem to my L-rd, Sit at My right hand until I make your enemies a footstool for your feet)*.

45 Therefore, if Dovid calls him Adon, how is Rebbe, Melech HaMoshiach [merely] Ben Dovid? 46 And no one was able to give an answer to him, nor did anyone dare to pose another she'elah *(question)* to Rebbe, Melech

יענעם טאג אָן אים עפעס צו פרעגן.
fregen tsu epes im on tog yenem
ask to something him onwards day that

כג
דעמאלט האט יהושע/ישוע גערעדט צו די המונים
hamonim di tsu geredt Yeshua/Yehoshua hot demolt
crowds of the to spoken Yehoshua has then

מענטשן און צו זיינע תלמידים, [ב] אזוי צו זאגן : די סופרים
sofrim di zogen tsu azoi talmidim zaine tsu un mentshn
scribes the say to so disciples his to and people

און די פרושים האבן זיך אנידערגעזעצט אויף משהס שטול.
shtul Moshes oif anidergezetst zich hoben Perushim di un
seat Moses' on sat down themselves have Pharisees the and

[ג] דעריבער אלץ, וואס זיי וועלן אייך זאגן , זאלט איר טאן און אפהיטן;
ophiten un ton ir zolt zogen aich velen zei vos alts deriber
observe and do you shall say you will they what all therefore

טוט אבער נישט לויט זייערע מעשים; מחמת זיי זאגן ,
zogen zei machmas maisim zeiere loit nisht ober tut
say they because deeds their according to not however do

און טאן נישט. [ד] זיי בינדן שווערע לאסטן און לייגן זיי אויף
oif zei leigen un lastn shvere binden zei nisht ton un
on them put and burdens heavy bind they not do and

מענטשנס שולטערן; אליין אבער ווילן זיי די דאזיקע אפילו
afile dozike di zei vilen ober alein shultern mentshns
even these the they the will however themselves shoulders man's

מיט דעם פינגער נישט אנרירן. [ה] און אלע זייערע מעשים טאן זיי ,
zei ton maisim zeiere ale un onriren nisht finger dem mit
they do deeds their all and touch not finger the with

כדי פון לייטן געזען צו ווערן, מחמת זיי מאכן ברייט זייערע
zeiere breit machen zei machmas veren tsu gezen laitn fun kedei
their wide make they because be to seen people of so that

תפילין, און לאנג די ציצית , [ו] און האבן ליב דאס ארט אויבנאן
oibnon ort dos lib hoben un tsitsiyot di lang un tefillin
at the head seats the love have and tzitziyot the long and tefillin

אויף סעודות, און די ערשטע ערטער אין שול , [ז] און דאס שלום
sholem dos un shul in erter ershte di un sudus oif
peace the and synagogue in seats first the and feasts on

אפגעבן אויף די מערקפלעצער, און פון לייטן גערופן צו ווערן
veren tsu gerufen laitn fun un merkpletser di oif opgeben
be to called people from and marketplaces the on greetings

רבי ! [ח] איר אבער זאלט זיך נישט רופן רבי , מחמת
machmas Rebbe rufen nisht zich zolt ober ir Rebbe
because Rebbe call not yourselves shall however you Rebbe

איינער איז אייער רבי , און איר אלע זענט ברידער. [ט] און רופט נישט
nisht ruft un brider zent ale ir un Rebbe eier iz einer
not call and brothers are all you and Rebbe your is one

קיינעם אויף דער ערד אייער פאטער; מחמת איינער איז אייער פאטער,
foter eier iz einer machmas foter eier erd der oif keinem
Father your is one because Father your earth the on anyone

וואס איז אין הימל . [י] איר זאלט זיך אויך נישט רופן מדריכים ;
madrichim rufen nisht oich zich zolt ir himel in iz vos
guides call not also yourselves shall you heaven in is who

ווייל איינער איז אייער מדריך , דער משיח . [יא] דער גרעסטער
grester der Moshiach der madrich eier iz einer vail
greatest the Moshiach the guide your is one because

HaMoshiach from that day
on.

23
Then Rebbe Melech
HaMoshiach spoke
to the multitudes and to his
Talmidim, [2] Saying, Upon
the Kisei Moshe *(Chair of
Moses)* sit the Sofrim and
the Perushim. [3] Therefore,
everything whatever they
may tell you, be frum and
be shomer, but according
to their ma'asim *(works)*
do not be shomer, for
they do not practice what
they preach. [4] And they
tie up heavy loads, hard
to bear, and they place
them upon the shoulders
of men, but they, with so
much as a finger, are not
willing to lift the oppressive
burdens. [5] And all their
ma'asei hamitzvot *(works
of the commandments)* they
do in order to be seen
by Bnei Adam, for they
broaden their tefillin and
lengthen their tzitziyot,
[6] and they love the places
of honor at the seudot
(banquet dinners), and the
shuls, [7] And the Birkat
Shalom greetings in the
market places, and to be
called by Bnei Adam, Rebbe.
[8] But you are not to have
pretentious titles like Rebbe,
for One is your Rebbe,
and all of you are Achim
b'Moshiach. [9] And do not
refer to anyone in the Olam
Hazeh as your Abba, for One
is your Av sh'ba'Shomayim.
[10] Neither be called Moreinu,
for One is your Moreh
(teacher) the Rebbe, Melech

צווישן אייך זאל זיין אייער משרת . יב און ווער עס וועט זיך אליין
alein zich vet es ver un meshores eier zain zol aich tsvishen
alone himself will it who and servant your his shall you among

דערהייבן , דער וועט דערנידעריקט ווערן; און ווער עס וועט זיך
zich vet es ver un veren dernidrikt vet der derheibn
self will it who and to be humbled will this one to raise up

אליין דערנידעריקן, דער וועט דערהייבט ווערן. יג ווי איז אבער
ober iz vei veren derheibt vet der dernideriken alein
however is woe be raised up will this one lower alone

צו אייך, סופרים און פרושים , צבועקעס ! אז איר פארשליסט דאס
dos farshlist ir az tsvuakes Perushim un sofrim aich tsu
the lock up you that hypocrites Pharisees and Scribes you to

מלכות השמים פאר די מענטשן. ווארום איר גייט נישט אריין,
arain nisht geit ir vorem mentshn di far hashomaim Malchus
inside not go you because people the for heaven kingdom of

און די אריינקומענדיקע לאזט איר נישט אריינגיין. יד (ווי איז צו אייך,
aich tsu iz vei araingein nisht ir lozt arainkumendike di un
you to is woe go in not you allow entering those and

סופרים און פרושים , צבועקעס ! אז איר שלינגט איין די הייזער פון
fun haizer di ein shlingt ir az tsvuakes Perushim un sofrim
of houses the one swallow you that hypocrites Pharisees and Scribes

די אלמנות, און פאר אן אויסרייד דאוונט איר לאנג. דערפאר וועט איר
ir vet derfar lang ir davent oisreid an far un almones di
you will therefore long you daven pretext an for and widows the

באקומען א הארבער משפט .)
mishpot harber a bakumen
judgment greater a received

טו ווי איז צו אייך, סופרים און פרושים , צבועקעס ! אז איר פארט
port ir az tsvuakes Perushim un sofrim aich tsu iz vei
travel you that hypocrites Pharisees and Scribes you to is woe

ארום איבער ים און יבשה , כדי צו מאכן א גר; און
un ger a machen tsu kedei yaboshe un yam iber arum
and ger a make to in order that land and sea over around

ווען ער ווערט עס שוין , מאכט איר אים פאר א בן גיהנום
Gehinnom ben a far im ir macht shoin es vert er ven
Gehenna son of a to be him you make at last one becomes he when

טאפלט מער ווי איר זענט אליין . טז ווי איז צו אייך, בלינדע
blinde aich tsu iz vei alein zent ir vi mer topelt
the blind you to is woe yourself are you than more twice

מנהיגים , וואס זאגן : ווער עס שווערט ביים היכל , איז עס
es iz Heichal baim shvert es ver zogen vos manhigim
it is Heikhal by the swear it whoever say who leaders

גארנישט; אבער ווער עס שווערט ביים גאלד פון היכל , דער
der Heichal fun gold baim shvert es ver ober gornisht
this one temple of gold by the swear it who however nothing

איז חייב . יז איר נאראנים און בלינדע ; מחמת וואס איז גרעסער,
greser iz vos machmas blinde un naronem ir chayev iz
greater is what because blind men and fools you liable is

דאס גאלד אדער דער היכל , וואס הייליקט דאס גאלד? יח און:
un gold dos heilikt vos Heichal der oder gold dos
and gold the makes sacred which Heikhal the or gold the

ווער עס שווערט ביים מזבח , דאס איז גארנישט; ווער אבער
ober ver gornisht iz dos mizbeyech baim shvert es ver
however who nothing is this altar by the swears it who

HaMoshiach. 11 And the
greatest among you will be
your eved mesharet *(servant,
minister)*. 12 But whoever
will lift up himself will be
humbled, and whoever will
humble himself will be lifted
up. 13 But oy to you, Sofrim
and Perushim, tzevuim
(hypocrites), for in front of
Bnei Adam you shut the
Malchut HaShomayim. You
do not go in yourselves, and
the ones entering, you do
not permit to enter. 14 Oy to
you, Sofrim and Perushim,
tzevuim! You devour the
batim of almanot and for the
sake of chashuve *(importance)*
appearance you make long
tefillot; therefore your gezar
din *(verdict)* will be more
severe.

15 Oy to you, Sofrim and
Perushim, tzevuim. You
travel over the sea and the
dry land for the giyyur
(proselytization) of one
proselyte; then, when he
becomes one, you make
him twice as much a son
of Gehinnom as you. 16 Oy
to you, morei derech ivrim
(blind guides), the, ones
saying, Whoever swears
by the Beis Hamikdash,
it is a worthless shevuah
(oath): but whoever swears
by the gold of the Beis
Hamikdash, he is obligated.
17 Ivrim! *(blind ones)*, for
which is greater, the gold
or the Beis Hamikdash
which gives the gold its
kedushah *(holiness, sanctity)*?
18 And whoever swears by
the Mizbeach *(altar)*, it is

עס שווערט ביים קרבן , וואס ליגט דערויף, דער איז חייב .
chayev iz der deroif ligt vos korben baim shvert es
liable is this one thereon lies which sacrifice by the swear it

יט איר בלינדע ! מחמת וואס איז גרעסער, דאס קרבן אדער דער
der oder korben dos greser iz vos machmas blinde ir
the or sacrifice the greater is what because blind men you

מזבח , וואס היילִיקט דאס קרבן ? כ דעריבער ווער עס שווערט
shvert es ver deriber korben dos heilikt vos mizbeyech
swears it who therefore sacrifice the makes sacred who altar

ביים מזבח , דער שווערט ביי אים און ביי אלעם, וואס איז אויף
oif iz vos alem bai un im bai shvert der mizbeyech baim
on is which all by and it by swears this one altar by the

אים. כא און ווער עס שווערט ביים היכל , דער שווערט ביי אים, און
un im bai shvert der Heichal baim shvert es ver un im
and it by swears this one Heikhal by the swears it who and it

ביי דעם, וואס וואוינט דרינען. כב און ווער עס שווערט ביים הימל ,
himel baim shvert es ver un drinen voint vos dem bai
heaven by the swears it who and inside dwells which the by

דער שווערט ביי ה׳ס כסא הכבוד און ביי דעם, וואס
vos dem bai un hakoved kisei Hashems bai shvert der
which that by and the glory throne of Hashem's by swears this one

זיצט דערויף .
deroif zitst
thereon seated

כג וויי איז צו אייך, סופרים און פרושים , צבועקעס ! אז איר
ir az tsvuakes Perushim un sofrim aich tsu iz vei
you that hypocrites Pharisees and Scribes you to is woe

גיט אפ מעשר פון דער מיענטע און דעם דיל און דעם קימל , און
un kimel dem un dil dem un miente der fun maiser op git
and cumin the and dill the and mint the of tithe back give

פארנאכלעסיקט די שווערערע זאכן פון דער תורה: דאס משפט
mishpot dos toire der fun zachn shverere di farnachlesikt
judgment the Torah the of things more difficult the ignored

און דעם חסד און די אמונה! די דאזיקע זאכן האט איר געדארפט
gedarft ir hot zachn dozike di emune di un chesed dem un
required to you have things these the faith the and mercy the and

טאן, און יענע נישט פארנאכלעסיקן. כד איר בלינדע פירער, וואס זייען
zaien vos firer blinde ir farnachlesiken nisht yene un ton
filter who guide the blind you neglecting not those and do

דורך די מוק, און שלינגען אראפ דאס קעמל.
kemel dos arop shlingen un muk di durch
camel the down swallow and gnat the out

כה וויי איז צו אייך, סופרים און פרושים , צבועקעס ! אז איר מאכט
macht ir az tsvuakes Perushim un sofrim aich tsu iz vei
make you that hypocrites Pharisees and Scribes you to is woe

ריין דאס אויסנווייניקסטע פון דעם בעכער און דער שיסל, פון אינעווייניק
ineveinik fun shisel der un becher dem fun oisenveinikste dos rein
inside of bowl the and goblet the of outside the clean

אבער זענען זיי פול מיט גזלה און נישט איינגעהאלטנקייט. כו דו
du aingehaltenkeit nisht un gzeile mit ful zei zenen ober
you self-control not and robbery with full they are however

בלינדער פרוש , רייניק קודם כל דאס אינעווייניקסטע פון דעם
dem fun ineveinikste dos kol koidem reinik Parush blinder
the of inside the all before cleanse pharisee blind man

worthless; but whoever swears by the korban upon it, he is obligated. 19 Ivrim, blind ones, for which is greater, the korban or Mizbeach which gives the korban its kedushah *(holiness, sanctity)*? 20 Therefore, the one having sworn by the Mizbeach swears by it and everything upon it. 21 And the one having sworn by the Beis Hamikdash swears by it and by everything indwelling it. 22 And the one having sworn by Shomayim swears by the kes malchut of Hashem and by the One sitting upon the kes malchut.

23 Oy to you, Sofrim and Perushim, tzevuim, for you give maasros *(tithe)* of mint and dill and cumin, and you have neglected the matters of the Torah of greater consequence: mishpat, chesed, and emunah. These things it was necessary to do and those not to neglect. 24 Morei derech ivrim *(blind guides)*, the ones that strain out a gnat and swallow a camel.

25 Oy to you, Sofrim and Perushim, tzevuim, you cleanse the outside of the kos *(cup)* and the dish, but inside they are full of chamdanut *(greed)* and taavanut *(lust)*. 26 Blind Parush, first cleanse the inside of the kos,

בעבער, כדי אויך דאס אויסנווייניקסטע זאל ווערן ריין .
rein veren zol oisenveinikste dos oich kedei becher
clean to be shall outside the also so that goblet

כז ווײ איז צו אײך, סופרים און פרושים , צבועקעס ! אז איר זענט
zent ir az tsvuakes Perushim un sofrim aich tsu iz vei
are you that hypocrites Pharisees and Scribes you to is woe

גלײך צו געקאלעכטע קברים, וואס פון אויסנווייניק זען זיי
zei zen oisenveinik fun vos kvorim gekalechte tsu glaich
they see the outside from which graves chalk white washed to like

אויס שיין , פון אינעווייניק אבער זענען זיי פול מיט ביינער פון
fun beiner mit ful zei zenen ober ineveinik fun shein ois
of bones with full they are however inside from beautiful out

מתים , און יעדער אומריינקייט. כח אָט אזוי ווייזט איר זיך
zich ir vaizt azoi ot umreinkeit yeder un meisim
yourselves you appears so just impurity every and the dead

ארויס פון דרויסן ווי צדיקים פאר די מענטשן, פון אינעווייניק
ineveinik fun mentshn di far tsadikim vi droisen fun arois
inside from people the for righteous as toward from out

אבער זענט איר פול מיט צביעות און רשעות .
rishes un tsvies mit ful ir zent ober
wickedness and hypocrisy with full you are however

כט ווײ איז צו אײך, סופרים און פרושים , צבועקעס ! אז איר בויט
boit ir az tsvuakes Perushim un sofrim aich tsu iz vei
build you that hypocrites Pharisees and Scribes you to is woe

אויף די קברים פון די נביאים , און באצירט די מצבות פון
fun matseivos di batsirt un neviim di fun kvorim di oif
of gravestones the decorate and prophets the of tombs the on

די צדיקים , ל און זאגט: אויב מיר וואלטן געלעבט אין די טעג פון
fun teg di in gelebt volten mir oib zogt un tsadikim di
of days the in lived would we if say and righteous the

אונדזערע עלטערן, וואלטן מיר זיך נישט באטייליקט מיט
mit bateilikt nisht zich mir volten elteren undzere
with have participated not ourselves we would parents our

זיי אין דעם בלוט פון די נביאים . לא אזוי זענט איר עדות צו זיך
zich tsu eides ir zent azoi neviim di fun blut dem in zei
self to witness you are so prophets the of blood the in them

אליין, אז איר זענט קינדער פון די נביאים מערדער . לב און איר
ir un merder neviim di fun kinder zent ir az alein
you and murderers prophets the of children are you that alone

מאכט פול די מאס פון אייערע עלטערן! לג איר שלאנגען! גזע פון
fun geze shlangen ir elteren eiere fun mos di ful macht
of brood snakes you parents your of measure the full make

להכעיסניקעס! ווי אזוי וועט איר אנטרינען פון דעם משפט פון
fun mishpot dem fun antrinen ir vet azoi vi lehachesnikes
of judgment the from escape you will so than vipers

גיהנום ? לד דערפאר, זע , איך שיק צו אײך נביאים און חכמים ,
chachomim un neviim aich tsu shik ich ze derfar Gehinnom
wise men and prophets you to send I look therefore Gehenna

און סופרים; א טייל פון זיי וועט איר טייטן און לאזן אויפהענגען אויף
oif oifhengen lozen un teiten ir vet zei fun teil a sofrim un
on hanged up let and kill you will them of part a scribes and

דער בוים; און א טייל פון זיי וועט איר שלאגן מיט ריטער אין
in riter mit shlogen ir vet zei fun teil a un boim der
in scourges with beat up you will them of part a and tree the

that perhaps also the outside may become clean.

27 Oy to you, Sofrim and Perushim, tzevuim, for you are like kevarim *(graves)* having been whitewashed, which on the outside indeed appear ois vaist *(ostensibly)* shein *(beautiful)*, but on the inside are full of the unclean bones of the mesim *(dead ones)* and every trayfnyak. 28 Thus on the outside you indeed appear tzaddikim *(righteous ones)* to Bnei Adam, but on the inside you are full of tzeviut *(hypocrisy)* and you are lawlessly against the Torah.

29 Oy to you, Sofrim and Perushim, tzevuim, for you build kevarim of the Neviim and decorate matsevot *(gravestones)* of the tzaddikim, 30 And you say, If we were in the yamim *(days)* of Avoteinu *(our Fathers)*, we would not have been shuttafim *(partners)* with them in the dahm haNeviim *(blood of the Prophets)*. 31 Therefore, you are edim *(witnesses)* against yourselves that you are the banim *(sons)* of the ratzchaniyot *(murderers)* of the Neviim. 32 And you fill up the measure of your Avot. 33 Snakes, you banim of nachashim, how can you escape the Yom HaDin of Gehinnom? 34 For this reason hinei! I send to you Neviim and Chachamim and Sofrim, some of whom you will kill and some you will make talui al haetz *(being hanged on the Tree)* and some you

אייערע שולן , און פארפאלגן פון שטאט צו שטאט; לה כדי
kedei shtot tsu shtot fun farfolgen un shuln eiere
so that city to city from persecute and synagogues your

עס זאל קומען אויף אייך דאס גאנצע רעכטפארטיקע בלוט, וואס
vos blut rechtfartike gantse dos aich oif kumen zol es
which blood righteous entire the you on come shall it

איז פארגאסן געווארן אויף דער ערד , פון דעם בלוט פון הבל דעם
dem Hevel fun blut dem fun erd der oif gevoren fargosen iz
the Hevel of blood the from earth the on been shed is

צדיק ביז צום בלוט פון זכריה בן ברכיה , וועמען איר
ir vemen Barachiah ben Zecharyah fun blut tsum biz tsadik
you whom Berechiah son of Zecharyah of blood to the until righteous

האט געהרגעט צווישן דעם היכל און דעם מזבח . לו באמת זאג
zog beemes mizbeyech dem un Heichal dem tsvishen geharget hot
say in truth altar the and Heikhal the between kill did

איך אייך, דאס אלץ וועט קומען אויף דעם דאזיקן דור .
dor dozikn dem oif kumen vet alts dos aich ich
generation this very the on come will all this you I

לז ירושלים , ירושלים , וואס הרגעסט די נביאים , און
un neviim di hargest vos Yerushalayim Yerushalayim
and prophets the kills which Jerusalem Jerusalem

שטייניקסט די , וואס זענען געשיקט צו דיר! וויפל מאל האב איך
ich hob mol vifel dir tsu geshikt zenen vos di shteinikst
I have times how many you to sent are who those stones

געוואלט איינזאמלען דיינע קינדער, ווי א הון זאמלט איין אירע
ire ein zamlt hun a vi kinder daine ainzamlen gevolt
her together gathers hen a like children your gather wanted

עופעלעך אונטער די פליגל, און איר האט נישט געוואלט. לח זע , אייער
eier ze gevolt nisht hot ir un fligel di unter eifelech
your look wanted not has you and wings the under chickens

הויז וועט אייך איבערגעלאזט ווערן פארוויסט. לט מחמת איך זאג אייך:
aich zog ich machmas farvist veren ibergelozt aich vet hoiz
you tell I because desolate to be left you will house

פון איצט אָן וועט איר מיך מער נישט זען, ביז איר וועט זאגן :
zogen vet ir biz zen nisht mer mich ir vet on itst fun
say will you until see not more me you will onwards now from

ברוך הבא בשם ה׳ !
Hashem beshem haba bruch
Hashem in the Name of is he who comes in blessed

כד

און יהושע/ישוע איז ארויסגעגאנגען פון בית המקדש ,
Hamikdash beis fun aroisgegangen iz Yeshua/Yehoshua un
HaMikdash Beis of went out is Yehoshua and

און איז אוועקגעגאנגען; און זיינע תלמידים זענען צוגעגאנגען
tsugegangen zenen talmidim zaine un avekgegangen iz un
went over are disciples his and went away is and

צו אים, כדי צו אים צו ווייזן די בנינים פון בית המקדש . ב ער
er Hamikdash beis fun binyonim di vaizen tsu im kedei im tsu
he HaMikdash Beis of buildings the show to him so that him to

אבער האט ענטפערנדיק צו זיי געזאגט: איר זעט דאס אלץ? באמת
beemes alts dos zet ir gezogt zei tsu entferendik hot ober
in truth all this see you said them to answering has however

זאג איך אייך, עס וועט דא נישט איבערגעלאזט ווערן א שטיין אויף א
a oif shtein a veren ibergelozt nisht do vet es aich ich zog
a on stone a to be be left not here will it you I tell

will subject to the shot
(whip) in your shuls, and
you will drive them out
from city to city, 35 So that
upon you may come all
the dahm naki *(innocent*
blood) shed upon the earth
from the blood of Hevel
to the blood of Zecharyah
son of Barachiah, whom
you murdered between the
Heikhal and the Mizbeach.
36 Omein, I say to you, that all
these things will come upon
this generation.

37 Yerushalayim,
Yerushalayim, the ones
that kill the Neviim and
stone those having been
sent to you! How often
have I wanted to gather
your yeladim, as a hen
gathers her chickens under
her wings, but you were
not willing! 38 Hinei! Look!
KI LECHARBAH YIH'YEH
HABEIT HAZEH *(for this*
House will become a ruin).
39 For I say to you, by no
means will you see me
from now until you say,
BARUCH HABAH B'SHEM
ADONOI.

24

And having exited
from the Beis
Hamikdash, Rebbe, Melech
HaMoshiach departed, and
his talmidim approached
to show him the buildings
of the Beis Hamikdash.
2 But he said in reply
to them, Do you not
see all these things?
Omein, I say to you, by
no means will be left
here one stone upon

שטיין, וואס וועט נישט אנידערגעריסן ווערן!
veren anidergerisen nisht vet vos shtein
to be thrown down not will which stone

ג און ווען ער איז געזעסן אויפן הר הזיתים, זענען זיינע תלמידים
talmidim zaine zenen hzitim Har oifen gezesen iz er ven un
disciples his are Olives Mount of on the sat is he when and

צוגעקומען צו אים, בשעת זיי זענען געווען אליין, און האבן געזאגט:
gezogt hoben un alein geven zenen zei beshas im tsu tsugekumen
said have and alone was are they while him to come

זאג אונדז, ווען וועט דאס געשען , און וואס וועט זיין דאס אות פון
fun os dos zain vet vos un geshen dos vet ven undz zog
of sign the be will what and to happen this will when us tell

דיין קומען , און פון דעם קץ פון דער וועלט? ד און יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua un velt der fun kets dem fun un kumen dain
Yehoshua and world the of end the of and coming your

האט ענטפערנדיק צו זיי געזאגט: זעט, אז קיינער זאל אייך נישט
nisht aich zol keiner az zet gezogt zei tsu entferendik hot
not you shall no one that see said them to answering has

פארפירן! ה מחמת א סך וועלן קומען אין מיין נאמען, אזוי צו זאגן :
zogen tsu azoi nomen main in kumen velen sach a machmas farfiren
say to so name my in come will many a because mislead

איך בין דער משיח ; און פארפירן א סך . ו און איר וועט הערן פון
fun heren vet ir un sach a farfiren un Moshiach der bin ich
of hear will you and many a mislead and Moshiach the am I

מלחמות און שמועות פון מלחמות ; גיט אכטונג , דערשרעקט זיך
zich dershrekt achtung git milchomes fun shmues un milchomes
self frightened attention give wars of rumors and wars

נישט; מחמת דאס מוז געשען , נאר עס איז נאך נישט דער קץ .
kets der nisht noch iz es nor geshen muz dos machmas nisht
end the not yet is it but happen must this because not

ז מחמת א פאלק וועט זיך אויפהויבן קעגן א פאלק, און א מלוכה
meluche a un folk a kegen oifhoiben zich vet folk a machmas
kingdom a and people a against rise up self will people a because

קעגן א מלוכה ; און עס וועלן זיין הונגער נויטן און ערדציטערנישן
erdtsiternishn un noitn hunger zain velen es un meluche a kegen
earthquakes and famines hunger be will it and kingdom a against

אויף פארשיידענע ערטער. ח דאס אלץ אבער איז דער אנהויב פון
fun onhoib der iz ober alts dos erter farsheidene oif
of beginning the is however all the places various on

די ווייען. ט דעמאלט וועט מען אייך איבערגעבן צו באדריקונג,
badrikung tsu ibergeben aich men vet demolt veien di
affliction to they will hand over you they will then woes the

און מען וועט אייך טייטן; און איר וועט זיין געהאסט פון אלע פעלקער
felker ale fun gehast zain vet ir un teiten aich vet men un
peoples all of hated be will you and kill you will they and

צוליב מיין נאמען. י און דעמאלט וועלן א סך שטרויכלען, און
un shtroichlen sach a velen demolt un nomen main tsulib
and stumble many a will then and name my on account of

פארראטן איינס דאס אנדערע, און זיך האסן איינס דאס אנדערע.
andere dos eins hasen zich un andere dos eins farraten
other the one hate themselves and other the one betray

יא און עס וועלן אויפשטיין פיל פאלשע נביאים , און פארפירן א
a farfiren un neviim falshe fil oifshtein velen es un
a mislead and prophets false many stand up will there and

another, for all will be
demolished.

3 And while Rebbe, Melech
HaMoshiach was sitting upon
the Mount of Olives, his
talmidim approached him in
a yechidus, saying, Tell us
ad mosai *(how much longer)*,
when will these things be
and what about the ot *(sign)*
of the Bias Moshiach, of
your Coming, and the Ketz
HaOlam Hazeh? 4 And Rebbe,
Melech HaMoshiach said in
reply to them, See to it that
someone does not deceive
you. 5 For many will come in
my Name, saying, I am the
Rebbe, Melech HaMoshiach.
And they will deceive many.
6 But you are about to hear
about milchamot *(wars)*
and rumors of milchamot.
See to it that you are not
alarmed, for it is necessary
for this to happen, but it
is not yet HaKetz *(the End)*.
7 For there will be an intifada
of ethnic group against
ethnic group, and malchut
against malchut. There will
be famines, pestilences,
earthquakes in various places.
8 But all these things are
but the beginning of the
Chevlei. 9 Then they will hand
you over to tzoros and they
will kill you and you will
be hated by all the ethnic
groups on account of the
Name of me *(Rebbe, Melech
HaMoshiach Yehoshua, Yeshua)*.
10 And then many will be led
into chet *(sin)*, and others
they will hand over, and
they will hate others. 11 And
many neviei sheker *(false*

סך . ^יב און דורך דעם וואס אומגערעכטיקייט וועט זיך פארפילפאכן,
farfilfachen zich vet umgerechtikeit vos dem durch un sach
increase self will unrighteousness which is that by and many

וועט די ליבע פון א סך זיך אפקילן. ^יג ווער אבער עס האלט אויס
ois halt es ober ver opkilen zich sach a fun libe di vet
out holds is however who cool off self many a of love the will

ביז צום סוף, דער וועט געראטעוועט ווערן. ^יד און די דאזיקע גוטע
gute dozike di un veren geratevet vet der sof tsum biz
good these the and to be saved will this one end to until

בשורה פון דעם מלכות וועט אויסגערופן ווערן אין דער גאנצער
gantser der in veren oisgerufen vet Malchus dem fun besoire
entire the in become proclaimed will kingdom the of News

באוואוינטער וועלט, ווי אן עדות צו אלע פעלקער, און דעמאלט וועט
vet demolt un felker ale tsu eides an vi velt bavointer
will then and peoples all to witness a as world inhabited

קומען דער קץ.
kets der kumen
end the come

^טו דעריבער ווען איר זעט די אומווירדיקייט פון דער פארוויסטונג,
farvistung der fun umvirdikeit di zet ir ven deriber
desolation the of abomination the see you when therefore

וואס איז געזאגט געווארן דורך דניאל הנביא , שטיין אויף
oif shtein hanovi Daniel durch gevoren gezogt iz vos
in stand the prophet Daniel by having become spoken was which

דעם מקום קודש—זאל דער לייענער פארשטיין ! (דניאל יב, יא.)—
yo ib Daniel farshtein leiener der zol kodesh Makom dem
11 12 Daniel understand reader the let holy place the

^טז דעמאלט זאלן די , וואס זענען אין יהודה , אנטלויפן צו די
di tsu antloifen Yehude in zenen vos di zolen demolt
the to run away Yehudah in are who those let then

בערג ; ^יז דער , וואס איז אויפן דאך, זאל נישט אראפגיין נעמען
nemen aropgein nisht zol doch oifen iz vos der berg
to take descend not should roof on the is who this one mountains

עפעס פון זיין הויז ; ^יח און דער , וואס איז אין פעלד, זאל זיך
zich zol feld in iz vos der un hoiz zain fun epes
self shall field in is who this one and house his from something

נישט אומקערן צוריק, צו נעמען זיין בגד . ^יט אבער וויי איז צו די
di tsu iz vei ober beged zain nemen tsu tsurik umkeren nisht
the to is woe however cloak his take to back return not

מעוברתדיקע און צו די אנזויגערינס אין יענע טעג! ^כ און טוט תפילה,
tfile tut un teg yene in onzoigerins di tsu un mubertdike
prayer do and days those in nursing ones the to and pregnant one

אז אייער אנטרינונג זאל נישט געשען אין ווינטער, און נישט שבת .
Shabbos nisht un vinter in geshen nisht zol antrinung eier az
Sabbath not and winter in happen not shall escape your that

^כא מחמת עס וועט דעמאלט זיין א גרויסע צרה , וואס אויסגלייכן
oisglaichen vos tsore groise a zain demolt ves es machmas
equal whose trouble great a be then will it because

איז נישט געווען פונם אנהויב פון דער וועלט ביז אצונד, ^כב און
un atsund biz velt der fun onhoib funem geven nisht iz
and now until world the of beginning from the become not is

וועט אויך מער נישט זיין. און אויב יענע טעג וואלטן נישט פארקירצט
farkirtst nisht volten teg yene oib un zain nisht mer oich vet
shortened not would days those if and be not more also will

prophets) will arise and will deceive many. 12 And because of the increased mufkarut *(lawlessness, anarchy)*, the agape *(love)* of many will become cold. 13 But the one having endured to HaKetz *(the End)*, this one will receive Yeshu'at Eloheinu. 14 And this Besuras HaGeulah of the Malchut will be announced in kol haOlam *(all the world)* as an edut to all the Nations, and then will come HaKetz *(the End)*.

15 Therefore, when you see the SHIKUTS MESHOMEM *(Abomination of Desolation)*, the thing spoken through Daniel HaNavi, having stood in the Makom Kadosh (Holy Place), — let the reader understand! 16 — Then the ones in Yehudah, let them flee to the mountains. 17 The one upon the roof, let him not come down to carry away the things from his bais *(house)*. 18 And the one in the field, let him not turn back to get his kaftan. 19 But oy to the ones with child and the ones with nursing infants in those days. 20 But offer tefillos that your escape may not be in winter or on Shabbos. 21 For then will be Tzarah Gedolah *(Great Tribulation)* such as has not been from Reshit HaOlam *(Beginning of the World)* until now nor will it by any means happen again. 22 And if those days were not cut short, kol basar *(all flesh)* would not be saved. But, on account of the Kedoshim, the Bechirim

געווארן, וואלט קיין שום בשר (ודם) נישט ניצול געווארן; נאר
nor gevoren nitsl nisht v'dam basar shum kein volt gevoren
but become saved not and blood flesh any not would become

צוליב די אויסדערוויילטע וועלן יענע טעג יא פארקירצט
farkirtst yo teg yene velen oisderveilte di tsulib
shortened indeed days those will chosen the on account of

ווערן. כג ווען עמיצער וועט אייך דעמאלט זאגן: זע, דא איז דער
der iz do ze zogen demolt aich vet emitser ven veren
the is here look say then you will someone when become

משיח, אדער: דא! זאלט איר עס נישט גלויבן. כד מחמת עס וועלן
velen es machmas gloiben nisht es ir zolt do oder Moshiach
will it because believe not it you shall here or Moshiach

אויפשטיין פאלשע משיחים, און פאלשע נביאים, און וועלן געבן
geben velen un neviim falshe un meshichem falshe oifshtein
give will and prophets false and Moshiachs false stand up

גרויסע אותות און מופתים, אזש צו פארפירן, אויב מעגלעך, אפילו
afile meglech oib farfiren tsu azh mofsim un otot groise
even possible if mislead to even wonders and signs great

די אויסדערוויילטע. כה זע, איך האב עס אייך פאראויסגעזאגט. כו ווען
ven foroisgezogt aich es hob ich ze oisderveilte di
when foretold you it have I look elect ones the

זשע זיי וועלן אייך זאגן: זע, ער איז אין דער מדבר; זאלט
zolt midbar der in iz er ze zogen aich velen zei zhe
shall wilderness the in is he look say you will they therefore

איר נישט ארויסגיין; זע, (בחדרי) חדרים; גלויבט עס נישט.
nisht es gloibt chadorem b'chadre ze aroisgein nisht ir
not it believe rooms in innermost look go out not you

כז מחמת אזוי ווי דער בליץ קומט ארויס פון מזרח, און שיינט ביז
biz shaint un mizrech fun arois kumt blits der azoivi machmas
until shine and east of out comes lightning the just as because

מערב, אזוי וועט זיין דאס קומען פון דעם בר אנש. כח נאר וואו דער
der vu nor Enosh Bar dem fun kumen dos zain vet azoi mairev
the where but of Man Son the of coming the be will so west

טויטער קערפער איז דארט וועלן זיך פארזאמלען די אדלערס.
odlers di farzamlen zich velen dort iz kerper toiter
eagles the gather themselves will there is body death

כט און באלד נאך דער צרה פון יענע טעג, וועט די זון
zun di vet teg yene fun tsore der noch bald un
sun the will days those of tribulation the after soon and

פארפינסטערט ווערן, און די לבנה וועט נישט געבן איר ליכט, און
un licht ir geben nisht vet levone di un veren farfinstert
and light you give not will moon the and become darkened

די שטערן וועלן פאלן פון הימל, און די כוחות פון הימל וועלן
velen himel fun koiches di un himel fun falen velen shteren di
will heaven of powers the and heaven from fall will stars the

דערשיטערט ווערן. ל און דעמאלט וועט זיך באוויזן דאס צייכן פון
fun tseichen dos bavaizen zich vet demolt un veren dershitert
of sign the appear self will then and to be shaken

דעם בר אנש אין הימל, און דעמאלט וועלן אלע משפחות פון דער
der fun mishpoches ale velen demolt un himel in Enosh Bar dem
the of families all will then and heaven in of Man Son the

ערד קלאגן, און וועלן זען דעם בר אנש קומען אויף די וואלקנס פון
fun volkens di oif kumen Enosh Bar dem zen velen un klogen erd
of clouds the on coming of Man Son the see will and lament earth

(Chosen Ones), those days
will be cut short. 23 Then, if
someone says to you, Hinei,
here is the Rebbe, Melech
HaMoshiach! Or, Hinei! Here!
Do not have emunah *(faith)*.
24 For meshichei sheker
(false moshiachs) will arise,
and neviei sheker *(false
prophets)*, and they will give
otot gedolim *(great signs)*
and moftim *(wonders)*, so
as to deceive, if possible,
even the Bechirim *(Chosen
ones)*. 25 Hinei! I have told you
beforehand! 26 If, therefore,
they say to you, Hinei! He
is in the desert! Do not go
out. Hinei! [Moshiach] is in
the secret cheder *(room)*! Do
not have emunah. 27 For as
lightning goes out from the
mizrach *(east)* and shines
to as far as the maarav
(west), thus will be the Bias
HaMoshiach *(coming of the
Messiah, the Bar Enosh, Son of
Man)*. 28 Wherever the place
of the Geviya *(Corpse)* is, there
will be gathered together the
nesharim *(vultures, eagles)*.

29 Immediately after the
Tzarah *(Tribulation)* of those
days, the shemesh will be
darkened, and the levanah
will not give its light. And
the kokhavim will fall from
Shomayim, and the powers of
the heavens will be shaken.
30 And then will appear the
Ot Bar Enosh *(the Sign of the
Son of Man)* in Shomayim.
All the tribes of kol haaretz
(all the earth) will see the
Bar Enosh Moshiach and
his Bias, his Coming, on
the ananim of Shomayim

הימל מיט גרויס מאכט און הערלעכקייט. (דניאל ז, יג, יד.) לא און
un id ig z Daniel herlechkeit un macht grois mit himel
and 14 13 7 Daniel glory and power great with heaven

ער וועט שיקן זיינע מלאכים מיט א גרויסן שופר , און זיי וועלן
velen zei un shoifer groisn a mit malochim zaine shiken vet er
will they and trumpet great a with angels His send will He

איינזאמלען זיינע אויסדערוויילטע פון די פיר ווינטן, פון איין עק
ek ein fun vintn fir di fun oisderveilte zaine ainzamlen
end one from winds four the from chosen His gather

הימל ביז צום אנדערן עק הימל .
himel ek andern tsum biz himel
heaven end other to the unto heaven

לב און פון דעם פייגנבוים לערנט זיך דאס משל : ווען זיין צווייג
tsvaig zain ven moshal dos zich lernt faignboim dem fun un
branch its when parable the self learn fig tree the from and

ווערט שוין זאפטיק, און ברענגט ארויס בלעטער, ווייסט איר, אז
az ir veist bleter arois brengt un zaftik shoin vert
that you know leaves forth brings and juicy already becomes

זומער איז נאענט. לג אזוי אויך איר, ווען איר זעט דאס אלץ, זאלט
zolt alts dos zet ir ven ir oich azoi noent iz zumer
shall all this see you when you also so near is summer

וויסן , אז עס איז נאענט ביי דער טיר . לד באמת זאג איך אייך, דאס
dos aich ich zog beemes tir der bai noent iz es az visen
the you I tell in truth door the at near is it that know

דאזיקע דור וועט נישט פארגיין , ביז דאס אלץ וועט געשען ;
geshen vet alts dos biz fargein nisht vet dor dozike
to happen will all this until pass away not will generation these

לה דער הימל און די ערד וועלן פארגיין , מיינע ווערטער אבער
ober verter maine fargein velen erd di un himel der
however words my pass away will earth the and heaven the

וועלן בשום אופן נישט פארגיין , לו נאר וואס שייך יענעם טאג
tog yenem shaich vos nor fargein nisht oifen beshum velen
day that concerning who but pass away not way never will

און שעה ווייסט קיינער נישט, אפילו נישט די מלאכים אין הימל , אויך
oich himel in malochim di nisht afile nisht keiner veist sho un
also heaven in angels the not even not no one know hour and

דער זון נישט, אחוץ דער פאטער אליין. לז מחמת אזוי ווי עס איז
iz es vi azoi machmas alein foter der achuts nisht zun der
is it as so because alone Father the except not Son the

געווען אין טעג פון נוח , אזוי וועט עס זיין ביי דעם קומען פון דעם בר
Bar dem fun kumen dem bai zain es vet azoi Noach fun teg in geven
Son the of coming the at be it will so Noah of days in was

אנש , לח מחמת ווי אין יענע טעג פארן מבול האבן זיי געגעסן
gegesen zei hoben mabl farn teg yene in vi machmas Enosh
eat they did flood before days those in as because of Man

און געטרונקען, חתונה געהאט און חתונה געמאכט, ביז צו דעם
dem tsu biz gemacht chasene un gehat chasene getrunken un
the to until made wedding and had wedding drink and

טאג, ווען נוח איז אריינגעגאנגען אין דער תיבה, לט און האבן גארנישט
gornisht hoben un teva der in araingangen iz Noach ven tog
nothing have and ark the in went in is Noah when day

געוווסט ביז דאס מבול איז געקומען, און אלעמען אוועקגעטראגן; אזוי
azoi avekgetrogen alemen un gekumen iz mabl dos biz gevust
so carried away everyone and come is flood the until known

(clouds of glory of Heaven) with gevurah *(power)* and great kavod *(glory)*. 31 Moshiach will send his malachim with a loud blast of the Shofar, and the malachim will gather together Moshiach's Bechirim from the four winds, from one end of Shomayim to the other.

32 And from the etz teenah *(fig tree)*, learn its parabolic lesson: when its branch has become tender already and sprouts leaves, you know that Kayitz *(Summer)* is near; 33 thus also you, when you see all these things, know that it is near, at the very doors. 34 Omein, I say to you, that this dor *(generation)* will by no means pass away until all these things come about. 35 Shomayim v'HaAretz will pass away, but my Dvar will by no means pass away. 36 But concerning that day and hour, no one has daas, not the malachim of Shomayim, but only HaAv *(the Father)* of me. 37 For as in the days of Noach, thus will be the Bias HaMoshiach, the Coming of the Bar Enosh. 38 For as they were in those days before HaMabbul *(the Flood)*, eating and drinking, marrying and being given in marriage, until the day when Noach entered the Tevah, 39 and they did not have daas until HaMabbul came and took away everything — thus also will be the Bias HaMoshiach, the Coming of the Bar Enosh. 40 Then two

וועט אויך זיין ביים קומען פון דעם בר אנש . מ דעמאלט וועלן צוויי
tsvei velen demolt Enosh Bar dem fun kumen baim zain oich vet
two will then of Man Son the of coming at the be also will

זיין אין פעלד; איינער ווערט מיטגענומען, און איינער איבערגעלאזט.
ibergelozt einer un mitgenumen vert einer feld in zain
left behind one and taken along gets one field in be

מא צוויי פרויען וועלן מאלן אויף דער מיל; איינע ווערט מיטגענומען, און
un mitgenumen vert eine mil der oif molen velen froien tsvei
and taken along gets one mill the at grind will women two

איינע איבערגעלאזט. מב דעריבער וואכט, ווייל איר ווייסט נישט, וועלכן
velchen nisht veist ir vail vacht deriber ibergelozt eine
which not know you because watch therefore left behind one

טאג אייער האר קומט. מג דאס אבער זאלט איר וויסן, אז אויב דער
der oib az visen ir zolt ober dos kumt Har eier tog
the if that know you shall however this comes L-rd your day

בעל הבית וואלט געוואוסט אין וועלכן משמר דער גנב
ganev der mishmer velchen in gevust volt habeis bal
thief the watch which in known would of the house owner

קומט, וואלט ער געהאלטן וואך, און נישט דערלאזט אונטערגראבן זיין
zain untergroben derlozt nisht un vach gehalten er volt kumt
his breaking under allows not and watch held he would comes

הויז. מד דערפאר זאלט איר אויך זיין גרייט! ווייל דער בר אנש
Enosh Bar der vail greit zain oich ir zolt derfar hoiz
of Man Son the because ready be also you shall therefore house

קומט אין א שעה, ווען איר מיינט נישט. מה ווער זשע איז דער געטרייער
getraier der iz zhe ver nisht meint ir ven sho a in kumt
faithful the is then who not think you when hour a in comes

און קלוגער קנעכט, וועמען דער האר האט געזעצט איבער זיין
zain iber gezetst hot har der vemen knecht kluger un
his over put in charge has master the whom servant wise and

הויזגעזינד, אז ער זאל זיי געבן די שפייז אין דער ריכטיקער צייט?
tsait richtiker der in shpaiz di geben zei zol er az hoizgezind
time right the in food the give them shall he that household

מו וואויל איז יענעם קנעכט, וואס, ווען זיין האר קומט, געפינט ער
er gefint kumt har zain ven vos knecht yenem iz voil
he finds comes master his when who servant that is blessed

אים אזוי טאן. מז באמת זאג איך אייך, ער וועט אים זעצן איבער אלע
ale iber zetsen im vet er aich ich zog beemes ton azoi im
all over will put him will he you I tell in truth do so him

זיינע גיטער. מח אויב אבער יענער שלעכטער קנעכט וועט זאגן
zogen vet knecht shlechter yener ober oib giter zaine
say will servant evil that however if possessions his

אין זיין הארצן: מיין האר זוימט זיך; מט און וועט אנהויבן צו
tsu onhoiben vet un zich zoimt har main **hartsn zain in
to begin will and himself delays master my heart his in

שלאגן זיינע מיטקנעכט, און עסן און טרינקען מיט די שכורים;
shikurim di mit trinken un esen un mitknecht zaine shlogen
drunkards the with drink and to eat and co-servants his beat up

נ אזוי וועט דער האר פון יענעם קנעכט קומען אין א טאג, ווען ער
er ven tog a in kumen knecht yenem fun har der vet azoi
he when day a in come servant that of master the will so

ריכט זיך נישט, און אין א שעה, וואס ער ווייסט נישט, נא און וועט
vet un nisht veist er vos sho a in un nisht zich richt
will and not knows he which hour a in and not him expects

men will be in the field, one is snatched away, and one is left behind *(not retained)*.
41 Two women are grinding in the mill house, one is snatched away, one is left behind.
42 So be shomer, be on your guard, because you do not have daas on which day will be the Bias of Adoneichem *(your L-rd)*.
43 But understand this: if the Baal Bayit had known in which watch the ganav is coming, he would have stayed awake and would not have allowed his bais to be dug through.
44 For this reason also you be shomer, for in the hour when you do not think, then will be the Bias HaMoshiach *(the Coming of the Bar Enosh)*.
45 Who then is the faithful and wise eved *(servant)*, whom the Adon appointed over the household servants to give the other servants their okhel at the prescribed time?
46 Ashrey *(happy)* is that eved whom, when his Adon comes, finds him so doing.
47 Omein, I say to you, the Adon will ordain him to oversee all his possessions.
48 But if that wicked slave says in his heart, Adoni *(My Master)* is dragging his feet,
49 and that slave begins to beat his fellow avadim *(slaves)*, and he eats and drinks with the ones getting drunk,
50 the Adon of that slave will come on a day which he does not expect and at an hour of which he does not have daas.
51 And the Adon will cut in two that slave,

אים צעשניידן אויף שטיקער, און לייגן זיין חלק מיט די צבועקעס.
tsvuakes di mit cheilek zain leigen un shtiker oif tseshnaiden im
hypocrites the with share his put and pieces in cut up him

דארטן וועט זיין דאס קלאגן און קריצן מיט די ציין.
tsein di mit kritsen un klogen dos zain vet dorten
teeth the with gnashing and weeping the be will there

כה

דעמאלט וועט דאס מלכות השמים זיין געגליכן צו
tsu geglichen zain hashomaim Malchus dos vet demolt
to compared be heaven kingdom of this will then

צען יונגפרויען , וואס האבן גענומען זייערע לאמפן,
lompn zeiere genumen hoben vos yungfroien tsen
lamps their taken have who young bridesmaids ten

און זענען אנטקעגנגעגאנגען דעם חתן . ב און פינף פון זיי זענען
zenen zei fun finf un chosen dem antkegengegangen zenen un
are them of five and bridegroom the gone to meet are and

געווען נארישע , און פינף קלוגע . ג מחמת די נארישע האבן
hoben narishe di machmas kluge finf un narishe geven
have foolish ones the because wise ones five and foolish ones was

גענומען די לאמפן, און נישט מיטגענומען מיט זיך קיין אייל.
eil kein zich mit mitgenumen nisht un lompn di genumen
oil any themselves with taken along not and lamps the taken

ד די קלוגע אבער האבן גענומען אייל אין זייערע געפעסן, צוזאמען
tsuzamen gefesn zeiere in eil genumen hoben ober kluge di
together vessels their in oil taken have however wise ones the

מיט זייערע לאמפן. ה און בשעת דער חתן האט זיך געזאמט,
gezamt zich hot chosen der beshas un lompn zeiere mit
delayed self has bridegroom the while and lamps their with

האבן אלע געדרעמלט און זענען איינגעשלאפן. ו ארום האלבער נאכט
nacht halber arum aingeshlofen zenen un gedremlt ale hoben
night midnight around fall asleep are and dozed all have

אבער איז געווארן א געשריי: זע , דער חתן קומט! גייט אים
im geit kumt chosen der ze geshrei a gevoren iz ober
him go comes bridegroom the look shout a become is however

אנטקעגן! ז דעמאלט האבן זיך יענע אלע יונגפרויען
yungfroien ale yene zich hoben demolt antkegen
young bridesmaids all those themselves have then meet

אויפגעכאפט, און האבן געברענגט אין ארדנונג זייערע לאמפן. ח און
un lompn zeiere ordenung in gebrengt hoben un oifgechapt
and lamps their order in brought have and seized up

די נארישע האבן געזאגט צו די קלוגע : גיט אונדז פון אייער
eier fun undz git kluge di tsu gezogt hoben narishe di
your of us give wise ones the to said have foolish ones the

אייל; ווייל אונדזערע לאמפן לעשן זיך אויס. ט און די
di un ois zich leshen lompn undzere vail eil
the and out themselves extinquishing lamps our because oil

קלוגע האבן געענטפערט, און געזאגט: פאר קיין פאל נישט! טאמער
tomer nisht fal kein far gezogt un geentfert hoben kluge
lest not case any for said and answered have wise ones

וועט נישט גענוג פאר אונדז און פאר אייך! גייט ליבער צו די הענדלער,
hendler di tsu liber geit aich far un undz far genug nisht vet
sellers the to rather go you for and us for enough not will

און קויפט זיך . י און בשעת זיי זענען אוועקגעגאנגען קויפן , איז
iz koifen avekgegangen zenen zei beshas un zich koift un
is to buy went away are they while and yourselves buy and

and the slave's portion he
will put with the tzevuim
(hypocrites). There will be
weeping and grinding of
teeth.

25

Then the Malchut
HaShomayim
will be compared to ten
alamot *(young unmarried
virgins)*, who, having
taken their menorahs,
went out to meet the
Choson *(Bridegroom)*.
2 Now five of them were
foolish and five were
wise. 3 When the foolish
took their menorahs,
they neglected to take
shemen *(oil)*. 4 But the
wise took shemen in
containers with their
menorahs. 5 Now the
Choson, being delayed,
here is what happened:
all the alamot became
drowsy and were sleeping.
6 And at chatsot halailah
(midnight) there was a
shout, Hinei! The Choson
(Bridegroom)! Go out to
meet him! 7 Then all the
ten alamot awakened
and they trimmed their
menorahs. 8 But the foolish
said to the wise, Give
us from your shemen
(oil), for our menorahs
are going out. 9 But the
wise answered, saying,
Perhaps there might not
be enough for us and
for you. Instead, you
go to the ones selling
and buy for yourselves.
10 And as they were going
away to buy, the Bias of
the Choson *(Bridegroom)*

דער חתן געקומען; און די , וואס זענען געווען גרייט, זענען
zenen greit geven zenen vos di un gekumen chosen der
are ready was are who those and come bridegroom the

אריינגעגאנגען מיט אים אויף דער חתונה , און די טיר איז פארשלאסן
farshlosen iz tir di un chasene der oif im mit araingegangen
shut is door the and wedding the on him with entered

געווארן. יא און שפעטער קומען אויך די איבריקע יונגפרויען ,
yungfroien ibrike di oich kumen shpeter un gevoren
young bridesmaids remaining the also come later and become

און זאגן : האר, האר, עפן אונדז אויף! יב ער אבער האט ענטפערנדיק
entferendik hot ober er oif undz efen Har Har zogen un
answering has however he up us open L-rd L-rd say and

געזאגט: באמת זאג איך אייך, איך קען אייך נישט! יג וואכט זשע;
zhe vacht nisht aich ken ich aich ich zog beemes gezogt
then watch not you know I you I tell in truth said

וויל איר ווייסט נישט דעם טאג, און אויך נישט די שעה.
sho di nisht oich un tog dem nisht veist ir vail
hour the not also and day the not know you because

יד מחמת גלייך ווי א מענטש פארן אוועקפארן, האט צונויפגערופן
tsunoifgerufen hot avekforen farn mentsh a vi glaich machmas
call together did departing before man a like just because

זיינע קנעכט , און זיי איבערגעגעבן זיינע גיטער ; טו און איינעם
einem un giter zaine ibergegeben zei un knecht zaine
one and possessions his handed over them and servants his

האט ער געגעבן פינף טאלאנטן, דעם אנדערן צוויי, און דעם דריטן
dritn dem un tsvei andern dem talantn finf gegeben er hot
third the and two other the talents five give he did

איינעם; יעדן לויט זיין אייגענעם כוח ; און איז באלד
bald iz un koiech eigenem zain loit yedn einem
soon is and strength own his according to everyone one

אוועקגעפארן. טז און דער , וואס האט באקומען די פינף טאלאנטן,
talantn finf di bakumen hot vos der un avekgeforen
talents five the received did who the one and went away

איז געגאנגען און האט געהאנדלט מיט זיי , און פארדינט אנדערע
andere fardint un zei mit gehandlt hot un gegangen iz
another made and them with trade did and gone is

פינף. יז דעסגלייכן דער , וואס האט באקומען די צוויי טאלאנטן, האט
hot talantn tsvei di bakumen hot vos der desglaichen finf
did talents two the received did who the one likewise five

פארדינט אנדערע צוויי. יח דער אבער , וואס האט באקומען דעם
dem bakumen hot vos ober der tsvei andere fardint
the received did who however the one two another make

איינעם, איז געגאנגען און האט געגראבן אין דער ערד , און פארבארגן
farborgen un erd der in gegroben hot un gegangen iz einem
hid and earth the in dig did and go is one

זיין הארס געלט . יט און נאך א לאנגער צייט קומט דער האר פון
fun har der kumt tsait langer a noch un gelt Hars zain
of master the comes time long a after and money the L-rd's his

יענע קנעכט , און מאכט א חשבון מיט זיי . כ און עס איז געקומען
gekumen iz es un zei mit cheshben a macht un knecht yene
come is it and them with accounting a makes and servants those

דער , וואס האט באקומען די פינף טאלאנטן, און האט געברענגט
gebrengt hot un talantn finf di bakumen hot vos der
brought had and talents five the received had who the one

occurred! The ones prepared entered with him into the Chasunoh *(Wedding)* feast and the door was shut. 11 And later, here comes also the other alamot, saying, Adoneinu, Adoneinu, open the door for us. 12 But he, in reply, said, Omein, I say to you, I do not know you. 13 Be shomer, be on the alert, therefore, for you do not have daas of the Yom or the Shaah *(hour, time)*.

14 For it is as a man going on a journey, who called to his own avadim *(slaves)* and handed over to them his possessions. 15 And to this one, he gave five talents, and to this one, two, and to this one, one, each according to his own ability. Then the man went on his journey. Immediately 16 after the man had gone, the one having received the five talents, went to work with them, and gained five others. 17 Likewise, the one having received the two talents, this one gained two others. 18 But the one, having received one, went out and dug a hole in the ground and buried the gelt *(money)* of his Adon in a hiding place. 19 And after much time, here comes the Adon of those servants. And he conducts a settling of accounts with them. 20 Then the one who had received five talents came

אנדערע פינף טאלאנטן, און געזאגט: האר, דו האסט מיר איבערגעגעבן
ibergegeben mir host du Har gezogt un talantn finf andere
handed over me you have you L-rd said and talents five other

פינף טאלאנטן; זע , איך האב פארדינט אנדערע פינף טאלאנטן. כא האט
hot talantn finf andere fardint hob ich ze talantn finf
had talents five another made have I look talents five

זיין האר געזאגט צו אים: וואויל ! דו גוטער און געטרייער קנעכט!
knecht getraier un guter du voil im tsu gezogt har zain
servant faithful and good you blessed him to said master his

ביסט געווען געטריי איבער ווייניק , איך וועל דיך זעצן
zetsen dich vel ich veinik iber getrai geven bist
sit in charge you will I a few things over faithful were you be

איבער א סך ; גיי אריין צו דיין הארס שמחה! כב איז געקומען אויך
oich gekumen iz simcha **Hars dain tsu arain gei sach a iber
also come is joy lord's your to in go many a over

דער , וואס האט באקומען די צוויי טאלאנטן און האט געזאגט: האר ,
Har gezogt hot un talantn tsvei di bakumen hot vos der
Master said has and talents two the received has who the one

דו האסט מיר איבערגעגעבן צוויי טאלאנטן; זע , איך האב פארדינט
fardint hob ich ze talantn tsvei ibergegeben mir host du
made have I look talents two handed over me have you

אנדערע צוויי טאלאנטן. כג האט זיין האר צו אים געזאגט: וואויל ! דו
du voil gezogt im tsu har zain hot talantn tsvei andere
you blessed said him to master his has talents two another

גוטער און געטרייער קנעכט! ביסט געווען געטריי איבער ווייניק ,
veinik iber getrai geven bist knecht getraier un guter
a few things over faithful were you be servant faithful and good

איך וועל דיך זעצן איבער א סך ; גיי אריין צו דיין הארס
**Hars dain tsu arain gei sach a iber zetsen dich vel ich
the L-rd's your to in go many a over put in charge you will I

שמחה! כד און עס איז געקומען אויך דער , וואס האט באקומען דעם
dem bakumen hot vos der oich gekumen iz es un simcha
the received has who the one also come is it and joy

איינעם טאלאנט. און האט געזאגט: האר, איך קען דיך, אז דו ביסט א
a bist du az dich ken ich Har gezogt hot un talant einem
a are you that you know I L-rd said has and talent one

הארטער מענטש; דו שניידסט, וואו דו האסט נישט געזייט. און
un gezeit nisht host du vu shnaidst du mentsh harter
and sown not you have you where reap you man hard

זאמלסט, וואו דו האסט נישט צעשפרייט; כה און ווייל איך האב
hob ich vail un tseshpreit nisht host du vu zamlst
have I because and scattered not you have you where gather

מורא געהאט, בין איך געגאנגען און האב פארבארגן דיין טאלאנט אין דער
der in talant dain farborgen hob un gegangen ich bin gehat moire
the in talent your hidden have and go I am had fear

ערד. אָט האסטו דאס דייניקע! כו און זיין האר האט ענטפערנדיק
entferendik hot har zain un dainike dos hostu ot erd
answering did master his and is yours what you have here earth

צו אים געזאגט: דו בייזער און פוילער קנעכט! האסט געוואוסט, אז
az gevust host knecht foiler un beizer du gezogt im tsu
that known you have servant lazy and wicked you said him to

איך שנייד, וואו איך האב נישט געזייט און זאמל , וואו איך האב נישט
nisht hob ich vu zaml un gezeit nisht hob ich vu shnaid ich
not have I where gather and sown not have I where reap I

forward, bringing five
more talents, saying,
Adoni, five talents you
gave me. Hinei! Five more
talents I gained. 21 And
his Adon said to him,
Shkoyach *(well done)*, eved
tov vneeman *(good and
faithful servant)*! A few
things you were faithful
over, over many things
I will ordain you. Enter
into the simchah of your
Adon. 22 And having come
forward, the one having
received two talents, said,
You bestowed upon me
two talents. Hinei! Two
more talents I gained.
23 His Adon said to him,
Shkoyach *(well done)*,
eved tov vneeman! A few
things you were faithful
over, over many things
I will ordain you. Enter
into the simcha of your
Adon. 24 And also the one
who had received one
talent stepped forward.
He said, Adoni, I knew
that you are a hard man,
reaping where you did
not sow and gathering
from that which you did
not scatter seed. 25 And
having been afraid and
having gone away, I hid
your talent by burying
it in the ground. Here,
see, you have that which
belongs to you. 26 And,
in reply, his Adon said
to him, You farbissener
(mean) eved rah v'atzel
(wicked and lazy slave),
so you had daas that
I reap where I did not
sow and I gather from

צעשפרייט; כז האסטו דעריבער געדארפט איינלייגן מיין געלט ביי
bai gelt main ainleigen gedarft deriber hostu tseshpreit
with money my placed ought therefore should you scattered

די באנקירן, און ביי מיין קומען וואלט איך אפגענומען דאס מייניקע
meinike dos opgenumen ich volt kumen main bai un bankirn di
is mine what taken up I would coming my at and bankers the

מיט פראצענט. כח נעמט זשע פון אים אוועק דעם טאלאנט, און גיט
git un talant dem avek im fun zhe nemt pratsent mit
give and talent the away him of therefore take interest with

אים דעם , וואס האט די צען טאלאנטן! כט מחמת יעדן איינעם, וואס
vos einem yedn machmas talantn tsen di hot vos dem im
who one every because talents ten the has who the one it

האט, וועט געגעבן ווערן, און ער וועט האבן א שפע ; פון דעם
dem fun shefe a hoben vet er un veren gegeben vet hot
the one from abundance a have will he and to be given will has

אבער , וואס האט נישט, וועט פון אים אוועקגענומען ווערן אפילו דאס,
dos afile veren avekgenumen im fun vet nisht hot vos ober
the even to be taken away him from will not has who however

וואס ער האט יא . ל און דעם אומנוצלעכן קנעכט ווארפט ארויס אין דער
der in arois varft knecht umnutslechn dem un yo hot er vos
the in out throw servant worthless the and yes has he what

אויסערסטער פינצטערניש. דארטן וועט זיין דאס קלאגן און קריצן
kritsen un klogen dos zain vet dorten fintsternish oiserster
gnashing and weeping the be will there darkness outer

מיט די ציין .
tsein di mit
teeth the with

לא ווען אבער דער בר אנש וועט קומען אין זיין הערלעכקייט,
herlechkeit zain in kumen vet Enosh Bar der ober ven
glory his in come will of Man Son the however when

און אלע מלאכים מיט אים, וועט ער דעמאלט זיצן אויף זיין כסא
kisei zain oif zitsen demolt er vet im mit malochim ale un
throne of his on sit then he will him with angels all and

הכבוד ; לב און פאר אים וועלן איינגעזאמלט ווערן אלע פעלקער, און ער
er un felker ale veren aingezamlt velen im far un hakoved
he and peoples all to be gathered will him before and glory

וועט זיי אפשיידן איינס פונעם אנדערן, אזוי ווי א פאסטוך שיידט
sheidt pastech a azoivi andern funem eins opsheiden zei vet
separates shepherd a just as other from the one separate them will

אפ די שאף פון די ציגן . לג און וועט שטעלן די שאף אויף זיין
zain oif shof di shtelen vet un tsign di fun shof di op
his on sheep the stand will and goats the from sheep the up

רעכטער זייט, די ציגן אבער אויף דער לינקער זייט. לד דאן וועט דער
der vet dan zait linker der oif ober tsign di zait rechter
the will then side left the on however goats the side right

קעניג זאגן צו די אויף זיין רעכטער זייט: קומט אהער, איר געבענטשטע
gebentshte ir aher kumt zait rechter zain oif di tsu zogen kenig
blessed you here come side right his on the to say king

פון מיין פאטער, ירשנט דאס מלכות , וואס איז צוגעגרייט געווארן
gevoren tsugegreit iz vos Malchus dos yarshnet foter main fun
become prepared is which kingdom the inherit Father my of

פאר אייערטוועגן זינט די וועלט איז באשאפן געווארן! לה מחמת איך
ich machmas gevoren bashafen iz velt di zint eiertvegen far
I because become created is world the since your sake for

which I did not scatter
seed? 27 Then why was
it not necessary for you
to deposit my gelt with
the bankers, and having
returned, I would have
received back that which
was mine with interest?
28 Take, therefore, from
him the talent and give
it to the one having
the ten talents. 29 For
to every one having, it
will be given and he will
have abundance; but
from the one not having,
even what he has will be
taken from him. 30 And
as for the useless slave,
throw him into the outer
choshech, where there will
be weeping and grinding of
teeth.

31 And when the Bar Enosh
comes, in his kavod and
all his malachim with
him, then he will sit
upon his Kissei Kavod
(Glorious Throne). 32 And
there will be assembled
all the Goyim, and he will
separate them from each
other as the Roeh *(the
Shepherd)* separates the
Kevasim *(Sheep)* from the
Izzim *(Goats)*. 33 And he
will put the Kevasim on
the right of him, but the
Izzim on his left. 34 Then
he will say to the ones on
his right, Come! Baruchei
Avi *(Blessed of my Father)*,
receive the bechorah
(inheritance), the Malchut
prepared for you from
before Hivvased HaOlam *(the
establishing of the world)*.

בין געווען הונגעריק, און איר האט מיר געגעבן צו עסן; איך בין געווען
geven bin ich esen tsu gegeben mir hot ir un hungerik geven bin
was am I eat to given Me have you and hungry was am

דורשטיק, און איר האט מיר געגעבן צו טרינקען; איך בין געווען אן
an geven bin ich trinken tsu gegeben mir hot ir un durshtik
a was am I drink to given Me have you and thirsty

אורח , און איר האט מיך אריינגענומען; לו א נאקעטער, און איר האט
hot ir un naketer a araingenumen mich hot ir un oirech
have you and naked a taken in Me have you and stranger

מיך באקליידט; איך בין געווען קראנק, און איר האט זיך אומגעקוקט
umgekukt zich hot ir un krank geven bin ich bakleidt mich
took care self have you and sick was am I clothed Me

אויף מיר; איך בין געזעסן אין תפיסה, און איר זענט געקומען צו מיר.
mir tsu gekumen zent ir un tfise in gezesen bin ich mir oif
Me to come are you and prison in sat have I Me on

לז דעמאלט וועלן די צדיקים אים ענטפערן, אזוי צו זאגן: האר, ווען
ven Har zogen tsu azoi entferen im tsadikim di velen demolt
when L-rd say to so answer him righteous the will then

האבן מיר דיך געזען הונגעריק, און האבן דיך געשפייזט, אדער דורשטיק
durshtik oder geshpaizt dich hoben un hungerik gezen dich mir hoben
thirsty or fed you have and hungry seen you we have

און האבן דיר געגעבן צו טרינקען? לח ווען האבן מיר דיך געזען אן
an gezen dich mir hoben ven trinken tsu gegeben dir hoben un
an seen you we have when drink to given you have and

אורח און דיך אריינגענומען, אדער נאקעט און האבן דיך באקליידט?
bakleidt dich hoben un naket oder araingenumen dich un oirech
clothed you have and naked or taken in you and stranger

לט ווען האבן מיר דיך געזען א קראנקן אדער אין תפיסה און זענען
zenen un tfise in oder kranken a gezen dich mir hoben ven
are and prison in or sick a seen you we have when

געקומען צו דיר? מ און דער קעניג וועט ענטפערנדיק זאגן צו זיי :
zei tsu zogen entferendik vet kenig der un dir tsu gekumen
them to say answering will king the and you to come

באמת זאג איך אייך, אויף וויפל איר האט עס געטאן צו איינעם
einem tsu geton es hot ir vifel oif aich ich zog beemes
one to done it have you how much on you I tell in truth

פון די דאזיקע מיינע ברידער, די קלענסטע, האט איר עס געטאן צו
tsu geton es ir hot klenste di brider maine dozike di fun
to done it you have smallest the brothers my these the of

מיר! מא דעמאלט וועט ער אויך זאגן צו די אויף דער לינקער זייט: גייט
geit zait linker der oif di tsu zogen oich er vet demolt mir
go side left the on the to say also he will then Me

אוועק פון מיר, איר פארשאלטענע, אין דעם אייביקן פייער אריין,
arain faier eibikn dem in farsholtene ir mir fun avek
into fire eternal the in accursed you Me from went away

וואס איז צוגעגרייט געווארן פארן טייוול און זיינע מלאכים! מב מחמת
machmas malochim zaine un taivl farn gevoren tsugegreit iz vos
because angels his and devil before become prepared is which

איך בין געווען הונגעריק, און איר האט מיר נישט געגעבן צו עסן; איך
ich esen tsu gegeben nisht mir hot ir un hungerik geven bin ich
I eat to given not Me have you and hungry was am I

בין געווען דורשטיק, און איר האט מיר נישט געגעבן צו טרינקען: מג אן
an trinken tsu gegeben nisht mir hot ir un durshtik geven bin
an drink to given not Me have you and thirsty was am

[35] For I hungered and
you gave me something
to eat. I thirsted and
you gave drink to me. I
was a sojourner, and you
extended hachnosas orchim
(hospitality) to me. [36] I was
naked and you gave me
malbish arumim *(clothing
the naked)*. I was ill; with
bikkur cholim *(visiting the
sick)* you ministered to me.
I was in the beit hasohar
(prison); you came to me.
[37] Then the tzaddikim will
answer him, Adoneinu,
when did we see you
hungering and we fed
you, or thirsting and we
gave you drink? [38] And
when did we see you a
sojourner and we extended
hachnosas orchim *(hospitality)*
to you, or naked and we
clothed you? [39] And when
did we see you ill or in
the beit hasohar and we
came to you? [40] And in
reply, HaMelech will say
to them, Omein, I say to
you, in as much as you
did it to one of the least
of these achim of mine,
you did it to me. [41] Then
Rebbe, Melech HaMoshiach
will say also to the ones
on his left, Depart from
me, the ones having been
cursed, into the Eish Olam
having been prepared for
HaSatan and his malachim.
[42] For I hungered and you
did not give me something
to eat; I thirsted and you
did not give drink to
me. [43] I was a sojourner
and you did not extend
hachnosas orchim to me;

אורח   בין איך געווען, און איר האט מיך נישט ארייגענומען; נאקעט,
naket araingenumen nisht mich hot ir un geven ich bin oirech
naked taken in not Me have you and was I am stranger

און איר האט מיך נישט באקליידט; קראנק און אין תפיסה, און איר האט
hot ir un tfise in un krank bakleidt nisht mich hot ir un
have you and prison in and sick clothed not Me have you and

זיך נישט אומגעקוקט אויף מיר, מד דאן וועלן אויך זיי ענטפערן, אזוי צו
tsu azoi entferen zei oich velen dan mir oif umgekukt nisht zich
to so to answer they also will then Me on took care not self

זאגן: האר, ווען האבן מיר דיך געזען הונגעריק אדער דורשטיק אדער
oder durshtik oder hungerik gezen dich mir hoben ven Har zogen
or thirsty or hungry seen you we have when L-rd say

אן אורח אדער נאקעט אדער קראנק אדער אין תפיסה, און האבן דיך
dich hoben un tfise in oder krank oder naket oder oirech an
you have and prison in or sick or naked or stranger an

נישט באדינט? מה דעמאלט וועט ער זיי ענטפערן, אזוי צו זאגן: אויף
oif zogen tsu azoi entferen zei er vet demolt badint nisht
on say to so to answer them he will then served not

וויפל איר האט עס נישט געטאן צו איינעם פון די דאזיקע קלענסטע,
klenste dozike di fun einem tsu geton nisht es hot ir vifel
smallest these the of one to done not it have you how much

האט איר עס אויך נישט געטאן צו מיר! מו און די דאזיקע וועלן אוועקגיין
avekgein velen dozike di un mir tsu geton nisht oich es ir hot
going away will these the and Me to done not also it you have

צו אייביקער שטראף; די צדיקים אבער — צום אייביקן לעבן.
leben eibikn tsum ober tsadikim di shtrof eibiker tsu
life eternal to the however righteous the punishment eternal to

כו און עס איז געשען, ווען יהושע/ישוע האט געענדיקט
geendikt hot Yeshua/Yehoshua ven geshen iz es un
finished has Yehoshua when happened is it and

אלע די דאזיקע ווערטער, האט ער געזאגט צו זיינע תלמידים:
talmidim zaine tsu gezogt er hot verter dozike di ale
disciples his to said he has words these the all

ב איר ווייסט, אז אין צוויי טעג ארום איז פסח, און דער בר
Bar der un Pesach iz arum teg tsvei in az veist ir
Son the and Pesach is around days two in that know you

אנש ווערט איבערגעגעבן פאר אויפהענגען אויף א בוים צו ווערן.
veren tsu boim a oif oifhengen far ibergegeben vert Enosh
become to tree a on to hang up for handed over becomes of Man

ג דעמאלט האבן זיך פארזאמלט די הויפט כהנים, און די
di un koyanim hoipt di farzamlt zich hoben demolt
the and kohenim chief the gathered themselves have then

זקנים פון פאלק, אין דעם הויף פון דעם כהן גדול, וואס
vos gadol koyen dem fun hoif dem in folk fun zkeinem
who gadol kohen the of courtyard the in the people of elders

האט געהייסן קיפא; ד און זיי האבן זיך בארעטן, כדי צו כאפן
chapen tsu kedei baroten zich hoben zei un Caiapha geheisen hot
arrest to so as conferred self have they and Caiapha named was

יהושען/ישוען מיט כיטרעקייט, און אים צו טייטן. ה נאר, האבן
hoben nor teiten tsu im un chitrekeit mit Yeshuan/Yehoshuan
have but kill to him and cunning with Yehoshua

זיי געזאגט: נישט יום טוב, כדי עס זאל נישט ווערן קיין מהומה
mehume kein veren nisht zol es kedei tov yom nisht gezogt zei
riot any become not shall it so that Tov Yom not said they

I was naked and you did not clothe me; ill and in the beit hasohar and you did not visit me.
44 Then, also they will answer, saying, Adoneinu, when did we see you hungering or thirsting or a sojourner or naked or sick or in the beit hasohar and we did not minister to you?
45 Then he will answer them, saying, Omein, I say to you, in as much as you did not do it for one of these least ones, neither did you do it for me.
46 And these will go away into Onesh Olam *(Eternal Punishment)*, but the tzaddikim into Chayyei Olam *(Eternal Life)*.

26 And it came about when Rebbe, Melech HaMoshiach completed all these divrei torah, he said to his talmidim,
2 You know, that after two days, there is Pesach, and the Bar Enosh is handed over for talui al HaEtz.
3 Then the Rashei Hakohanim and the Ziknei haAm *(Elders of the People)* were assembled in the courtyard of the residence of the Kohen Gadol *(High Priest)*, the one being called Caiapha.
4 And they planned to arrest Yehoshua by a trap and kill him.
5 But they were saying, Not during the Chag *(Feast)*, lest a riot

צווישן דעם פאלק.
folk dem tsvishen
people the among

ו אין בשעת יהושע/ישוע איז געווען אין בית-היני אין שמעון
Shim'on in Beit-Anyah in geven iz Yeshua/Yehoshua beshas un
Simon in Beit-Anyah in was is Yehoshua while and

דעם מצורעדיקנס הויז, ז איז צוגעקומען צו אים א פרוי, וואס האט
hot vos froi a im tsu tsugekumen iz hoiz metsoiredikns dem
did who woman a him to come over is house Leper's the

געהאט אן אלאבאסטער פלאש מיט זייער טייערן זאלבאיל, און דעם
dem un zalbeil taiern zeier mit flash alabaster an gehat
that and ointment expensive very with bottle alabaster an have

האט זי אויסגעגאסן אויף זיין קאפ, ווען ער איז געזעסן צום טיש.
tish tsum gezesen iz er ven kop zain oif oisgegosen zi hot
table at the sitting was he when head his on poured out she did

ח ווי אבער די תלמידים האבן עס געזען, זענען זיי געווארן בייז,
beiz gevoren zei zenen gezen es hoben talmidim di ober vi
angry become they are seen it have disciples the however when

און געזאגט: צו וואס דער דאזיקער שאדן? ט מחמת דאס דאזיקע האט
hot dozike dos machmas shoden doziker der vos tsu gezogt un
has these the because waste this one the who to said and

מען געקענט טייער פארקויפן, און עס געבן צו ארעמעלייט. י נאר
nor oremelait tsu geben es un farkoifen taier gekent men
but poor people to give it and sold much value could one

יהושע/ישוע האט עס באמערקט, און האט צו זיי געזאגט: וואס
vos gezogt zei tsu hot un bamerkt es hot Yeshua/Yehoshua
why said them to has and notice it has Yehoshua

פארשאפט איר עגמת נפש דער פרוי? זי האט דאך מיר געטאן
geton mir doch hot zi froi der nefesh agmes ir farshaft
done Me after all did she woman the soul grief of you make

א טובה! יא מחמת די ארעמעלייט האט איר תמיד ביי אייך, מיך
mich aich bai tomed ir hot oremelait di machmas toive a
Me you with always you have poor people the because good a

אבער האט איר נישט אלעמאל! יב מחמת אויסגיסנדיק דעם דאזיקן
dozikn dem oisgisendik machmas alemol nisht ir hot ober
this the pouring out because always not you have however

זאלבאיל אויף מיין גוף, האט זי עס געטאן צו מיין קבורה. יג באמת
beemes kvure main tsu geton es zi hot guf main oif zalbeil
in truth burial my for do it she did body my on ointment

זאג איך אייך: וואו נאר די דאזיקע גוטע בשורה וועט אויסגערופן
oisgerufen vet besoire gute dozike di nor vu aich ich zog
preached will News Good this the ever where you I tell

ווערן אין דער גאנצער וועלט, וועט מען אויך זאגן, וואס זי האט
hot zi vos zogen oich men vet velt gantser der in veren
has she what say also they will world whole the in become

געטאן, איר לזכרון!
lezikoren ir geton
in remembrance her done

יד דעמאלט איז געגאנגען איינער פון די צוועלף, וואס האט געהייסן
geheisen hot vos tsvelf di fun einer gegangen iz demolt
named was who twelve the of one go is then

יהודה איש-קריות, צו די הויפט כהנים, טו און האט געזאגט: וואס
vos gezogt hot un koyanim hoipt di tsu Ish-K'riot Yehude
what said has and kohenim chief the to Ish Kriot Yehudah

break out among the am
haaretz.

6 And, while Rebbe, Melech
HaMoshiach was in Beit-
Anyah in the bais of
Shim'on the leper, 7 An
isha approached him
with an alabaster flask
of costly perfume, and
she poured it out on
Moshiach's rosh, as he
sat bimesibba *(reclining
at tish)*. 8 And having
seen this, Moshiach's
talmidim were angry,
saying, For what is this
waste? 9 For it would
have been possible to sell
this for a generous sum
and give to the aniyim
(poor ones). 10 Aware
of this, Rebbe, Melech
HaMoshiach said to them,
Why are you bringing
about difficulty for the
isha for the ma'aseh tov
(good deed) she does to me.
11 For the aniyim you have
with you always, but you
do not always have me.
12 For this isha *(woman)*
has poured this ointment
on my basar *(body)* in
order to prepare me for
kevurah *(burial)*. 13 Omein,
I say to you, wherever
this Besuras HaGeulah is
preached bchol HaOlam
(in all the world), in her
memory it will be spoken
also what was done by
her.

14 Then, one of the Shneym
Asar *(Twelve)*, Yehudah
from K'riot, went to the
Rashei Hakohanim 15 and
said, What are you willing

ווילט איר מיר געבן , ווען איך וועל אים איבערגעבן צו אייך? און זיי
zei un aich tsu ibergeben im vel ich ven geben mir ir vilt
they and you to give over him will I when give me you will

האבן אים אפגעוואויגן דרייסיק שטיק זילבער. טז און פון דעמאלט
demolt fun un zilber shtik draisik opgevegen im hoben
then from and silver pieces of thirty weigh him have

אן האט ער געזוכט א גוטע געלעגנהייט, כדי ער זאל אים
im zol er kedei gelegenheit gute a gezucht er hot an
him shall he in order that opportunity good a seek he did on

פארראטן.
farraten
betray

יז און דעם ערשטן טאג פון חג המצות זענען די
di zenen hamatsus Chag fun tog ershtn dem un
the are Unleavened Bread Feast of of day first the and

תלמידים צוגעגאנגען צו יהושען/ישוען , אזוי צו זאגן : וואו
vu zogen tsu azoi Yeshuan/Yehoshuan tsu tsugegangen talmidim
where say to so Yehoshua to went over disciples

ווילסטו זאלן מיר צוגרייטן פאר דיר צו עסן דאס קרבן פסח ?
Pesach korben dos esen tsu dir far tsugreiten mir zolen vilstu
Pesach sacrifice the eat to you for prepare we should you want

יח און ער האט געזאגט: גייט אין דער שטאט אריין צו דעם און דעם,
dem un dem tsu arain shtot der in geit gezogt hot er un
so and so to into city the in go said has he and

און זאגט צו אים: דער רבי זאגט: מיין צייט איז נאענט; ביי דיר
dir bai noent iz tsait main zogt Rebbe der im tsu zogt un
your at near is time my says Rebbe the him to say and

וויל איך מאכן פסח מיט מיינע תלמידים. יט און די תלמידים האבן
hoben talmidim di un talmidim maine mit Pesach machen ich vil
have disciples the and disciples my with Pesach make I will

געטאן, ווי יהושע/ישוע האט זיי באפוילן; און צוגעגרייט דאס
dos tsugegreit un bafoilen zei hot Yeshua/Yehoshua vi geton
the prepared and ordered them had Yehoshua as done

קרבן פסח . כ און ווען עס איז געווארן אוונט , האט ער זיך
zich er hot ovent gevoren iz es ven un Pesach korben
Himself he did evening become is it when and Pesach Korban

אנידערגעזעצט צום טיש מיט די צוועלף תלמידים. כא און בשעת זיי
zei beshas un talmidim tsvelf di mit tish tsum anidergezetst
they while and disciples twelve the with table to the sat down

האבן געגעסן, האט ער געזאגט; באמת זאג איך אייך, אז איינער פון
fun einer az aich ich zog beemes gezogt er hot gegesen hoben
of one that you I tell in truth said he has eating were

אייך וועט מיך פארראטן! כב און זיי זענען געווארן זייער טרויעריק, און
un troierik zeier gevoren zenen zei un farraten mich vet aich
and grieved very become are they and betray Me will you

האבן אנגעהויבן, איינער נאכן אנדערן , צו זאגן צו אים: האר, בין
bin Har im tsu zogen tsu andern nochen einer ongehoiben hoben
am L-rd him to say to the other after one begun have

איך דאס? כג און ער האט ענטפערנדיק געזאגט: דער , וואס טונקט איין
ein tunkt vos der gezogt entferendik hot er un dos ich
one dips who the one said answering has he and the I

די האנט מיט מיר אין דער קערה, דער דאזיקער וועט מיך פארראטן.
farraten mich vet doziker der kaire der in mir mit hant di
betray Me will this one the bowl the in Me with hand the

to give me? And I will
hand him over to you.
And they weighed out
for him sheloshim shiklei
kesef *(thirty pieces of silver)*.
16 And from then on he was
seeking an opportunity
that he might hand
Rebbe, Melech HaMoshiach
over.

17 But at the onset of
Chag HaMatzot, Moshiach's
talmidim approached
him, saying, Where do
you wish we should
prepare for you your
Seder? 18 And he said,
Go into the city to such
and such person and
say to him, Our Rebbe
says, My time is at hand.
With you I am observing
Pesach with my talmidim.
19 And the talmidim
did as Rebbe, Melech
HaMoshiach commanded
them, and they prepared
the Seder. 20 When erev
came, Rebbe, Melech
HaMoshiach was sitting
bimesibba *(reclining)* at
tish with the Shneym Asar
Talmidim. 21 And as they
were eating with their
Rebbe, he said, Omein,
I say to you that one of
you will be my betrayer.
22 And much distressed,
each one began to say
to him, Surely I am not
the one, Adoni? 23 But, in
reply, he said, The one
having dipped the hand
into the bowl with me,
this one is my betrayer.
24 Indeed the Bar Enosh
goes as it was written

כד דער בר אנש גייט טאקע לויט ווי עס שטייט געשריבן
geshriben shteit es vi loit take geit Enosh Bar der
written stands it as according to actually go of Man Son the

וועגן אים; ווי איז אבער צו יענעם מענטשן, דורך וועמען דער
der vemen durch mentshn yenem tsu ober iz vei im vegen
the whom through man that to however is woe him about

בר אנש ווערט פארראטן! עס וואלט געווען גוט פאר יענעם מענטשן,
mentshn yenem far gut geven volt es farraten vert Enosh Bar
man that for good was would it betray gets of Man Son

אויב ער וואלט גארנישט געבוירן געווארן. כה און יהודה , וואס האט
hot vos Yehude un gevoren geboiren gornisht volt er oib
did who Yehudah and become born nothing would he if

אים פארראטן, האט ענטפערנדיק געזאגט: רבי , בין איך דאס? זאגט ער
er zogt dos ich bin Rebbe gezogt entferendik hot farraten im
he says that I am Rebbe said answering did betray him

צו אים: דו האסט עס געזאגט! כו און בשעת זיי האבן געגעסן, האט
hot gegesen hoben zei beshas un gezogt es host du im tsu
has eating were they while and said it you have you him to

יהושע/ישוע גענומען ברויט, און האט געמאכט א ברכה , האט עס
es hot broche a gemacht hot un broit genumen Yeshua/Yehoshua
it has bracha a made has and bread taken Yehoshua

צעבראכן, און געגעבן צו די תלמידים, און געזאגט: נעמט, עסט! דאס
dos est nemt gezogt un talmidim di tsu gegeben un tsebrochen
this eat take said and disciples the to given and broken

איז מיין גוף . כז און ער האט גענומען א כוס, געמאכט א ברכה, און
un broche a gemacht kos a genumen hot er un guf main iz
and bracha a made cup a taken has he and body my is

געגעבן צו זיי , זאגנדיק: טרינקט אלע דערפון! כח מחמת דאס איז
iz dos machmas derfun ale trinkt zogendik zei tsu gegeben
is this because from it all drink saying them to gave

מיין בלוט פון דעם נייעם בונד , וואס ווערט פארגאסן פאר פילע
file far fargosen vert vos bund naiem dem fun blut main
many for shed being which covenant new the of blood my

צו דער פארגעבונג פון זינד. כט איך זאג אייך אבער , איך וועל מער
mer vel ich ober aich zog ich zind fun fargebung der tsu
more will I however you tell I sin of of forgiveness the to

נישט טרינקען פון איצט אָן פון דער פרוכט פונם וויינשטאק, ביז
biz vainshtok funem frucht der fun on itst fun trinken nisht
until vine from the fruit the of on now from drink not

צו יענעם טאג, ווען איך וועל דאס טרינקען מיט אייך ניי אין דעם
dem in nai aich mit trinken dos vel ich ven tog yenem tsu
the in new you with drink this will I when day that to

קעניגרייך פון מיין פאטער.
foter main fun kenigraich
Father my of kingdom

concerning him, but oy to that man through whom the Bar Enosh is betrayed. It would have been better for that man if he had not been born.
25 And, in reply, Yehudah the betrayer of Rebbe, Melech HaMoshiach, said, Surely I am not the one, Rabbi? Moshiach says to Yehudah, You have said it. 26 And at the Seudah, Rebbe, Melech HaMoshiach, having taken matzah, having made HaMotzi, he broke the matzah, giving the afikoman to the talmidim, and said, Take and eat, this is my basar. 27 And having taken the Cup of Redemption and having made the bracha, he gave it to them, saying, Drink from it, all of you. 28 For this is my Dahm HaBrit HaChadasha, which is poured out LARABBIM *(for many)* for the selicha *(forgiveness)* of chattaim *(sins)*. 29 And I say to you, I will by no means drink from now on of this pri hagefen *(fruit of the vine)* until that Day when I drink it with you chadash *(new)* in the Malchut Avi.

ל און זיי האבן אפגעזונגען הלל , און זענען ארויסגעגאנגען צום
tsum aroisgegangen zenen un halel opgezungen hoben zei un
to the go out are and Hallel end singing have they and

הר הזיתים.
hzitim Har
Olives Mount of

30 And having sung the Hallel, they went out to the Har HaZeytim.

לא דעמאלט זאגט יהושע/ישוע צו זיי : איר אלע וועט געשטרויכלט
geshtroichlt vet ale ir zei tsu Yeshua/Yehoshua zogt demolt
stumble will all you them to Yehoshua says then

31 Then Rebbe, Melech HaMoshiach says to

ווערן אין מיר אין דער דאזיקער נאכט; מחמת עס שטייט געשריבן:
geshriben shteit es machmas nacht doziker der in mir in veren
written stands it because night this one the in Me in become

איך וועל שלאגן דעם פאסטוך , און די שאף פון דער סטאדע וועלן
velen stade der fun shof di un pastech dem shlogen vel ich
will flock the of sheep the and shepherd the strike will I

צעשפרייט ווערן. (זכריה יג, ז.) [לב] נאר נאך מיין אויפשטיין ,
oifshtein main noch nor z ig Zecharyah veren tseshpreit
standing up again my after but 7 13 Zechariah to be scattered

וועל איך פארויסגיין פאר אייך קיין גליל . [לג] פעטרוס אבער האט
hot ober Petros Galil kein aich far foroisgein ich vel
has however Peter Galilee to you before go ahead I will

ענטפערנדיק צו אים געזאגט: אפילו ווען אלע וועלן געשטרויכלט ווערן
veren geshtroichlt velen ale ven afile gezogt im tsu entferendik
to be stumble will all when even said him to answering

אין דיר, וועל איך מיך קיינמאל נישט שטרויכלען! [לד] האט יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua hot shtroichlen nisht keinmol mich ich vel dir in
Yehoshua has stumble not never me I will you in

צו אים געזאגט: באמת זאג איך דיר, אז אין דער דאזיקער נאכט,
nacht doziker der in az dir ich zog beemes gezogt im tsu
night this one the in that you I tell in truth said him to

איידער א האן וועט א קריי טאן, וועסטו מיך דריי מאל פארלייקענען!
farleikenen mol drai mich vestu ton krei a vet hon a eider
deny times three Me will you do crow a will cock a before

[לה] זאגט פעטרוס צו אים: און אויב איך זאל מוזן שטארבן מיט דיר,
dir mit shtarben muzn zol ich oib un im tsu Petros zogt
you with die must shall I if and him to Peter says

וועל איך דיך בשום אופן נישט פארלייקענען! דעסגלייכן האבן אויך
oich hoben desglaichen farleikenen nisht oifen beshum dich ich vel
also have likewise deny not way never you I will

אלע תלמידים געזאגט.
gezogt talmidim ale
said disciples all

[לו] דאן גייט יהושע/ישוע מיט זיי אויף אן ארט , וואס הייסט
heist vos ort an oif zei mit Yeshua/Yehoshua geit dan
called which place of an on them with Yehoshua go then

גת-שמני , און זאגט צו די תלמידים: זעצט זיך דא אנידער,
anider do zich zetst talmidim di tsu zogt un Gat-Shmanim
down here yourself sit disciples the to says and Gat-Shmanim

ביז איך וועל אהינגיין דארטן און תפילה טאן. [לז] און ער האט מיטגענומען
mitgenumen hot er un ton tfile un dorten ahingein vel ich biz
taken along did he and do prayer and there go will I until

פעטרוסן און זבדיס ביידע זין , און האט אנגעהויבן צו טרויערן און
un troiern tsu ongehoiben hot un zin beide Zavdais un Petrosn
and mourn to begin did and sons two Zavdai's and Peter

צו זיין באטריבט. [לח] דעמאלט זאגט ער צו זיי : מיין נפש איז טיף
tif iz nefesh main zei tsu er zogt demolt batribt zain tsu
deep is soul my them to he says then grieved be to

באטריבט, ביז צום טויט ! בלייבט דא , און וואכט מיט מיר! [לט] און
un mir mit vacht un do blaibt toit tsum biz batribt
and Me with watch and here remains death to the unto grieved

איז געגאנגען אביסל פאראויס, און איז אנידערגעפאלן אויף זיין פנים ,
ponem zain oif anidergefalen iz un forois abisel gegangen iz
face his on fall down is and ahead a little go is

them, All of you will be
offended at me during
this night, for it has been
written, HACH ES HAROEH
UTEFUTSEN HATSON
*(Strike the Shepherd and
the sheep will be scattered)*.
32 But after I undergo
Techiyas HaMoshiach
I will go ahead of you
to the Galil. 33 And, in
reply, Kefa said to him, If
everyone will be offended
at you, I never will be
offended. 34 He said to
him, Omein, I say to
you that balailah hazeh
(during this night), before a
tarnegol *(cock)* crows, you
will make hakhchashah
(denial) of me shalosh
pe'amim *(three times)*.
35 Kefa says to him, Even
if it is necessary for me
to die al kiddush ha-Shem
with you, by no means
will I deny you. Likewise
all the talmidim spoke
also.

36 Then Rebbe, Melech
HaMoshiach comes with
them to a place being called
Gat-Shmanim, and Rebbe,
Melech HaMoshiach says
to the talmidim, Sit here
until I go over there and
daven. 37 And having taken
Kefa and the two sons
of Zavdai, Rebbe, Melech
HaMoshiach began to be
sorrowful and distressed
with agmat nefesh *(grief)*.
38 Then he says to them, My
nefesh is deadly grieved,
even to the point of mavet.
Remain here and stay awake
with me. 39 And having gone

האט תפילה געטאן און געזאגט: מיין פאטער אויב עס איז מעגלעך, זאל
zol meglech iz es oib foter main gezogt un geton tfile hot
shall possible is it if Father my said and do pray has

אוועקגיין פון מיר דער דאזיקער בעכער; דאך נישט ווי איך וויל , נאר
nor vil ich vi nisht doch becher doziker der mir fun avekgein
but want I as not yet goblet this one the Me from going away

ווי דו ! מ און ער גייט צו צו די תלמידים, און געפינט זיי שלאפן, און
un shlofen zei gefint un talmidim di tsu tsu geit er un du vi
and asleep them finds and disciples the to to goes he and you as

זאגט צו פעטרוסן: אזוי, איר האט נישט געקענט וואכן מיט מיר איין שעה?
sho ein mir mit vachen gekent nisht hot ir azoi Petrosn tsu zogt
hour one Me with watch be able not have you so Peter to says

מא האלט וואך און טוט תפילה, כדי איר זאלט נישט קומען צו קיין
kein tsu kumen nisht zolt ir kedei tfile tut un vach halt
any to come not shall you so that prayer do and watch keep

נסיון ! דער גייסט איז טאקע וויליק , דאס פלייש אבער איז שוואך.
shvach iz ober fleish dos vilik take iz gaist der nisoyen
weak is however flesh the willing actually is spirit the temptation

מב ווידער איז ער צום צווייטן מאל אוועקגעגאנגען, און האט תפילה געטאן,
geton tfile hot un avekgegangen mol tsveitn tsum er iz vider
done prayer has and went away time second to the he is again

אזוי צו זאגן : מיין פאטער, אויב דאס דאזיקע קען נישט פארבייגיין, אחוץ
achuts farbaigein nisht ken dozike dos oib foter main zogen tsu azoi
except pass by not can these the if Father my say to so

איך זאל עס טרינקען, זאל דיין רצון געשען ! מג און ער איז געקומען
gekumen iz er un geshen rotsn dain zol trinken es zol ich
come is he and to happen will your shall drink it shall I

און האט זיי ווידער געפונען שלאפן; מחמת זייערע אויגן זענען געווען
geven zenen oigen zeiere machmas shlofen gefunen vider zei hot un
was are eyes their because asleep found again them has and

שווער. מד און ער האט זיי איבערגעלאזט, איז ווידער אוועקגעגאנגען,
avekgegangen vider iz ibergelozt zei hot er un shver
went away again is left them has he and heavy

און תפילה געטאן צום דריטן מאל , זאגנדיק נאכאמאל די זעלביקע
zelbike di nochamol zogendik mol dritn tsum geton tfile un
same the again saying times third to the done prayer and

ווערטער. מה דאן גייט ער צו צו די תלמידים, און זאגט צו זיי : איר
ir zei tsu zogt un talmidim di tsu tsu er geit dan verter
you them to says and disciples the to over he goes then words

שלאפט נאך אלץ, און רוט ? זע , די שעה האט זיך דערנענטערט, און
un dernentert zich hot sho di ze rut un alts noch shloft
and come near self has hour the look rests and all still sleep

דער בר אנוש ווערט פארראטן אין די הענט פון חוטאים! מו שטייט
shteit choytim fun hent di in farraten vert Enosh Bar der
stand sinners of hands the in betrayed is of Man Son the

אויף, לאמיר גיין ! זע , דער וואס פארראט מיך איז נאענט!
noent iz mich farrat vos der ze gein lomir oif
near is Me betrays who the one look go let us up

מז און בשעת ער האט נאך גערעדט, זע , יהודה , איינער פון די
di fun einer Yehude ze geredt noch hot er beshas un
the of one Yehudah look speaking still has he while and

צוועלף, איז געקומען און מיט אים א גרויסער המון מיט שווערדן און
un shverdn mit hamon groiser a im mit un gekumen iz tsvelf
and swords with crowd very large a him with and come is twelve

forward a short distance, Rebbe, Melech HaMoshiach fell upon his face, davening and saying, Avi, if it is possible, let this Kos pass from me. But not as I will, but as you will. [40] Then he comes to the talmidim and finds them sleeping, and he says to Kefa, So were you not strong enough to be awake for one hour with me? [41] Stay awake and offer tefillos, lest you enter lidey nisayon. Indeed the ruach is willing but the basar is weak. [42] Again, for a second time, having left, he davened, saying, Avi, if it is not possible for this to pass by except I drink it, let yeaseh rtzonechah *(your will be done)*. [43] And having come again, Rebbe, Melech HaMoshiach found the talmidim sleeping, for their eyes were too heavy to stay open. [44] And having left them again and having gone away, he was davening for the shlishit *(third)* time, saying the same words. [45] Then he comes to the talmidim and says to them, Sleep on now and take your rest. Hinei! The hour is at hand, and the Bar Enosh is being betrayed into the hands of chote'im *(sinners)*.
[46] Arise, and let us go. Hinei! My betrayer has drawn near.
[47] And while he was still speaking hinei! Yehudah, one of the Shneym Asar, came and with him came a great multitude with

שטאנגען, פון די הויפט כהנים און זקנים פון פאלק. מח דער
der folk fun zkeinem un koyanim hoipt di fun shtangen
the one people of elders and kohenim chief the from clubs

אבער , וואס האט אים פארראטן, האט זיי געגעבן א צייכן , און
un tseichen a gegeben zei hot farraten im hot vos ober
and sign a given them had betray him has who however

געזאגט: וועמען איך וועל געבן א קוש, דער איז עס, כאפט אים! מט און
un im chapt es iz der kush a geben vel ich vemen gezogt
and him seize it is this one kiss a give will I whom said

גלייך איז ער צוגעגאנגען צו יהושען/ישוען , און געזאגט:
gezogt un Yeshuan/Yehoshuan tsu tsugegangen er iz glaich
said and Yehoshua to went he is immediately

שלום , רבי ! און האט אים געקושט. נ יהושע/ישוע אבער האט
hot ober Yeshua/Yehoshua gekusht im hot un Rebbe sholem
has however Yehoshua kissed him has and Rebbe peace

צו אים געזאגט: פריינד, צו וואס ביסטו געקומען? דעמאלט זענען זיי
zei zenen demolt gekumen bistu vos tsu fraind gezogt im tsu
they are then come you are what to friend said him to

צוגעגאנגען און האבן ארויפגעלייגט די הענט אויף יהושען/ישוען ,
Yeshuan/Yehoshuan oif hent di aroifgeleigt hoben un tsugegangen
Yehoshua on hands the lay have and went over

און אים גענומען. נא און זע , איינער פון די , וואס זענען געווען מיט
mit geven zenen vos di fun einer ze un genumen im un
with was are who the of one look and taken him and

יהושען/ישוען , האט אויסגעשטרעקט די האנט, און ארויסגעצויגן
aroisgetsoigen un hant di oisgeshtrekt hot Yeshuan/Yehoshuan
drew out and hand the stretch out did Yehoshua

זיין שווערד, און האט געשלאגן דעם כהן גדולס קנעכט, און אים
im un knecht gadols koyen dem geshlogen hot un shverd zain
him and servant gadol's kohen the struck has and sword his

אפגעהאקט אן אויער. נב דעמאלט זאגט יהושע/ישוע צו אים: קער
ker im tsu Yeshua/Yehoshua zogt demolt oier an opgehakt
put him to Yehoshua says then ear an chopped off

אום דיין שווערד אויף איר ארט ! מחמת אלע, וואס נעמען א
a nemen vos ale machmas ort ir oif shverd dain um
a take who all because place of its in sword your back

שווערד, וועלן אומקומען מיט דער שווערד. נג אדער אפשר מיינסטו ,
meinstu efsher oder shverd der mit umkumen velen shverd
you think perhaps or sword the with perish will sword

אז איך קען נישט בעטן מיין פאטער, און ער וועט מיר אפילו איצט
itst afile mir vet er un foter main beten nisht ken ich az
now even Me will he and Father my ask not can I that

געבן מער ווי צוועלף מחנות מלאכים? נד און וויאזוי זשע וואלטן
volten zhe viazoi un malochim machnus tsvelf vi mer geben
would then how and angels legions twelve than more give

די כתבי (הקודש) געקענט דערפילט ווערן , אז אָט אזוי מוז
muz azoi ot az veren derfilt gekent Hakoidesh Kitvei di
must so just that become fulfilled be able the Holy scriptures the

עס געשען ? נה אין יענער שעה האט יהושע/ישוע געזאגט צו די
di tsu gezogt Yeshua/Yehoshua hot sho yener in geshen es
the to said Yehoshua has hour that in happened it

המונים מענטשן: ווי אנטקעגן א גזלן זענט איר ארויסגעקומען מיט
mit aroisgekumen ir zent gazlen a antkegen vi mentshn hamonim
with come out you are bandit a against like people crowds of

swords and clubs from
the Rashei Hakohanim
(Chief Priests) and the
Ziknei HaAm *(the Elders
of the People)*. 48 Now
the betrayer had given
them a signal, saying,
Whomever I may give
the neshikah *(kiss)*, he is
the one. Chap *(grab)* him!
49 And immediately, he
approached Rebbe, Melech
HaMoshiach, and said,
Shalom, Rebbe. And he
gave him the neshikah.
50 And Rebbe, Melech
HaMoshiach said to him,
Chaver, do what you
came for. Then, having
approached, they laid
hands on Rebbe, Melech
HaMoshiach and arrested
him. 51 And hinei! One
of the ones with him
stretched out his hand,
drew his cherev, and
struck the servant of the
Kohen Gadol, cutting off
his ear. 52 Then Rebbe,
Melech HaMoshiach says
to him, Return your
cherev into its place; for
all who take the sword
will die by the sword.
53 Or do you think that
I am not able to call
upon Avi, and He will
provide me now more
than Shneym Asar legions
of malachim? 54 But how
then may the Kitvei
Hakodesh be fulfilled
that say it must happen
thus? 55 At that moment,
he said to the crowd, Do
you have the chutzpah
(nerve) to come out, as
against a revolutionary,

שווערדן און שטאנגען, מיך צו כאפן . טאג אויס טאג איין בין איך
ich bin ein tog ois tog chapen tsu mich shtangen un shverdn
I am one day out day arrest to Me clubs and swords

געזעסן אין בית המקדש און געלערנט, און איר האט מיך נישט
nisht mich hot ir un gelernt un Hamikdash beis in gezesen
not Me did you and taught and HaMikdash Beis in sat

גענומען. נו דאס אלץ אבער איז געשען , כדי די שריפטן פון
fun shriftn di kedei geshen iz ober alts dos genumen
of scriptures the so that happened is however all this take

די נביאים זאלן דערפילט ווערן . דעמאלט האבן אלע תלמידים אים
im talmidim ale hoben demolt veren derfilt zolen neviim di
him disciples all have then become fulfilled should prophets the

פארלאזט, און זענען אנטלאפן.
antlofen zenen un farlozt
run away are and left

נז און די , וואס האבן גענומען יהושען/ישוען , האבן אים
im hoben Yeshuan/Yehoshuan genumen hoben vos di un
him have Yehoshua taken have who the and

אוועקגעפירט צו קיפא , דעם כהן גדול, וואו די סופרים און די
di un sofrim di vu gadol koyen dem Caiapha tsu avekgefirt
the and scribes the where gadol kohen the Caiapha to led away

זקנים זענען געווען פארזאמלט. נח און פעטרוס האט אים נאכגעפאלגט
nochgefolgt im hot Petros un farzamlt geven zenen zkeinem
followed him has Peter and assembled were are elders

פונדערווייטנס ביז צום הויף פון כהן גדול, און איז
iz un gadol koyen fun hoif tsum biz fundervaitns
is and gadol kohen of courtyard to the until from a distance

אריינגעגאנגען אינעווייניק, און זיך אנידערגעזעצט מיט די שומרים,
shomrim di mit anidergezetst zich un ineveinik araingegangen
guards the with sat down himself and inside entered

צו זען דעם סוף. נט און די הויפט כהנים און דאס גאנצע סנהדרין
Sanhedrin gantse dos un koyanim hoipt di un sof dem zen tsu
Sanhedrin whole the and kohenim chief the and end the see to

האבן געזוכט א פאלש עדות זאגן קעגן יהושען/ישוען , כדי
kedei Yeshuan/Yehoshuan kegen zogen eides falsh a gezucht hoben
so that Yehoshua against speak witness false a sought have

זיי זאלן אים קענען טייטן; ס און האבן נישט געפונען, הגם א
a hagam gefunen nisht hoben un teiten kenen im zolen zei
a although found not have and kill be able to him shall they

סך פאלשע עדות זענען געקומען. צולעצט אבער זענען געקומען
gekumen zenen ober tsuletst gekumen zenen eides falshe sach
come are however finally come are witnesses false many

צוויי, סא און האבן געזאגט: דער דאזיקער האט געזאגט: איך בין בכוח
bekoiech bin ich gezogt hot doziker der gezogt hoben un tsvei
able am I said has this one that said have and two

צו צעשטערן דעם היכל פון ה׳ , און אים אויפצובויען אין דריי
drai in oiftsuboien im un Hashem fun Heichal dem tseshteren tsu
three in rebuild it and Hashem of Heikhal the destroy to

טאג. סב און דער כהן גדול האט זיך אויפגעשטעלט, און געזאגט צו
tsu gezogt un oifgeshtelt zich hot gadol koyen der un tog
to said and stood up self has gadol kohen the and days

אים: דו ענטפערסט גארנישט? וואס איז דאס, וואס זיי זאגן עדות
eides zogen zei vos dos iz vos gornisht entferst du im
witness say they which this is what nothing answer you him

with swords and clubs to arrest me? Daily in the Beis Hamikdash I was sitting saying my shiurim and you did not arrest me.
56 But this all happened that the Kitvei Hakodesh of the Neviim might be fulfilled. Then the talmidim deserted Rebbe, Melech HaMoshiach and fled.

57 But the ones having arrested Rebbe, Melech HaMoshiach led him away to Caiapha the Kohen Gadol, where the Sofrim and the Zekenim *(Elders)* were gathered together.
58 And Kefa was following Rebbe, Melech HaMoshiach from far away. He followed him as far as the courtyard of the Kohen Gadol and, having gone inside it, Kefa was sitting down with the servants to see the maskana *(outcome)*.
59 And the Rashei Hakohanim and the Sanhedrin all were seeking edut sheker *(false testimony of false witnesses)* against Yehoshua so that they might put him to death.
60 And they found none, though many shakranim *(liars)* came forward. At last, two came forward
61 and said, This one said, I am able to bring about a churban *(destruction)* of the Beis Hamikdash of Hashem and within shloshah yamim to rebuild it.
62 And having got up, the Kohen Gadol said to Rebbe, Melech HaMoshiach, Do you answer nothing?

קענגן דיר? [סג] יהושע/ישוע אבער האט געשוויגן . און דער כהן
koyen der un geshvigen hot ober Yeshua/Yehoshua dir kegen
kohen the and silent was however Yehoshua you against

גדול האט געזאגט צו אים: איך באשווער דיך ביי דעם לעבעדיקן ג-ט,
G-t lebedikn dem bai dich bashver ich im tsu gezogt hot gadol
G-d living the by you adjure I him to said has gadol

אז דו זאלסט אונדז זאגן , צי דו ביסט דער משיח , דער זון
zun der Moshiach der bist du tsi zogen undz zolst du az
Son the Moshiach the are you say us you shall you that

פון דער אויבערשטער! [סד] זאגט יהושע/ישוע צו אים: דו האסט
host du im tsu Yeshua/Yehoshua zogt Oibershter der fun
you have you him to Yehoshua says Most High the of

עס געזאגט! דאך זאג איך אייך: פון איצט אָן וועט איר זען דעם בר
Bar dem zen ir vet on itst fun aich ich zog doch gezogt es
Son the see you will on now from you I say yet said it

אנש זיצן אויף דער רעכטער זייט פון דער גבורה, און קומען אויף די
di oif kumen un gvure der fun zait rechter der oif zitsen Enosh
the on coming and Power the of side right the on sit of Man

וואלקנס פון הימל ! (תהלים קי , א; דניאל ז, יג-יד.) [סה] דעמאלט האט
hot demolt ig-id z Daniel a ki Tehilim himel fun volkens
has then 13-14 7 Daniel 1 110 Psalms heaven of clouds

דער כהן גדול צעריסן זיינע קליידער, זאגנדיק: ער האט געלעסטערט;
gelestert hot er zogendik kleider zaine tserisn gadol koyen der
blasphemed has he saying clothing his rip gadol kohen the

וואס דארפן מיר נאך האבן עדות ? זע , איר האט איצט געהערט די
di gehert itst hot ir ze eides hoben noch mir darfen vos
the heard now have you look witness have still we need why

לעסטערונג. [סו] וואס מיינט איר? און זיי האבן ענטפערנדיק געזאגט: ער
er gezogt entferendik hoben zei un ir meint vos lesterung
he said answering have they and you think what blasphemy

איז חייב מיתה. [סז] דאן האבן זיי אים געשפיגן אין פנים אריין
arain ponem in geshpigen im zei hoben dan mise chayev iz
into face in spat him they have then death deserving is

און האבן אים געשלאגן מיט די פויסטן; [סח] אנדערע האבן אים געגעבן
gegeben im hoben andere foistn di mit geshlogen im hoben un
given him have others fists the with struck him have and

פעטש, און געזאגט: משיח , זאג נבואות צו אונדז! ווער איז עס,
es iz ver undz tsu nevues zog Moshiach gezogt un petsh
it is who us to prophecies tell Moshiach said and slaps

וואס האט דיך געשלאגן?
geshlogen dich hot vos
struck you has that

[סט] און פעטרוס איז געזעסן אינדרויסן אויפן הויף . און א
a un hoif oifen indroisen gezesen iz Petros un
a and courtyard on the outside sitting was Peter and

דינסטמויד איז צוגעקומען צו אים, און האט געזאגט: אויך דו ביסט
bist du oich gezogt hot un im tsu tsugekumen iz dinstmoid
are you also said has and him to come over is servant-girl

געווען מיט יהושע/ישוע הגלילי ! [ע] ער אבער האט עס געלייקנט
geleiknt es hot ober er HaGalili Yeshua/Yehoshua mit geven
deny it did however he the Galilean Yehoshua with were

פאר אלעמען , אזוי צו זאגן : איך ווייס נישט, וואס דו זאגסט!
zogstu du vos nisht veis ich zogen tsu azoi alemen far
say you what not know I say to so everyone before

For what do these men give edut *(testimony)* against you? 63 But Rebbe, Melech HaMoshiach was silent. And the Kohen Gadol said to him, I adjure you by Hashem, Elohim Chayyim, to tell us if you are the Rebbe, Melech HaMoshiach Ben HaElohim. 64 Rebbe, Melech HaMoshiach says to him, You said it. But I say to you, From now on you will see the Bar Enosh sitting at the right hand of Gevurah *(Power)* and his Bias *(Coming)* will be with ANENEI HASHOMAYIM *(clouds of Heaven)*. 65 Then the Kohen Gadol made the keriah *(rending, tearing of his garments)*, saying, He has committed Chillul Hashem. What further need do we have of edut? Hinei! Now you have heard the Chillul Hashem. 66 What does it seem to you? And, in reply, they said, He is deserving of mishpat mavet, the death penalty. 67 Then they spat into his face and they struck him and they slapped him, 68 saying, Give us a dvar nevuah, Rebbe, Melech HaMoshiach. Who is the one who hit you?

69 Now Kefa was sitting outside in the courtyard. And one maid approached Kefa, saying, And you were with Yehoshua of the Galil! 70 But Kefa denied it before everyone, saying, I do not have daas of

עא און איז ארויסגעגאנגען צום פאדערהויז, און אן אנדערע האט אים
im hot andere an un foderhoiz tsum aroisgegangen iz un
him has another an and porch to the go out is and

דערזען , און זאגט צו די מענטשן דארטן: דער דאזיקער איז
iz doziker der dorten mentshn di tsu zogt un derzen
is this one the there people the to says and caught sight of

געווען מיט יהושע/ישוע פון נצרת ! עב און נאכאמאל האט ער עס
es er hot nochamol un Natseret fun Yeshua/Yehoshua mit geven
it he did again and Natseret of Yehoshua with was

געלייקנט מיט א שבועה: איך קען נישט דעם מענטשן! עג און נאך א
a noch un mentshn dem nisht ken ich shvue a mit geleiknt
a after and man the not know I oath a with deny

קליינער ווילע זענען צוגעקומען די , וואס זענען דארט געשטאנען, און
un geshtanen dort zenen vos di tsugekumen zenen vaile kleiner
and standing there were who the come over are while short

האבן געזאגט צו פעטרוסן: עס איז אמת, אויך דו ביסט איינער פון זיי ;
zei fun einer bist du oich emes iz es Petrosn tsu gezogt hoben
them of one are you also truth is it Peter to said have

מחמת אפילו דיין ארט רעדן פארראט דיך. עד דעמאלט האט ער
er hot demolt dich farrat reden ort dain afile machmas
he did then you betrays speaking place of your even because

אנגעהויבן צו שעלטן און שווערן: איך קען נישט דעם מענטשן! און
un mentshn dem nisht ken ich shveren un shelten tsu ongehoiben
and man the not know I swear and curse to begin

גלייך האט א האן געקרייט. עה און פעטרוס האט זיך דערמאנט
dermont zich hot Petros un gekreit hon a hot glaich
remembered self has Peter and crowed cock a did immediately

דאס ווארט פון יהושע/ישוע , וואס ער האט אים געהאט געזאגט:
gezogt gehat im hot er vos Yeshua/Yehoshua fun vort dos
said had him had he which Yehoshua of word that

איידער א האן וועט א קריי טאן, וועסטו מיך דריי מאל פארלייקענען.
farleikenen mol drai mich vestu ton krei a vet hon a eider
deny times three Me will you do crow a will cock a before

און ער איז ארויסגעגאנגען אינדרויסן, און האט ביטער געוויינט.
geveint biter hot un indroisen aroisgegangen iz er un
weep bitter did and outside went out is he and

כז און צומארגנס אינדערפרי האבן אלע הויפט כהנים און זקנים
zkeinem un koyanim hoipt ale hoben inderfri tsumorgens un
elders and kohenim chief all have early tomorrow and

פון פאלק אנגענומען א באשלוס קעגן יהושען/ישוען ,
Yeshuan/Yehoshuan kegen bashlus a ongenumen folk fun
Yehoshua against decision a accept people of

כדי אים צו טייטן; ב און האבן אים געבונדן , און אוועקגעפירט, און
un avekgefirt un gebunden im hoben un teiten tsu im kedei
and led away and bound him have and kill to him so that

איבערגעגעבן צו פילאטוסן, דעם גובערנאטאר.
gubernator dem Pilatusn tsu ibergegeben
governor the Pilate to handed over

ג דעמאלט אז יהודה , וואס האט אים פארראטן, האט געזען, דאס ער
er dos gezen hot farraten im hot vos Yehude az demolt
he that seen has betray him has who Yehudah as then

איז פארמשפט געווארן, האט ער חרטה געהאט, און אומגעקערט
umgekert un gehat charote er hot gevoren farmishpet iz
returned and have regret he did become have condemned is

what you are saying.
71 And having gone out
to the gate, another
saw Kefa and says
to the bystanders,
There! This one was
with Yehoshua of
Natzeret! 72 And again
Kefa denied it with a
shevuah *(oath)*, I do
not know the man!
73 And after a little
while the bystanders
came and said to
Kefa, Truly also you
are one of them, for
even your accent gives
you away! 74 Then
Kefa began to curse
and swear, I do not
know the man! And
immediately a tarnegol
(cock) crowed. 75 And Kefa
remembered the word
which Rebbe, Melech
HaMoshiach had said:
Before a tarnegol *(cock)*
crows, you will deny
me shalosh pe'amim
(three times). And Kefa
went out and wept
bitterly.

27

Now when boker
had come, all the
Rashei Hakohenim and the
Ziknei HaAm took counsel
together against Yehoshua
to put him to death. 2 And
having performed the akedah
(binding), they led him away,
and delivered him up to Pilate
the Governor.

3 Then when Yehudah, who
had betrayed Moshiach,
saw that Yehoshua had
been condemned, he felt
remorse and returned the

די דרייסיק שטיק זילבער צו די הויפט כהנים און זקנים, ד אזוי צו
tsu azoi zkeinem un koyanim hoipt di tsu zilber shtik draisik di
to so elders and kohenim chief the to silver pieces of thirty the

זאגן: איך האב געזינדיקט, פארראטנדיק אומשולדיק בלוט! זיי אבער
ober zei blut umshuldik farratendik gezindikt hob ich zogen
however they blood innocent betraying sinned have I say

האבן געזאגט: וואס גייט דאס אונדז אָן? זארג דו וועגן דעם! ה און
un dem vegen du zorg on undz dos geit vos gezogt hoben
and that about you worry without us this go why said have

ער האט א ווארף געטאן די זילבער שטיק אין היכל אריין, און איז
iz un arain Heichal in shtik zilber di geton varf a hot er
is and into Heikhal in pieces of silver the did throw a did he

אוועק! און איז געגאנגען און האט זיך אויפגעהאנגען. ו און די
di un oifgehongen zich hot un gegangen iz un avek
the and hang himself did and go is and went away

הויפט כהנים האבן גענומען די זילבער שטיק, און געזאגט: מען
men gezogt un shtik zilber di genumen hoben koyanim hoipt
one said and pieces of silver the taken have kohenim chief

טאר זיי נישט אריינלייגן אין דעם אוצר הקרבנות, ווייל
vail hakorbones oitser dem in arainleigen nisht zei tor
because HaKorbanos Otsar the in place in not them is not lawful

עס איז בלוט געלט. ז און נאך דעם ווי זיי האבן זיך באראטן,
baroten zich hoben zei vi dem noch un gelt blut iz es
conferred self have they when that after and money blood is it

האבן זיי דערמיט געקויפט דעם טעפערס פעלד, א קבורה פאר די
di far kvure a feld tepers dem gekoift dermit zei hoben
the for burial site a field potter's the buy with it they did

גרים. ח דערפאר הייסט יענץ פעלד דאס בלוט פעלד ביז צום
tsum biz feld blut dos feld yents heist derfar geirem
to the until field blood the field that called therefore proselytes

היינטיקן טאג. ט דעמאלט איז דערפילט געווארן, וואס עס איז געווארן געזאגט
gezogt gevoren iz es vos gevoren derfilt iz demolt tog haintikn
said become is it what become fulfilled is then day today's

דורך ירמיהו הנביא, אזוי צו זאגן: און זיי האבן גענומען
genumen hoben zei un zogen tsu azoi hanovi Yirmeyah durch
taken have they and say to so the prophet Yirmeyah through

די דרייסיק שטיק זילבער, דעם ווערט פון דעם געשעצטן, וועמען
vemen geshetstn dem fun vert dem zilber shtik draisik di
whom valued the one of worth the silver pieces of thirty the

זיי האבן געשאצט, פון די קינדער ישראל; י און האבן זיי געגעבן
gegeben zei hoben un Yisroel kinder di fun geshatst hoben zei
given them have and Israel children the from value have they

פאר דעם טעפערס פעלד, לויט ווי דער האר האט מיר געבאטן.
geboten mir hot Har der vi loit feld tepers dem far
ordered Me has L-rd the as according to field potter's the for

יא און יהושע/ישוע איז געשטעלט געווארן פאר דעם גובערנאטאר,
gubernator dem far gevoren geshtelt iz Yeshua/Yehoshua un
governor the before become stood is Yehoshua and

און דער גובערנאטאר האט אים געפרעגט, אזוי צו זאגן: צי ביסט דו
du bist tsi zogen tsu azoi gefregt im hot gubernator der un
you are say to so asked him did governor the and

דער קעניג פון די יידן? און יהושע/ישוע האט געזאגט; דו זאגסט
zogstu du gezogt hot Yeshua/Yehoshua un Yidn di fun kenig der
say you said has Yehoshua and Jews the of king the

sheloshim shiklei kesef
(thirty pieces of silver) to the
Rashei Hakohanim and the
Zekenim, 4 saying Chatati *(I
have sinned)*. I have betrayed
dahm naki *(innocent blood)*.
But they said, What is that
to us? See to that yourself!
5 And Yehudah threw the
shiklei kesef *(pieces of silver)*
into the Beis Hamikdash
and departed; and, having
gone away, Yehudah hanged
himself. 6 And the Rashei
Hakohanim took the shiklei
kesef and said, It is asur
(forbidden) to put these
into the Beis Hamikdash
otzar *(treasury)*, vi-bahlt
(since) it is blood money.
7 And they took counsel
together and they bought
the Potter's Field as a beis
hakevoros *(cemetery)* for
zarim *(foreigners)*. 8 For this
reason that field has been
called the Sadeh HaDahm
(Field of Blood) to this day.
9 Then that which was spoken
through Yirmeyah HaNavi
was fulfilled, saying, And
they took the SHELOSHIM
KASEF *(thirty pieces of silver)*,
HAYEKAR *(the price)* of the
one whose price had been
set by the Bnei Yisroel.
10 And they gave them
for the potters field as
Hashem directed me *(Zech
11:12-13)*.
11 Now Rebbe, Melech
HaMoshiach stood before
the Governor, and the
Governor questioned
Rebbe, Melech HaMoshiach
saying, Are you the Melech
HaYehudim? And Rebbe,
Melech HaMoshiach said

עס! יב און ווען ער איז אנגעקלאגט געווארן דורך די הויפט כהנים
koyanim hoipt di durch gevoren ongeklogt iz er ven un es
kohenim chief the by become accused is he when and it

און זקנים , האט ער גארנישט געענטפערט. יג דעמאלט זאגט פילאטוס
Pilatus zogt demolt geentfert gornisht er hot zkeinem un
Pilate says then answered nothing he has elders and

צו אים: דו הערסט נישט, וואס זיי זאגן אלץ אויס קעגן דיר?
dir kegen ois alts zogen zei vos nisht herst du im tsu
you against out all say they what not hear you him to

יד און ער האט אים נישט געענטפערט, אפילו נישט אויף איין איינציק
eintsik ein oif nisht afile geentfert nisht im hot er un
single one on not even answered not him has he and

ווארט, אזוי, אז דער גובערנאטאר האט זיך זייער געוואונדערט. טו און
un gevundert zeier zich hot gubernator der az azoi vort
and amazed very self has governor the that so word

אויף יעדן יום טוב איז דער גובערנאטאר געווען געוואוינט צו באפרייען
bafraien tsu gevoint geven gubernator der iz tov yom yedn oif
release to accustomed was governor the is Tov Yom each on

פאר דעם פאלק איין געפאנגענעם, וועמען זיי האבן געוואלט. טז און
un gevolt hoben zei vemen gefangenem ein folk dem far
and wanted have they whomever prisoner one people the for

זיי האבן דעמאלט געהאט א גוט באקאנטן געפאנגענעם, וואס האט
hot vos gefangenem bakantn gut a gehat demolt hoben zei
was who prisoner known well a had then have they

געהייסן בר-אבא. יז דעריבער ווען זיי האבן זיך פארזאמלט,
farzamlt zich hoben zei ven deriber Bar-Abba geheisen
gathered themselves have they when therefore Bar-Abba called

האט פילאטוס צו זיי געזאגט: וועמען ווילט איר, אז איך זאל איך
aich zol ich az ir vilt vemen gezogt zei tsu Pilatus hot
you shall I that you want whom said them to Pilate has

באפרייען, בר-אבאן אדער יהושען/ישוען , וואס מען רופט אים
im ruft men vos Yeshuan/Yehoshuan oder Bar-Abban bafraien
him call they who Yehoshua or Bar-Abba release

משיח ? יח מחמת ער האט געוואוסט, אז צוליב קנאה האבן
hoben kine tsulib az gevust hot er machmas Moshiach
have envy on account of that know did he because Moshiach

זיי אים איבערגעגעבן. יט און בשעת ער איז געזעסן אויף דעם כסא
kisei dem oif gezesen iz er beshas un ibergegeben im zei
throne of the on sat is he while and handed over him they

המשפט , האט זיין ווייב צו אים געשיקט, אזוי צו זאגן : זאלסט
zolst zogen tsu azoi geshikt im tsu vaib zain hot hamishpot
you shall say to so send him to wife his did judgment

גארנישט האבן צו טאן מיט דעם דאזיקן צדיק ; מחמת איך האב
hob ich machmas tsadik dozikn dem mit ton tsu hoben gornisht
have I because tsaddik this the with do to have nothing

היינט א סך געליטן אין א חלום דורך אים! כ די הויפט כהנים
koyanim hoipt di im durch cholem a in gelitn sach a haint
kohenim chief the him through dream a in suffered many a today

אבער און די זקנים האבן איבערגערעדט די המונים מענטשן,
mentshn hamonim di ibergeredt hoben zkeinem di un ober
people crowds of the persuaded have elders the and however

אז זיי זאלן פארלאנגען בר-אבאן , יהושען/ישוען אבער צו
tsu ober Yeshuan/Yehoshuan Bar-Abban farlangen zolen zei az
to however Yehoshua Bar-Abba request shall they that

to him, It is as you say.
[12] And while Rebbe, Melech HaMoshiach was being accused by the Rashei Hakohanim and the Zekenim, he answered nothing. [13] Then Pilate said to Rebbe, Melech HaMoshiach Do you not hear how many things they give edut against you? [14] And Rebbe, Melech HaMoshiach did not answer him with even one word, so that the Governor was quite amazed. [15] Now at the Chag *(Festival, Pesach)* the Governor was accustomed to release for the multitude any one prisoner they wanted.
[16] And they were holding at the time a notorious prisoner, called Bar-Abba.
[17] When, therefore, they were gathered together, Pilate said to them, Whom do you want me to release for you, Bar-Abba or Yehoshua called Moshiach? [18] For Pilate knew that because of kinah *(envy)* they had delivered Yehoshua up.
[19] And while Pilate was sitting on the judgment seat, his wife sent to him, saying, Have nothing to do with that Tzaddik; for last night I suffered greatly in a chalom *(dream)* because of Yehoshua.
[20] However, the Rashei Hakohanim and the Zekenim persuaded the multitudes to ask for Bar-Abba, but Yehoshua they should destroy. [21] But

לאזן אומברענגען. כא און דער גובערנאטאר האט ענטפערנדיק צו זיי
zei tsu entferendik hot gubernator der un umbrengen lozen
them to answering has governor the and kill let

געזאגט: וועלכן פון די ביידע ווילט איר, אז איך זאל אייך באפרייען?
bafraien aich zol ich az ir vilt beide di fun velchen gezogt
release you shall I that you want two the of which said

און זיי האבן געזאגט: בר-אבאן! כב זאגט פילאטוס צו זיי : און וואס
vos un zei tsu Pilatus zogt Bar-Abban gezogt hoben zei un
what and them to Pilate says Bar-Abba said have they and

זאל איך טאן מיט יהושען/ישוען , וואס מען רופט אים משיח ?
Moshiach im ruft men vos Yeshuan/Yehoshuan mit ton ich zol
Moshiach him call they who Yehoshua with do I shall

זאגן אלע: ער זאל אויפהענגען אויף דער בוים! כג און ער האט געזאגט:
gezogt hot er un boim der oif oifhengen zol er ale zogen
said has he and tree the on hanged up shall he all say

וואס פאר א בייז האט ער דען געטאן? זיי אבער האבן נאך מער
mer noch hoben ober zei geton den er hot beiz a far vos
more even have however they done then he has evil a for what

געשריגן , אזוי צו זאגן : ער זאל אויפהענגען אויף דער בוים! כד און
un boim der oif oifhengen zol er zogen tsu azoi geshrigen
and tree the on hanged up shall he say to so shouted

ווען פילאטוס האט געזען, אז ער פועלט גארניש, נאר אז
az nor gornisht poielt er az gezen hot Pilatus ven
that only nothing was achieving he that seen has Pilate when

עס ווערט א גרעסערע מהומה , האט ער גענומען וואסער און זיך
zich un vaser genumen er hot mehume gresere a vert es
self and water taken he has turmoil greater a becomes it

אפגעוואשן די הענט פאר דעם המון מענטשן, און געזאגט: איך
ich gezogt un mentshn hamon dem far hent di opgevashen
I said and people crowd the before hands the washed

בין אומשולדיק וואס שייך דעם דאזיקן צדיקס בלוט; איר זעט.
zet ir blut tsadiks dozikn dem shaich vos umshuldik bin
see you blood tsaddik's this the concerning what innocent am

כה און דער גאנצער עולם האט ענטפערנדיק געזאגט; זיין בלוט אויף
oif blut zain gezogt entferendik hot oilem gantser der un
on blood his said answering has crowd whole the and

אונדז, און אויף אונדזערע קינדער! כו דאן האט ער זיי באפרייט
bafrait zei er hot dan kinder undzere oif un undz
set free them he has then children our on and us

בר-אבאן; יהושען/ישוען אבער האט ער געלאזט שמייסן און
un shmaisen gelozt er hot ober Yeshuan/Yehoshuan Bar-Abban
and flog let he has however Yehoshua Bar-Abba

אים איבערגעגעבן, אז ער זאל אויפהענגען אויף דער בוים ווערן.
veren boim der oif oifhengen zol er az ibergegeben im
to be tree the on hanged up shall he that handed over him

כז דערנאך האבן דעם גובערנאטארס זעלנער גענומען
genumen zelner gubernators dem hoben dernoch
taken soldiers governor's the have then

יהושען/ישוען אין פרעטאריום אריין, און האבן פארזאמלט ארום
arum farzamlt hoben un arain Pretorium in Yeshuan/Yehoshuan
around gathered have and into Praetorium in Yehoshua

אים די גאנצע אפטיילונג. כח און זיי האבן אים אויסגעטאן, און
un oisgeton im hoben zei un opteilung gantse di im
and stripped him have they and cohort whole the him

the Governor answered, saying to them, Which of the two do you want me to release for you? And they said, Bar-Abba.
22 In reply, Pilate says to them, What, therefore, may I do with Yehoshua, the one called the Rebbe, Melech HaMoshiach? Everyone says, Let him be made TALUI AL HAETZ *(being hanged on the Tree!)* Be hanged on HAETZ!
23 But Pilate said, Why? What rah *(evil)* has he done? But they kept shouting all the more, saying, Let him be hanged on HAETZ! 24 And when Pilate saw that he was accomplishing nothing, but rather that a riot was starting, he took water and washed his hands in front of the multitude, saying, I am innocent of this man's blood; see to that yourselves.
25 And, in reply, all the people said, His dahm be on us and on our yeladim. 26 Then Pilate released Bar-Abba to them. But after having Rebbe, Melech HaMoshiach scourged, he handed him over to be hanged on HAETZ.

27 Then the soldiers of the Governor took him into the praetorium and gathered the whole cohort against Rebbe, Melech HaMoshiach. 28 And they stripped him and put a royal scarlet robe on

ארויפגעלייגט אויף אים א פורפור מאנטל. כט און געפלאכטן א קרוין פון
fun kroin a geflochtn un mantl purpur a im oif aroifgeleigt
of crown a braided and robe scarlet a him on did place

דערנער און זי ארויפגעזעצט אויף זיין קאפ, און האבן אים געגעבן א רוט אין
in rut a gegeben im hoben un kop zain oif aroifgezetst zi un derner
in rod a given him have and head his on put it and thorns

זיין רעכטער האנט; האבן געבויגן די קני פאר אים, און אפגעשפאט
opgeshpot un im far kni di geboigen hoben hant rechter zain
mocked and him before knee the bowed have hand right his

פון אים, אזוי צו זאגן: שלום צו דיר, קעניג פון די יידן! ל און
un Yidn di fun kenig dir tsu sholem zogen tsu azoi im fun
and Jews the of king you to peace say to in this way him at

האבן געשפיגן אויף אים, און גענומען די רוט און אים געשלאגן אויפן
oifen geshlogen im un rut di genumen un im oif geshpigen hoben
on the struck him and rod the taken and him on spat have

קאפ. לא און ווען זיי האבן געהאט אפגעשפאט פון אים, האבן זיי
zei hoben im fun opgeshpot gehat hoben zei ven un kop
they have him of spitting had have they when and head

אים אויסגעטאן דעם מאנטל, און אים אנגעטאן זיינע אייגענע מלבושים ,
malbushem eigene zaine ongeton im un mantl dem oisgeton im
clothes own his dressed him and robe the stripped him

און האבן אים אוועקגעפירט אויפהענגען אויף דער בוים צו ווערן.
veren tsu boim der oif oifhengen avekgefirt im hoben un
be to tree the on hanged up led away him have and

לב און ווי זיי זענען ארויסגעגאנגען, האבן זיי געפונען א מענטשן, א
a mentshn a gefunen zei hoben aroisgegangen zenen zei vi un
a man a found they have going out are they as and

מאן פון קירניה, מיט דעם נאמען שמעון ; דעם דאזיקן האבן זיי
zei hoben dozikn dem Shim'on nomen dem mit Cyrene fun man
they have this the one Simon name the with Cyrene of man

געצוואונגען, אז ער זאל טראגן זיין בוים. לג און זענען געקומען צו אן
an tsu gekumen zenen un boim zain trogen zol er az getsvungen
a to come did and tree his wear shall he that compel

ארט , וואס הייסט גלגלתא , דאס באטייט אן ארט פון א שארבן,
sharben a fun ort an batait dos Gulgolta heist vos ort
skull a of place a means this Golgotha means which place of

לד און האבן אים געגעבן צו טרינקען וויין געמישט מיט גאל; און ער
er un gal mit gemisht vain trinken tsu gegeben im hoben un
he and gall with mixed wine drink to given him have and

האט עס טועם געווען און נישט געוואלט טרינקען. לה און נאך דעם ווי
vi dem noch un trinken gevolt nisht un geven toyem es hot
when the after and drink wanted not and was taste it has

זיי האבן אים אויפגעהאנגען אויף דער בוים, האבן זיי זיך
zich zei hoben boim der oif oifgehongen im hoben zei
themselves they have tree the on hung up him have they

צעטיילט זיינע מלבושים , ווארפנדיק גורל, לו און האבן זיך
zich hoben un goral varfendik malbushem zaine tseteilt
themselves have and lots casting clothing his divide

אנידערגעזעצט און אים דארט באוואכט. לז און זיי האבן געזעצט איבער
iber gezetst hoben zei un bavacht dort im un anidergezetst
over put have they and watch there him and sat down

זיין קאפ זיין באשולדיקונג, געשריבן: דאס איז יהושע/ישוע דער
der Yeshua/Yehoshua iz dos geshriben bashuldikung zain kop zain
the Yehoshua is this written indictment his head his

him, and, 29 After weaving
a keter of thorns, they
placed it on his head and
put a reed in his right
hand, and they fell down
before him and mocked
him saying, Hail, Melech
HaYehudim! 30 And they
spat on Rebbe, Melech
HaMoshiach and took
the reed and began to
beat him on the head.
31 And after they had
made leitzonus *(mockery)* of
Rebbe, Melech HaMoshiach,
they took off his robe
and put his garments
on him, and led him
away to hang him on
HAETZ.

32 And as they were coming
out, they found a man from
Cyrene named Shim'on,
whom they pressed into
service to bear Moshiach's
Etz. 33 And when they had
come to a place called
Gulgolta, which means place
of a skull, 34 They gave him
wine to drink mingled with
gall. And, after tasting it,
he was unwilling to drink.
35 When they had hanged
Rebbe, Melech HaMoshiach
on HAETZ, they divided up
Moshiach's garments among
themselves, casting lots;
36 And, sitting down, they
began to keep watch over
him there. 37 They put up
above his head the charge
against him which read,
this is yehoshua, melech
hayehudim. 38 At that time,
two shodedim were each
hanged on his own etz with

קעניג פון די יידן. לח צו דער צייט ווערן מיט אים אויפגעהאנגען אויף א
a oif oifgehongen im mit veren tsait der tsu Yidn di fun kenig
a on hung up him with were time that to Jews the of king

בוים צווי גזלנים , איינער פון דער רעכטער זייט, און איינער פון דער
der fun einer un zait rechter der fun einer gazlonim tsvei boim
the of one and side right the of one robbers two tree

לינקער זייט. לט און די פארבייגייער האבן אים געלעסטערט, שאקלענדיק
shoklendik gelestert im hoben farbaigeier di un zait linker
shaking blasphemed him did passers by the and side left

מיט זייערע קעפ , מ און זאגנדיק; דו , וואס צעשטערסט דעם היכל ,
Heichal dem tseshterst vos du zogendik un kep zeiere mit
Heikhal the destroys who you saying and heads their with

און בויסט אים אויף אין דריי טאג, ראטעווע דיך אליין! אויב דו ביסט
bist du oib alein dich rateve tog drai in oif im boist un
are you if alone you save days three in up it builds and

דער זון פון דער אויבערשטער, קום אראפ פון בוים! מא דעסגלייכן
desglaichen boim fun arop kum Oibershter der fun zun der
likewise tree of down come Most High the of Son the

האבן אויך די הויפט כהנים מיט די סופרים און זקנים אפגעשפאט
opgeshpot zkeinem un sofrim di mit koyanim hoipt di oich hoben
mocked elders and scribes the with kohenim chief the also have

פון אים, און געזאגט: מב אנדערע האט ער געהאלפן, זיך אליין קען ער
er ken alein zich geholfen er hot andere gezogt un im fun
he can alone self helped he has others said and him of

נישט העלפן. ער איז דער מלך פון ישראל; זאל ער איצט אראפקומען
aropkumen itst er zol Yisroel fun Melech der iz er helfen nisht
come down now he let Israel of king the is he help not

פון בוים, און מיר וועלן גלויבן אין אים! מג ער האט געהאט בטחון
bitochen gehat hot er im in gloiben velen mir un boim fun
confidence had has he him in believe in will we and tree from

אויף ה׳ ; זאל ער אים איצט מציל זיין, אויב ער וויל אים. ער האט
hot er im vil er oib zain matsl itst im er zol Hashem oif
has he him wants he if be save now him he let Hashem on

דאך געזאגט: איך בין דער זון פון דער אויבערשטער! מד און דאס
dos un Oibershter der fun zun der bin ich gezogt doch
this and Most High the of Son the am I said after all

זעלביקע האבן אויך די גזלנים , וואס זענען אויפגעהאנגען אויף א בוים
boim a oif oifgehongen zenen vos gazlonim di oich hoben zelbike
tree a on hung up are who robbers the also have same

געווארן מיט אים, אים פארגעווארפן.
fargevorfen im im mit gevoren
taunted him him with become

מה און פון דער זעקסטער שעה אן איז געווארן א פינצטערניש איבערן
ibern fintsternish a gevoren iz an sho zekster der fun un
over darkness a become is on hour sixth the from and

גאנצן לאנד ביז דער ניינטער שעה. מו און ארום דער ניינטער שעה האט
hot sho nainter der arum un sho nainter der biz land gantsn
has hour ninth the around and hour ninth the until land entire

יהושע/ישוע א געשריי געטאן מיט א הויך קול, אזוי צו זאגן : אלי
Eli zogen tsu azoi kol hoich a mit geton geshrei a Yeshua/Yehoshua
My G-d say to so voice loud a with done shout a Yehoshua

אלי למה שבקתני ! דאס באטייט: ג-ט מיינער, ג-ט מיינער,
mainer G-t mainer G-t batait dos sabaktani lama Eli
mine G-d mine G-d means the have You forsaken me why My G-d

Rebbe, Melech HaMoshiach, one on the right and one on the left. 39 And those passing by were hurling insults at Rebbe, Melech HaMoshiach, wagging their heads, 40 And saying, You who are going to cause the churban *(destruction)* of the Beis Hamikdash and rebuild it in shloshah yamim *(three days)*, save yourself! If you are the Ben HaElohim, come down from HAETZ *(the Tree)*. 41 Likewise, also the Rashei Hakohanim along with the Sofrim and Zekenim, were mocking him, and saying, 42 He saved others; yet himself he is not able to save. He is Melech Yisroel? Let him now come down from the Etz, and we shall have emunah in him. 43 He trusts in Hashem; let Hashem be his Moshi'a *(Deliverer)* and deliver him now, if Hashem takes pleasure in him, for this one said, Ben HaElohim Ani! 44 And the shodedim *(robbers)*, hanging, each on his etz, with him, were casting similar insults at Rebbe, Melech HaMoshiach, reproaching him.

45 Now, from the sixth hour, choshech fell upon all the land until the ninth hour. 46 And about the ninth hour, Rebbe, Melech HaMoshiach cried out with a kol gadol, saying Eli, Eli, lemah sabachthani! *(that is, My G-d, my G-d, why hast thou forsaken me? Ps*

פארוואס האסטו מיך פארלאזט? מז און ווען אייניקע פון די , וואס
vos di fun einike ven un farlozt mich hostu farvos
who those of some when and forsaken Me you have why

זענען דארט געשטאנען, האבן עס געהערט, האבן זיי געזאגט: ער רופט
ruft er gezogt zei hoben gehert es hoben geshtanen dort zenen
calls he said they have heard it have standing there are

אליהון ! מח און באלד איז איינער פון זיי געלאפן, און גענומען א שוואם,
shvom a genumen un gelofen zei fun einer iz bald un Eliyahun
sponge a took and run them of one is soon and Eliyahu

און זי אנגעפילט מיט עסיק , און ארויפגעטאן אויף א שטעקן, און האט
hot un shteken a oif aroifgeton un esik mit ongefilt zi un
has and stick a on put it and vinegar with filled it and

אים געגעבן צו טרינקען. מט די איבריקע אבער האבן געזאגט: ווארט,
vart gezogt hoben ober ibrike di trinken tsu gegeben im
wait said have however others the drink to given him

לאמיר זען, צי אליהו קומט אים ראטעווען. נ און יהושע/ישוע האט
hot Yeshua/Yehoshua un rateven im kumt Eliyahu tsi zen lomir
has Yehoshua and to save him comes Eliyahu if see let us

נאכאמאל א געשריי געטאן מיט א הויך קול , און האט אפגעגעבן זיין
zain opgegeben hot un kol hoich a mit geton geshrei a nochamol
his give up has and voice loud a with done shout a again

גייסט. נא און זע , דאס פרוכת פון היכל האט זיך צעריסן אין צווייען
tsveien in tserisn zich hot Heichal fun Parochet dos ze un gaist
two in rip itself has Heikhal of curtain the look and spirit

פון אויבן ביז אראפ ; און די ערד האט געציטערט; און די פעלדזן האבן
hoben feldzn di un getsitert hot erd di un arop biz oiben fun
have rocks the and tremble has earth the and bottom to top from

זיך געשפאלטן; נב און די קברים האבן זיך געעפנט; און א סך לייבער
laiber sach a un geefent zich hoben kvorim di un geshpolten zich
bodies many a and opened self have graves the and split self

פון די איינגעשלאפענע קדושים זענען אויפגעשטאנען; נג און זענען
zenen un oifgeshtanen zenen kedoishem aingeshlofene di fun
are and stand up again are saints sleeping the of

ארויס פון די קברים נאך זיין תחית המתים און זענען
zenen un hameysim techiyas zain noch kvorim di fun arois
are and the dead ones resurrection of his after graves the of go out

אריינגעקומען אין דער הייליקער שטאט אריין און האבן זיך באוויזן
bavizen zich hoben un arain shtot heiliker der in araingekumen
shown themselves have and into city holy the in come in

צו א סך . נד און דער אפיציר און די מיט אים, וואס האבן באוואכט
bavacht hoben vos im mit di un ofitsir der un sach a tsu
watch have who him with the and officer the and many a to

יהושען/ישוען , ווען זיי האבן געזען די ערדציטערניש, און וואס
vos un erdtsiternish di gezen hoben zei ven Yeshuan/Yehoshuan
what and earthquake the seen have they when Yehoshua

עס איז געשען , האבן זיך זייער געפארכטן, און געזאגט: ער
er gezogt un geforchten zeier zich hoben geshen iz es
he said and afraid very themselves have happened is it

איז באמת געווען דער זון פון דער אויבערשטער! נה און דארט זענען
zenen dort un Oibershter der fun zun der geven beemes iz
are there and Most High the of Son the was in truth is

געווען א סך פרויען, וואס האבן זיך צוגעקוקט פונדערווייטנס ,
fundervaitns tsugekukt zich hoben vos froien sach a geven
from a distance look themselves have who women many a was

22:2 [1]). 47 And some of
those who were standing
there, when they heard,
began saying, This one
calls for Eliyahu HaNavi.
48 And immediately one
of them ran and, taking
a sponge, filled it with
sour wine and put it on
a reed and gave him a
drink. 49 But the rest of
them said, Wait. We will
see whether Eliyahu HaNavi
will come to save him.
50 And Rebbe, Melech
HaMoshiach cried out
again with a loud voice,
and dismissed his ruach.
51 And hinei! The parochet
of the Beis Hamikdash
was torn in two from
top to bottom, and the
earth shook; and the
rocks were split, 52 And
the kevarim *(graves)* were
opened, and many gufot
(bodies) of the kedoshim
who had fallen asleep
were made to stand up
alive. 53 And coming out
of the kevarim after the
Techiyas HaMoshiach, they
entered the Ir Hakodesh
(Holy City) and appeared
to many. 54 Now when the
centurion, and those who
were with him keeping
shomer *(guard)* over Rebbe,
Melech HaMoshiach,
saw the earthquake and
the things that were
happening, they became
very frightened and said,
Truly this was the Ben
HaElohim. 55 And many
nashim were there, looking
on from a distance, who
had followed Rebbe, Melech

וועלכע האבן נאכגעפאלגט יהושען/ישוען פון גליל , באדינענדיק
badinendik Galil fun Yeshuan/Yehoshuan nochgefolgt hoben velche
serving Galilee from Yehoshua followed have which

אים; נו צווישן זיי איז געווען מרים פון מגדלה , און מרים , די
di Miryam un Magdala fun Miryam geven iz zei tsvishen im
the Mary and Magdala of Mary was is them among him

מוטער פון יעקב און יוסי, און די מוטער פון זבדיס קינדער.
kinder Zavdais fun muter di un Yosi un Yaakov fun muter
children Zavdai's of mother the and Yosi and Jacob of mother

נז און ווען עס איז געווארן אוונט , איז געקומען א רייכער מאן פון
fun man raicher a gekumen iz ovent gevoren iz es ven un
of man rich a come is evening become is it when and

הרמתים , זיין נאמען איז געווען יוסף , וואס איז אליין אויך געווען
geven oich alein iz vos Yosef geven iz nomen zain HaRamatayim
was also himself is who Joseph was is name his Ramatayim

ישועס תלמיד . נח דער דאזיקער איז געגאנגען צו פילאטוסן, און האט
hot un Pilatusn tsu gegangen iz doziker der talmid Yeshuas
has and Pilate to go is this one the disciple of Yeshua's

באגערט ישועס קערפער. דעמאלט האט פילאטוס באפוילן , אז
az bafoilen Pilatus hot demolt kerper Yeshuas bagert
that commanded Pilate has then body Yeshua's requested

עס זאל אים געגעבן ווערן. נט און יוסף האט גענומען דעם קערפער,
kerper dem genumen hot Yosef un veren gegeben im zol es
body the taken has Joseph and to be given him shall it

און אים איינגעוויקלט אין א ריין ליילעך, ס און האט אים אריינגעלייגט
araingeleigt im hot un lailech rein a in aingeviklt im un
laid him has and sheet clean a in wrapped him and

אין זיין נייעם קבר , וואס ער האט אויסגעהאקט אין דעם פעלדזן, און
un feldzn dem in oisgehakt hot er vos keyver naiem zain in
and rock the in hewn has he who tomb new his in

האט ארויפגעוועלגערט א גרויסן שטיין אויף דער טיר פון קבר , און איז
iz un keyver fun tir der oif shtein groisn a aroifgevelgert hot
is and tomb of door the on stone great a rolled over has

אוועקגעגאנגען. סא עס איז אבער דארטן געווען מרים פון מגדלה ,
Magdala fun Miryam geven dorten ober iz es avekgegangen
Magdala of Mary was there however is it went away

און די אנדערע מרים , וועלכע האבן זיך אנידערגעזעצט
anidergezetst zich hoben velche Miryam andere di un
sat down themselves have who Mary other the and

אנטקעגנאיבער דעם קבר .
keyver dem antkegeniber
tomb the opposite

סב און צומארגנס , וואס איז נאך ערב שבת , האבן די הויפט
hoipt di hoben Shabbos erev noch iz vos tsumorgens un
chief the have Sabbath Erev after is which the next morning and

כהנים און די פרושים זיך פארזאמלט ביי פילאטוסן, סג און
un Pilatusn bai farzamlt zich Perushim di un koyanim
and Pilate with gathered themselves Pharisees the and kohenim

האבן געזאגט: האר , מיר דערמאנען זיך , אז יענער פארפירער
farfirer yener az zich dermonen mir Har gezogt hoben
deceiver that that ourselves remind we Master said have

האט געזאגט, בשעת ער האט נאך געלעבט: אין דריי טעג ארום וועל
vel arum teg drai in gelebt noch hot er beshas gezogt hot
will around days three in alive still was he while said had

HaMoshiach from the Galil
and had ministered to him.
56 Among them was Miryam
of Magdala, Miryam the
Em of Ya'akov and Yosef,
and the Em of Zavdai's
sons.

57 And when it was
erev, there came an
oisher *(rich man)* from
Ramatayim named
Yosef who himself
had also become
a talmid of Rebbe,
Melech HaMoshiach.
58 This man went to
Pilate and asked for
the gufat Yehoshua.
Then Pilate ordered
it to be given over to
Yosef. 59 And Yosef took
the gufat Yehoshua,
and wrapped it in
the tachrichim, 60 and
laid it in Yosef's own
new kever, which he
had hewn out in the
rock; and he rolled
a large stone against
the entrance of the
kever *(tomb)* and went
away. 61 And Miryam of
Magdala, and the other
Miryam, stayed there,
sitting opposite the
kever.

62 Now on the next day,
which is the one after the
Preparation, the Rashei
Hakohanim and the Perushim
gathered together with
Pilate 63 and said, Sir, we
remember that when he
was still alive that mateh
(deceiver) said, After shloshah
yamim I am to stand up

איך אופשטיין . [סד] באפעל זשע, אז דאס קבר זאל געהאלטן
gehalten zol keyver dos az zhe bafel oifshtein ich
held shall tomb the that then order standing up again I

ווערן זיכער ביז צום דריטן טאג, טאמער וועלן די תלמידים קומען און
un kumen talmidim di velen tomer tog dritn tsum biz zicher veren
and come disciples the will lest day third to the until secure to be

אים אוועקגנבענען, און זאגן דעם פאלק: ער איז אויפגעשטאנען פון
fun oifgeshtanen iz er folk dem zogen un avekganvenen im
from stand up again is he people the say and steal away him

די טויטע; און דער לעצטער באטרוג וועט זיין ערגער פונם ערשטן.
ershtn funem erger zain vet batrug letster der un toite di
first from the worse be will deception last the and dead the

[סה] האט פילאטוס צו זיי געזאגט: איר זאלט האבן א וואך ! גייט און
un geit vach a hoben zolt ir gezogt zei tsu Pilatus hot
and go watch a have shall you said them to Pilate has

מאכט זיכער ווי איר פארשטייט. [סו] און זיי זענען געגאנגען, און האבן
hoben un gegangen zenen zei un farshteit ir vi zicher macht
have and go did they and understand you how secure make

פארזיכערט דאס קבר מיט דער וואך , און פארחתמעט דעם שטיין.
shtein dem farchasmet un vach der mit keyver dos farzichert
stone the sealed and guard the with tomb the secured

כח

און נאך מוצאי שבת , ווען עס האט אנגעהויבן
ongehoiben hot es ven Shabbos motse noch un
begun has it when Sabbath coming out of after and

טאגן דעם ערשטן טאג פון דער וואך, איז געקומען מרים
Miryam gekumen iz voch der fun tog ershtn dem togn
Mary come is week the of day first the day

פון מגדלה און די אנדערע מרים צו זען דאס קבר. [ב] און זע ,
ze un keyver dos zen tsu Miryam andere di un Magdala fun
look and tomb the see to Mary other the and Magdala of

עס איז געווארן א גרויסע ערדציטערניש; מחמת א מלאך פון דעם
dem fun malech a machmas erdtsiternish groise a gevoren iz es
the of angel a because earthquake great a become is it

האר (ה׳) איז אראפגעקומען פון הימל , און איז צוגעגאנגען און
un tsugegangen iz un himel fun aropgekumen iz Hashem Har
and went over is and heaven from come down is Hashem L-rd

האט אוועקגעקייקלט דעם שטיין, און זיך אנידערגעזעצט אויף אים. [ג] און
un im oif anidergezetst zich un shtein dem avekgekaiklt hot
and it on sat down self and stone the rolled has

זיין געשטאלט איז געווען ווי דער בליץ , און זיין קלייד ווייס ווי
vi vais kleid zain un blits der vi geven iz geshtalt zain
as white clothing his and lightning the as was is form his

שניי; [ד] און פון מורא פאר אים האבן די היטער געציטערט, און
un getsitert hiter di hoben im far moire fun un shnei
and tremble guards the have him before fear from and snow

זענען געווארן ווי מתים . [ה] און דער מלאך האט ענטפערנדיק געזאגט
gezogt entferendik hot malech der un meisim vi gevoren zenen
said answering has angel the and the dead as become are

צו די פרויען: האט נישט קיין מורא! מחמת איך ווייס , אז איר
ir az veis ich machmas moire kein nisht hot froien di tsu
you that know I because fear any not have women the to

זוכט יהושען/ישוען וואס איז אויפגעהאנגען אויף א בוים געווארן.
gevoren boim a oif oifgehongen iz vos Yeshuan/Yehoshuan zucht
become tree a on hung up has who Yehoshua seek

alive. [64] Therefore, give orders for the kever to be made secure until the Yom HaShlishi *(the Third Day)*, lest his talmidim come and steal him away and say to the people, He has stood up alive from the mesim. And the last deception will be worse than the first.
[65] Pilate said to them, You have a guard, go make the kever as secure as you know how. [66] And they went and made the kever secure, and, along with the guard, they set a seal on the stone.

28

Now after Shabbos, at the time of Shacharis on Yom Rishon *(the first day of the week)*, Miryam of Magdala and the other Miryam came to look at the kever. [2] And hinei! a great earthquake had occurred, for a malach Adonoi *(an angel of Hashem)* descended from Shomayim and came and rolled away the stone and sat upon it. [3] And his appearance was like lightning and his garment as white as snow. [4] And the shomrim *(guards)* shook for fear of him and became like dead men. [5] And the malach, in reply, said to the nashim, Do not be afraid, for I know that you are seeking Yehoshua, who has been hanged on HaEtz. [6] He is not here. To him

ו ער איז דא נישטא; מחמת ער איז אויפגעשטאנען, לויט
er iz do nishto machmas er iz oifgeshtanen loit
he is here not because he has stand up again in accordance with

ווי ער האט געזאגט. קומט אהער, און זעט דאס ארט , וואו דער
vi er hot gezogt kumt aher un zet dos ort vu der
what he has said come here and see the place of where the

האר איז געלעגן. ז און גייט גיך , און זאגט זיינע תלמידים, אז ער איז
Har iz gelegen un geit gich un zogt zaine talmidim az er iz
L-rd was laid and go quick and tell his disciples that he is

אויפגעשטאנען פון די טויטע: און זע , ער גייט פארויס פאר אייך
oifgeshtanen fun di toite un ze er geit forois far aich
stand up again from the dead and look he goes ahead before you

קיין גליל ; דארטן וועט איר אים זען. זע , איך האב עס אייך געזאגט.
kein Galil dorten vet ir im zen ze ich hob es aich gezogt
to Galilee there will you him see look I have it you told

ח און זיי זענען איילנדיק אוועק פון קבר מיט מורא און גרויסער
un zei zenen ailendik avek fun keyver mit moire un groiser
and they are in a hurry went away of tomb with fear and great

שמחה, און זענען געלאפן עס אנצוזאגן צו זיינע תלמידים. ט און זע ,
simcha un zenen gelofen es ontsuzogen tsu zaine talmidim un ze
joy and did run it to tell to his disciples and look

יהושע/ישוע איז זיי אנטקעגנגעקומען, און געזאגט: שלום ! און
Yeshua/Yehoshua iz zei antkegengekumen un gezogt sholem un
Yehoshua is them met coming and said peace and

זיי זענען צוגעגאנגען און האבן אים אנגענומען ביי די פיס, און
zei zenen tsugegangen un hoben im ongenumen bai di fis un
they did went over and have him taken with the feet and

זיך געבוקט צו אים. י דאן זאגט יהושע/ישוע צו זיי : האט
zich gebukt tsu im dan zogt Yeshua/Yehoshua tsu zei hot
themselves bow to him then says Yehoshua to they has

נישט קיין מורא! גייט און זאגט מיינע ברידער, אז זיי זאלן גיין קיין
nisht kein moire geit un zogt maine brider az zei zolen gein kein
not any fear go and tell my brothers that they should go to

גליל , און דארטן וועלן זיי מיך זען.
Galil un dorten velen zei mich zen
Galilee and there will they Me see

יא און בשעת זיי זענען געגאנגען, זע , אייניקע פון דער וואך זענען
un beshas zei zenen gegangen ze einike fun der vach zenen
and while they are walking look some from the watch are

געקומען אין דער שטאט אריין, און דערציילט די הויפט כהנים אלץ,
gekumen in der shtot arain un dertseilt di hoipt koyanim alts
come in the city into and report the chief kohenim all

וואס איז געשען . יב און זיי האבן זיך פארזאמלט מיט די
vos iz geshen un zei hoben zich farzamlt mit di
which is occurred and they have themselves assemble with the

זקנים , און נאך דעם ווי זיי האבן זיך געהאלטן אן עצה , האבן
zkeinem un noch dem vi zei hoben zich gehalten an eitse hoben
elders and after the as they have self held an counsel have

זיי געגעבן די זעלנער געלט גענוג , יג און געזאגט: איר זאלט זאגן :
zei gegeben di zelner gelt genug un gezogt ir zolt zogen
they given the soldiers money enough and said you shall say

זיינע תלמידים זענען געקומען ביינאכט, און האבן אים אוועקגעגנבעט,
zaine talmidim zenen gekumen bainacht un hoben im avekgeganvet
his disciples are come by night and have him steal away

has come the Techiyas
HaMesim, just as he
said. Come, see the place
where HaAdon was lying.
7 And go quickly, tell
his talmidim about the
Techiyas HaMoshiach
from HaMesim. And,
hinei! He is going ahead
of you into the Galil.
There you will see him.
Hinei! I have told you!
8 And they departed
quickly from the kever
with fear and great
simcha and ran to report
everything to Moshiach's
talmidim. 9 And hinei!
Moshiach met them,
saying Shalom Aleichem.
And they came up and
took hold of his feet
and fell prostrate before
him. 10 Then he said to
them, Do not be afraid;
go and take word to my
Achim that they may
go away to the Galil,
and there they shall see
me.

11 Now while they were
on their way, hinei!
Some of the shomrim
came into the city and
reported to the Rashei
Hakohanim all the things
that had happened.
12 And when they had
assembled with the
Zekenim and counseled
together, they gave a
large sum of money
to the soldiers, 13 And
said, You are to say,
His talmidim came by
night and stole him away

ווען מיר זענען געשלאפן. יד און אויב דאס דאזיקע וועט קומען צום
tsum kumen vet dozike dos oib un geshlofen zenen mir ven
to the come will these the if and sleeping are we when

גובערנאטארס אויערן, וועלן מיר אים איבעררעדן און מאכן , אז איר
ir az machen un iberreden im mir velen oiern gubernators
you that make and convince him we will ears governor's

זאלט נישט האבן קיין זארגן . טו און זיי האבן גענומען דאס געלט ,
gelt dos genumen hoben zei un zorgen kein hoben nisht zolt
money the taken have they and worry any have not shall

און געטאן ווי זיי זענען געלערנט געווארן. און די דאזיקע רייד האבן
hoben reid dozike di un gevoren gelernt zenen zei vi geton un
have words these the and become taught are they as done and

זיך פארשפרייט ביי יידן ביז צום היינטיקן טאג.
tog haintikn tsum biz Yidn bai farshpreit zich
day today's to the until Jews among spread self

טז די עלף תלמידים אבער זענען געגאנגען קיין גליל צו דעם
dem tsu Galil kein gegangen zenen ober talmidim elf di
the to Galilee to go did however disciples eleven the

בארג , וואוהין יהושע/ישוע האט זיי באשטימט. יז און ווען
ven un bashtimt zei hot Yeshua/Yehoshua vuahin barg
when and appointed them has Yehoshua where mountain

זיי האבן אים געזען, האבן זיי זיך געבוקט; א טייל אבער האבן
hoben ober teil a gebukt zich zei hoben gezen im hoben zei
have however part a bowed self they have seen him have they

געצווייפלט. יח און יהושע/ישוע איז צוגעגאנגען און האט מיט זיי
zei mit hot un tsugegangen iz Yeshua/Yehoshua un getsveiflt
them with did and went over did Yehoshua and doubt

גערעדט, אזוי צו זאגן : עס איז מיר געגעבן געווארן יעדע מאכט אין
in macht yede gevoren gegeben mir iz es zogen tsu azoi geredt
in power all become given Me is it say to so speak

הימל און אויף דער ערד . יט גייט דעריבער און מאכט אלע פעלקער
felker ale macht un deriber geit erd der oif un himel
peoples all make and therefore go earth the on and heaven

פאר תלמידים, און זיי מיט דער מקווה געגאנגען אונטער די וואסער
vaser di unter gegangen mikveh der mit zei un talmidim far
water the under go mikveh the with them and disciples for

אין דעם נאמען פון דעם פאטער און דעם זון און דעם רוח הקודש ,
Hakoidesh ruach dem un zun dem un foter dem fun nomen dem in
the Holy Spirit the and Son the and Father the of Name the in

כ און לערנט זיי האלטן אלץ, וואס איך האב אייך געבאטן. און זע ,
ze un geboten aich hob ich vos alts halten zei lernt un
look and ordered you have I that all keep them teach and

איך בין מיט אייך אלע טעג, ביז צום קץ פון דער וועלט. אמן .
Omein velt der fun kets tsum biz teg ale aich mit bin ich
Amen world the of end to the until days all you with am I

while we were asleep.
14 And if this should come to the Governor's ears, we will win him over and keep you out of trouble. 15 And the ones who took the kesef did as they had been instructed and this story was widely spread among the Yehudim to this day.

16 But the Achad Asar Talmidim proceeded to the Galil, to the mountain which Rebbe, Melech HaMoshiach had designated. 17 And when they saw him, they prostrated themselves before him, but some were doubtful. 18 And he came up and spoke to them, saying, All samchut *(authority)* has been given to me in Shomayim and on HaAretz. 19 Go, therefore, make talmidim for Rebbe, Melech HaMoshiach of all the nations, giving them a tevilah in a mikveh mayim in Hashem, in the Name of HaAv, and HaBen, and HaRuach Hakodesh, 20 Teaching them to observe all that I have commanded you. And hinei! I am with you always, even unto the Ketz HaOlam Hazeh.

© 2024 Artists for Israel International
All Rights Reserved.